

Reinb. Mors peccatorum mala, peior, pestis

Pauli Didymi
IOSEPHIADOS
LIBRI VIII,
Totam Genesin
complectentes.

Ad pedes
Dei Opt. Max.

L I P S I A E,
Imprimebat Georgius Defnerus

M. D. LXXX.

823

ILLVSTRI
ET GENEROSO
COMITI AC

DOMINO,

ERNESTO,

Comiti ac Domino
in Mansfeld.

Vas res (vt cum Charino
Plauti faciam initium) si-
mul nunc agere decre-
tum est mihi: & formam
carminis Epici, & insti-
tutum meum eloquar. An-
nima igitur nostram poesis afficit Imita-
tio: teste non solum vsu Poetarum, sed
ipso etiam Aristotele, qui vnus Philoso-
phis & Ethnicis est instar omnium. Quæ
Imitatio, commemorans tam ficta quàm
vera, secundum probabile ac Necessari-
um, ideoq; rem exponens, non vt gesta
fuerit, sed vt geri potuerit atq; debuerit,

)(2

à pros

EPISTOLA

à proprijs personis & temporibus orationem ad vniuersi generis considerationem traducit: ea quæ ratione efficit, ut illustre discrimen inter Poëtam intercedat & Historicum. vnde & Poësis à Philosopho sapientiæ laude ampliori afficitur. Imitamur autem oratione, congruentia quæ & concinnitate numerorum: quorum ea vis est, ut ad sententiam euidentius exprimendam faciant, & ad suauitatem delectationemque maiorem auribus animoque afferendam. Quod cum ita sit, numerum inter Poëtas obtinere nemo potest sine Imitatione: nec satis est, versum tantum concludere, ac rem aliunde sumptam metro comprehendere. Nam etiam si alicui fuerit in procliui, historiam Liuianam legibus numerorum astringere: nihilominus tamen erit historia, non Poëma. quemadmodum nec Empedocles in Poëtarum numerum verè aggregatur, licet metrum habuerit cum Homero commune: nec Chæremon, licet varietate carminis præditum Hippocentaur

DEDICATORIA.

centaurum ediderit. propius verò ad similitudinem Poëmatum accedunt, propter imitationem, Sophronis atq; Xenarchi Mimi: nec non sermones Socratici, ab Alexamene Teio primùm descritti, vt ex Athenæo liquet: & Dialogi Platonici, quos (vt Plutarchus refert) actione repræsentabant in conuiujs, quemadmodum Fabulas in scena. Porro quoniam à veritate Poëta discedit, ita tamen, ne incurrat in repræhensionem neglectæ legis de verisimili & necessario: in promptu videtur esse, quod obiectes. Præter naturam quippe figmenta extant plurima de dijs, demonstribus, de transformationibus, & alijs. Verùm haud difficile id fuerit expurgatu: quoniam talia figmenta proficiscuntur à paralogismo, assumente pro veris falsa, quæ non abhorrent ab hominum opinione: maximè cum eiusmodi opinio terras oppleuerit, à primis temporibus ducta, & ex antiquissimorum Philosophorum monumentis constans. Pro-

EPISTOLA

habile autem est, quod in opinione positum est. Plures rationes qui desiderat, Strabonem & alios habet, qui respondeant. Ad institutum verò meum quod attinet:

*Dij bene fecerunt, inopis me quodq; pusilli
Finxerunt animi, rarò & perpauca loquentis.*
neq; enim nonnullorum more, vanam gloriam aucupabor, &

———— *in hora sepe ducentos,
Ut magnum, versus dictabo stans pede in uno,*

Garrulus, atq; piger scribendi ferre laborem:

Scribendi rectè: nam, ut multum, nil moror. ———

Ac etiam si ante aliquot annos, hortante magno quodam viro, in hoc opere concinnando animum occuparim, & hactenus suscepto labori tribuni intercesserint violentissimi, quò minùs ad umbilicum adduceretur, iniquitas nimirum huius tempestatis, & prauitas iudicij de discipulis elegantioribus & humanioribus,

DEDICATORIA.

ribus, simulq; vacui temporis angustia:
tamen sat citò, si sat benè. Nolui autem
nudam historiæ seriem persequi, ne his-
toricum agerem veriùs quàm Poëtam:
nolui etiam versibus sine Imitatione
Genesin reddere, ne interpretis tantùm
fungerer officio: nolui deniq; appro-
bationem eorum captare, qui nihil, nisi
si è triujs petitum, applausu prosequun-
tur, ne in sententiam vulgi peruersam
discedere viderer. More itaq; Home-
rico & Virgiliano in dispositione artis
ficiofa, inq; tractatione ad genus respic-
iente elaborauì, exorsus ab historia
Iosephi: cui partes dedi recitandi ad
mensam Pharaonis totam historiam
Geneseos ad suam ætatem vsq;: vnde
tamen nonnulla in alias quoq; partes
sunt tributa. Neq; sanè hæc disposi-
tio mihi vsquam vituperationi fuerit,
cùm à probabili minimè sit aliena:
approbante vel ipso Luthero. at quan-
to Viro? Is: nihil dubium est (inquit)
quin Ioseph totam suam progeniem,
X 4 retrò

A EPISTOLA

retro à Thare & Noah vsq; numerando, recensuerit regi, adeoq; demonstrarit, se in nobilissima familia sumorum Virorum natum esse. Cumq; narratio illa tribuatur Iosepho, effecti nomine: meritò etiam illis ipsis libris, narrationem continentibus, nomen inditum à Iosepho est. in fingendo præterea debitum locum ne prætermitterem, quantum fieri potuit, operam dedi: sicut & in numeris, sententiæ declarandæ & concinnitati seruientibus. qua de causâ lector beneuolus nonnunquam in ea incidet, de quibus, non Grammaticus, sed Poëta iudicium ut faciat, opus fuerit. Postremò vocem mihi conformarunt Poëtæ veteres: è quibus nisi elegantiae & phrasium copia scripturo suppeditarit, frustra operam in scribendo contriuerit. ac in primis quidem Virgilius cum Ouidio: ita tamen, ut vnus quasi faciem, præ cæteris conspicuam, repræsentari debuisse censuerim. ad quorum simul æquabilitatem & concinnitatem malo
me

DEDICATORIA.

me imitando componere in versibus
formandis, quàm in confragosis & à
seculo politiori alienis temerè mihi plas-
cere cum Chrestillo: qui

*Carmina nulla probat, molli quæ limite cur-
runt,*

Sed quæ per salebras atq; saxa cadunt.
neq; enim is sum, qui in curam velim
incumbere effingendi gibbum Platonis,
neglectis ipsius virtutibus. Cæter-
rùm in hoc opere quantum præstiterim
Doctorum atq; honorum sit iudicium:
qui (vt æquum est) ea venia, quam optis-
mis etiam quibusq; concedere cogimur,
me quoq; impertire dignabuntur, vbi
fortè interdum ——— chorda sonum
haud reddet, quem vult manus &
mens. Imperiti verò & iniqui censores
non sunt mihi tanti, vt ipsorum iudis-
cia mihi sint sollicitudini: qui tamen
non ignorent, de singulis non tantùm
versibus sed etiam vocibus, imò syllab-
is, ex artium præceptis & veterum
scriptorum vsu quam reddam, ratio-

X 5 nem

EPISTOLA

nem in promptu esse.

Quod superest: tuo nomini, Illustris & generose Comes ac Domine, ERNESTE, hanc meam Genesin libens meritoq; inscripsi. libens quidem, propter honestum, quod semper duxi per se expetendum: meritò verò, propter generis antiquissimi nobilissimiq; splendorem, & eximium in te studium Virtutis atq; doctrinarum. Celebratur ab annis DCC familiæ tuæ memoria: quæ exemplis augere te potest pietatis, sapientiæ, fortitudinis. pietatis quidem exemplo Hogerus II, qui religiosum itèr ad sacra monumenta Palestinæ suscipere non refugit: & Albertus auus, qui non modò rem præclarè gessit contra impium furorem rusticanorum, sed omnes quoq; spes opesq; suas sitas esse putavit in studio religionis. at sapientiæ Rupertus, Archiepiscopus Magdeburgensis. fortitudinis deniq; Ernestus, qui contra Henricum IIII cum Saxonibus pro salute suorum arma cepit: & Ho

DEDICATORIA.

& Hogerus I, qui postquam ad arma
Henrici V se contulerat, contra sediz
tiosos leonina virtute dimicans, in saltu
Vuelphico mortem hodierno die, ante
annos CCCCXCV, Dux præcipuus in
bello fortissimè oppetijt. Minimè verò
(vt inquit Vlysses Ouidianus)

— bona — sua quisq. recuset :

*Nam genus & proavos, & quæ non fecimus
ipsi,*

Vix ea nostro puto, —————

Quocirca dignis te laudibus extollimus,
quòd Ill. Gen. T. operam collocare
gaudeat in studio pietatis, sapientiæ, &
virtutis, quod studium cum sit præstan-
tissimum atq; utilissimum: haud alienum
est ab illustribus personis, quæ cæteris
esse debent instar Solis, moderatoris
temporum & actionum: instar arboris
fructuosæ & umbrosæ: instar fontis sa-
lubris & publici: imò ipsius Dei: cui si
militudine vt respondeant, non opus
est Apelle pictore, aut Phidia sculpto-
re, sed ijs, quibus animus excolitur.

Quæ

EPISTOLA

Quæ licet per se insigni splendore sint prædita: fulgorem tamen in illustribus personis edunt magis conspicuum, sicut cithara excellit in manu Orphei, Amphionis, Thaletis: axis in tabulis Solonis: gubernaculum in naui Themistoclis pro patria propugnantis, & Pompeii mare pacantis. Quoniam ergo Ill. & Gen. C. expectationem nobis de te fecisti maximam, de qua perpetuum etiam testimonium extat huius Academiæ, quæ nostri magistratus honorem tibi mandavit summum: eum favorem, quo reliquas disciplinas complecteris, rei Poeticæ quoque præstabis. huiusque Musæ meæ, quæ in tuam se clientelam & fidem commendat, patrocinium suscipies: primum propter rerum præstantiam, & propter gloriam Dei, in cuius laudes versibus celebrandas vacamus, & cui vitulos labiorum carminibus adolemus: cuius etiam providentia cautum est, ne florentissimæ ætatis Vates, unde commodum nostrum in scribendo

DEDICATORIA.

bendo comparare possumus, spolia
 quasi Ægyptiorum ad sacros vsus trans-
 ferendo, interciderent. Deinde pro-
 pter expectationem de te concitatam,
 generisq; tui dignitatem, quod hanc
 artem magnificare decet, excellentiss.
 heroum exemplo: præsertim cum per
 matrem, illustriss. Dominam, Margar-
 retham, alterum decus splendoris no-
 mini tuo fortuna contulerit ex inclyta
 stirpe Ducum Brunswicensium ac Luz-
 neburgensium: ita etiam, vt à laude
 sapientiss. Principis Ernesti, aui tui ma-
 terni, regionibus nullis circumscripta,
 decus ad te redundet insigne. cuius
 aui materni memoriam illa veritatis
 doctrinæ assertio, quam in celeberrimo
 conuentu Augustano subscriptione sua
 præstitit, honore sempiterno in Eccle-
 sia Christi consecrauit. adhæc propter
 dignitatem & vtilitatem rei Poëticæ:
 de quibus malo hîc nihil dicere, quàm
 pauca dicere, memor Phaurorini Gels-
 liani. & deniq; propter huius artis pro-
 paga-

EPIST. DEDICAT.

pagationem, ad quam hoc seculo incumbamus necesse est. Pluribus autem non rogabo, ne videar de tua voluntate dubitare.

V. Ienæ III. Id.

Febr. anno M. D. LXXX.

Paulus Didymus
Acad. Ien. P. P.

In Gene-

In Genesis

PAVLI DIDYMI

ANDREAS NEHRKORN.

Εν τῷ Σιγείῳ ὁ Ἀλέξανδρος Θεοειδὴς
Ἀγχι φιλοθεήνους ἀχιλλεύ τύμβος ἄγχινορ
ἰσάμεν. νέ. ἐσὶ μάκαρ καὶ ὄλβιος, εἶπερ,
ὅτι τῆς ἀρετῆς ἐλαχὺς κήρυκα Ὀμηρον,
αἰετὶ αἰδόμενον. καὶ ἐὼν θήσαστο θυμῷ
ἔργα λόγους τ' αὐτῷ ὄξεϊς, ἄλλων τ' ἐριτίμων
ἡρώων, τῶν ἐστὶ κλέ. νου καθ' ἐκάδα εὐρύ.
ἀλλὰ τί θαυμάζεις, ἔς ἔλλαβε μοῖρα κραταίη,
ἐλθόντων κρυερῶ ἐνὶ οὐρανῷ πένθος ἔχοντας
σφῆσιν ἀτασθαλίαις, καὶ δυσσεβείας χάριν αὐτῶν;
δεῦρο ἀγκαλείτεις θαύμαινε σάεφρονας ἄνδρας,
τὲς ἄρα Θεομοθέτης Μωσῆς, πρωτόθεος ἄνηρ,
ἐν Θειογλώσσῳ βίβλῳ κατὰ μοῖραν αἰεῖσαι.
ἀρχέγονόν τ' Ἀβραάμ, καὶ εὐρυγενεῖον Ἰσαάκ,
καὶ ταλασίφροντα Ἰσραὴλ, καὶ ἀμύμονι Ἰωσήφ.
ἡρώας χώρα ἐν Εβραίῃ, μητέρι πάσης
ἰδομοσύνης καὶ ἀληθείας Θεοπειθέ. ἔρχε
ἐντάδε, καὶ μύθους ζωαρκείας ἔργατε καλὰ
φράτεο. εὐσεβίην δὴ ἀμεμφέα ἅντα Θεοῖο,
πῶσις ἀνέπληκτον, καὶ ὑπόστασιν ἐμπεδότην,
καὶ ἐν θυμοβόροις τάλασι χαλεπαῖσι μεριμναῖς
τῆνδε

τῇδε δικαιοσύνην βροτὲ ἰδυῖν ἔαυτῶν,
θελζίνου τ' ἀγάπην, τὴν ἐλπίδα λυσιπρόντε.

τὰς ἄρα θαυμάζει Δίδυμος, δεδαημένος ἀνὴρ.
τὰς δ' ἐπέεσιν εἰς μελιγέρον' αἰοῖδος αἰεῖται
τὰς δ' ἀγαπᾷ μέγα. τῶν τ' ἄρετας μιμεῖσθ' ἐκείνῳ
ἤνδαν. Δεῦτε νέοι ἐν ἑλλησπόρῳ Παραδείσῳ,
ὄντινα χρυσοφόροι Πίσων τε, ὁ ἰλῦοις τε
Γιῶν, καὶ Τίγρις καλλιόροισι, Ευφράτης τε
δινῆεις, ποταμοὶ ἅλαδε προρέοντες, ἔχθοι.
δεῦτε νέοι θαλεροὶ μελιηδέα δρέψατε καρπὸν
χερσὶν ἀμοιβαίαις, καὶ εὐπνοα λείρια λευκά,
καὶ ῥόδα εὐώδη, ὑακίνθους δ' ἡμερόεσσας.
ἄνθεα ἡελίξ τὰδε ἔποτε αἶθρ' ὀλέσσει,
ὔδατ' ἔτε βίη, ἔκ ὑμάτα ἴσα ὄρεσιν
ἀκροτάτοις, ἀνέμων ἐβλάψει ὁ δεινὸς αἰήτης.
πρώτον δ' ὑψιμέδοντα θεόν, δωτῆρα ἑάωμ
παντοίων ὑμνεῖτε. χάριν καὶ ἔπειτα μεγίστην
πρόσθετε τῷ Διδύμῳ, δάφνῃ πεπυκασμένῳ ἀνδρὶ,
καὶ τοῖς μυροπόλοις μεταριθμῶ ἀθανάτοισιν,
ὥτιν' ἀπὸ στόματ' ὑλκερὴν ῥέει αὐδὴ. ἐκείνῳ
καί γε ἰοσεφάνοις πάντες συγχαίρετε μέσσοις.

PAULI

I
PAVLI DIDYMI
TORGENSIS
IOSEPHIADOS
LIBER I.

*Sacræ virumq; cano, qui primus
Hebronis ab oris
Migrante Isacidum de stirpe
Canopica venit
Littora, multum odijs fratrum
hic iactatus iniquis,*

*Multa quoq; ad Nilum passus: dum conderet illic
Largus opum & meriti fraterno è sanguine gētem,
Inferretq; Deum, populi genus vnde sacrat,
Dauidesq; Pater, Solymæiq; atria templi.
Christe mihi causas memora (simulacra gerebat.
Diues inopsq; tui, tandem dux, antè minister)
Cur iuvene egregio primùm crudeliter vsa
Sint fata: in melius verò inde referre seueræ
Consilia annuerit Ioua, idem, quando, vehementem
Sacræ & Pteridas, cupimus deducere classem*

A

Te duce

*Te duce littoribus, pelagoq, patente volare:
Per maris alta regas ventus iter, oro, secundis.*

*Fons Deus est & origo boni, bonus ipse per ævum,
Munera seu spectes caelestia, siue caduca.*

*Cumq, à fonte caput Sapiencia tollat eodem:
Consilio sapiente pijs sua dona ministrat.*

*Quod sit adhuc supra sensus licet, omnibus, acta
Verbo, haud norma tamen fallax regionibus exit.*

*Quippe vias Erebi nos primum inuadere cogit
Per loca senta situ, noctis per tela profunda:*

*Datq, gradum fessis idem renocare sub auras,
Atq, manu raptis diuerso ex hoste trophæis,*

Ad delubra poli gratantia ducere pompam.

*Aspera crux belli signum effert Regis ab arce
Bis geniti: his armis animos aptemus oportet.*

*Nec verò est odio Superis pius, obrutus vsq,
Mole graui, aut, inter mala nostra, his gaudia gli-*

*Supplicio inuitus parat exercere dolorem (scunt.
Sæpe Deus, factiq, est lenis & asper eodem:*

*Mens ita se damnat sceleri, quam culpa remordet,
Seq, ministerio vicij remouere laborat.*

Semper ita in catu sancto res certa peregit

Indicium cordis, sua damna auctore leuantis,

Reddentiq, Deo cultum data fata sequendo.

Testis ita in promptu est, delatis æthere dictis

Pondus

Pondus inesse ratum, nec, commoda propter & vsus,
Nos fungi sacris, & votis ne fere vota.
Sic etiam Christo Christi de nomine dicti
Rectius, & capiti respondet imagine corpus:
Vt ducis in signo vestigia certa premamus,
Qui celi in patriam mala per diuersa tetendit.
Sic (dum more nouo, turbæ exoratus egenæ
Auxilium castris æther effundit apertis,
Verbi in pollicitis inopes haud plura moratus)
Signa dat euentus, diuine nuncia dextra,
Quæ tegit, ornat, alit, clarat sacra ritè colentes.
Sic magis vrget iter Pietas, exercita duris:
Præbet se melius mens dictis iussaq, figit:
Recta fides vires exercet, & augmina sumit:
Spes cor alit: votis operantur crebrius ora,
Ac tanto penitus trahimus suspiria moru,
Vt pariter nobis Regiq, suprema tenenti
Concutiant pectus, quem vota fidelia tangunt:
Constans, & grauibus patientia nescia vinci,
Haud dat terga fuga, pugnaue excedit iniqua:
Sed nubem belli contortaq, sustinet umbo
Tela, manu Christi factus, sparsusq, cruore:
Flectimus ad laudes diuinas verba redempti,
Et grates canimus: vires acquirit eundo
Fama sacre Vocis, per terras didita latè:

A 2

Asseri-

*Asserimus vitæ cœlestis deniq; laudem,
 Præmia quæ reddet pietati, hic aspera passa.
 Hinc quoq; Iosephum, tot per tria casibus actum
 Lustra ferè, melior tandem fortuna reuifit:
 Fortius vt loris, mala compescentibus, vti
 Discat, vt inde fide sese ad maiora reseruet,
 Vt sacra det Pharijs, & vertat nubibus aras,
 Confugiumq; suis vt sit, dum fallit vbiq;
 Depositum tellus, nec parent arua colono.
 Cumq; ardens odijs, & inexaturabilis iris,
 Progeniem in sanctam Noctis Pater atq; Erebi
 Aduocet omne genus telorum artesq; nocendi, (rex
 Seu versare dolos sit opus, seu cernere ferro:
 Hora madet pariter nocturna diurnaq; fletu.
 Tantæ molis erit, dici, esse, manere beatum.*

*Vix, ad conspectum genitoris, Hebronis in arua
 Isacidem attulerat Mauræi cura peculi,
 Ac desiderium Patris prædulce videndi:
 Pectora sub crudo cùm, non coëuntia, seruans
 Vulnera, crudeliq; Alecto fixa dolore,
 Maxima dirum, mouit caput, istaq; secum:
 Mene referre pedem, sine crimine cadis & ignis,
 Absede Abramidum? mén' victa, aut pondere fessa
 Deferere inceptum? mene haud acuisse furores?
 Scilicet huic monstris cessabo nocentibus omnem
 Permiscere*

Permiscere domum, quodam editus vnde tyrannus
Excidio nobis veniet? quem Numina mittent,
Tartareas vt opes & lamentabile regnum
Eruat, & cumulet mortales inde salute,
Nos vocet ad pœnas, in adempta hos sceptrâ reponat.
Non ita, namq; etsi stragem dabit ille sub Orco,
Collaq; pressa tumens pede sub victoris inanes
Tollet Echidna minas, nec habent hæc fata regres-
Inspirasse tamen virus laudabitur Anguis (sum:
Morsibus, in talum dens lasa vt talce receptus
Principis & comitum degustet vulnere corpus
Inuisumq; bibat Necis hasta intorta cruorem,
Atq; pij ducant extrema per omnia vitam.
En ego sum, primo quæ tinxî sanguine terram,
Frater vbi fratrem moribundum extendit arena
Stipide: cur eadem nunc vis perstare recuset?
Eſt mihi fâx, ignes æternos sulfure pascens:
Sunt colubri, errantes per crines perq; lacertos:
Sunt tela: est animus telis præstantior, atra
Fœcundus fraude, & mille ingeniosus ad artes,
Vnde queam laudem spoliūq; insigne referre.
Talia cum gemitu flammata mente volutans,
Inuidie in Patriam, loca tabo & frigore sata,
Tendit iter: iuxta comites vestigia figunt
Innumere pestes, malefida Nocte creatæ,

Lapsus homo pactis ubi primum stare negavit.

5. p. Quas inter, cor edens Cura: & Metus anxius aestu,

99. Arrestusq; comas Tremor, ac pallore notatus:

Impatiensq; sui Dolor: & Vis, cincta tenebris:

Iraq; cui lumen stat formidabile flammis,

Quaq; minis assurgit atrox: Odiumq;, Nefasq;,

Plagaq;, damna quibus sunt cordi, dignaq; pœnis,

Duraq;, tum præceps Audacia: & Ardor habendi

Cæcus: & ungue notans membra, ac velamina Plan-

Abscindens humeris, & Luctus ducere voces (gor

In fletum ingeminans, & dans suspiria Mæror.

Sub valle Invidia domus est, summota recessu,

Piragelu, radijs imperuia, tincta veneno:

Intus fusa solo squallentia terga resolvit,

Vipereaq; fremens dentes in carne fatigat

Monstrum informe, exangue, atrum, lugubris in ore

Pallor inerte sedet: cor linguaq; felle virescunt:

Obliquos oculos frons, rugis obrita, torquet:

Adducitq; cutem macies: gemitusq; petuntur

Mæsto è corde vagi, nec inops dat cura quietem.

Carpitur & carpit, contabescitq; videndo

Res dignas hominum, nec honesto intendere mentem

Audet: abest risus, nisi quem fors improba fecit.

Alterius: nulliq; magis, sibi quàm nocet ipsi.

Vtq; oculis obijt Furiarum ab sede sororem,

Et comi-

Et comites: risit, quia nil latabile vidit.

Ad quem tum supplex Aleto his vocibus vsa:

Gens inimica mihi, Tharæ de sanguine ducta,

Et his sex tribubus distincta, Chanæidos aruis,

Nescio quæ, noua sacra colit, sedesq; locauit.

Hic odijs versare domos, pacemq; labora

Disficere, & stimulos in pectora condere cæcos

Fratribus, vt letho puerum demittere quarant,

Delicias patris, & curæ casusq; leuamen.

Gratia reddetur tibi talis, vt optima semper

Dente tuo stringas, & maxima rabe pererres.

En adero, obijciens oculis & pectori Erynnin.

Inuidia hæc contrà: tuus explorare, quid ores,

O vltrix Erebi, labor: adsum, vt iussa capeffam.

Facta puta, quacumq; inhes: acumbere namq;

Tu mihi das epulis serpentum: cladibus orbem

Afficis, vt surgant mihi gaudia: toxica prabes,

Quæ sensus hominum pertentent ossaq; peste.

Hæc vbi dicta, pedem torsit, seq; extulit antro,

Spinea vincla manu neclens, adopertaq; fumo.

Quæ fert cunq; gradum, flos & seges omnis inerti

Tentantur subito rabigine, siluaq; pallet

Frondebis afflatu pollutis, vtq; periit

Samariam, armentis gregibusq; & pace vigentem,

Deni vbi seruabant saltus & pascua fratres:

A 4

In

In lacrymas iuit, lacrymarum expertia cernens.
Expedit ergo manum tristi ferrugine tinctam,
Et premit ad pectus fratrum, intima vepribus implens.
Corribus ac medijs pulmonibus inde venenum
Spargit: & ante oculos pulcra sub imagine ponit
Iosephum, Patrie lenimen dulce senectæ:
Cunctaq; magna facit, dolor ossibus ardeat vnde,
Sedatq; circumstent odia, & violentia gliscat.
Præcipue Leuis & Simeon, Bilhaq; creati
Naphthalis & Danes, ac Silpa Gadus & Aser,
Rachelidem exercent odijs: animoq; recursat
Patris in hunc amor, & sordis fiducia primæ.
Adiuuat Eumenidum regina, illisq; latenter
Conijcit abruptos excussis crinibus angues,
Et face consequitur iactata fortiùs ignem.
Tum faciem toruam paullum vocemq; reponens,
Induit in vultum sua Thyrsidis ora senilem,
Perq; nemus pecudes siluestri, vt pastor, oliua
Curuus agit: Simeon curis vbi saucius, inter
Solutus oues, platani frigus ducebat ab umbra.
Cui subito assistens, hac voce silentia rupit:
Quid rapido vitam toleras sub Sole per agros,
Diuum ô progenies, fratrum pars prima tuorum?
Namq; sacerdotis capies & regis honorem,
Primigena pulso, maneat tibi mente repositum

Iudicium

*Judicium Patris, spretiq; infamia primi
Ob scelus admissum: cum sis nunc alter ab illo,
Vt tibi primigenæ cedat ius, ordo requirit.
Tolle animos igitur: te fors habet ista secundum.
His verò tua ne stirps forsitan excidat ausis,
Hoc virtutis opus, meministi, Rahele natum
Ardeat vt genitor longæuus: cernis, in vno
Vt iam delicias faciat, sed nocte dieq;
Custodes pecori vos addat, limine pulsos,
Et per humum assuetos nemorum sub regmine vilem
Instituisse dapem, nisi me frustrabitur omen,
Iste puer primis succedet honoribus olim.
Quare age, felici rerum ne cardine cesses,
Quin puerum tacita studeas, opponere morti.
Hæc ait, & dictis aspirat cædis amorem.
At iuuenis, defixa tenens obtutibus ora,
Atq; truces voluens oculos, in sorde moratur
Laudis præcipuæ ducenda, & pectore versat
Consilia in fratrem, curasq; huc mutat & illuc.
Importunus honos Iosephi mente subibat
Crudescente, simul præagia noctis iniqua.
Hinc scintilla genis absistit, & æstuat iris
Corda per ima pudor, mistoq; insania luctu.
Non auræ nemorum, non suauè rubens hyacinthus,
Non cantus auium, non fundens sibila canna,*

Non lusus pecudum, non fons, cum murmure labens
 Purior Electro per saxa, è pectore curas
 Diluit, aut animum solita dulcedine tangit.
 Ac primum dolor ora quidem maleuada repressit,
 Verbaq; defuerant linguae, indignantia iuste:
 Sed tandem ad reliquos, cingentes gramina caetu,
 Quos simul ira super puero cureq; coquebant,
 Dicta accepta refert, quae sit sententia, poscens.
 Omnibus idem animus scelerata capeffere tela.
 Sic, ubi suggeritur flamma undiq; virgea labro
 Spumanti, crepitansq; alte Vulcanus anhelat:
 Vis rota intus aqua furit exultantis ab aestu,
 Et, voluens cumulos vndarum, exuberat amnis,
 Mens quoq; certa sedet magalia figere campis
 Doctæ, ab Iosepho patrijsq; ut ouilibus absint
 Longius interea, donec se tempore vires
 Dent opportuno, puer ut det vulnere vitam.
 Vnanimisq; moræ causas per pascua nectunt.
 Iamq; dies ultra solitum procedere visi:
 Cum dans sollicitè charo pater oscula nato,
 Vise, ait, ad fratres, quos vnà ita miror abesse.
 His metuo, & pecori: metus, opto, eat omnis in Au-
 Dixerat ignarus fati, incertusq; futuri: (stros.
 Et petit amplexum, repetitaq; præripit ore
 Suauia, non orbo dein sic repetenda parenti.

Mens

Mens presaga mali gemitus agnouit acerbos:
Sed quæ dura timet reliquis, te chare manebant,
Ter voluit dixisse, mane: vox fauce ter hesit.
Res igit ista poli nutu, haud rem casus agebat.
Quippe ita thuricrema Fidei & Pietatis ab ara
Gratior ad cælum se fumus odorq̃, ferebant.
Corripuit sese & tectis puer extrulit altis,
Infaustum molitus iter: quater omina Phæbus
Læua dedit fugiens sub nubila, rorida guttis:
Et iuga cum siluis ululatum visa ciere:
Pendetq̃ offensa puer ipse in limine planta.
Vt tenuit Sichemam, late loca sola filere
Vidit, vbi missus grex pastum errare solebat.
Audet inops animi voces iactare per arua:
Sed tantum valles responsant siluaq̃, circum.
Sollicito absentes vagus hinc sermone requirit:
Omnes se vidisse negant, subit ardua tandem,
Prospexitq̃ iugis latè petit, omnia lustrans:
Fratrem in conspectu nullum. fortè, abditus umbris,
Fron dator nemorum sub rupe canebat ad auras:
In quem Rahelides vagus incidit, ille. quid (inquit)
Tam diuersus abis? Dothe, quos queris, habebit:
Hunc supera collem, dein te via ducet ad urbem.
Corripit inde viam, nec semita fallit euntem.
Quem simul ac prospexit agri aduertere gressum
Turba

Turba inimica procul, misti glomerantur in orbem,
 Diraq; certatim sese exhortantur in arma.
 Quos inter, Simeon his vocibus aggerat iras:
 En regem egregium casus nouus attulit, omnes
 Cui genibus sternemur bumi, fratresq; parensq;
 Nos animæ viles, & nos ad ouilia nati
 Omne æuum terimus siluis, trahimusq; laborem
 Ingratum per agros sub Sole, sub imbre, sub Euro,
 Cotidieq; solo pomis agrestibus aucto,
 Victum infelicem sub nudo mulctra dat axe,
 Tum cichorea, leues maluæ, lapidosaq; corna:
 Et leuat vnda sitim vilis, ne mora inter & antra
 Nocte, rudi lana recti, pecudumq; lacertos
 Induti exuiijs, petimus per membra soporem:
 Quem tamen auertunt culices, ranaq; palustres,
 Nec non insidie furum, incursumq; ferarum.
 Ille domi piger, & virgato pictus amictu,
 Impletur veteris Bacchi, cœnasq; ferina
 Et tergo ducit bouis, & lustralibus extis
 Hædorum, segnem potest effultumq; rapetis
 Somnus iners aufert, & nobis noxia, fingit
 Somnia, supposita nunc falce, cadentibus astris,
 Stringere messorum sese putat ordeæ culmo
 Nobiscum per agros: ubi sese ipsius arista
 Arrestas tollant, opibus cultuq; nitentes,
 Demittantq;

Demittantq; caput nostræ, rubiginæ rostræ.
Nunc altè folio subnixus, & auctus honore,
Sub pedibus Solem, Lunamq;, vndena trahentem
Astra, sibi cernit vocis exposcere pacem.
Quin, si quis nostrum commissa piacula forsan
Distulit in noctem, mox idem Patris ad ora
Nos onerat dictis, culpisq; silentia demit. (guem.
Fert hunc laude parens, esse factus hic vnus ad vn-
Hænenè igitur, tumidum spe curpi & dira canentem,
Ferre iuuat, culpamq; nouam compescere ferro
Spernimus? annè diem labi cunctando sinemus,
Quo probet euentus monstra, & maturior annis,
Atq; animis fideri nec non genitoris amore,
Sceptra gerat? genibus nos aduoluamur egeni?
Heu fratrum ignauas mentes, heu pectora caca.
Quin, dum testis abest, certet se quisq; parare
In commune nefas, & in hostem stringere tela,
Vulneraq; ô animam per mille expellere fontem.
Hora locusq; fauet, tacitis accommodus ausis,
Occisum vt putei latebris mandemus opaci,
Vocesq;, esse feræ, spargamus, dente peremtum.
Sat Patri atatiq; datum: nos sæpe dedisse
Scit signa offensæ: scit coniecisse querelas
De spe non licita regnandi, deq; furore,
Quem sopor immisit, verùm esse ita cæcus amore,

*In damnum commune sibi natisq; det eheu
 Ut tempus miser, & se fraudet nosq; petitis.
 Ira ut nostra cadat, modo se fere ore minacem
 Difficilemq; monens, deludere somnia sensus.
 Augurij nobis vani spem fronte serenat,
 Omnia dissimulans: sed, si modo vera fatemur,
 Corde premit curas, mentemq; per omnia versat,
 Nescio quid spectans magni auguriumq; salutat,
 Semiuiui tradens sub leges seq; domumq;
 Nunc rem tempus agi: si pergitur ocia segnes
 Hic trahere, heu miseris stabunt hæc ocia magno.
 Talia iactabat dictis, cunctiq; fremebant
 Ore simul: cum sic petijt lenire dolentes
 Admonitu Ruben, animi maturus & aui.
 Iacobide magni, genus alto à sanuine Tharæ,
 Cur tantum tanto maculatis crimine nomen?
 Conscelerare manus fraterna cæde quis ausit?
 Vos stirps sacra tulit, non scæui impura Caini,
 Qui fertur furijs, qui fratrem obruncat, & iram
 Non capit ipse suam, qui dulcia limina mutat
 Exilio & penas explet cum stirpe sub vndis.
 Noxæq; vestra quidem scelero est immanior: vnum
 Vnus ibi, plures hinc letho absunitis vnum
 Testis abest hominum, sed non Sol testis & æther:
 O sperate Deum memorem fandi atq; nefandi.*

Cur

Cur quoq; vos patris reuerentia nulla mouebit?
Cur queretis ei lacrymis vrgere sepulcrum
Ante diem, viuent bini & morientur in vno.
In vos quid potuit committere deniq; tantum
Iste puer? Cur est odio? si forsitan olim
Aurea prospectant hunc fata, quid inde vetabit,
Ne fratres pariter fortuna viuus inaueret?
Non modò consortes generis sed honoris habebit
Nos quoq;: fortuna cumulati vtemur eadem.
Fatus erat: sed spretus abit, cum fama sequatur
Conscia Rubenem, patrium tenerasse cubile.
Contemptus sceleri semper comes improbus heret.
Retia te lecto genitoris tendere inuit,
Ergo tibi rursum bona gratia queritur: aiunt.
Dum modo pugnando superemus, vince loquendo.
Ille sub hæc: frangor fati, rapierq; procella:
Quamquã ô, si quis adhuc precibus locus, exue mentẽ
Tam duram, precor: aut, si fixum id corde sedebit,
Parce neci saltem, gens implacata, cruenta.
Eſt locus hîc fossa depressus, & obsitus umbris:
Condizus hîc soluat vobis sine sanguine pœnas.
Tempus erit, magno cum quisq; optauerit euntum
Rabelidem intactum, seq; oderit ipse diemq;.
Auctor erat verò de fossa, vt nocte reuersus
Redderet extractum luci & vitalibus auris,
Nec

*Nec simul in fratrem foret impius, inq̃ parentem.
 Astraq̃ testatus, dubijs se passibus aufert
 In nemus ex oculis: vbi ducat fletibus horas,
 Donec nox tacitis non annuat inuida capris.
 Nec longum in medio tempus, cum voce salutem
 Attulit à genitore puer, fida agmina credens,
 Et capit placidè iussas expromere voces.
 Exuperate moras: quæ vos tam sera moratur
 Segnities? reditu genitori demite curam,
 Pro grege quam vobisq̃ gerit: hic nuncius assum.
 Dixerat: & (neq̃ enim responsa dabantur amica)
 Continuo sese delapsus sensit in hostes:
 Percussusq̃ pedem retrò cum voce repressit.
 Huc periture veni, capias ut principe digna
 Præmia: nostra dabit iam regi dextra, quod optat.
 Nempe malum, quæ sint tua somnia, vane videbis.
 Hæc tantum Simeon: reliqui clamore sequuntur.
 Tendentemq̃ manus puerum, genibusq̃ volutum,
 Et, fratres, fratres, clamantem, & multa precatam
 Circumfusa cohors versat sudibusq̃ manuq̃:
 Mox in vincla petit, certatq̃ illudere capto,
 Et dare præcipitem sub hiatum vallis inanem
 Aggreditur, ceruam cursu sic vndiq̃ agentum
 Lustra per alta canum latratus in aëra seuit:
 Sic atra in nebula raptorum turba luporum*

Deserunt

Desertum per agros morsus exercet in agnum,
Et confert tenero certatim in corpore dentes.
Ut verò in media captus se morte teneri,
Et vota in Zephyros data vidit inania verti:
Hos rupit gemitus, ad sidera lumina tendens,
Lumina, nam palmas arcebant restibus ambas.
O Sator omnipotens, Abras cui, natus & Abra,
Cui pius Isacides sacrorum libat honorem:
Aspicis hæc? ante nequicquam in vota cieimus?
Est verè, est cælo pietas, quæ talia curet:
Non hæc eveniunt sine Numine. Cernit & audit
Cuncta Deus, sese præstans iustumq; bonumq;
Cedo Deo, adest ò gens, scopulis immanibus orta,
Ferrum in corde gerens, & lacte imbuta ferino,
De qua non merui, te patris tangere cura.
Si qua potest saltem miseri, miseresce: relinquo
Ignarum infelix huius, quodcumq; pericli est,
Inq; salutarum, crudelis fama, caueto,
Perferat hæc illi: solando auerte dolorem,
Ac de me raptò crimen fer habere latrones,
De sobole ut viua spem saltem is pascat inanem.
Hæc mortis capiam solatia, quaeso sinatis.
Sancta ad vos anima, & manifestæ nescia culpæ
Descendam ò manes, nec auorum indigna piorum.
Plura loqui lacrymis dolor implens verba vetabat.

B

Mora

Mota cohors gemitu est, compressaq; constitit ira;
Inuitiq; oculi lacrymas misere coactas,
Et iam iamq; magis vis effera lora remisit:
Cum Leuis ecce, loci sorte à Simeone secundus,
Fletibus hoc non est muliebribus, inquit, agendum:
Hic labor arma vocat fratres, ingentia magni
Nunc ubi sunt animi, quæ dudum verba dabatis?
Detrusus foueæ, fundo voluatur in imo,
Dum potior vobis animo sententia surgat
De ratione necis: dapibus fuscigamur in herba
Interea, vosne incapto desistere victos?
Huc ades ô formose puer: iam nuncius ibis
Patri: huic degeneres natos narrare memento.
Assensere omnes: inimicum insigne gerente,
Diripiunt humero chlamydem, de vellere textam
Æthiopum: filis genitrix cui tenuibus aurum
Immisit, variumq; olim subtegmen acutis
Inseruit radijs: per funem lapsus, ab orno
Postea demissum, quæ frondibus imminet antro;
Fertur in abruptum, barathro & caligine merus:
Et quia pars melior temerata est acta diei,
Per nemus accingit dapibus se quisq; futuris.
Pars hædo properat cultros supponere: membra
Pars in frustra secat, verubusq; ea versat in igne:
Parsq; ministrat aquas, & viscera molliat ahenis:
Atq;

Atq; laborata Céreris pars dona canistris
 Expedit, & statuit crateres, hornaq; fundit.
 Criminis indulgent veniam sibi, deq; patratis
 Securi, celebrant epulas, per conscia nondum
 Supplicij vigilem gestant praeordia restem.
 Conditus hic animis agit alta silentia primùm:
 Post ita non Minos, non Aacus intonat ore.
 At, pueri noua lux oculis obiecta repente,
 Speluncam radijs vestire & lumina visa
 Tingere: tum seruis quoq; visa recentibus antra
 Halare, & facies Diui sic mittere vocem.
 Parce metu Iosephe: manent, quae condidit aether,
 Fata immota tibi, duris ne cede: sed ito
 Quoslibet in casus audentior, orbis habebit
 Te Dominum ignotus, post lustra peracta labore.
 Regia te stabili pietate ad limina perfer:
 Cumq; fide superet patientia, quicquid acerbi est.
 Ardua prima via est pietatis, & horrida saxis.
 Sic ait: & formae sunt reddita cuncta priori.
 Quisquis es ô Diuûm, sequor, & quâ praeipis, assum,
 Capetus ait: vires imbelli animumq; ministros.
 Atq; ea diuersa dum parte vtrinq; geruntur,
 Transmisere viam, Memphitica regna petentes,
 Mangones Arabum, sata duro Ismaële turma,
 Et, genito Aurora, pariter Midiane profecti.

Ars erat his lacrymas è myrrha, thuris acerras;
 Cinnama, resinam terebinthi, & aromata, largæ
 Exorientis opes Solis mutare beatis
 Nili diuitijs, ac fertilis vberè glebæ.
 Quos ubi prospexit speculator tendere gressum,
 Consulere in medium sic ultro incepit Iudas:
 Dij meliora velint: quanquam hæc fecisse decebat,
 Non optasse viros tantum. ignorantia veri
 Haud agit in fraudem miseros, sed Erynnios ardor,
 Mitemusne neci consorti sanguine natum,
 Nobis perpetua sudent ut pectora culpa?
 Seruate hanc animam patri: discrimina tanta
 Non dabit, hic minima gentis victoria nostra
 Vertitur, aut, vobis si non mutabile miti
 Pectus consilio (quanquam ô) patiamur, ut emtum
 Hinc comitè assortent Nabathæi, augebimur auro,
 Et dabitur noxæ speciosa imponere posse
 Nomina, quod simus fraterna à cæde piati.
 Sic etiam vestras nunquam ibit deinde per aures
 Nomen Iosephi, per sâxa, per æquora velli.
 Dicta placent: alijs sit Rex (vox una) sit augur.
 Nec mora: de precio Dan pacta iubetur inire,
 Missus ad Ethiopas cum Gado: cetera vincum
 A tenebris antri pars restituisse laborat
 Funibus adductis, qui postquam rursus ad oras
Luminis

Luminis euasit, tales dedit ore colores,
 Qualis mane comas rosa vel narcissus in horto
 Explicat. Interea dimissi dicta reportant:
 Compositæ leges bis denis assibus omnes,
 Vberiore domum grauis haud manus ære redibit.
 Vile satis pretiū: verū. (vt modo, propter honorē,
 Exilium luat) omnis abest mora, siue petito,
 Siue leui precio sibi permutatio detur.
 Gens Eoa, notans vultum, vocemq, gradumq,
 Vix ibi, quod posset credi mortale, videbat
 In puero: & secum: quod corpore numen in isto
 Sit, dubito, sed inest en corpore numen in isto.
 Ipse simul quadrupes, cum tergo membra locasset
 Exceptus, veluti sub honesto pondere solus
 Lætitia noua signa dedit, facilisq, leuisq,
 Sapius insolitis hinnitibus impulit auras,
 Et pedibus gressum visus glomerare superbum.
 Huius at ignarus fortune, & plurima voluens,
 Vt primum tacuit nox, ad loca subcaua gressum
 Rubenus recipit, spe concitus atq, timore:
 Pronusq, in foueam, Iosephum nomino clamat.
 Corde coit sanguis: neq, enim vox redditur antro.
 Clamorem ingeminat: vana loca voce resultant.
 Tam verò ambiguus curis, seu viuere credat,
 Seu subiisse necem, sub fundo explorat opacas

Sollicitè tenebras aptato ex ilice conto.
 Postquam cuncta videt puteo constare vacante,
 Signaq; nulla ferunt quarentem fratris ad ora:
 Ingentem gemitum percusso ad sidera tollit.
 Pectore, & abscessus vestem: quid restat, adempte
 Nunc sine te mihi, frater? ait, quo funere mersum
 Te querar? aut quò me verà? hoc mihi cæca parabat
 Fossa? pedem ô vti nam nusquam. Dum conor abesse,
 Me simul extinxi tecum, patremq;, domumq;.
 Felix, si telis animam super ipse dedissem,
 Et tua me ferro dolor idem ad fata vocasset.
 Ulteriùs ne tende odijs, plebs acta furorè:
 Terræ exangue sinas tumulto succedere corpus.
 Vulnera purgabo lacrymis: in pectus odores
 Fundam: & si quis adhuc anima super halitus errat,
 Ore legam, hos inter questus, interq; laborem
 Conscia lustrandi vestigia, Luna ministrat
 Commiserata vias erranti, & cuncta notanti:
 Donec eum tandem, surgens ex aquore, fessum
 Phæbus agris statuit, fratrum seruantibus agros:
 Quo res summa loco? quæ fratrem fata sequuntur?
 Vix ea fatus erat, cùm fratrum, haud plura querentē
 Passa cohors, quis sit status, edocet: orat, ut acta
 Ore premat, precium ponit: ne iurgia iactet,
 Præcipit: & pugnet si contrà, extrema minatur.

Iussu,

Iussa, preces, promissa, minas confundit in vnum.
Fallit te pietas, inquit, tua non bene cautum:
Si pius esse voles, in te pius esse memento.
Fortuna arbitrium facimus tibi, siue benigna,
Siue inimica petas, sumus ecce in vtrunq; parati.
Ergo ubi se Ruben victusq; volensq; remisit:
Consilij capiunt socium, & diducitur omnes
Mens trepida in curas incertis, quomodo noctem
Fraudibus obijciant, ne discolor occupet aures
Fama patri, & dictis de nati sorte relatis
Desit forte fides, vltro citroq; peracta
Hac vice sermonum tandem sententia sedit.
Tristem ad conspectum miseri genitoris ituros
Isacharum dictis citò Sebulonaq; formant:
Et picturati laceratas tegminis oras
Caprigeni pecoris cruor imbuit, omnia tingens
Mille notis morsus rabidi, sine teste probandi.
Antè gradum ergo ferūt missi, data signa gerentes,
Ac maior capit antè locum, cunctosq; repente
Nuncius in tectis, & nunquam tale timentem,
Rumore horribili patrem scuiusimus implet.
Mane cruentatam per deuia perq; malignos
Vestem siluæ aditus inuenit odora canum vis.
Testor dulce caput: nisi, te penes, esse relictum
Rachelidem norim, charum tibi, quando petebam

Pascua cum reliquis, velamen id illius esse
 Crediderim, patrem super his tamen ecce monendum
 Duximus, ut, frater si quid sit passus ab hoste
 Forsitan in silua (quod Dij tamen omen in ipsum
 Conuertant) monitis fungamur, in arma ruentes.
 Sic ait, ac cblamidem, maculis & sanguine tinctam,
 Explicat. At genitor seui monumenta doloris
 Exuiasq; oculis simul atq; miserrimus hausit,
 Dirigit, steteruntq; comæ, pressosq; cucurrie
 Persensus stupor, & nihil est in imagine viuum:
 Deuorat ipse dolor lacrymas, vocemq; coercet.
 Vix tandem attonita paullum se mente recepit,
 Et voci laxata via est lacrymisq; dolore.
 Proh superi (exclamat) proh cælum ac terra, per orbem
 Estne adeo infelix alius pater? impia nosco
 Signa feræ, natum ravidam condentis in aluum:
 Bestia fauce trahit diuulsum, bestia saua:
 Bestia dat morsus dente atro, bestia saua.
 Hæc pietate graui, longoq; labore meremur?
 Audiat hoc æther, & si Deus ullus in æthere.
 Heu cura, heu dolor, heu stupor, heu lacrymæ, heu sin-
 fluctibus asperior tumidi maris, acrior igni. (gultus
 In quamcunq; domus aduerto lumina partem,
 Angulus omnis habet luctum: sors debita nostræ
 Hæcne erat ætati? requiesne hæc digna senectam
 Excipit?

Excipit? hæcne fero solatia mortis ad umbras?
Sum (quis enim neget hoc?) infelix: vsq; manebo
(Quis dubitat simul hoc?) infelix, funditus occidi.
Heu quid agam? quantum pater hic patre distat ab
Qui Syriæ gressum comitatus ab orbe ferebat (illo,
Progenie incolumi, qui gaudia corde fouebat,
Ordine per natos dispensans oscula dulci
Bis senos, coniunx ô terq; quaterq; beata
Morte tua: rapta es nece, ne quid tale videres:
Fata ego viuendo mea vici, & demoror annos,
Nec finire datur curas cum luce sequaces.
Tenè ideò coniux mihi, post concepta tot agrè
Vota, dedit partu tandem, dulcissime nate,
Vt trucibus date præda feris, dulcissime nate,
Vulneribus vitam crudelibus exhalares?
Heu quia nam solum sub tanta pericula misi,
Nec iunxi comitem? quæ me dementia cepit?
Cur vitam inuisam moror amplius? omnis adesto
Huc fera, me petito morsu, me figito dente:
Morte mihi liceat vitam nunc edere eadem.
Heu mihi, conuulsos artus, discerptraq; membra,
Et funus lacerum quis habet locus? ite, redite
Per nemus omne viam, saltus explete vagando;
Si quæ fortè ferant oculis sese obuia vestris
Errabunda feræ vestigia, forsitan ossa,

B 5

Et quic

Et quicquid superes de corpore, semita monstrat.
 O legite exanimis artus mihi, disq^{ue} supatos:
 Reliquias referam tumulo, & solatia luctus
 Exigua ingentis capiam, sed debita, saltem:
 Incumbensq^{ue} loco, signatum in marmore, nomen
 Perfundam lacrymis, supremaq^{ue} munera solvam.
 Quid loquor? aut ubi st^{is}? nūc te fata improbatan-
 Isacide infelix: decuit tum, quando iubebas (gunt,
 Pignus inire viam tibi dulce, reflectere mentem.
 Si placet, vt mœror letho mihi lumina soluat,
 Summe Deūm, in caput hoc potiùs tua fulmina mit-
 Si pereo, manibus Iouæ perijisse iuuabit, (16.
 Et potero miseram solari deniq^{ue} mortem
 Ipso auctore necis. Sermonem his vocibus ille
 Abrumpit lacrymans: atq^{ue}, inter talia, nati
 Collapsū aspiciunt, qui cum clamore petebant
 Limina, se mœsto referentes lumine ab agris.
 Exanimem, scissumq^{ue} sinus, vulsumq^{ue} capillos,
 Pulueribusq^{ue} caput sedatum & pectora pugnis,
 Suscipiunt, interq^{ue} manus sub strata reponunt.
 Pallentes, & quæ possunt, solatia dicunt.
 Forsan carpit adhuc auras puer, inquit. Iudas:
 Illi fortè, procul viso latrone, parata
 Subsidio primū subijit fuga, tarda vel ipse
 Tegmina ræiecit tergo, vel lapsa reliquit,

Dente

Dente quibus dedit versa notas, impressit & ora,
Cade recente bouis spumantes oblita ritus.
Corpus in absentis sub veste exercuit iram.
Credo equidem (neq. nulla fides) mangonibus isse
Seruitum Arabia, raptum de more: profectos
Vidimus è specula cuncti transmittere cursum
Agmine densato, & glomerari puluere nubem.
Parte nurus alia curant mala voce leuare:
Tendentesq. seni paruorum mæsta nepotum
Ora, effunduntur lacrymis, vrgentibus vltro
Ne pater ille domus fati incumbere pergat.
Mamrides quoq. nulla tenet mora, fadere iunctos
Hospitij: quò te vis prouehit ista dolendo?
Quisq. rogat, simul: ecquis erit modus? Isacus insit,
Colla fouens solio, fususq. in pectore barbam:
Datq. pios monitus genitor, consumptus ab annis.
At licet emotæ curæ pulsusq. parumper
Corde dolor, pugnant frustra tamen arte medendi.
Exitium superabat opes, id nocte dieq.
In lacrymas, ac dat plangorem puluere turpans
Caniciem Isacides, spaciosumq. increpat æuum,
Et vitam in tenebris trahit in luctuq. perennem:
Nec rursum institui mens vlla ad gaudia nouit.
Quid? ritu instruitur quòd iniquo funeris idem
In luco, cineriq. dapes ac tristia libans

Dona,

*Dona, vocat manes ingenti voce supremum
Iosephi ad tumulum, quem saxo & cespite inanem
Constituit, causam lacrymis, structumq; cupresso
Intendit tumulum, nil, præter nomen, habentem:
Atq; dat inferias, & inania munera mittit:
Affususq; iacet monumentis, sculptaq; saxo
Nomina complexus, fletus in nomina fundit.*

PRIMI LIBRI IOSEPHIADOS
FINIS.

PAVLI

PAULI DIDYMI
TORGENSIS

IOSEPHIADOS

LIBER II.

*Iosephum interea populi mercator Eoi
Asportans, latis septena per ora ruen-
tē*

*Cursibus ad fluvium succedit: & inter
eundum*

Cuncta suos ita vota Deos miratur habere.

Quisq; viatorum viso, genus esse Deorum,

Mancipio, exclamat: non Eurys, opertus arena,

Terræ insultat equis: sed tempore parcit ab illo

Pulueribus globus actus agris caligine volui:

Seq; fauente calor durissimus aethere frangit.

Sub pedibus per agros quoq; per nemus, omnia ridet,

Et lux, tarda prius, citius discedere visa

Continuumq; viae cursu breuiore laborem

Fallere. Dumq; vias emensi, ac fasce lenati

Quadrupedes Arabum sub mœnibus vrbs aquatur,

Memphis vbi attollit vastis se regia tectis:

Se multis

Se multis affert comitantibus acer ab arce
 Potiphares, aula simul armorumq; magister.
 Curat is è gregibus, perfusis flumine, fortè
 Instruxisse domum luxu, numerumq; recenset.
 Parte alia Marti spectando impendere curam
 Idem instat: dum pars iuuenum per rura lupatis
 Ora exercet equum gyro, cogitq; sub orbe
 Insultare solo, pars verberare curribus instat:
 Pars docet alipedes pede carpere prata fugaci,
 Pars valida inter se tentat decernere lucta,
 Fidere pars arcu discit, versisq; sagittis.
 Hinc igitur gressum reuocataq; lumina postquam
 Praeses ad Aethiopus tulit, ac metitur adaetis
 Expositas merces oculis: en quale videtur
 Hoc tibi mancipium? mango huc prior occupat ore.
 Non (ait ille) malum certè. Et mox, talia fatuus,
 Aere dato, Hebrae praestantem stirpis alumnum
 Accipit ipse manu, firmans hoc pignore mentem.
 Inde dedit dono virgatam auroq; rigentem
 Synthesin, & pictis instratum terga tapetis
 Iussit equum duci puero: quem, nomine magni
 Muneris Eunuchiq; vxori misit habendum.
 Ille caput, comites inter, detectus honestum,
 Osq; Deo similis, dat, qualis gemma, nitorem,
 Aut collo decus aut capiti, quae diuidit aurum:

Vel

Vel radijs affusus ebur Sol quale laceſcit,
Incluſum artificis manibus buxo, aut terebintho.
Omnis cum cœdis effuſa agrisq; iuuentus
Proſequitur viſu longè, & miratur euntem
Attonitis inhians animis: donata ſuperbo
Munere, præcipuè noua pectore gaudia fouit
Pulcra ducis coniunx, cui ſit deuota furori,
Nondum percipiens, placida veſtigia iuxta
Fecerunt Charites: pennis Spes nixa ſerenis,
Et cœli Fauor, & Virtus ſpectanda decorè,
Et Vigor ingenij, Daphnea fronde reuinctus,
Agglomerant lateri, & condens ſe Fama ſub aſtris.
Et iam tempus erat, quo mox argenteus albo
Heſper equo excubijs ruſſum & ſtatione tenere
Sideream verſi portam molitur olympi:
Cum ſeſe Domino tulit obuius ille reuerſo,
Obſeruans, quæ ſigna ſerat dux, totus in ipſo,
Qualis, vbi Oceano perfudit Noctifer ora,
Emicat in cœlum ſaltu, Lunamq; ſalutat.
Inde domi accingit inſiſis operiq; fidelis,
Nec deeſt officio, ſeu res obeunda labore
Siue ſit ingenio: curam cum laude virilem
Ante annos animumq; gerit, cunctisq; benignam
Se capteis tribuit fortuna, hinc mitius ergo
Potipharem iuueni felici temperat aſtrum,
Vt rudo

Ut rude donet herus paruo possit tempore seruum,
 Insignem prestans & voce & mente fauorem,
 Curandaq; domus vni vt transmittere summam
 Annuat, auspicijs maioribus ilicet apte
 Respondet votis cerealis mergite culmi
 Diues ager: prolem melius fatura quotannis
 Sufficit inter oues, mittitq; in pascua tauros
 Densius: atq; opibus domus amplius alta renidet.
 Latior Autumnus fœtus quoq; ponit in hortis,
 Et pocla vberius vindemia temperat vuis:
 Et soboles pendet formosior oscula circum:
 Deniq; Potiphari cunei dant aulaq; plausum,
 Et magis atq; magis sublimem gloria tollit.
 Scilicet, alme parens, propter sanctosq; bonosq;
 Munere prosequeris sæpe impurosq; malosq;:
 Ac struere vt possit tibi dono altaria iustus,
 Terra indigna bonis latè affluit, æthere missis.
 Interea decies Sol circumuoluitur annum:
 Hic mutata fidem primum fortuna nouauit.
 Namq; videns, animo se vota caduca fouere
 De nece Iosephi, noctis regina profunda,
 Cumq; dolore noui capiens spectacula fati,
 Exilij pœnam quod sortis honore leuabat:
 Se contra inuenem collegit rursus in arma,
 Et crimem excutens colubris, facibusq; coruscans,

Tartar

Tartaream intendit vocem gemituq; minisq;
 Heu genus inuisum: per casus, perq; pericla
 Fata viam inueniunt, Stygijs contraria captis.
 Est verò, cur non ludibria postmodo ventis
 Dicta volent Furie, qua profuit vna nocendo?
 Esse domi vetui pastorem: penè sit vnus
 E ducibus Nili, quantum egi? vendicet ether
 Antiquam faciem: sit parma inglorius alba
 Vpilio. Surget Dux, idq; ita sidera ponunt:
 Veri aut vana feror, deuicti an numen Auerni
 (Credo) iacet fessum? aut odio jaturata quieui?
 Exitijs omnes mea vis immisit habenas:
 Contra animis tamen exul ijt, dimittere nescit
 Spes animo afflictus: nec sanè agitauit inanes.
 Illius arma, fides, pietas, patientia, virtus:
 Fretus ijs, pugnam vocat, & fert pectus in hostem.
 Non tamen abistam, sed memet in omnia vertam.
 Vincere si nequeo pugnando, malūq; premendo,
 Fraude vel illecebris iam vincam, exceperit istic,
 Faxe, ducis coniux Hebraum animoq; domoq;
 Pectore dirus amor faxe aestuet: inde pudicam
 Sollicitare fidem donis Venus improba tendet.
 Fœmina quid faciat, quid amans, quid læsa, patebit,
 Quæ pœnæ rota est in imagine, fasq; nefasq;
 Confusura: Deūm vel captus amoribus iram
 C Contrahet,

Contrahet, ac pœnam leitho persoluet adultera
 Sic ait, & cæcis in Heram se concitat alis,
 Insidijs speculata locum, quo limine manè
 Potipharis coniux de myrto & flore coronam
 Idaliæ signo diuæ intendebat Iempsar,
 Dona ferens, peplum concha Sidonide pictum;
 Heliadum lacrymas, distincta monilia gemmis.
 Subdit ei ad pectus depexam è crinibus anguem;
 Graminibus pastam Stygijs, quæ pabula nigris
 Fontis Acidalijs succis prius atq; veneno
 Sparset amantis equæ, tacito se vipera tractu
 Colligit in spiras, quam iactu immisit Erynnis;
 Et per cuncta vagos orbes rapit inter amictus,
 Inspirans animam flammis & amore furentem:
 Nunc abit in formam cingentis tempora vittæ;
 Dissimulat colubrem nunc aurum tortile collo:
 Vulnera nulla facit membris, mens vulnera sentit;
 Quam trahit in facinus furor impius. Vtq; medullis
 Turpis amor Dominae magis atra incendia verset,
 Serpentisq; malum totam furiale pererret,
 Iacobidæ pulchram (monstrum mirabile visu)
 Induit in faciem subitò sine viribus vmbra:
 Quæ caput auricomum, quæ frondis & oris honorẽ
 Quæq; habilem formam pedis, ac iuuenilia membra
 Iosephi assimilans, blandos sine pectore vultus
 Obtulit

Obtulit ardenti, vultu signisq; loquentes,
 Spargentesq; genis violenti spicula amoris.
 Mox aditum obsedit virgo Cocytia furtim
 Abramidae ad thalamos, ut ei quoq; toxica tandem
 Verteret in pectus, vigilantibus excita curis:
 Sed vicijs animus sublimior, atq; repellens
 Tentamenta fide, coniectum à corde Draconem
 Sustinet ære sacro chypei, & vim viribus exit.
 At Domina, immisiss ab echidna saucia curis,
 Vulnus Acidalio venis alit omnibus igne.
 Spectat in Hebræo, positos sine lege, capillos,
 Et: quid? (ait) si quis deducat pectine crines?
 Emula sideribus, per lumina vultibus hæret,
 Et, quæ non vidisse putat satis, oscula, laudat
 Brachia, virgineasq; manus, & eburnea colla,
 Et: felix (inquit) dat ijs quæ brachia circum.
 Compositos gressus oculis animoq; secuta,
 Fortunata (refert) ad quam gradus iste feretur.
 Si qual latent, credit meliora: ignotaq; fingit,
 Qualia vult demens, præcontrectatq; videndo.
 Omnia pro stimulis facibusq; furoris & esca
 Accipit, ac sagulum siue ille aptaret habendo,
 In sagulo formosus erat: seu veste leuaret,
 Iussa parans, humeros, vestem hac posuisse decebat
 Iudice, se sistit: vocat apim, it: nominat Hermen.

Vertice fert nudo sese, & vestigia gressu
 Ponè vocatus heri legit, arcum & spicula gestans:
 Quid video? (exclamat) Latona intonsa pharetrâ
 Suspendit soboles humeris. De more ministrat
 Pocula: sic iurat Ganymedem fundere vinum.
 Deducit thalamo Dominum: potes esse Cupido,
 Secum ait, & compos vix mentis, abire videtur
 Tota sibi in flammâ, furiosaq; vota retractat.
 Demissis lacrymis, ac suspiratibus haustis,
 Deponit modò membra thoro, modò rursus in agrum
 Se femur attollit: loca mutat cuncta vagando:
 Angulus omnis habet noctem, qui non habet illum.
 Sæpe sequi ficto curat languore saporem:
 Sentit enim, quod amat, dulci resoluta quiete:
 Oscula dat, reddiq; putat, nec inania credit.
 Ut mentem Strygio primùm collegit ab æstu,
 Addubitans, vincinè ab amore, an vincere malit
 Consilio, exegit sub pectore talia secum.
 Alma Venus, tun' hunc ardorem mentibus addis?
 An sua cuiq; Venus sit dira Cupido? quid egi?
 Quonam mente feror? quid vult sibi noctis imago?
 Dij, precor, & pietas tade, sacrataq; iura,
 Hoc prohibete nefas: dūq; haud es corpore, Iempsat,
 Passa nefas, animo ne concipe, neūe iugale
 Concubitu vetito nunc improba pollue fœdus.

Quia

Quid trahis indignum labefacta per ossa furorem?
Hec quoq; tada potest, quod ames, dare: mitte negata
Et pete, quod fas est, & ama, quod nupta iuberis.
Dijs forma ille quidem certat (licet audiat ather)
Et placet, & possem, si non sit seruus, amare,
Et me dignus erat: verum nocet esse maritam.
Spem tibi ius adimit: capit hac & nutrit amorem.
Quid? quod in arbitrium res non cadit vnus ista.
Fao me velle: puer scelus esse, quod opto, videbit.
Finge placere mihi puerum: huicne placebo vicissim?
Si tamen ille mei prior actus amore fuisset,
Forsitan huic animum culpæ submittere possem.
Pectore consilij flammæ prudentis egenas
Excute, si poteris. Si possem, tutior essem:
Sed nouus inuitam rapit impetus, optima cernit,
Et suadet ratio: sed cæca libido repugnat.
O ego, si iungi mutato iure liceret,
Quàm benè, Hebræe, tuo poteram nurus esse parenti:
Quàm benè, Hebræe, meo poteras gener esse parenti.
Hei mihi: cur nasci nobis non contigit illic,
Connubij nullo gentes ubi lege tenentur?
Cur malè sum, quem tu Dominum, sortita maritum?
Quam tua non virtus in corpore tangat, & atas?
Integra non moueat quam forma, ut cætera desint?
Gaudia quanta tui per somnia? summa profecto

Deinde feram, tecum si verè gaudia iungam.
 Ergone, quæ thalami regina incedo superbi,
 Blanditias adhibebo prior, noctemq; locabo
 Ipsa rogans? poterone loqui, suadere, fateri?
 Coget acerbus amor, potero: vel, victa pudore
 Si fuero, blandis dabo verba ferenda tabellis.
 Aut, si nulla viam sors rexerit, ardor, amantem
 Spectando saltem, tangendo, beando, loquendo
 Annuet expleri, quia nil conceditur ultra.
 Presit ab his vocem, lacrymæ sunt dicta sequuta:
 Et modò posse frui desperans, ventilat ignem
 Hoc ipso: modò vult tentare, pudetq; pigetq;
 Expedit, & quid agat, non inuenit: ardet, & alget.
 Vastaq; trabs veluti, quæ ferro accisa minatur,
 Quò cadat, in dubio est, quando vltima vulnera re-
 Nutanti ambiguas ita iactat pectore curas. (stant:
 Infelix agitur malesana in tædia vitæ:
 Incumbensq; thoro, cum vita excedat iniqua
 Pectore cura meo, date Dij, vos alloquor: inquit.
 Per rimam his datus est verbis nutricis ad aures
 Transitus, ante fores thalami quæ limina seruat.
 Exeussi manibus radij, & calor ossa reliquit.
 Amplexuq; dato, per canos, vbera nudans,
 Perq; alimenta, tulit quæ prima, precatur alumna.
 Auribus ut tuis deponat, quicquid acerbi est.

Ille

Illa filens gemitum dabat, auersata rogantem,
 Defixosq; solo vultus auersa tenebat.
 Vocibus instat anus supplex: non spondeo tantum,
 Nata, fidem, auxilio quoq; nostra erit apta ferendo
 Sedulitas, lasa es? magico lustrabere ritu.
 Mora est? ira Deum? pacem exquiremus in aris.
 Discede (ista refert) aut desine: nosse laboras,
 Quod scelus est, moriar, seu dicam, siue tacebo:
 Atq; necis causam praestat finire tacendo.
 Tum verò tremulus annisq; metus, lacertos
 Cum prece tendit anus: si te malus ardor & error
 Forsan habet, vel te fortuna optata sequetur,
 Herbis & magico vel amorem carmine soluam.
 Nutricis gremium lacrymis perfudit Tempus,
 Obtenitq; genis vestem pudibunda recinctam.
 Ter conata loqui est, ter vocem visa tenere:
 Cum tandem, o facies Iosephi, numina digna.
 Dixit, & erubuit, pressitq; cubilia vultu.
 Horrorem at custos traxit longaua per artus,
 Multa mouens animo, dum talia vota moratur
 Lex temeranda thori, & violandi coniugis arma.
 Murmura dat rixu sage, auxiliaria primum
 Carmina voce mouens, Circeasq; aduocat artes.
 Verum ubi nulla datur cantu exuperare potestas
 Consilium Stygis, & furor acrior afluat intus:

Quin firmas animum, teq; ipsa recolligis (infern)
 O mea? nam potiere tuo: non ausa, ministro,
 Dicere, furtiuus, ignem confessa latentem,
 Littera ducatur ceris: implebit amorem,
 Nocte data, Domina: non est is vultus in illo,
 Non est in tenera tam dura superbia forma.
 Extulit illa caput lecto, cubitoq; leuata,
 Verba tremente parat componere nuncia dextra.
 Leua tenet tabulam, ceras arat altera ferro:
 Quid velit, ignorat: scribit, deletaq; mutat:
 Elegit, ac dubitat: probat, improbat inde tabellas,
 Inq; vicem positas sumit, sumptasq; reponit:
 Hinc pudor ore notas, illinc audacia ducit.
 Scripta Hera iam fuerat: sed herilia nomina visum
 Delere, atq; notas ceris committere tales.
 Qua, nisi tu dederis, sine fine salute carebit,
 Virgo hanc mittit amans, nomen ne quere doceri:
 Causa meo mea posset agi sine nomine vellem,
 Nota nec ante forem, quam votum pondus haberet,
 Gaudia principium nostri sunt, crede, doloris.
 Plurima, cum dono datus es mihi, gaudia cepi,
 Namq; dat oris honos virtusq;, ut dignus ameris:
 Sed non mens votum sub amore hoc fecit ineptum.
 Ad luctum recidunt nunc gaudia: dumq; negatum
 Plus, quam credis, amo, dolor heu persedit ad ossa.

Signa

Signa quidem læsi cordis tibi mittere vultus
 Tristior, & lacrymæ poterant, & pallor in ore,
 Ardentesq; oculi nutus (si fortè notasti)
 Et macies, nec non suspiria mora frequenter:
 Ipsa tamen, quamvis vulnus graue mēte gerebam,
 Idaliusq; iecur descenderat ictus in imum,
 Nil intentatum potui vel linquere inausum
 (Iuro Deos) vt amor mihi parceret arma mouere,
 Crimen vt effugerem, mens tandem vt sanior esset:
 Plusq; tuli, quam ferre putes cor molle potesse.
 Viciè hyems cymbam, conuulsam turbine & vndis:
 Auxiliq; inopem tempestas, horrida nimbis,
 Me, Iosephe, preces adigit descendere in omnes.
 Dum licuit, sociam colui sine crimine vitam
 Hactenus, & thalami non vnquam iura fefelli:
 Nescio quod, nunc est intra me numen, id obstat.
 Si, quæ te peperit, pulcerrime, qualis es ore,
 Talis erat, meritò cum Iupiter arsit in illa.
 Felix, si qua tibi soror est, quæ dulcia sumat
 Basia: sed longè felicior, oscula nupta
 Si qua tibi dederit, teneris infusa lacertis.
 Per lacrymas igitur, quas hîc fecisse lituram
 Aspicias in tabula, tua per, iaculantia flammas,
 Lumina, quæ penitus ceperunt nostra, per istam,
 Quæ facit, vt supplex hera sim tibi perdita, formam,

Per, si quid merui de te bene, perq̃ potentem,
 Oro te, Venerem: fer opem, tu solus amantem
 Perdere, tu seruare potes: miserere: tabella
 Quod petit, hoc Dominam presentem crede precari,
 Non rogat hoc inimica tibi, sed amicior esse
 Que tibi deinde cupit, quamuis sit amica ter atq̃
 Amplius, audendum est in amore: per æthera diui
 Rident connubij periuria, dantq̃ salutem.
 Dura senes legum iurisq̃ examina seruent,
 Et, quidnam liceat, querant: nos cuncta licere
 Credimus: ac, vitam Venus vt temeraria tractet
 More Deum, fas est, læta sub flore iuuentæ.
 Conscia furtorum loca Dijs sunt cuncta: quid ergo
 Exigere humanos vetat ad cœlestia ritus?
 Ne quoq̃ custodes coniux mihi ponere tentet,
 Haud est, quod metuas, hoc furtum nesciet ipse:
 Famaq̃ si fuerit, sunt o sunt iurgia tanti?
 Blanditias dicam, lacrymas dabo: ponet is iram,
 Plura quid? o Veneri sine ponere vota fatentem,
 Et non fassuram, nisi vis me tanta maneret,
 Redde vicem ardori, nisi rupe es & æquore natus,
 Talia cera manu perarantem extrema reliquit:
 Tum legit ac relegit, gemma sua crimina signans,
 Quam rores oculi, non lingua tinxerat humor.
 Nutricemq̃ vocans, porta has fidiſſima nostro,
Inquit:

Inquit : & adiecit longo pòſt tempore , ſeruo.
Porrexit : cecidere manus , pariterq; tabella.
Spes etiam cecidit : miſit tamen , eligit aptum
Illa locum & tempus , dein verba latentia tradit.
Lectâ parte , genis ira ingenuusq; ruborem
Subiecit pudor , & iuuenis , ſclerata rogantes
Diſcutiens tabulas repetito marmoris idu ,
Annoſum duro caput ore preceſq; repellit.
Quâ te victa ſitu curis , anus , hiſce ſenecta
Exercet ? fuge turpe caput : prius ipſa necatum ,
Quàm fontem aſpicias , pœnas iam morte dediſſes ,
Ni tecum traherent noſtrum tua fata Pudorem.
Dixerat . hæc plus quàm ſtudio celerabat anili
Muta gradû : pedibus timor addidit improbus alas.
At virgo , vt ſenſit , crudelia dicta referri ,
Sunt oculis medium tenebræ per lumen obortæ :
Membræq; deuoluens in humum , ſine pectore clauſit
Vocis iter , rigidus ſtupor & circumſtetit artus .
Vt tamen ad ſeſe redijt , rediere furores .
Oraq; vix , iſtis iſto aëre vocibus , hiſcunt .
Nec ſanè immeritò , quid enim temeraria feci
Vulneris indicium , quod erat ſub corde tegendum ,
Verbaq; mandauî properatis impia ceris ?
Cur prius ô animi tentamina nulla per artem
Vocibus ambiguî pepigi , prius aëra captat
Auribus ,

Auribus, atq; notat stellas, quàm classibus Austros
 Nauta dat: in scopulis nunc ergo latentibus harès,
 Querit iter frustra puppis mea flectere velis,
 Non explorata quæ carbasa præbuit aura.

Quid? quòd, ut abnuerem vetito indulgere labori,
 Omine triste dabant signum, & Deus ipse monebat.
 Quando remissa manu cera & spes hausta fluebat.

Nonnè dies fuerat mutandus, nonnè voluntas
 Maius adorsa nefas, nisi mens mihi laua fuisset?

Nā nec amat iuuenis, nec (quod dolet) optat amari:
 Verba superba ferox factis immitibus addit.

Debueram blandis tamen ipsa accedere dictis,
 Et molles adhibere preces: cur vana peregrin

Charta vices lingua? propiore cor igne calefcit,
 Et magis illa mouent, quæ vidimus, vsq; paratum

In statione sua, deiectis ducere fletum
 Luminibus noram, nec non componere vultum

Luctibus, ac tristi plures dare voce querelas,
 Quàm quas cera capir, nexis pendere lacertis

Inuito potui collo: & si forsitan asper
 Excutere amplexus, adductaq; brachia collo

Soluere tentasset, potui moritura videri,
 Inq; tua mors est mea vitæ, dicere dextra.

Cuncta peracta forent: ac si non singula, certè
 Omnia, cordo super flectendo, pondus haberent.

Sustinet

Sustinet hinc etiam culpam fortasse ministra:
Spreuit, qui dexter rebus modus esset agendis,
Nec fandi, credo, mollißima tempora legit.
Hinc mihi tanta mali labes: hinc passa repulsam
In luctus animum cogor dare, meq, diemq,
Odisse: haud etenim stat honesto in pectore saxum,
Supplicis ut precibus substringere negligat aurem
Quid superest? igitur, nisi conscia pectora ferro
Induere, & seivas restinguere sanguine flammæ?
Sed prius in lacrymas iterum tamen ibo precando,
Ne quid inexpertum, frustra moritura, relinquam.
Si capere incepti iam tadia serâ liceret,
Non adhibere manus, primum fuit: ergo secundum
Nunc erit, & velis & remis fortiter uti.
Esto: erit, ut forsâ mea vota relinquere coner,
Et redeant victo sensus in corda furore
Num uerò dominæ quoq, crimen id hospes in undis
Immemor aut uentis scribet? si cesso, quid obstat
Vlterius, ne uel leuis ac temeraria dicar?
Vel non uicta Deo, sed capta libidine credar?
Vel puer insidijs se iudicet esse petiitum?
Deniq, nil restat mihi criminis: ursæ & usiæ
Corda nefandus amor: proieci insana pudorem:
Me famæ haud tenuit reuerentia: fœdera lasi
Coniugis: est & temerata notis precibusq, uoluntas:
Nec

Nec superest quicquam, quo dici innoxia possum.
 Tales rupit amans incerto pectore questus.
 Tantaq; cordis erat discordia: mente retractat
 Tentatos aditus: piget, ac libet: audet, & horret:
 Annuat, & dubitat, iussorum hinc fida datorum
 Cum precibus fletus fert hosce refertq; ministra.
 Sed ventis data vota cadunt: Dominaq; proteruis
 Responfare puer curis & amore recusat,
 Nec pietas voces tractabilis accipit aure.
 Ac velut, inter se cum flatibus atq; procellis
 Glandifero certant hyemes incumbere luto,
 Irritus it stridor cælo, concussaq; circum
 Robora vis præceps Aquilonum pralia tollit:
 Vocibus haud aliter frustra vndiq; tunditur heros:
 Se tectus virtute tenet: tellusq; profusas
 Surda bibit lacrymas: ac spem rapit amnis & aura.
 Parcit is alloquijs, oculis, contactibus, æstu,
 Ne lato illecebra culpis dent ore fenestram:
 Propositumq; premit. lethum pro laude pacisci
 Stat potius, vacuum sceleris. Deus ipse ministrat,
 Indulgens votis, animum, sit ut omnia supra.
 Ergo ubi, nequicquam dictis experta negantem,
 Contrà stare videt Iosephum hera, victa dolore,
 Certa mori, secum lethi tempusq; modumq;
 Exigit, ut noctu vitam esset ab assidis istu.

Quam

Quam nutrix tali voce est aggressa dolentem :
 Quid mirum, si se trepido ferat ore pauentem
 Ille in amore rudis, nulloq; cupidine tactus,
 Incertusq; tui pariter, timidusq; pericli?
 Ergone proijcies animam, sopita veneno?
 Quin ceptum meditaris iter dimittere nunquam :
 Nam tibi tempus erit, quo cū prece brachia tendat
 Victus amans genibus, pacem exercemus, & arma,
 Hæc in amore rota est: es adhuc noua miles, ut vnâ
 Iste puer, quid? amor contingit dulcia felle.
 Forsitan hæc etiam te cura subiuit amantem;
 Propitio Veneris sine numine: filius inde
 Diuersorum operum duo neruo spicula misit.
 In iuvene obtusum fixit, plumboq; grauatum:
 In te conspicuum præatuta cuspide & auro.
 Supplicibus diuam donis superare memento:
 Sic, Epaphi postquam lux festa induxerit ortum,
 Vi cursus facili tua vela vocabit in altum,
 Et Venerem sine teste domi tractare licebit.
 Arresta his animos monitis nutritis Iemphar,
 Lucifer, opto, diem mox istum prouocet, inquit:
 Sacra Dioneæ matri superisq; feremus
 Interea, positoq; genu venerabimur aras.
 Postea lux radijs ortum extulit, æthera lustrans.
 Vota quid ista velint, ignaræ, ac dicta sequuta,
Succedune

Succedunt adytis longo Isidis ordine matres:
 Dux fert se mediam piletio, ædemq; uaporat
 Thure dato, & fibras pecudum rimata micantes,
 Non intellectas fundit de limine uoces.
 Demissus uultum, domineq; suisq; misertus,
 Infert se socium Iosephus ad Isidis arcem.
 Inde pedem reuocans (nam uotis odit adire
 Numinis ignoti pacem) inter sacra patronam
 Poscere iam ueniam diuos, animiq; furorem
 Submisisse putat: Numenq; ut mite, precatur,
 Confesse pateat. Contrà at complectitur illa
 Corde & uoce preces, incenditq; omnia uotis
 Sidera, dent cursus in amore ut læta secundos.
 His lucem precibus condit sacrisque sequentem,
 Dein aliam, atq; aliam, donec per Osiridis ædem
 Expectata dies aris imponat honorem.
 Iamq; sacerdotes, euincti tempora fronde,
 Festa celebrabant crepitantibus annua sistris:
 Bosq; recuruatis indutus cornibus aurum,
 (Indigenæ dicunt Apim) ad delubra triumphos
 Ducebat, nuruum cingente uirumq; corona.
 Nigra is membra gerit: quadrato in fronte serenam
 Duxit imago notam candore: extrema colore
 Terga Aquilam reddunt formaq; horrente duobus
 Villorum ordinibus cauda uestigia uerrit:

Cantharus

Cantharus in lingua diui vltima signa peregit.
 Agminibus late glomeratis semita seruet:
 Stripatusq; suis gaudet quoq; Potiphar, inter
 Niligenum primos, adolere altaria donis.
 Sola, domi Abramida solo seruante, maritum
 Nupta dolis capiens, haud publica sacra frequenter:
 Consilium ficto tegit ore, petitq; cubile.
 Salue (ait) exoptata dies mihi terq; quaterq;
 Tu poteris tandem curis imponere finem:
 Tu poteris digno prætexere nomine culpam.
 Nec mora: frôte tumens, flamas vomit ecce pyropus,
 Fronte modò incompta, signumq; doloris habente.
 Chrysolithus nudis illudit deinde papillis,
 Aurea vincla gerens: auroq; recinctus & ostro
 Per latus ac humeros demissos ardet amictus.
 Ardorum Domina securum, nilq; timentem
 Mox iuuenem ad sese vocat, & sic fatur ad aurem,
 En ego, quam vana roties spe ludere es ausus:
 Aspice, vt ora modis attollam pallida miris?
 Gaudia quid differs? pete dona, petita tenebis.
 Fallor? an abnutas? nescis, quid fœmina, nescis,
 Possit amans: quid herã tandē experieris in armis?
 Commoda si flectunt nil mentem, incommoda flectâr,
 Heu cadit in Dominam tantum scelus? excipit ille.
 Non ita, fas vt erit, benefactis gratia tantis

D

Digna

Digna rependetur: fuero cane peior & augue.
 Quid loquar, æterno famæ discrimine vt omne
 Fas thalami abrumpas? non sum, me iudice, tanti.
 Deniq; iampridem violati in limine Diræ
 Numinis apparent, in pœnam ob crimen ituræ.
 Omnipotens ventis genitor me fulminis afflee
 Antè, pudor tua quàm ium intemperate resoluam.
 Sermone his monitis abruptit, seq; parauit
 Auserre ex oculis, ea summo corripit artus
 Impete nuda thoro, decorisq; oblita pudici,
 Es meus, exclamat, meus es, te vis mea fallie
 Vi potiar, quo non dabitur per vota potiri.
 Quò te quò rapies? hæcq; inter dicta tenebat
 Captatam manibus chlamydem, cupidosq; negatùm
 Pectus ad vsq; sinus, & ad os premere ora volebat:
 Et sua ni propius firmasset numina cælum,
 Vix lucta iuuenis muliebri victor abiret.
 Inuictum iuuenis scit pectore robur in hostes
 Concipere: ac Martem si vult inuadere blandam
 In Venerem, hic animis opus est, hic pectore firmò.
 Sed pius Isacides ardentem, ac pressa trahentem
 Pallia dum ferri malè numine vidit amico,
 Maturare fugam sagulo quid cesso relicto,
 Dixit: & in verbo dedit extra limina saltum.
 Hic verò, precibus consumptis, atq; repulsis
 Viribus,

Viribus, altus heræ furijs exarsit & atro
Felle dolor, pariterq; tremor penetravit ad ossa.
Brachiaq; intendens astricta, & passa capillos,
Stravit se resupina thoro, soluitq; rigore
Corpus inane animi stupor, ima per ossa receptus.
Reddida lux menti simul est, prob Jupiter, inquit,
Ibit hic, & nostris illuserit advena capis?
Non arma expediam? tuleritne impune sub auras
Perfidus hanc noxam? fors talia dicta refutet.
Quis, dolus an virtus, thalami in consorte requirat?
Sic ait, ac dirum clamorem ad sidera tollit,
Quo domus intremuit, gemitu questuq; repleta,
Non aliter, quàm si flammæ per tecta furcentes
Omnia voluantur, nec spes fortunaq; decur.
Ocuis omne genus tectis matrumq; virumq;
Excitum ruit ad sedes, & limina complet:
Omnes iste dolor tangit, pœnasq; reposcunt.
Et iam finis erat sacris, festinus ab aris
Cum gressum retulit coniux, nuptamq; reuisit.
Egregia extemplo, questus lacrymasq; profundens,
Virgo, metu indicij simul offensaq; repulsa,
Arguit Hebræum voluisse, quod ipsa volebat.
Criminibus versis: nec molliter aggerit iras.
Hanc, si forsan opus teste est, ait, accipe vestem:
Immemor huius enim, sese in penetralia iactu,

Me clamante, dedit, lacrymanti & multa querenti
 (Credula res amor est) deceptam is praeiuit aurem:
 Praecipitatq; ardens Domini furor inq; mentem.
 Asper, acerbà tuens, vagina dirigit ensem,
 Itq; in Iacobidem mucrone, per atria vasto
 Consurgunt gemitu fidi & clamore sodales,
 Potipharisq; manum subeunt, gladiumq; morando
 Sustinuisse parant, veniam per vota rogantes.
 Annuit hunc pariter defendere virgo furorem,
 Causa mali tanti, & plagas mucrone ferentem,
 Continuic dextra, faciem miserata decoram.
 Imò, ait Abramides, hæc per præcordia ferrum
 Exige, si merui: me nec temerasse pudorem,
 Nec violasse fidem, iuro mare, sidera, terram.
 Sed si non capiunt inclusas pectora flammæ,
 Et dextram atq; oculos frustra protendo precantes,
 Membra quoq; hæc telo pete, quæ vocat ira, sequutus.
 Qui virtute perit, sanè haud perit. Istius ora
 Cur non opprimitis? Dux increpat, omnis adesto:
 Protrahite ô pedibus nebulonem, pectite pugnis,
 Compeditibus mandate, nocens compingite in antrum.
 Illicet obruitur numero miser: ocyus affert
 Se pedibus Sparax, Colaphus, Turbalio, Sanga.
 Hic rapit, ille trahit, ligat hic, petit ille flagello.
 Iacobidæ hic finis factorum in Præsidis arce:

Perq;

Perq̃ tot annorum curas, quas anxius egit,
Vinctus heram memorem sic fecit herumq̃ merendo,
Qui caput hostili prece detestatur honestum.
Haud tamen innocuo cessit fiducia capto
Solari pietate metum, virtute laborem.
Numina magna ciet votis, tristesq̃ sub imo
Corde premit gemitus: astra, inquit, conscia sunt.
At non hac nullis hominum Diuūmq̃ repertor
Observans oculis, Natum demittit ab alto.
Quem vinctus, tacitis suspendens vota labellis,
Nocte super media manifesto in lumine vidit
Mæsta loca intrātem, vocemq̃ hanc auribus hausit,
Omne firmatus mentem, inuigilasue, Deū gens,
Iosephe? inuigila precibus, per iniqua memento
Durare, & rebus temet servare secundis.
Non hic mortis erunt metæ: ad maiora remittet
Omnipotens opera, & te mox tua fata vocabunt,
Candidiora niue, & nullis obnoxia duris.
Sic fatus, subito nocti se immiscet opacæ.
Vultum ibi forte sua coniecerat arbiter illuc
Carceris: ecce autem, trepidantia fulgura mittens,
Luce noua turrim percurrere visus ab antro
Nimbus, & indicium præsentis mittere diui.
Ergo sub hæc: Deus, ecce Deus: sub carcere clausum
Fortuna insequitur non digna, capitq̃ profecto

Criminis hanc ficti pœnam dux, concitus ira.
Subsidio insoniti captiuo Iupiter ibit.
Regius ex illo manicas & dura leuari
Vincla iubet custos iuueni, simulatq; discens
Crimina, in innocuum mentem accipit inde quietâ,
Eductumq; epulis adhibet melioribus vltro.
Quin & consilijs auctorem, orsisq; magistrum
Omnibus ille capit, si quando vocare nocentes
Cogitur ad pœnam, dare ius, aut dicere legem.
Et quacunq; sibi fortuna fidesq; dabatur,
Vnius in gremio posuit feliciter omnem.
Sic igitur medias quoq; prospera carceris umbras
Dispulit Auri poli, scintillis molliter actis,
Signaq; lata fauor cœli extulit: aurea donec
Gloria Iosephi constantibus æthera pennis
Carperet, ac per iter fors letum agitaret habenas.
Interea verò spes arripit omnia solers
Tempora, quæ duris finem dare posse videntur:
Quippe ut Numen amat fisos, sic odit inertes.
Frugibus immisti sub suspitione veneni
Pistorum primus, pincernaq; regis ibidem
Captiuus simili pœna commissa luebant:
Quos inter iuuenis, per acerba metusq; peractum,
Detinuit sermone diem, curasq; resoluit
Sæpius alloquio, merentia pectora mulcens.

Tristis

Tristis ad hos ambos ibi Nox insomnia misit,
 Spemq; metumq; simul portantia, cornea rectum
 Porta ubi præbet iter, vanis imperuia visis.
 Rupit utriq; tremens somnum pavor, ossaq; sudor
 Corpore persuadit toto proruptus: & inter
 Se multa attoniti vario sermone ferebant,
 Atq; volutabant euentus pectore cacos.
 Manè videns mæsto figentes lumine terram,
 Et capite obstipo curam sub corde prementes,
 Quid tristes, puer, estis? ait. ne sitis. an omen
 Nox dedit hæc timidis fortuna, somnia portans?
 Dicite: conijciam vobis ea forsitan augur.
 Hic pincerna prior resectus vocerogantem:
 Somnia sunt aliquid, neq; semper inania sensum
 Deludunt, quoties prohibent consistere mentem.
 Vitis palmitibus ternis intexuit vlmum,
 Vuida mox grauida propagine gemma tumere
 Caput, & explicuit frondes (nam ritè recordor)
 Pampinus, atq; vix duxerunt sole colorem.
 Inde manu Bumaston ouans pressante subegi,
 Impleuitq; manum regis scyphus, auctus Iaccho:
 Quem Pharo cælicolum regi libare poposcit.
 O vtinam felix euentus visa sequatur.
 Pelle metum, quæ te maneant fortuna, docebo,
 Excipit Isacides. sub vitis imagine, vitam

D 4

Accipe:

Accipe: sub gemma vitis, sub flore, sub vva,
 Curriculum vitæ: sub amyside nectare plena,
 Venturam sortem: triplicis sub honore racemi,
 Tres Soles. Eos te carcere tertia soluet.
 Omen inest latum vino, ceu saepe dolentes
 Diffundunt animum generosi munere vini.
 Ergo, mōdū pateris regi miscendo fauenti,
 Latius ubi solitum iam munus obibis in aula,
 Sis memor, oro, mei, regi q̄ ediffere vera,
 Eximar ut pœnæ, me lustra per auia raptum
 Impietas Arabum patrijs complexibus arcet:
 Præterea captus subeo sine crimine pœnam.
 Sic laudi sua sunt heu præmia, talia fatus,
 Conticuit: lacrymæ cecidere per ora volute.
 Tum, voce hac reuocans animos, mittensq̄ timorē,
 Pistor & ipse refert sua somnia, fataq̄ poscit.
 Vertice supposito tria nocte canistra gerebam:
 Supremo Cereris diuersa onerasse videbar
 Dona laboratæ calathæ, sed adorea liba
 Viminibus reliquis, nostræ nihil artis auara.
 Alicuiumq̄ genus, strepitantibus vndiq̄ pennis
 Delapsū, subito sonitum dedit, inter eundū
 Ore petens prædam, & vestigia fœda relinquens.
 Dixerat, interpres contrā: nouisse futura,
 Numinis est, hominū falli est. Super hisce quid, edā,
Augureri.

Augurer : at ventis, opto, omen sidera donent,
Lex fati non est adamantina : tale sed ibit,
Mens tua qualis erit, voti improba contrabe vela,
Dum licet : incutientq; Notis vim parcius astra.
Sunt opera, & fructus vite mercesq;, canistra.
Prima duo egisti sine crimine tempora : simplex
Id farina notat. fuit artibus inde dolosis
Fas versum atq; nefas : frumenti id munera tosti
Ingeniosa docent, erit ergo, ut stipite fixam
Ales edax prædam pedibus circumuolet uncis,
Vimina terna dies tres signant : tertius addet
Lucifer hisce fidem. Sic fata utriq; canebat
Abramides : animumq; implebant sidera veris.
Nanq; Aurora diem ducebat tertia festum,
Quem rex instituit primæ de nomine lucis,
Numine qua dextro natalibus affuit olim :
Et procures aula, solenni instructa paratu,
Præfatumq; cohors conuiuia regis inibat.
Quos in porticibus postquam de more Pharaon
Accepit, subiere duo, quos carcer habebat.
Mox igitur clamorq; virum clangorq; tubarum,
Regis ad edictum, meliora in fata vocauit
Pincernam innocuum, sorti q; hunc aula priori
Reddidit : atq; alter, sceleris damnatus, ab orno
Fauce onus infelix præstricta fune pependit.

*Nec verò, qui pollicitis onerarat Hebraum,
 Dein prece sollicita Ductorem Ægyptius ambit
 Nomine captiui, spem corde secantis iniquam.
 Talis enim mens est hominum, successibus vsa:
 Nec stat apud memorem veteris benè gratia facti.
 Sol trahere hunc vitam sine libertatis honore
 Vidit adhuc, cæli bis cursu signa recensens.
 Hæserat hic fati nimirum terminus altè,
 Vertice quò Pietas præstantior astra feriret.
 Felix ille, malum qui vincit spes, fideq̃.
 Nec mora, nec requies: in qua mens pgnat, habemus
 Multa, idemq̃, mali per sæpe retexitur ordo.*

SECVNDI LIBRI IOSEPHIADOS
 FINIS.

PAVLI

PAULI DIDYMI
TORGENSIS

IOSEPHIADOS

LIBER III.

Tiam finis erat, summo cum vertice
nexus

Aetheris, omnipotens hominum sator
atq; Deorum,

Despiciens vasti bipatentia limina mundi

Et mare velinolum, populosq; per arua, per vrbes,

Praecipue sanctos, & secla & itura recensens

Fata, Paretonio defixit lumina regno.

Cui superum in medio, nostrae sub imagine formae,

Filius ante oculos his se cum vocibus offert:

O pater, o terrae suprema polig; potestas:

Scis, genus Abrami satis ad sidera tolli,

Haeq; meo cura tibi saepe ex ore recursant.

Per diuersa tamen discrimina, perq; labores

(Abdita consilij tua fert ita corde voluntas)

Ad loca fortuna, semper cedentia retrò,

Tendat iter, seseq; ostendat oportet in armis.

Iam

Iam verò Abramides, quàm sit pius, inter acerba,
 Sac documenta dedit: quo non præstantior alter.
 Ferre preces laudesq; Deo, superare ferendo
 Tristia, quâq; vocant cursum reuocantq; per altum
 Astra, pede immisso velis, ruere aquora tonsis.
 Omnibus exhaustus iam casibus, omnium egenus
 Cur igitur ventis sub carcere verba profundat?
 Dona tibi in portu figat, seruatus ab vndis,
 Cum sit imago mei præsertim, funera passus
 Obnoxas hominum, victor caput æthere condam:
 Ergo quoq; is tandem iurè è contemptibus exit:
 Sicut & inde fidem ducit res, affore tempus,
 Quo status excipiat per regna petita quietus
 Casibus antè pios ac tempestatibus actos.
 Filius hæc, tenuit contrà mora nulla parentem:
 Dulcia sed blando delibans oscula vultu,
 Quo fluctus mulcet, tempestatesq; serenat,
 Omnia quo rident exerto, talia reddit.
 Nate, cor & mea vox, mea Nate potentia, munus
 Pontificis Regisq; geris: tuus ergo, quid optes,
 Edocuisse labor, meus est optata dedisse.
 Iussa nihil flectet mea: ludere vota verabo.
 Ire graui supra cunctos pietate videbis
 Scirpe satos Abra: dabis idem iura per orbem
 Gentibus, ac regnum verbi moderamine prodes.

Nomina

Nomina fers sponſi: tecum, præſtabo, celebret
Solis ad occaſus hymenæum Solis ab ortu
Sponſa, Semi è natis alienigenisq; petita.
Tincta cruore tuo purè, ſpectataq; duris,
Illa tibi amplexum feret obuia, grataq; iunget
Oſcula, perpetuos ſpirantia cordibus ignes.
Hinc etiam, fatiſ grauioribus hætenus uſa,
Iſacide proles, protecta parentis ab vrbe,
Exortem auſpicio meliori ducet honorem.
Ventum ad ſupremum: nihil huic mouet ordine pal-
Accitu nati ſeruatorisq; fauente, (mam.
Ipſe viam Egypto pater inferet, agmine ſeptus
Natorum: inde fugam poſt ſecula bina nepotes
Eripiunt per aquas, ſpolijs felicibus aucti,
Et ditione Chanæ ſibi debita rura capeſſet:
Quæ totidem hoſpitio patres per ſecula tenebat.
Hiſ dictis mouit caput, & mare, ſidera, terras,
Cum capite, implerent ut partem aſſenſibus omnem.
Mox vnus ſuperum (quibus apparentibus æther
Numinis ad ſolium cantu plauſuq; reſultat)
Rege iubente, vocat Zephyros, ac labitur alis,
Deſerat vt celeres Somno data iuſſa per auras.
Vtq; ſagitta leuis, ſi quando volatile neruo
Hagarides ferrum ſcopuli de vertice torſit,
Transmittit ſpaciū veloci incognita lapſu:

Sic

Sic se remigio penna tulit ille per vmbra.
 §. 357. Opportuna domus Somni, submota recessu,
 Subdita suprema spelunca attollitur Vrsa:
 Humida nox vmbra circumuolat intus inerte,
 Nec Phœbus nidos radijs super ingerit ortus.
 Perpetuū latebris agit alta silentia rupes,
 Quæ non excutunt, Auroram voce vocantes,
 Lucis aues, solitaq; applaudere corpora pennis.
 Non fera, non venti, non ianua cardine mota.
 Fons etiam somnos crepitante inuitat arena,
 Speluncam vnde uapor subtrexit: ad ostia passim
 Herba soporifera, & flores hoc nomine surgunt,
 Quorum è lacte legit riguum Nox atra soporem.
 Pallidus, & frontem bicolore papauere cinctus,
 In medio Somnus languentia terga resoluit
 Veste thorog; super pullo, acclinataq; plumis
 Colla fouet, lanaq; imitante coloribus amnem.
 Hinc loca sorte tenet damnosæ Oblivio curæ,
 Nec non Pax animi, casusq; Leuamen acerbi,
 Et Requies rerum, & mulcens Vigor hausta labor
 Corpora: luxurians inde vlmus brachia pandit,
 §. 357. Ceca sub vmbrosis cui somnia frondibus hærent,
 Tot numero, partus quos amat deponere flauis
 Annua terra comis, & quot vehit aquor arenas.
 Stant verò porta gemina cornu atq; elephanto:

Somnia

Somnia mittit ebur fallacia, verag, cornu.
 Huc delapsus ubi pennarum vela remisit
 Angelus, insolito rupem fulgore laceffens,
 Et versans manibus Somnum, ore silentia rupit.
 Diue, quies cuius fessis gratissima serpit,
 Dicta Creatoris fero nuncius, arrige mentem.
 Somnia, dic, adeant duplici sub imagine regem
 Niligenum, vbertas & egestas vnde patefiant.
 Venturi excipiet septem viraq, temporis orbes,
 Arua per Aegypti, Chanae per diuicis oram:
 Concute fecundum pectus: mora segnis abesto.
 Plura nec effatus, pennis aufertur ad astra.
 At Sopor excussit sibi sese, & iussa peregit,
 Natorum medio delectum ex agmine, dictis
 Phantason argutum pariterq, Phobetora formans:
 Quorum hic in species animantū imitamine transit,
 Et fit auis, coluber, leo, bos, & vulnificus sus,
 At formas anima rerum capit ille vacantum,
 Seu sit opus segetis simulacra, & vallis, & vnda
 Fingere, siue oculis expectes saxa, vel ornum.
 Est etiam, Morpheus, diuersa tertius artus,
 Qui solos homines simulando referre laborat.
 Abnegat is comitem: sic digerit omnia Diuus:
 Qui mox deposuit, rursus languore soluta,
 Colla thoro, spirans vim toto pectore segnem.

Cornea

Cornea quàm porta est, emissus, corripit alis
 Inde viam ad thalami regalis limen uterq̃:
 Serum ubi velleribus pictoq̃ rapete Pharaon
 Extrudis, prona ducebat nocte quietem.
 Dumq̃ secant per inane viam, fallaciter artem
 Immissis agitant terroribus inter agrestes:
 Quos stipula effultos cernunt proflare soporem.
 Iamq̃ alis terigere thoros: operiq̃ Phobetor
 Accingens, oculis monstra obijcit, vndiq̃ plenas
 Ecce vias lato vagus agmine Nilus agebat:
 Seq̃ dabant iactu fruticosum in litus ab alueo
 Eximia septem præstanti corpore vacca,
 Tondentes morsu pratum, palearia mento,
 Colla thoris extant: ceruix quoq̃ plurima taurum
 Toruaq̃, frons præfert: maculis insignis & albo
 Forma modum lateri demit: cornuq̃ minatur
 Prælia, quas animo dum rex oculisq̃ pererrat,
 Quàm modò flumen erat, latæ exit campus arenæ,
 Et radij ad limum vada siccis hausta coquebant
 Faucibus, emersas dein rara in pascua misit,
 Quot prius, vnda boues, informia corpora visu.
 Dixeris: atra Fames, Elephantis è semine nata,
 Hasce tulit nixu, nil sunt, nisi pellis & ossa.
 Ventris erat pro ventre locus, pectusq̃ teneri
 A spine extantis tantummodò crate putares,
 Et pedi-

Et pedibus tumidis vestigia pigra trahabant.
 Parua mora est: pingui ieiunia pascere cade,
 Inq; boues audet speciosas vertere morsum
 Bos macra, nec postquã prædam demersit in aluum,
 Hinc olli faciem melior commendat imago:
 Præ macie corpus vix, vt prius, ossibus hæret.
 Talia per somnum formante Phobetore visa,
 Excussit somno regem & circumstetit horror
 Attonitum, assistens cui Phantasos vtraq; lymphis
 Tempora permulcet, Lethæo è flumine sumptis:
 Ac tegit in requiem resolutò lumina nocte.
 Nec mora: surgit agro septenis culmus aristis,
 Vbere luxurians, grauidòq; ita mergite nutans,
 Gargarus in tantum vix vt spe tollat agresstes,
 Post verò totidem spicas sine pondere parua
 Enatas stipula, rubigine prorsus adesas
 Edit humus. letamq; intercipit arida messem
 Glarea: nec vires tamen hinc opulentæue littus
 Pabula concepit: formæ iam forma priori
 Respondet. Sopor hîc cum nocte Pharonæ reliquit.
 Isq; diu nunc huc animum nunc diuidit illuc,
 Rem nutu ire Deûm statuens, perq; omnia versat
 Ambiguum: tandem vatumq; sophûmq; vocato
 Concilio, accitos iubet intra limina cogi.
 Olli tecta vijs fluxere ad regia plenis:

E

Et spe

Et spe præcipiunt iam præmia, laudis auari.
 Aduenit, ingenio tentans supponere calum.
 Aethera metiri visu & momenta minuta
 Astorum, latebras naturæ accedere mente
 Parcarumq; oculis penetrare adamantina testæ.
 Nec non, qui pecudum spirantia consulit exta,
 Qui Phæbi tripodes, & præpetis omina penna,
 Et volucrum sentit linguas, & fulminis iras:
 Carmina qui magico cantat Circeæ susurro,
 Et succo hæc miscet, Noctemq; affatur Auernis,
 Vt solis capiti nubes subtexat aquosas,
 Vt vultum nitide possit confundere Luna,
 Sistat aquæ vt cursum, ventos abigatq; vocetq;
 Traducat messes, manes vt & ossa sepulcris
 Deuocet, æstiuoq; niues vt prouocet orbe:
 Iungere qui numerum fatalis nouit arenæ:
 Qui fluitantis aquæ motus excepit, & ignis:
 Qui simulacra sacris & voces capiat ab undis:
 Qui responsa petit per cymbia, purior astu
 Humor ubi exultat, ceruici imposta reuinctæ.
 Horum agmen tectis aulae successerat ingens,
 Concilium horrendum: quippe his Proserpina toruēt
 Pallorem afflarat, solita inspirare venenum.
 In pectus nigra barba cadit: stant lumina flamma.
 Signat humum cyclas: crines obit infula nexu.

Responso

Responso statuit noctemq; diemq; tyrannus,
 Visa docens primum, dein premia maxima ponens.
 Sed nox atq; dies ea decessere: nec usquam
 Se magus, aut pates, aut Artis agebat alumnus.
 Consulitur Phœbus ter & amplius, astraq; frustra
 Consulitur Phœbus, frustra ter & amplius astra.
 Thuricremas etiam fouet ignibus Isidos aras
 Regina Egypti: vario simul implet Osirin
 Munere tota cohors procerum: sed nemo reportat
 Quæ sita ex adytis responsa. Ita nempe Creator
 Rem sortitus erat, ætæ vano ut numine Fama
 Dæmonis in vulgum manifestas spargere, voces
 Inciperet, coleretq; Dei dehinc Memphis honorem,
 Gloriaq; Isaciden solum præclara maneret.
 Incubuit curis Pharo, limine septus, & æstu
 Turbidus: ac gemitus procures ijt inde per omnes.
 Sic, regi inter apes subitos ubi languida casus
 Vita tulit, luctu indulgent ad limina nexæ:
 Seq; tenet clausis genus omne penatibus intus
 Frigore contracto pigrum, tractimq; susurrat.
 Tum verò memori repetens oracula mente,
 Quæ dederat iuuenis sub eodem carcere clausus,
 Pincerna, ut fandi data gratia, talibus infit:
 Sis bonus ô felixq; mihi peccasse fatenti,
 Inlyte rex, veniam promptus velut antè dedisti,
 E 2 Quando

Quando vincla miser pede cum pistore trahebam:
 Nox tulit ambobus tum somnia: fecit Hebraus
 Continuo certos sine fraude, quid illa monerent,
 Carcere detentus sine crimine, tertia (dixit)
 Munus inire tuum te rursus Aurora videbit:
 Verum lux eadem pistori guttura fune
 Elidet, fontemq; includet in arbore vitam.
 Dicta fides facti probat, adsit is ergo: docebit,
 Quid fortuna ferat regni: magnum instar in ipso.
 Siccine ais? (Pharo mox) age vate hic sistito, rupit
 Ille moram: incultasq; comas iam carcere liber,
 Iacobides ponit ferro, & perfusus amomo,
 Et mutans cultus, vocat in certamina forma
 Heroum effigies, qui postquam tecta subiuit,
 Os diuo similis, tacite veneratus in illo
 Numina, Rex uultu sua uerba ferebat amico,
 Regni inter proceres solio subnixus eburno,
 Dic age, cui sese tribuunt fortasse benignos
 Præ reliquis superi, quid somnia fataq; poscant.
 Dona feres: & quem gaudes in vota ciere,
 Semper erit Deus ille mihi: per sceptræ thronumq;
 Per caput hoc illustre tibi, per sidera iuro.
 Numina vana nihil moror, Apin, Osirin, & Iô.
 Gibo boues septem pastum mittebat abundans,
 Corpore præstantes pingui: quas dente petebant

Mox

Mox totidem macie fædæ, rabieq; tumentes.
 In ventrē has dederant: macies tamen ista remansit.
 Postea culmus humo septem fundebat aristas,
 Prasignes opibus: totidem quæ præda fuere
 Exili è calamo spicis sine fœnore, natis.
 Spem culmi illa tamen grauioris præda sefellit.
 Hæc quid visa ferant, nemo est, qui dicere possit:
 Hinc me sollicitus dolor ægra tæbe peredit.
 Talia dum memorat: Vates adit æthera mente,
 Votaq; corde mouens sub pectore concipit Auram
 Fatidicam, ad regem vultum hinc tellure moratum
 Sustulit, ac Iouam præfatus soluere capit
 Ora sono: nec abest optatis gratia dictis.
 Maxime Niligenū, non hæc spectentur ab arte:
 Est Deus est vnus, qui somnia nouit & edit,
 Ac Deus, ipse Deus, vatem per singula ducit,
 Propitiusq; monet, sibi quæ sententia constet.
 Annuit ille tibi fatorum arcana mouere,
 Sæpe futurorum te quando cura remordet.
 Hunc penes est vnum vasti custodia mundi:
 Hoc dicente: poli designant limite mundum,
 Itq; reditq; viam Sol, fœtu vt cuncta grauescant:
 Diues opum, lætæq; potens humus vberè glebæ,
 Seminibus varijs animantum secla propagans,
 Prædita fluminibus, cingente coërcita ponto,

Fundit agris victum, tegmenq, domumq, ministrat.
 Hic verbo, & Sophia cultu, cœliq, Vigore,
 Effigiem nobis diuinam in pristina reddit:
 Sideream nos hic ciues transcribit in urbem,
 Dum Natus precio superat votisq, Tonantem,
 Et bonitas pacis causam irreuocabilis orat.
 Porro bonum hoc summo pro cunctis pondere vergit
 Quod Deus (ecquid eo maiusue priusue?) beatus
 Et bonus, & sapiens, & iustus numine semet
 Cordibus humanis opulento impendere curat.
 Et quod concilium cogit sibi vera monendo,
 Nosq, boni in partem summi aterniq, vocando.
 Muneris ut verò tribuendi copia detur,
 Agminis in curam socij consurgit alendi.
 Composuit, sparsas per montes aruaq, gentes,
 Atq, dedit leges, & iussit fœdera iungi,
 Et sedem statuit sacris, murosq, locauit.
 Extruxit gradibus Solium sublimibus idem
 Aeterno ex adamante, faces ac fulgura miscens:
 Premiâq, hinc, pœnas illinc consistere iussit:
 Tum maiestatem, cœli de semine cretam,
 Imposuit, septamq, Metu, septamq, Pudore:
 Cuncta ad quam vultus componat turba decentes,
 Legibus in cœtu socio se passa teneri.
 Desuper ad letum patula nemus imminet umbra,
 Hospitijq,

Hospitijsq; omnes inuitat, opesq; rependit.
 Ac ut sors frenis respondeat apta tenendis:
 Sape monet Numen facienda, canitq; futura,
 Et, quo quæq; modo declinent noxia reges,
 Expedit, hinc monitis implent quoq; bina Pharonē
 Somnia, de quibus Auctoris nunc accipe mentem:
 Cuius ijs cupidus effugit nuncius aures,
 Ars quibus absq; Deo est, solita constanter opimas
 Lege vices Nilus septem exercebit in annos,
 Post Canis ut radios sua fontibus ora relaxet,
 Nec reddat curuis stagnantia flumina ripis,
 Antè panem nocti Libia sub iudice Solem.
 Ter quater hinc annus prouentibus horrea vincet,
 Terraq; leticia iactabit ad æthera vocem.
 Per totidem æstates vires effundere parcer
 Temperiem solitus cælo dare Nilus iniquo:
 Nempe fugam faciet noti sub sidere Cancrī,
 Inq; profunda pedem referet, pubesq; subactis
 Rustica quæret agris incassum impendere cultum.
 Agricola soluent bobus ieiunia castis,
 Antè quibus campos subigebant, vomere ruptos.
 Nullus erit tum falcis honos, tum nullus aratri.
 Per duo visa patet res vna, euentus ut extet
 Certior, & cura fugias maiore, quod instat,
 Occurrasq; malis, de quo (si possis, ut optem

Consulere in medium) mente hæc sententia surgit.
 Annis quæ superant felicibus, horrea seruent:
 Usus præterea sit parciior, inde talenta
 Per multa in fruges cõmendas prouidus aude
 Conijcere: idq; viro munus trans mitte fideli.
 Deniq; pars frugum numero tibi cedat ab omni
 Quinta, & semen agris committi grande iubeto.
 Sic tandem seruator eris populisq; tibiq;
 Transcribens iusto frumenta petentibus ære.
 Hæc ubi fatus erat, subito fragor actus ab ortu
 Augurium dedit: ac rata condidit omina nutu
 Arbitræ ætherius, tremefactis fulmine terris.
 Corripit è folio se letus, humumq; Themosis
 Ore petit, superosq; affatur, & omen adorat.
 Agnosco accipioq; Deum, letisq; saluto
 Vocibus augurium: ritè id, Pater, oro, secundes.
 Tu verò, iuuenis, salue, quæ præmia solui,
 Quæ tibi posse rear? fatis aperire futuris
 Solus & vnus vti potes ora, ita solus & vnus
 Egypto poteris curam præstare sagacem.
 Altera frena reges, omnes tua dicta capeissent:
 Iura dabis populo: figes legem atq; resiges.
 Pacem ac bella geres, tantumq; ero nomine maior.
 De te Sol faciet præconia crastinus ampla,
 Regis equis vecto, dignisq; insignibus aucto.

Hinc

Hinc vatom accumulat donis, simul atria luxu
 Instruit, vt letis agitet conuiuia rebus.
 Aulâ in medio conuiuia iussa frequentant
 Mirati iuuenem procures: discumbitur ostro
 Sidonio: libant pateras, & pocula signis
 Aspera, duxit vbi per auos calata sub auro
 Facta patrum manus artificis, loquiturq; superbas
 Pictura effigies regum pariterq; Deorum.
 Fulcra thoris radios genialibus aurea fundunt,
 Et latè exuperant flammis funalia noctem.
 Rex trahere aggreditur varijs sermonibus horas,
 Qui genus, vnde domo Vates, cognoscere quarens.
 Cui iuuenis: proauo, noto super athera laude,
 Gaudeo Tharieda: patrisq; binominis olim
 Isaciq; auulsus aui complexibus, eheu,
 Fortunam subij, nec stirpe nec indole dignam,
 Nec factis. hi sunt, patria quos ipse relictâ
 Exilium iussit Chananais querere terris
 Omnipotens, vt eos, tolerando aduersa probatos,
 Acciperet cælo, cumq; his ad fœdera venit.
 Principium à Semo generis, cui ducitur ortus
 Vitifatore Noa: qui natis cum tribus ecce
 (Adde nurus) sociaq; caua trabe conditus altis
 Insultauit aquis impunè, luente sub illis.
 Stirpe mala pœnas, animal simul omne trahentes,

E 5

Cum

Cum terra & Pelagus nullum discrimen haberent.
 Isacidaq; satu (iam sena recenseo lustra
 Etatis) vitæ melimen vidit inire
 Iosephum tellus, Euphrate ac Tigride cincta.
 Ad genus obstupuit rex Vatis, & ore loquentem
 Excipit: insequitur quinam te per mala casus?
 Tun' is Iosephus, quem Thariada Abramo
 Isacides genuit pronepotem ad Tigridis amnem?
 Hospitium proauo, doctis gratissima Musis,
 Præbuit vrbs Solis, Pharetate hac sceptrā tenent.
 Cultu Abramus ibi sapiente vocauit in artes
 Indigenas, orbem radio cælig, meatus
 Describens, Lunaq; vices Solisq; labores
 Ritè docens, & eo nouit gens nostra manente,
 Quid latas faciat segetes, quo vertere campos
 Sidere conueniat, quo signo tendere vela,
 Vnde tremor pertentet humum, resluatq; fluatq;
 Ter quater Euripus, tumor vnde repagula pulset
 Equoris, & freta cur in se, prius aucta, residant.
 Quid trahat interiore diem lux frigida gyro,
 Quid hæc salo æstiu cessent se tingere Soles.
 Deniq; noticiam de Nilo contulit idem,
 Quonam fonte caput tollat, quod maluit omnes
 Abdita mirari potiùs, quam nosse, Creatrix:
 Quæ Nilum, effusus ab utroq; liquoribus axe,
Iussit

Iussit iter plenum sulcare per arua ruendo
 Torrida, neglectisq; aliarum legibus vndarum,
 Ipso in solstitio brumæ dare frena tumentis,
 Nec prius euctis iterum se condere ripis,
 Quàm nox tarda suas à Sole receperit horas.
 Dum verò hospitij Nilotidos vitur Abras:
 Penè neci regem dedit ignorantia veri.
 Ante alias facie spectanda & gestibus, vxor
 Extorri è Chanaa comes haferat, inq; puellam
 Mutato versos ea cultu & nomine vultus
 Contulerat, de composito mentita sororem,
 Ne rapta exitijs opponeret ipsa maritum.
 Eius ob os proceres obuertunt ora tuendo,
 Rex etiam obuertit: qui recto animoq; recepit.
 Formosam, iussitq; decus præsigne fouere
 Vnguentis, donec thalamo sociaret habendam.
 Iamq; thoro, nympham ratus, indulgere volebat:
 Cum Deus exegit pœnas à rege latentes.
 Isq; metus inter necis, inter tædia vite,
 Affixus lecto, sibi noctu astare ministrum
 Aetheris ante oculos cum voce, extrema minante,
 Sensit: & accepit veniam pro principe supplex
 Thariades, saluo socialis fœdere tædæ.
 Iosephus contrà: proauum discenda dedisse
 Præclara in medium, fama est obscurior annis:

Illæ

*Illa viget, quod erat pietatis idoneus auctor,
Affatusq; rata prece Numen, amica ferebat
Responsa, & poterat votis ausq; potiri.
Sæpe tamen sancti quoq; vulgi errore trahuntur,
Vt qui sint homines: nec ab his aliena putabis
Humana, heu vicium sua cuiq; inseuit origo.
Atq; fauente licet teneat fiducia certos
Numine: sæpe tamen lustrandis illa periclis
Cedit, ita Abramus metuens sibi, propter iniquos
In Sara suspirantes, ideoq; maritum
Disimulans verbis, gestu ac sermone ferebat
Se fratrem, ambiguo sub nomine: quippe parente
Sarain ex alia Thares susceperat Vris.
Id quoq; consilij cepit, cum fœdus ad Austrum
Poneret exul Abras, qua Sura Cadessq; minantur
Cautibus in Gerarin siluisq; horrentibus vmbra,
Sanctum aris pactis in fœdus ab Abimelecho.
Sara comes simulat cultus discrimine nympham
Et dictis, procerum spes inuidiosa: probatam
Rex videt, ac visam cupit, accersitq; cupitam:
Virgineo in cœtu quæ dotatissima formâ
Pingit acu vestes, intendit stamine telas,
Et subigit lanam digitis, ac vellera tractu
Excolit: & noua rex animo sibi gaudia fingit
Coniugij. at illi terrores increpat æther*

In somnis,

In somnis, mortemq; intentat, eamq; subisset,
 Supplicij caussam nisi casus & error haberent,
 Non facinus, grauidis quoq; matribus ultio partum
 Sustinuit, fecitq; moram graue pondus in aluo:
 Donabantq; neci multa caput, Ilithyiam
 Cum varo ad partus nexus clamore vocarent.
 Postera Luciferum cælo premiserat Eos:
 Monstra Dei accitos properat nocturna referre
 Ad procures, & quæ sit ijs sententiâ, poscit.
 Omnibus idem animus, placandam Numinis iram:
 Contrahiturq; Dei cunctis formidine pectus.
 Nulla mora est: Sare sibi non paruisse pudorem,
 Munere testatus, venia ius dulce redemit
 Abimelechus Abre voto sibi, thusq; cremante
 Fungitur igne focus, partus vt sæmina soluat.
 Formâ ita Sara potens amplexu in colla redibat
 Coniugis: & contra naturæ fœdera (namq;
 Annus ei steterat iam nonagesimus) aluo
 Edidit effecta puerum, promissaq; tandem
 Exhibuere fidem, dederat quæ plurima Numen:
 Læticiaq; suis vultus diffudit & ima
 Pectora, nomen habens à risu matris, Isacus.
 Ille, colens Gerarin, simili quoq; lusit amantem
 Spe regem: donec, facie præsignis & æuo
 Integra, blanditias componeret ore Rebecca,

Rege

Rege tuente, viro, qui propellebat amica
 Coniugis opposita per lulum suauia dextra.
 Principis ad vultum nam transitus hisce dabatur
 Lusibus occultè per hiantis iniqua fenestra
 Lumina, sic oculis loca præsinit omnia custos
 Tuta Deus sanctis, stationem in secula seruans,
 Et nunquam accipiens oculis aut pectore noctem.
 Desierat. Pharo cepit: Abra quoq; dextera bello
 (Nunc repeto ex factis) erat inelucta: quèq; tyranni
 Haud poterant quini detrudere finibus hostem,
 Vnus humi turma fudit comitatus agresti.
 Horridus in telis ac pelle Pharanidos vrsa,
 Ismaël satus est ab eodem, vt fama recepit,
 Quam genitrix nostra vulgavit gentis alumna.
 Quæ sit habenda fides, refer. Ad quæ talibus hospes:
 Quing, iugo excusso Cedor laomoris (illum
 Perfidos imperio fortuna affecerat hæres)
 Oppida, cum Sodomis Emorra, & Zoar, & Adma,
 Et Sebois (quid nunc ab ijs, nisi nomina, restat?)
 Bis sex abnuerant ultra annos pendere censum.
 Acquirunt socias terra à Babylonide vires
 Vltor, ab Assyrijs, à Ponto, seuq; multo
 Milite bella parat, seq; exhortatur in iras.
 Inq; via petijt Rephaimis oppida bello:
 Densa in Susmos cuneum dedit vndiq; mole,

Maniaq;

Mœniaq; Emmaos Saue per plana tenentes :
 Fecit Horæorum pinguescere cæde Seirum :
 Et sudare Cades Amaleci sanguine iussit,
 Iudicij ad fontem : nec non Arnona cõgic
 Senta, enses, paleas, & corpora voluere trunca.
 Iamq; horrebat ager cypæis Sodomaus & hastis,
 Vastag; Persa dabat latè omnia, robore fidens.
 Contrà quinq; duces aciem struxere coruscam,
 Stagnat vbi multo Siddina bitumine vallis:
 In pugnam turmas agit è Chananeide lectas
 Bera : potens iunctis in Persas agmen Hitheis
 Birsa rapit : legio promptas Pheresæa cohortes
 Explicuit Sineabe ribi : Cinèia Belas
 Auxilia in campum castris effundit apertis :
 Acer Amorraus Simaber fulminat armis.
 Prælia concurrunt : hosti victoria cedit.
 Ac nisi subsidio subeat fuga, dentq; receptum
 Ardua terrarum : ductoribus ultimus effec
 Ille dies, ciues deprensi in vincla petuntur,
 Inter quos Lotus, consanguinitate propinquus
 Abramo : & prædas auertit raptor opimas.
 Fama hæc Thariede sermonibus occupat aures :
 Arma capit, bellig; manu tentare pericla
 Instituit : telis simul instruit ipse trecentos
 Robore pastores præduro, bisq; nouenos.

Subicit

Subijcit & Mambres lateri fortissimus ensem,
 Et clypeo insertans aptat gestando sinistram.
 Huic socios addunt se fratres, Aner & Eschol,
 Et squamis horrent lorica, gasaq; crispant.
 Tunc Mambrae in fundis opulentæ Abramus He-
 Vicinis, quos ilicibus nemus vrget vtring, (broni
 Ceperat erroris tranquilla sede laborem
 Sistere: Panchæisq; adolescens ignibus, ara
 Religionis ibi per vota colebat honorem.
 Namq; licet Mambres gentili sanguine cretus
 Esset Amorrei: tamen haud ibi ponere sedem
 Fugit Abras, sociumq; sacris adhibere rogantem.
 Quippe Creator amat Verbo conscribere cætum
 Quodlibet è populo soboli, ac donare salute.
 Ergo vbi prima quies victori lumina fesso
 Condidit in noctem: temerè inter tela iacentes
 Dux acie ferri premit improuisus, & edit
 Funera, torrentis rapidi vel turbinis instar:
 Et per castra manu turbanti, tela rotante,
 Luna ministrat iter, palantibus instat ad Hobam
 Et Libanum: captos: soluit: prædasq; receptat
 Seq; refert curru, celebrem ducente triumphum.
 Fama volat: tellis effusa agrisq; iuuentus
 Dat plausum reduci: modulatur carmina voce
 Nympharum chorus & plectro: nec honoribus ipse
Rex

Rex cedit Sodomæ Beras, vestigia tendens
 Obuia per vallem, regis de nomine dictam.
 Verba simul dicit gratantia Melchisedecus,
 Et libat pateris vinum ad lustralia liba,
 Rex Solymæ, rex idem hominum, Iouæq; sacerdos.
 His actis, iterum de nato plurima Numen
 Ad spem T bariadæ gignendo dulcibus affert
 Pollicitis: memori quæ mente ac voce requirens
 Vxor herum alloquitur. te, nato herede parentem,
 Certa fides, sed, me genitricem, incerta, futuram:
 Spes partus superes? mihi nulla, quid augurer, audi:
 Iudiciumq; tuum dein esto. præmia nostri
 Ex me coniugij nulla hætenus, atq; senecta
 Effæto mihi friget iners in corpore sanguis. (quam
 Matrem hinc fata vocant aliam: quædo edita nun-
 Te frustrabuntur promissa. age memet, vt æquum,
 Matris habere sinas ex Hagare dulce ministris
 Nomen, eoq; leues agræ solamine curas.
 Dixerat: & lacrymis vultus rorauit abortis.
 Contrà effatur herus: partus age pelle negati,
 O dulcis coniux, lacrymas, mihi pignora quamuis
 Nulla thori dederis, ac spem de prole Creator
 Traxerit vsq; mora: credam tamen affore tempus,
 Quo res dicta probeat, neq; lecti fædus amabo
 Deserere. exilium tu mecum es passa: frueris

F

Inde

Inde bono, hæc reddit, lacrymasq; per oscula siccat.
 Non tamen absistit prece Sarais: instat, & urget
 Orando, donet se victus amore remittat.
 Sensit ut ergo grauem sese Hagar, corde tumorem
 Concepit, dominam præ se contemnere lasam
 Ter quater ausa palam, nec non incessere probris.
 It domina in questus, tibi cesit in Hagarin omne
 Iuris, ait coniux, tum Sarais ora superbam
 Corripiente premit, seruandaq; munia didit,
 Ut prius, haud parcens, at herile Canopica regnum
 Dedignata, fugam loca per deserta petiuit.
 Rursus hera in lacrymas it, spe sibi prolis adempta;
 Et votis onerat cælum, per inhospita, questu
 Serua simul nemus omne ciet, tetigere querelæ
 Sidera, dumq; Hagar patula sub tegmine fagi
 Seruat inops fontem, quæ Suris cautibus horret:
 Angelus à tergo strepitantibus ingruit alis;
 Inuadens mœstam: quò te via ducit, & vnde?
 Liquistinè fuga Domine, imperiosa locute,
 Limina? flecte viam retrò, ac data iussa memento
 Serua pati, sortis verò hoc lenimen habeto:
 Semina magna dedit puero Thartius heros,
 Cui puero, superis dilecti, Ismaëlis addes
 Nomen, eo vincet numerum gens orta: nec illum,
 More ducum, accipient turritis oppida muris:

Sed

Sed iaculo fidens hastaq; & robore fretus,
 In silvis, inter senarum lustra ferarum,
 Atq; sub incultis agitabit montibus ævum:
 Nec feritate manus dabit, illi vivere rapti
 Gratum erit, & ferro quæcunq; laceßere bella.
 Sic ait, inq; auras se sustulit ales, eidem
 Post eadem seruae dicta angelus edidit idem,
 Lustra per Arabia, sistens in tramite matrem
 Ducente ad fontem, cum limine pulsus herili
 Ismaël (quod spes primi affectasset iniquas
 Iuris & heredis, fastu sannisq; protervus
 In fratrem) gemitu vix hisceret, ora calore
 Lethifera torrente siti, siluasq; ululatu
 Terreret genitrix & monticolas Siluanos.
 Fortuna Hagariden respexit, propter Abramum:
 Tanta pij vis est cultus, qui Numen honorat.
 Fatus erat: cum sic iterum Pharo quarere cepit:
 Vicinum in populum morem (siriè recorde)
 Attulit Ismael, præacuto vt murice Titan
 Infantem octauus præputia ponere cernat.
 Qui ritus? qua religio? quisq; auctor habetur?
 Hospes adhæc, decimo Hagarida successerat anno
 Tertius, at lustris proavus meus altera denis
 Dena ferè addiderat: cum noctis amicitior hora
 Reddidit huic Iouæ conspectum, ita clara loquuti:

F 2

Illo

Ille ego, qui sceptris Deus omnipotentibus viror,
 Sum tibi fons & origo boni: mihi fungere iussis
 Perpetuo, neu cede malis, licet aspera verset
 Sape fidem rerum prauiq; iniuria secli.
 Sic mihi iunctus eris, ceu patri natus, amore,
 Aeternumq; tuo cum sanguine fœdus inibo,
 Et numerum æquabit tua gens cum noctis ocellis,
 Puluere cum terræ, cum ponti immanis arenis,
 A qua gente petent ius cætera regna tenendum,
 A qua magnanimos reges ad sidera tollam.
 Hac autem inter vos & me nota fœderis esto:
 Membra tibi saxo circum vernisq; putato
 Vilia, & hac maneant in relligione nepotes,
 A quinta pueris lux indat vt altera cultro
 Iusticia signum, generisq; cruenta beati
 Inprimat his numerum, sacrati vulneris exors
 Qui fuerit, consors pacti haud erit: athera testor.
 Quod superest, te mox etiam non serua, sed vxor;
 Vt res pollicitis accedat, prole nouabit.
 Hac ad verba, senex, testatus gaudia risu,
 Tellurem prona facie petit, istaq; secum:
 Hoc quid erit? quid? anus, genitrix: pater, obstitit
 Alme Deus, maiora fide maioraq; votis (æuo.
 Dona mihi tribuis, superet modò (plura quid ausim
 Expetere) Ismaël, superet mihi, digna petiu

Im

Imò fidem implebit promissi (Ioua profatur)
 Coniugis effæto soboles è viscere nata,
 Florea cui tellus læto munuscula cultu
 Fundet, vbi tunsis gemet altera frugibus æstas:
 Blandoq̃ Isaaci signabit nomine mater
 Natum, erit is cælumen stirpis, cælumenq̃ sacrorum:
 Dixerat: assensitq̃ æther, humus, æquora, motu.
 Fæderis ergo notam ritu pietate colendo
 Imposuit femori, sibimet præputia demi
 Passus itemq̃ suis, recutitæ hinc gentis origo:
 Impositi causam moris iam percipe porrò. (ces
 Haud mens nostra capit vim Numinis: ergo, capa-
 Mentè Dei vt simus, reperit duo, corde tenendum
 Dat Verbum: addit, item testantia postmodo ritu,
 Signa, ṽsurpemus quæ sensibus: vnde voluntas
 Abdita voce, notis in lucem edatur apertis.
 Auctor Adæ dederat monitus Edenis in horto,
 Noticia gemina Vitaq̃ sub arbore tactu
 Vt pomi vsq̃ manum remoueret, idemq̃ docebat
 Silua, quod ediderat Verbo Deus, ṽtraq̃ signo.
 Deinde sator promissa dedit, testata fauorem
 Numinis, ob sobolem Nymphæ: ṽtq̃ homo certior
 Desuper incensis pia condidit omina sacris. (esset
 Sic vbi Noa maris casus euaserat altos,
 Fædera concepit noua rex hominumq̃ Deumq̃:

His daret *ut* testem, nos iussit ad æthera vultus
 Tollere, quando secat liquidis sub nubibus arcum.
 Iris, perpetui fidiſſima nuncia pacti.
 Tandem, *ut* spem stabili de Semine mente foueret
 Abramus, metuens diuina. resoluero iura,
 Iusticia testem signato in corpore gessit:
 Idq̃ Salutiferi mittendi pignus habemus.
 Nostra quoq̃ in peius generis primordia niti,
 Concretasq̃ modis pestes inolescere miris,
 Mos docet arcanus: simul, immedicabile petra
 (Petra Dei est Sokoles, templa eruta corde repo-
 Esse recidendum vulnus: tū semina Fatu (nens)
 Debere in melius natura praua referri,
 Non sine lege thori nato, at sine coniugis usu.
 Deniq̃ discrimen sancto hinc datur atq̃ profano.
 Hic finem presso dictis erat ore. daturus
 Iacobides: at rex querendo longius inſtat:
 Quæ ratio Isaacum fuit inter & Abimelechum
 Fæderis æterni? curas cognoscero, dignas
 Principe, fert animus, præsertim cum quoq̃ nostris
 Condita sint fastis ea fædera, talibus ille
 Quærenti, victum lolio fallentibus annis,
 Deludebat humus partu Chanañia falso
 Agricolæ: Gerari succedit, & abditus agro
 Conducto Isaacus telluri incumbit aranda.

Inde

Inde viam ad Nilum molitur: at hisce vetabat
 Oraculum: hinc sistas, terra à te iura dabuntur,
 Quæ tibi iam colitur, maior numeroq; modoq;
 A te gens celebri demittet origine nomen:
 Quodq; dedi patri, fœdus constabit in ævum.
 Namq; minister eras iussorum Abrahame meorum,
 Perpetuoq; mihi pietati operate crebas.
 His animos attollit aures, pergitq; locare
 Tecta suis, & amare focos, viciq; domare
 Vomeribus colles, lacumq; haud segniter vrgens
 Successum, cultus patientibus imperat aruis.
 Olli opus ampla facit vernarum copia ruri,
 Et bis quinq; greges vesper bis quinq; remittit
 Armenta irriguis è saltibus, aruaq; reddunt
 Semina centuplicitem fenore, saxaq; passim
 Supponunt scatebris venas, rimando canata.
 Quò non Liur adit? vulgus proceresq; secunda
 Hospitis orsa vident, intabescuntq; videndo:
 Et quocunq; loco puteos deprosserat Abras,
 Turba reponit humum fosse inuida, ductile venis
 Aggere flumen aqua complens, liquidosq; morata
 Pulueribus lapsus, proceres quoq; vana ferendo
 Officium regis tenuere, infecta precati
 Fœdera, quando bonis tantum communibus obsto:
 (Abramides insit) nos hinc mora nulla tenebit.

Exilio potius nostro noua terra paretur.
 Digrediens igitur propius durare sub Austro
 Ad vada Bosforidis tentauit, ibiq; paternos
 Restituit fontes, & ab hostibus obijce clausæ
 Rursus iter (sed non sine lite, nec absq; tumultu)
 Fecit aquæ, passim viuarum obsessor aquarum
 Nempe Palestinus studio certaminis ibat
 In litem: donec concepit terra caducas
 Colle sub extremo lachrymas, haud passa labores
 Incaßum toties fusos, ac perbibit imis
 Conceptas venis, & aquas emisit in auras
 Fonte nouo, in latices mutatis fletibus, inde
 Ad Bersabeum retulit vestigia lucum.
 Instituitq; dies Iouæ de nomine festos,
 Iouæ, qui, repetens promissa, ibi nocte pararat
 Exhibuisse Deum, recidiuamq; imbuit aram
 Religionis pia, forsq; omnibus annuit ausis.
 Ecce autem, vt pigeat facti, mens conscia regem
 Fædis fragum caput stimulis incessere diris,
 Nec requiem indulget nox vlla, sed vsq; furentem
 In somnis agit Abramides, acuitq; timorem:
 Monstrorumq; ululat plangoribus aula per umbræ.
 Mens eadem cunctis, pacem à migrante petendum.
 Rex inquit ergo viam, maturans capta quadrigis,
 Ascito dextra Abusato, lauaq; Phichola,
 E quibus

Equibus hunc aula dabat esse armisq; magistrum,
 Illum consilij socium capiebat & orsis:
 Nec dubitat ramos vitta prætendere comptos.
 Te sine nulla salus (exclamat) poscimus omnes
 Te veniam, diuûm curam in te stare videmus:
 Quocirca stabili iungemus fœdere pacem,
 Officijsq; dehinc populus certabit vterq;
 Haud odijs, firmi non est mora libera pacti,
 Quem pace Abramides, haud aspernanda rogantem,
 Prosequitur, verbis addens: fortuna quietos
 Quenâm sollicitat, nos vt fugiatis amicos?
 Pax vobis cordi? concedo volensq; libensq;
 Nec veni sine pace Dei, rex nostra reliquit
 Hospitia: at mihi fata locum sedemq; dedere
 In regno Geraris, pro caussa Numinis ecce
 Stat meliore fauor: mea Iouam iniuria tangit.
 Nunc ite, & quoniam melior pars acta diei est,
 Procurate viri compositis corpora rebus.
 Nostris cura penum struere est data: fœdera faxo
 Cras immota manu, testisq; adhibebitur æther.
 Assensere: trahunt multam per pocula noctem,
 Seq; diemq; mero celebrant epulisq; fauentes.
 Dum verò dapibus funguntur: plurimus ædes
 Fossor ouans clamore petit, gratamq; reportat
 De puteo manante fidem, ruptaq; nouatis

Rupe sub exesa rimando, fontibus vnda.
 Laticia in partem fossor canaëq; vocatur:
 Qui sibi tam potu quàm plausu indulget ouante.
 Lucifer ortus erat: sub diuo altaria surgunt
 Marmore de niueo, supponendoq; sacrarunt
 Mucroni pecudes, spersuras sanguine flammam,
 Et noua concepit, superis in verba vocatis,
 Fœdera Saraiides, ternis contactibus ignem
 Inficiens, aram veneratur crure tyrannus
 Submisso, & calatho libat sacra marmora pleno,
 Dans iniurandum de pacis honore futura.
 Vsq; adeo condit Pietas caput aethere victrix,
 Nec raro pœnis iniuria soluitur aspris.
 Prima quies epulis fuerat: maiore capaces
 Niligenæ statuunt numero crateras, & annos,
 Quod sumunt cyathos, regi Vatiq; precantur,
 Et plausum ingeminant, cithara tum personat aulæ.
 Pheonius, argutas percurrens pollice chordas:
 Fila sonora lyra quoq; pediline tractat Iopas,
 Concordemq; modis mouet vnà carmine vocem:
 Et latè radijs fax aurea tectâ lacepsit.
 At Baccho impleuit pateram intenditq; corona
 Rex, auro gemmisq; grauem, signisq; decoram,
 A proauo tales quæsitum munus in vsus.
 Summe Deûm, hospitibus quæ reddere iura putamus,
 Hunc

Hunc letum Pharijsq; diem Chanaa^q profecto
 Esse velis, ac rem diffundi in secula fama.
 Dixit: & assurgens, caelestia regna tenenti:
 Lenaeum in mensam regi libavit honorem:
 Admouitq; ori. Iosepho pocula deinde
 Implevere manum porrecta: animumq; Pharaon
 Et patera & dextra praesenti pignore firmans,
 Multa super sacris rogitat, super ordine multa
 Fatorum, ac pendet grato recitantis ab ore.
 Imò (ait) à prima dic, hospes, origine tempus
 Sacrorum, vitamq; patrum, sortemq; tuorum;
 Quippe Dei cultu fundi mihi ritè videntur:

TERTII LIBRI IOSEPHIADOS.

FINIS.

PAULI

PAULI DIDYMI
TORGENSISIOSEPHIADOS
LIBER IIII.

*Ic fatur cupidus, dextraq; silentia
suadet.*

*Inde thoro Abrami pronepos sic orsus
ab alto:*

*Vt monumenta, triumphis, persequar ore dierum,
Qui primi tenerum viderunt surgere mundum,
Rex, petis: utq; idem pariter sermone retractem
Fata Patrum, inter quos sedem æthere Ioua colebat.
Posthabito, visu contingi passus ab illis
Sese & cœlicolas, & apud quos currus & arma
Seruatoris erunt promissi, tempora verò
Hæc aliena meis narratibus esse videntur:
Et Nox præcipitans nos in prolixa vacare
Haud finit eloquia, & voluendos pectore fastos.
Sed si tantus amor nostris annalibus aurem
Præbere, & curam Pietati aduertere sanctæ:
Ordinar, utq; meis, precor, adsit gratia dictis.*

Principio

Principio nec erat cælum, nec terra, nec aquor,
Cum bonus & sapiens, luce abditus vndiq̃ clausa,
Pignus adhuc nullum virtutum Ioua dedisset.
Extulit arcano tandem ergo limine gressum,
Seq̃ dedit per opus mundi ac per verba videndum:
Quæ vice iam speculi funguntur, cernere donec
Astra dabunt, in se qualis quantusq̃ sit ipso.
Vtq̃ manum expedijt rebus sator ille creandis,
Vnus vbiq̃ fuit natura vultus inertis,
Materiaq̃ rudis moles, digestaq̃ nondum:
Cumq̃ polis terras & aquas locus vnus habebat,
Et sibi pugnantum genitalia semina rerum.
Qua mare, qua tellus erat, illic ignis & aër:
Nilq̃ suam artifici ducebat ab arte figuram.
Humor erat siccis inimicus, hyemsq̃ calori:
Obstabat leuitas oneroso, molle rigori:
Et tenebrosa rudi nox incumbibat abyſſo:
Gaudebatq̃ vagis metiri Spiritus alis
Oceanum, calefacta animans, exclusa fouere
Ales vt oua solet. Fiat lux, deinde Creator
Dixit: nec tenuit lucem mora tarda vocatam.
Namq̃ nouum sine Sole iubar (mirabile dictu)
Ecce fugam tenebris immisit, & extulit ortum,
Iunctis Tempus equis ita prima vt frena moueret,
Atq̃ dios horis mox acta rediret in orbem.

Lucida

Lucida cœlicolũm niueas simul agmina pennas
 Cum clangore mouent, faciendis strenua iussis:
 Dantq; manu plausus, choreas pede, carmina voce.
 Iamq; diem primum decedere viderat Auctor,
 Cum statuit secta rerum discernere litem
 Congerie, & cæco vi Verbi exemit aceruo
 Æthera, rezentem bis quinq; volumina gyro,
 Diuersaq; fuga solitum contendere cursus.
 Demere visus aquas ab aquis, vt Pontus haberet
 Inde suas, cælumq; suas, fulcimine nullo.
 Idem perpetuam rerum inter corpora, certis
 Dissociata locis, cœpit componere pacem,
 Ignis vt alta leuis, sed humus grauis ima teneret,
 Proximus utq; ær foret ignibus, humor at auris
 Talibus indulget curis dum Numen ab arce
 Ætheris, ac rursus lucis terit orbita metam:
 Ante alios pulchro spectabilis angelus ore,
 Ausus erat dire mentem submittere culpæ,
 Ac trahere indignum per corda superba furorem,
 Et contra Sobolem Patris ecce laceßere pugnam:
 Seq; infert socium grex densus, & agmina iungit.
 Ac Sator omnipotens victricia vindice misit
 Tela manu, & seuas irarum effudit habenas
 Cœlicolasq; animis victos, ac vana tumentes
 Pracipiti excussos dedit iclu noctis ad vmbra,

Tertia

Tertia lux aderat, cum tellus exiit undis,
 Quæ mundi in medio sedem sibi legit & imo,
 Ponderibus librata suis: diuinaq; mirè
 Orbis in integram glomeravit dextera formam
 Terras cum pelago, loca per diducta recepto.
 Obijce tum clausit, fluctusq; coërcuit arua,
 Et freta diffudit, rapido exultantia vento.
 Extendi incipiunt campi, subsidere valles,
 Surgere verticibus montes, frondescere siluæ,
 Prata colore tegi, foetug; grauescere cuncta.
 Hic nemo aspectu morsus inuitat ameno:
 Et rosa cum violis, cum purpureo narcisso
 Lata sinu laxo decus explicat inter odores
 Nardi, & cordicibus sudantia balsama ruptis:
 Illic sua uè rubens hyacinthus tollere siluam
 Nititur, ac Phœbo contractas calicha ruente
 Deiectura comas, semperq; amarantibus honore
 Viuidus, & gaudens decerpi, auidusq; renasci.
 In laticem sub humo dum frigore cogitur aer,
 Fonte cadunt riui, pronosq; agit agmine cursum
 Flumen, & obliquas pratexit arundine ripas.
 Parsq; solo sorbetur aquæ, pars, condita ponto,
 Assurgit fremitu, & pro ripis littora rundit.
 Quarta dies radijs vallatum tempora Solem,
 Et noua subiectis præbentem lumina terris,

Salu

Saltru in purpureas se subiecisse quadrigas
 Vidit, & alipedes gemmis auroq^{ue} superbos
 Successisse iugis, cursumq^{ue} inijsse per astra.
 Tum quoq^{ue} Luna vices nocturna capit in vmbra
 Ducere, concipiens aduersa lampade flammam:
 Stellatusq^{ue} polus accendit lumina vesper.
 Utq^{ue} faueret humus gignendis prodiga rebus,
 Verq^{ue} Aestas, Autumnus, Hyems sua sidera nossent:
 Per zonam ardentem, dirimit quam circulus alti
 Solstitij, lato via sub curuamine secta,
 Fine habitabilium contenta hinc inde plagarum,
 Signorum obliquo Solem raptum ordine vertit.
 It comes Hora, Dies, & Mēsis, & Annus, & Aetatis
 Aſc ubi Sol cursum primos reuocauit ad ortus,
 Sidera dispellens, statione nouissimus exit
 Lucifer, ac rorem viridantibus irrigat herbis.
 Tum nubes roseis Aurora amplectitur alis.
 Iamq^{ue} humus exhalat nebulam, fumumq^{ue} remittit:
 Dissultat fremitu, rupta inde tonitribus, aura,
 Percurritq^{ue} cito rima ignea lumine nimbos.
 Ceperunt etiam Ventorum horrescere flabris
 Aëria siluæ, pelagiq^{ue} liquentia regna:
 Imposuitq^{ue} Sacor Dominum, qui flamina tractu
 Diuerso regeret, speluncis abdita cæcis
 Frena premens, & dans certo moderamine laxa.
Squami

Squamigerum pinnis agmen quoq; flumina pellit :
Porrectas grandi cautes imitantia mole,
Exercent vario balena pectora lusu
Liberioris aquae campos : immania cete
Absorptum frontis per opaca foramina reddunt
Horrisco pelagus vomitu : transmittere saltu
Pergit aquas delphin, & in orbē has verrere cauda,
Et captare vagam resupino corpore pradam.
Mugitum ore ciens, sternit se littore phoca :
Proscindit longo gracilis freta limite prifix :
Illatura moras tendenti linthea puppi,
Muscum Echeneis amat : polypi sub murice recti
Vincta dolos tendunt, saxi mentita colorem.
Præterea liquidum nituntur in aëre pennis,
Cognato ex undis genita cum pisce, volucres :
Ac pars alituum sese in vada credere gestit,
Et fluuijs studio caput obiectare lauandi :
Aethera pars mulcet cantu siluasq; recessum
Pars nemoris vestigat : ouat pars gutture : ducens
Pars iter in gyros pradam circumspicit : inter
Se pars vulnifici decernit acumine rostri :
Deniq; pars alis luco se fertq; refertq;
Se niueus dat olor stagna in decliua iactu :
Anser, aqua pedibus pendens, iam flumine mersam
Cervicem recipit, facili iam labitur amne.

G

Das

Dat per colla modos instante acredula voce :
 Suauiter arguta quoq; dumus acanthide vernat.
 Iussa nouena pati viuendo secula, cornix
 Voce vocat pluuiam, & gressu meretur arenas.
 Reddere dicta potens audita imitamine, soluit
 Ingeniosa sonis mutandis Psittacus ora.
 Ingluue insignes, umbris nigrantibus horrens
 Lucus onocrotalos tegit : antrum bubo frequentat,
 Noctibus in fletum longas ductura querelas :
 Sæuāq; cum coruo miluus certamina confert.
 Excuiens cristas, aduerso Sole, rotata
 Stellantes cautæ gemmas sibi pauo coruscat.
 Radit iter liquidum pennis, caualittora circum,
 Mergus, & incautas auido petit ore natantes.
 Thura legit Phœnix & amomi, auis vnica, succum
 Gangis odorata struit ales hic arbore tandem
 Celso in monte rogam, ponitq; in morte senectam.
 Postmodo multiplices iterum nouus inter odores
 Lumina sub vita surgit, nitidusq; iuuenta
 Rursus ad Eoos cursum secut æthere lucos.
 Rex verò alituum pennis iter egit in altum,
 Obuiaq; intendit radianti lumina cælo.
 Talia dum fiunt : clauso componit Olympo
 Vespera quinta diem, cum pisce volucris auctum.
 Inde, vbi Sol radijs iterum dimouerat umbram :

Quadr

Quadrupedes partu mirando iussa per agros
 Terra dedit, lustrisq; feras immisit opacis.
 Terribiles alie gryphes iuga celsa sequuntur :
 Siluarum generosa leo rex fronte minatur,
 Excuiens ceruice iubas : impulsaq; vasto
 Aura furit fremitu : tremor huic tamē ossa canente
 Alite pertentat, vigil ore ciere morantem
 Qui solet Auroram. cauat alta cuniculus antra :
 Nititur ascensu montis sub culmina dama :
 Prædari aggreditur lupus, asper & improbus ira :
 Agna pauet : toruo barrhorum corpora visu
 Rhinoceros petit : in latebras se conijcit vsus.
 Acer agit vulpem cursu leporemq; Molossus :
 Terga hirsuta fricat, ferus ore, sub ilicibus sus,
 Et sparsa per humum dentes in glande fatigat.
 Præta fuga carpit, surgens in cornua, ceruus :
 Quadrupedante citata solum quatit vngula pulsu
 Acris equi, & celeres fugiendo prouocat Euros.
 Explet agros vaga bos errore : in prælia tauri
 Frontibus incurrunt, & inertia vulnera miscent,
 Inq; vicem irasci metuenda in cornua discunt.
 Quin & apis, glomerans agmen, trahit ære nubem :
 Reptiliumq; genus se puluere versat in atro.
 Impendensq; è nube supèr non irrita fecit
 Dicta Deus, radijs ardenti lucis & auro :

G 2

Crescite,

Crescite, per cunctasq; genus diffundite terras.
 Tandem natus homo est gleba, capiente figuram
 Humanam: iuuenisq; arrectum ad sidera vultum
 Sustulit, & cælum concepit mente profundum:
 Utq; ortum à rubra tellure, ita nomina duxit.
 Quem iubet imperio Deus arua salumq; tenere.
 O salve mihi prime parens, qui Numine summum
 Gessisti tribuente Decus. Proles paterq;
 Flamine cum sacro, quibus vnum numen & æquum,
 De te fingendo non dedignantur habere
 Consilium: faciemq; Autoris imagine reddis.
 Mens Patrẽ, Natumq; animus, Flatumq; voluntas
 Recta refert: quam nulla tibi compefcit habena.
 Es rerum finis, cœlestium es meta laborum,
 Deliciaeq; & amor Domini, Dominiq; voluptas.
 Felix, ô nimium felix, tua si bona noffes:
 Et, spreto colubro, pactis si virgo maneret.
 Eheu quàm varijs animi flexere ruinis
 In vetitum sese, & sepserrunt còrda tenebris:
 Quàm genus omne mali sceleratũ irrupit in æuum.
 At tu, quæ cælo fers corda tumentia flatu,
 Terrigenum gens, pone animos, flatuq; residat.
 Sis memor, vnde tibi stirpem demittat origo.
 Nec poterunt ortus obliuia magna venire:
 Dum vaga cotidie terra vestigia ponis,

Corpus

Corpus homo gerit vnde. Solo tua lumina fige,
Quod tibi membra dedit: cur tanta superbia vano
Corde tumet, cum sis pulvis, cum puluere viuas,
Mortuus in cineres abeas cum pulueris idem?
Floribus ac pomis latè opportunus & vuis,
Lucus erat: curua qua sese Edenia valle
Porgebat, radijs plaga subdita matutinis.
Verticibus medio vite nemus astra petebat:
Dona quod æterna poterat tribuisse, inuenta.
Fatalis iuxta cælo caput arbor agebat,
Noticiam recti lapsis prauiq; datura:
Nomen ab euentu quæ traxit, deinde sequuto
Crimina: discurrans in quattuor ora per hortum,
Amnis item gemmis vehit vndâ auroq; superbam.
Hic vbi molle latus deponit Adamus in herbis,
Brachia suffultus ferrugineis hyacinthis:
Agglomerant pecudes placida, rabiq; tumentes,
Et pennis volucres supra caput aëre pendent,
Ore salutantes iuuenem, carmenq; sonantes:
Digna quibus cunctis prudenter nomina fecit.
Nec verò tantum, quæ fert animalia cellus,
Conueniente viri sapientia nomine signat:
Sed pisces etiam, pelagiq; immania monstra.
Quæ simul exurgens ad aquas vestigia torfit,
Remigio aduertunt pinnarum ad littora lapsum.

Mentem oculosq; debinc in contemplando creata
 Rex maris ac Dominus terra occupat, admiratus
 Argumenta Dei tanta omnipotentis Adamus,
 Tanta quoq; eiusdem sapientis, tanta benigni.
 Nec satis est vidisse semel: iuvat vsq; rueri,
 Et laudem celebrare Deo modulamine. circum
 Responfant nemus & ripa, cantumq; volutant.
 Sub pedibus ridet tellus, Fauniq; choreis
 Primigenam lustrant, & Naiades, atq; Napie.
 Interea verò geniorum hominumq; repertor,
 Ordine personisq; triplex, sed numine simplex,
 Per cælos, per humum, per aquas obit omnia visus
 Diuina monumenta manus: & singula iusto
 Executens pede: cuncta manus mea fecit ad vngue:
 Verus ait tandem, mox addit: inutile solus
 Euum vt degat homo, non expedit: ergo repertam
 Adductamq; homini sociam curemus oportet.
 Hec effatus, Adæ mollem per membra quietem
 Irrigat, ac soluit dulci obruta lumina nocte.
 Dumq; ita fusus humi somnum capit: huius ab imo
 Os latere exemtum se verbo in virginis ora
 Induit, & vultum surgenti blandius offert.
 Illius ad laudes quid flectere verba vetabit?
 Laus operum auctorem celebrata reddat in ipsum.
 Nunquam deinde, magis spectanda decore, puella
 Est

Est data femineo vita sub lumina partu.
Dat risum ex oculis Amor, igne micantibus: afflat
Purpureum natura genis decus: enitet alie
Frontis honos teretis: Suada oscula nectare tinxit.
Marmoris instar habent leues eborisq, lacerti
Et colla: inuolitat lateri coma, purior auro.
Longa manus, breuior pes, castigata fuerunt
Ilia, compositus venter, iuuenilia crura,
Pingue femur: pectusq, habilis tumor excitat apte.
Plura quid? in cunctis amor excubat artubus ardēs:
Quaq, mouet gressum, Charites comitantur euntem.
Mox igitur iuuenis labefacto pectore flammam
Accipit, & surgens hac os in verba resoluit:
En de carne mea deq, ossibus ossa. *carne*
Huc ades o mea virgo, meumq, in nomen itura:
Vna duobus erit caro, mens erit vna duobus:
Excutiet fœdus secli vis nulla iugale.
Dixit: amorq, magis corde & magis astuat inuis,
Et nequit expleri mentem, gaudetq, tuendo.
Femineæ pariter flammam traxere medulla:
Inq, viro consorte arsit pulcerrima virgo.
Nulla mora est: coeunt amborum in fœdera dextræ:
Et vocem hanc Genitor dat pronubus, ora serenans:
Nemo, Dei iungit quos dextera, soluet amores.
Crescite: quaq, patent, terrena capeßite regna.

Vix hæc ediderat: cum latæ in colla maritæ
 Amplexu infusus ter coniux oscula libat:
 Cumq̃ polis plaudens hymenæum Terra celebrat.
 Septima lux aderat: requiem à condendo petiuit
 Omnipotens, talemq̃ auditus dicere legem:
 Hæc est magna dies, quam sanctam semper habebo.
 Semper honoratam: mihi nam dedit illa quietem,
 Qua mea composuit condendi dextera curam.
 Sex licet inde dies homini exercere labore:
 Septima lux nostros in honores sacra vacabit.
 Hoc autem repetens iterumq̃ iterumq̃ monebo:
 Ne fructum nocua temeretur in arbore morsu.
 Commoda cuncta soli vobis vsusq̃ patebunt:
 Arboris vnus vobis tantummodo fetu,
 Qui prauī & recti vim nosse dat, interdico.
 Dente ea pōma petens, letho cadet: ista locutus
 Cum terra & pelago tremefecit sidera nutu.
 Porro bonis felix erat, æternumq̃ fuisset,
 Ni fungi iussis homo neglexisset: vterq̃
 Talibus heu donis sese in scelus exiit actus.
 Arsit enim inuidia rex illætabilis aula:
 Consilioq̃ dolum versare aggressus & astu,
 Mendaci postquam simulauerat ore colubrum,
 Virginis ante oculos hæc se cum voce ferebat:
 Nymphea decus mundi (qua tellus, quaq̃ profundum

Sub

Sub domina est, series qua matris sidera laude)
 Copia te fecit tutam, excessitq; timorem
 Sors tua: respondet quoq; letus amore maritus.
 Non equidem inuideo: miror magis. attamen aequè
 Omnia cur vestris non educat vsibus hortus?
 Carpinus, unde libet, fructum: arbore Conditor vna
 Interdixit (ait) legem migrare cauemus:
 Deterretq; nefas non exuperabile letum.
 Ille refert: quæ te cepit dementia? disce
 Iura tui arbitrij, nihil est mors: vana timetis.
 More Dei gnaros facis esse boniq; maliq;
 Hoc nemus: at similem non fert Deus, inuidet ergo:
 Siccine (reddit) ais? quis cæli incedere diua
 Abnuat & regina? fidem firmare videtur
 Ipse, capitq; oculos aspectu lucus amico.
 Dixerat, ac votum corde ambitiosa fouebat,
 Contingens manibus malum, exitiabile malum.
 Diuidit in cunctas animum tamen incita. partes:
 Verbaq; pertentant colubri hinc dulcedine mentem:
 Iussa minaq; illinc diuino ex ore recursant.
 Ora quater, prædam morfu captantia, mouit:
 Capta quater tenuit: pietasq; cupidoq; pugnant,
 Et trahitur duplici diuersum nomine pectus.
 Sæpe metu vultus pallorem duxit oborto:
 Sæpius ambitio leto ora rubore notauit.

Utq; carina Notis iactata, agitataq; fluctu,
 Vi gemina excutitur cursu, paratq; duobus:
 Non secus ambigu curarum tunditur undis
 Fœmina. dente cibos tandem occupat illa petitos:
 Incautisq; simul deceptam hortatibus aurem
 Præbuit heu socia vir edens, ac iura fefellit.
 Extemplo stimulos in pectora condidit atros,
 Conscia peccati, pauor: & nudata pudorem
 Subiecere genis membra. hinc ramalibus ambo
 Impediunt femur, atq; fuga trepidantia mandant
 Corpora, siluarum post densa arbuscula latentes.
 Nec longum in medio tempus: cum vespere nimbis
 Effusa, horrifico cælum increpat omne fragore:
 Et media iratus nimborum in nocte coruscum
 Fulmen agit dextra, & vasto pater insonat ore (me?
 Cū gemitu: heus ubi es? heus, ubi imago parētis Ada-
 Quid verò est, quòd Adā uestigat Numē in umbris,
 Et vocat exanimem? latuit num cuncta videntem?
 An Deus hunc secum non amplius esse fatetur?
 Nempe Deo, lapsus me perdit, sponte relicto.
 Sed neq; tam gemitus, elisaq; nubila cœlo
 Terrorem incutiunt mihi: quàm solatia præstat
 Vox, hominem trepidū reuocando, à morte reducens.
 Formula decreti recitatur talibus inda:
 Principio, malefide draco, tibi dira canuntur,
Criminis

Criminis hortator. vetitas quia mersit in aluum,
Te suadente, dapes Idenidos incola terra:
Pulueribus tibi campus iners ieiunia pascet.
Tum per humum, prono porrectus ventre, trahendo
Impedies orbes: hominis nam corpus & ossa
In cineres & humum redigis. fabricator & auctor
Deniq; cum fueris mortis: te pœna manebit
Mortis perpetuæ, quin contra teq; tuosq;
Concuriet Soboles cœlestia Virginis arma,
Prosubigens pede colla tibi: cui stringere calcem
Dente tamen poteris, litet ut pro fontibus insons.
Tu quoq; capta dolis, & suasu coniugis ausa
Sollicitare fidem, mihi quam dedit, inq; nepotes
Digerere haud metuens pœnas ac funera cunctos,
Fœmina: iussa viri patiere, & subdita mores
Illius ad nutum compones, oraq; finges.
Cumq; vterum grauitas tendet: distincta dolore
Mille dabis gemitus, potiari puerpera voto
Donec, & ingenti soluas discrimine partum.
Quod restat, quoniam fas morsu abrumpere tentas:
Segnis, Adame, situ, te propter, inersq; iacebis
Terra: nec, assiduo nisi sollicitata labore,
Arua dabunt victum. Surgent lappaq; rubiq;
Solariq; pedes herbis ieiunia, donec
Te reddat terræ necis inclementia: namq;
Pulvis

Pulvis eris, quia pulvis eras. rata talia sunt.
 Hac ubi dicta, manu strictum rotat igneus ense,
 Immittitq; fugam Cherubus mortalibus: vna
 Exitio inuigilat miserorum pontus & orbis:
 Obseptisq; aruis Paradisi, appareat intus
 Vt Satanae domus, abripitur descensus biatu:
 Vnde mala & pestes mundo succedere vise,
 Quis numerum haud facias: labisq; id perditus eheu
 Cepit, vt in vetitū, quantus quantusq; homo semper
 Nitatur, pronus corde in scelus, impius ausis.
 Præterea nitidi florentia tempora Veris
 Contraxit, longumq; Deus dein quattuor annum
 Per Brumam spacijs & Ver exegit, & Aestum,
 Autumnumq; grauem, varias extundere cepit
 Tunc artes vsus meditando: & querere sulcis
 Germina frumenti: silicisq; recondita venis
 Semina flammæ, tunc mensor limite campos
 Signauit, rastris & aratris vsq; domandos:
 Nauitaq; Arcturo sua nomina fecit & Vrsis:
 Stagnaq; senserunt alnos piscosa cauatas:
 Et sua credulitas piscem suspendit ab hamo:
 Et pedica insidias auceps viscoq; tetendit:
 Nec siluæ texere feras, indagine clausæ,
 Et canibus cinctæ, studium tunc vtile duos
 Tentauit nemorum fœtus mollire colendo,

Et

Et montes oleis vestire, & robora tectis
 Aptare, & serobibus vites mandare subactis.
 Cum socia verò quæ Vir suspiria rupit,
 Amissam memori fortunam mente requirens?
 Noctes atq; dies seuit sub pectore luctus:
 Ac Sol in lacrimas ambos conspexit euntes,
 Cardine seu iunxit cæli ostia, siue reclusit:
 Præcipuè cum spem soboles quoq; perdita fallat.
 Namq; ubi prole virum bis fecerat Heuæ parentem
 (Hoc clarauit Adas viuendum nomine matrem:)
 Fraterno patrios scædauit funere vultus,
 Nec iura erubuit cognata in stirpe Cainus.
 Prima mali labes fuit inde: quod ore, tumentem
 Fastu, & sacra Deus simulata mente ferentem
 Auersatus erat: placatoq; altera vultu
 Abeli dexter sacra dignabatur adire.
 Cumq; parens tactum nullo hac de cæde dolore
 Ore graui premeret, desperantemq; iuberet
 Exilium luere, & pœnas expendere dignas:
 Patre fugam petijt deserto, limina versus
 Auroræ: condensq; impuro sanguine gentem,
 Et muros statuens, patriæ contraria legi
 Iura dedit, fidosq; Deos non arcuit aris.
 Vtq; tuerentur spem regni fortiter armis,
 Resq; noua sacra caperent dulcedine sensum:

Viscera

Viscera scrutando telluris in ima nepotes,
 Ire laborarunt, ut conflarentur in hastas
 In gladios clypeosq; aris ferriq; metalla:
 Et fecere modos structo ad modulamina buxo,
 Et numeros varijs capere intendere nervis.
 Quae ratio multos, sacrata stirpis alumnos,
 Induit in fraudem: commenta ut sacra frequentet
 Cultu & honore nouo, regnisq; exinde profanis
 Consedisse petant, & amorem ac foedera iungant.
 Verum ea gens tandem poenas dedit, equore merfa.
 At sobole ut caesa fletu maduere profuso
 Primigenis anni centum: leniuit adempti
 His desiderium prolis, genitoris imago,
 Sethus: Enos Iouae posuit quo templa creatus,
 Cenani genitor, laus Malaleelis auita,
 Iaredi proauus: quo natus, postmodo viuo
 Corpore sideribus nouus accedebat Henochus
 Incola, perfectis, quos terra debuit, annis:
 Perpetuae ut testis vitae ac documenta darentur.
 Sanguine Metusales ortum deduxit ab illo,
 Omnibus è populis spaciofo maximus aeo,
 Secula dena ferè complente, creansq; Lameebum:
 Cuius Noa satum pater editus alter in orbe,
 Qui populum excepit centum per lustra regendum.
 Inq; patrum tali grege vertebatur Adamus

Dux

Dux præfessq; nouem qui secula annosq; recensens
Triginta, ætatis secum aurea fata peregit.
Attolens geminam quoq; cælo is mole columnam
Marmorea, scriptis digessit tempora fastis:
Mandauitq; notis memori promissa tabellæ
De duce virgineo, fama; in secula misit.
O decus ætatis primæ, irrenocabile votis:
Qua tot sæpe duces pietatis & artis in vnum
Venerunt, cætus celebrare ad sacra verendos
Assueti, & socio pugna succedere Marto
In statione graui, contra impia dæmonis arma.
Vt stirps ergo Patrum vitæ concessit ab oris,
Totaq; gens hominum facinus iurauit in omne,
Lamechidæ monitis mentem adiecisse recusans:
Exarsere ignes offensi pectore Iouæ:
Isq; palam in pœnas sese testatur iurum,
Quà iusta ira vocet, iussus quoq; Noa futurum
Edocet, vt tandem coniuent pontus & ær
In terram, sub aquis perdendam Solis ab ortu
Solis ad occasum, nec non, tutamen ad imbres
Et fluctus, triplicis molem statuisse carinæ
Apparat abietibus, Libani sub monte petitis.
Dumq; ratem tabulis aptat, passimq; meatum
Lentæ massa picis iuncturæ astringit hianti:
Interea centum Sol circumuoluitur annos.

Stipat

Stripat in hac, vsus quorum indiget, omnia Noas
 Puppi, ad reliquias maris exundantis alendas :
 Octo homines, sexus vtriusq; hinc nempe quaternos,
 Semina præterea volucrum pecudumq; ferarumq;
 Imbre quater denta lucas maduere nigranti,
 Mergentes tristi spirantia funere cuncta :
 Ter quinquagena puppim iuga celsa regente
 Iactarunt pelago, desolatamq; sub vndis
 Possedere solum : tempus, quod restat ad orbem
 Perfectum, cecinit freta per diffusa recessum,
 Turumq; & Boream siccante incumbere flatu
 Iussit agris, vasto latè stagnantibus amne.
 Cum socia natisq; tribus (simul adde maritas)
 Et cum reliquijs animantium imperditus æstu
 Equoreo Noas, vacuisspes altera mundi,
 Seruatori inter grates soluebat ad aram
 Vota Deo, purusq; extis adolebat honores.
 Voluebatur odor cælo : quem naribus hausit,
 Dona probus propter mentemq; fidemq;, Creator,
 Et cum corde suo sic esse effatus : in orsis
 Totus homo est prauis, teneroq; cor huius ab vngu
 Crimen ad omne facit. noui ; nimiumq; necesse,
 Vt norim. haud igitur cunctas effundet habenas
 Amplius irarum patientia, crimine victa.
 Donec erit mundus ; Sol Lunaq;, purpureum ver,
Messe

Messe vigens Æstas, Autumnus, Hyemsq; perenni
 Lege vices ducent, neq; ius natura nouabit.
 A ponto vltcrius metus haud erit inde, daturus,
 Quicquid vbiq; neci: capiet suis aluens æquor.
 Meg; vtetur homo leui veniaq; parato: (forte.
 Nam caussam orat Homo: cuncta huic accepta re-
 Quin vobis rerum dominis iam cedit in vsum
 Inq; dapem quadrupes, cedent quoq; piscis & ales:
 Ne tamen hinc viui trepidant sub dentibus artus,
 Porro magistratus per ciuica iura legatur:
 Deditus vt pœne vitam cum sanguine fundat,
 Quisquis cade reus violati iuris ageatur.
 Vltor item ad pœnam pecudesq; ferasq; reposcam.
 Ob cades hominis: quia Numinis instar in illo.
 Ecce ego vobiscum teste Iride sancio fœdus:
 Nam quoties gemino comprehendet rorida cornu
 Nubila, prætexens picta ferrugine calum;
 Fœderis huius ero memor. hæc vbi finijt: Iris
 Traxit ab aduerso digestos Sole colores,
 Atq; cauis triplicem secuit sub nubibus arcum.
 Iuncto exinde, parens orbis, bone rura colebat
 Segnia Lamechides; intexebatq; racemis
 Innocuas vltimos & odoriferas cyparissos:
 Cui populi nomen Iani fecere bisfrontis,
 Incola quod veteris mundi ipse nouiq; fuisset.

H

Cumq;

Cumq̃ Deo plena libasset amystide vina,
 Dilueretq̃ vna curas è corde meraca
 Largius, indulgens dono per sacra recenti:
 Somnus ibi oppresso laxauit turpior artus.
 Degener in patrem, somno vinoq̃ iacentem
 Non benè compositis tum vestibus, incidit Hamus:
 Et: quid (ait) fratres memorem? res fœda relatu.
 Maximus en hominum rex ille, Deiq̃ sacerdos,
 Strata premit nudo femore ebrietate sepultus,
 Nec probri testes abigit veloue seraue.
 Qui vobis sensus? non nulla offensio sanè
 Inde mihi excipitur: neq̃ enim mihi cornea fibra est.
 Fasnè, vt prostituat sua famæ errata sinistra?
 Auribus vltèriùs non sustinuere loquentem
 Semus & Iapetus: sed mox velamine terga
 Instrati, retrò vultus passusq̃, tulerunt
 Auerfos: femoriq̃ iniecta cyclade nudo,
 Sese ita tractarunt, vt se pietate probarent
 Et patri & superis. nati canit ergo proterui
 Omina dira parens capiti, sic deinde locutus:
 In mea verba tuas Vltor da maxime vires.
 Fac, precor, vt Chanaan, impuri filius Hami,
 Qui naso haud metuit suspendere Semen adunco,
 Audiat eternum seruorum seruus: & inter
 Consortes generis, successu & honore vigentes,

Sorti

Sorte ferat digna postremas. regia dançe
Iura Deo capias & pontificalia Seme:
Et iussa accipiat Chanaan tua, donaq; pendar.
Iapeto vultus aduertat Ioua serenos
Et numen placidum: seruandorumq; cooptet
In numerum Semi sacrata sede receptum:
Muneraq; huic etiam Chanaan seruilia præstet.
A tribus hisce viris mūdum est diffusa per omnem
Gens hominum: ac positis litem pater ipse diremit
Limitibus regno. verba execrantia surdis
Præterit Hamus ouans mox auribus: atq; recedens
A genitore, nouos ritus noua sacra celebrat,
Conscriptisq; viris mores & mœnia ponit:
Tempus erit verò, quo tristia Vacis agentur
Dicta: genusq; dabit nostrum famularia latè
Iura plage, diris deuoti nomine dicta.
Vtq; nepos Hami succedat ad æthera fama:
Opportuna loco, suspectu ad sidera vasto
Certatim struitur præsigni turris opum vi.
Iamq; minabatur cælo ampla cacumine moles:
Ecce repente, sono disconuenientia verso,
Ora manum imponi cœptis vetuere supremam:
Turritiq; operis vis interrupta pependit.
Dux Nimrodus erat: cuius Babylonia multi
Sacra peregerunt, haud nati sanguine tantum

H 2 Iapeti,

Iapeti, verum Semi quoq; gente creati:
 In quorū numerū simul aggregat error Abramum
 Thariaden. hic est vir, hic est, cui gratia sese
 Tam largam tribuit diuina, vt nomen ab ipso
 Gesserit omnipotens; & cui fiducia Verbo
 Nixa Dei eualuit, nullo superabile casu,
 Aeternae florente caput redimire corona
 Iusticia. At verò meliora monente secutus
 Numine Thariades, ac veste idola relinquens
 (Vsq; adèd Iouæ solius gratia danda
 Iura salutis habet) Chaldeis extulit Vris
 Cum Loto comitante gradum: quem sustulit Harā,
 A Thara numerans auctorem stirpis eundem.
 Cumq; Palæstinam se credere vellet in oram,
 Exilio sedes & patria limina mutans: (line
 Huic plaga, quam Tigris hinc, Euphrates alluit il-
 Ad Charras tenuit pia cepta: & clausit ibidem,
 Duxq; comesq; fuga, maturis lumina fati
 Thara pater. fuit is curæ exiliq; leuamen.
 Tandem rursus iter mouit, cum quina ter Abras
 Lustra recenseret vitæ: quem visa mone: e
 Nox iterū, hæc referens dicta Alticonātis ad aures:
 Ne dimitte fugam, iussum ne linque laborem:
 Sed progressus iter Iordanis ad arua capesse.
 Progenies ibi magna, tuo de sanguine ducta,
 Nomen

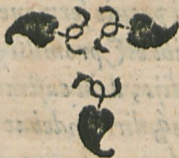
Nomen in astra feret, multò numerosior astris:
 Meg^{is} beatus eris, dante, vt fortuna sequatur,
 Quicquid ages, malè vā' benè quis tibi dixerit: Ofor
 Aut fautor dicam malè vel benè cuiq; viciſſim.
 Inq; tuo certam iaciet ſibi quiſq; ſalutem
 Semine, quā terras obeunt freta curua parentes.
 His monitis firmatus, Abras premit acer eundo
 Propoſitum: ac prompto, conſors generisq; thoriq;
 Sara viam paſſu legit, & cum coniuge Locus:
 Quæ dein concreuit ſaxo per corpus oborto.

QUARTI LIBRI IOSEPHIADOS

FINIS.

H 3

PAVLI

PAULI DIDYMI
TORGENSIS

IOSEPHIADOS

LIBER V.

Rima fuit statio Chananæ in vallo
Morai,
Quam densum ilicibus claudit nemus:
inq̃, reducta

Planitiæ Sichemes herbose. hîc Numinis ille
Maximus antistes lata omen voce salutat:
Extractosq̃ focos, voti argumenta potentis,
Quadrupedum donis ac thuris honorat acerris.
Quippe Deus tali patuit sermone, refulgens
Lumine: plena tibi est promissi gratia nostri.
Hospitij cedens odijs, dein castra mouebat
Thariades: cultisq̃, diu tendebat in aruis,
Quâ nemoris dorso montem inter Luzan & Ain
Porrectum hinc lustrat surgentis, ac inde cadentis,
Vmbra dici. luco Iouæ statuebat ibidem
Aram, & odorabat Panchæis aëra fumis.
Inde mouens gressum, propius successit ad Austrum:
Donec

Donec eum hospitij accepit Nilus amicis,
 Quando sua agricolam fallebant vota Chanæum.
 Redditus ut Chanæ fuit à Nilotide: campos
 Aidos & Luxæ, sibi cultos antè, reuifit.
 At sedem Haranides Sodomum sibi legit in vrbe,
 Testaq; Iordanis pastoria iecit ad amnem,
 Digressu à parruo iussus discernere licem,
 Iurgia per saltus neſtentibus vsq; ministris
 Amborū ob pecudes: quibus æquè in pascua iunctis
 Inq; ministrandam locus haud suffecerat vndam.
 Peneada ad flumen tunc florentissima tempe
 Delicijs horrei certabant penè beati
 Auroræ Edenæ, Sodomorum mœnia iuxta.
 Ver erat æternum: tumulis byacintus hiabat
 Perpetuò, violæq; & purpurei Narcissi.
 Fœtu habiles pecudes bis, luxuriante frequentes
 Gramine, per colles, & prata recentia riuis:
 Silva dabat tegmen: bis erat prouentibus arbos
 Vtilis: & quantum longis armenta diebus
 Carpebant, tantum nox, orbe coercita paruo,
 Rore reponebat. generosis largiter vuis,
 Nec non diuitibus succis, quos balsama mittunt.
 Læta fauebat humus, cum fœnore semina tanto
 Reddebat seges, ut caperent vix horrea messem.
 Summa coronabat canentis fœtus oliuæ.

H 4

Naturum

Naturam dederat solertem deniq; prudens
In cunctis opifex : erat omnibus apta ferendis.
Nunc ibi contristat fumis graueolentibus auras
Pigra palus, abies remo quam nulla laceſſit :
Ec ſtagnant piceo vicina bitumine rura.
Silua quidem in ripa, maturo infecta colore,
Educat, & ſolidam ſimulantia poma figuram :
Quæ cuperent iuuenes, cuperent carpiſſe puellæ :
Atq; ubi quis pomis adhibet captantia tactu
Brachia : mox leuibus volitant ludibria ventis,
Immundum in cinerem dilapſa : nec ampliùs ulli
Hæc optant iuuenes, optant tetigiſſe puellæ.
Sulfureamq; illic ſupera ad conuexa Mephitim
Exhalare lacus ſegnīs non deſinet vnquam :
Sed pœna monimenta dabit manſura per æuum :
Quam Deus exegit per flammam & ſulſuris imbrem
Impuro à populo, cum ciuibus æthere miſſis
Lote fugam eriperes comitantibus inde, priusquàm
Tempeſtate dies rueret, candente ſauillis
Triftibus : & caperent ſclerata per oppida pœnas
Vltiores genij, de quīs ab origine pergam.
Lux æſtiua ſitim quarta collegerat hora :
Thareuſq; ſenex ducebat frigus ab umbra
Illicis ante fores, aciem protendere ſuctus,
Errantes inopesq; procul ſi fortè videret.

Ecce

Ecce viri socium carpebant, puluere cani,
Tres iter, occurrit cum multo Abramus honore:
Et solio, ratus extorres, inuitat acerno.
Sol ad languorem dabit (inquit) membra calore:
Hospitibus domus hæc & commoda nostra patebunt.
Siste optate viam, quaeso, vmbrosaꝝ viator
Duc sub fronde moram, dum temperet æra vesper.
Vt plantam accipiat tepidis, curabo, fouendam
Alueus auctus aquis, positaꝝ in corpora vires
Vt redeant mensa, fessis præstare leuamen
Disco malis fessus: perlustrantesq; caduca,
Celicolas hominum sub imagine, dona probantes
Hospita, sæpe reor nostris succedere rectis.
Sic ait, & verbis vultum addidit: atq; petitos
Accepit manibus diuos, & iussit, opertis
Flore nouo, positos releuare sedilibus artus:
Instituitq; dapes, & condita vina releuit.
Pollicitis parent, & amant vmbracla subire,
Disimulantq; viri superos: ac tempora gratis
Fallere succinctus quarit sermonibus hospes,
Dum focus instruitur dape, lautius igne paranda.
In medio brevis est epulis mora: liba calentes
Nectare tincta foci mittunt, versataꝝ flammis
Terga bouis tenere, mensa quoq; grata secunda
Munera non desunt, lactisq; coagula pressi:

H 5

Nec

Nec pauper vel iners Abra eſt Saraq, voluntas.
 Facta quies epulis erat : huc age ſiſte maritam,
 Diuus ait, ſpecie reliquis auguſtior. intus
 (Reddit Abramus) obit ſua munia. venit herili
 Sarais accitu. retigitq, vbi limina : verſo
 (Excipit ore Deus) via me tibi leta remittet,
 Fortunate ſenex, anno : tunc nomen habebit
 Sara genitricis, votoq, porita fouebit
 Ifacum premio. Sara excutit iſta latent
 Vox riſum : & : quid? (ait) ludor. mèn' oſcula cre-
 Tam libaturam ſoboli, cum, prorſus inepta, (dam
 Me Dominumq, annis frigentibus occupet ætas?
 Senſit, & hac tacitè cum riſu verba locutam
 Molliſcit his dictis diuini nominis hæres
 Corripuit : Dominum factorum non regit ordo :
 Cuncta poteſt, quæ vult : ſunt, quæ iubet, ecce pera-
 Exemplò. & dubitabis adhuc? ſuperũq, putabis (ita
 Dicta carere fide? riſuq, ſoluta fereris
 Adpromiſſa Dei? num riſu incredula (dices)
 Arguor? argueris. veniam pete : vera fatere.
 Per caput en Iouæ (neq, enim præſentius illo
 Numen erit) iuro, me tam tibi certa referre,
 Quàm maiora fide. partum dabis ipſa petitum.
 Ad Sodomæ iter inde ferunt : & Abramus euntes
 Deducit ſuperos comes, edita mente reuoluens,
Dumq,

Dumq̃ implere viam sermonibus apparet: ecce
Succrescente duo petierunt aëra penna
Cœlicolæ, ex oculis ablati, substitit vnus,
Numinis exhibita iam maiestate verendus:
Talia qui memorat. per te, vir maxime, plures
Natalem accipient, quàm voluit pontus arenas:
Deq̃ tuo populus, quâ terras continet æquor,
Sanguine surget honos, & ijs vestigia pandet
Alma salus. sub te rerum cultusq̃ magistro
Diuini metuent quoq̃ fallere sacra nepotes
Iura: fidemq̃ addam promissis. ergo propinquam
Non possum tibi non fatorum euoluere sortem,
Consilijq̃ meis pietate silentia motus
Demere, mortali stat semper imagine tectus
In circumspectu populorum, oculisq̃ minister
Ætheris acta notat vigilantibus omnia: nostras
Hoc referente, probrum Sodomæum contigit aures.
Quod falsum cupiens, aduerto lumina præsens
Ipse: minor fuit heu delata infamia vero.
In scelus isse iuuat: seq̃ (irrita iurgia Lotus
Iactat) in omne probrum vicinia rota parauit.
Culpâq̃ supplicij nimium est nimiumq̃ cruenta.
Cras ergo excidijs patet vrbes quattuor vltor:
Et faciam, vt pœnæ monumentum triste perenner.
Vox erat in cursu: vultum lugentis habebat

Thariades,

Thariades, genibus pia cum prece brachia tendens.
 Cui Deus: optanti pietate fideq. ter amplum
 Ius tibi fecisti: si quid fert impetus, ora.
 Desierat Dominus: nec longa silentia fecit,
 Sed mox verba senex tetigit pius vltima verbis.
 O, cuius nullo clementia sine tenetur,
 Committesne, Parens hominū, vt fortuna redundet
 Iniusti in iustum, nec munus munere penses?
 Immeritumne trahet pœna, vrgens iure merentem?
 Non ita: nam facies arbitria, Numine digna.
 Quinquaginta igitur ciues si fama sequatur
 Conscia virtutis, peccato crimen abesse:
 Supprime frena, rogo, vindictæ. mitte precari:
 (Ille refert.) tot ibi recti modò cura moretur:
 Non erit, offensas ira vt mea vindicet igne.
 Pergit Abras humidi prece sollicitare Tonantem:
 Da mihi da veniam, conanti ambire supremum
 Affatu regem, qui nil, nisi puluis & umbra,
 Sum miser: ac pœnis quoq. parce, vbi, quinq. minutus
 Indigenis, numerus prior haud responderit æquè
 Forsthan optatis. vultu annuis, imò, quid edes
 Irarum exemplum triste? immedicabile forsan.
 In quater hîc denos scelus haud cadet. ecce paratū
 Sentio te veniæ. quid? si ter crimine deni
 Sint vacui? quid? si (nimium sunt improba, pacem
 Indulge

Indulge, mea vota pater mitissime) tantum
 Viginti, imò decem? pergesne immittere frena
 Exitio? haud perges: quæ sit clementia, noui.
 Talia dum peragit votis: procedere vesper
 Incipit, ac dextram cum Loto iungit vterq;
 Angelus hospitio. qui, de tot ciuibus vnus,
 Tristibus horrebat factis submittere mentem:
 Quib; malos contra dictis terrentibus ibat
 Sæpe. sed ipsius portarunt irrita venti
 Iussa minasq; graues: ac probris recta docentem
 Turba petiuit, inops animi. hunc inuenit Eoo
 Sol pelago surgens diffundere flendo dolorem,
 Cor misero, vulgi super improbitate, coquentem:
 Hunc etiam versam lacrymosis vocibus atbram
 Hesper, equo noctem ducens, incendere vidit.
 Dat lympham pedibus, mensamq; agrestibus auget
 Haranides opibus, curatq; recentia fingi
 Liba: cadog, Engadde tuo mons vincula soluit.
 Et iam tempus erat, quo suadent astra soporem:
 Cum scelerata manus iuuenumq; senumq; (furor
 Obscæno in pueris citra consuetam iuuentam
 Carpere ver ætatis) adest: et ad ostia clamor
 Seuit: et arma volant obfessaq; recta pauentes
 Nata intus trepida cum matre plulatibus implere.
 Multa mouens animo, tandem se corripit hospes

Ad

Ad limen, precibus tentans superare furentes:
 Ah ciues, ciues, quidnam hoc iuuat impete cacas
 In furias ruere, & miscere tumultibus ades?
 Sunt mihi non tacto praestantes corpore nympha:
 Haec potius (quāquam pudor obstat, amorq; resistit)
 De vobis habeant crimen, quā sede recepti
 Hospitij iuuenes, patiar. dicturum plura ceterus
 Proturbare petit, sermonemq; improba diro
 Abrumpit fremitu, & maior violentia gliscit.
 Sic, euicit vbi vis fluminis incita metam
 Aggeris, insanoq; petit declivia lapsu,
 Quando vagi hybernis liquuntur rupibus amnes:
 Obijcit hinc illinc valli munimina pubes
 Rustica. sed stagnis crescentibus omnia torrens
 Diluit, oppositamq; ruunt cumulo vada molem.
 Rumpere vi tentant aditus: obsistere tendit
 Lotus in introitu, conuerso cardine portam
 Vi multa torquens humeris vastis obnixus.
 Quem recto inclusum recipit, prohibetq; periclo
 Assistens genius. Tum verò concitus ima
 Seuit ad ossa dolor, nec pectore se capit ardor.
 Ictibus instituunt clausos perrumpere postes:
 Et sibi quisq; manum saxo, sibi quisq; securi
 Instruit. at limon cæco Deus aëre sepsit,
 Et nebulas oculis Sodomæi obtendit opacas:

Vulnus

Vulnus ut exciperent telis hostilibus aure,
Præsentatq; manu noctem exploraret inertem.
Ultima nox metam stringebat, & astra cadebant:
Late memento fugam celerare: quod instat, agemus:
Diuus ait. tecta ille vagis discursibus explet,
Colligat ut fascēs: nec sat rationis eundo.
Rumpe moras age, rumpe moras: sic voce suburgēt
Rursum, interq; manus statuūt in monte prehensum
Cælicolæ: gressumq; legunt cum matre puella,
Fletibus ob sponſos effusa, exire negantes.
Utq; Engaddæis properent se condere siluis,
Nec vertant oculos retrò: mandata feruntur.
Cælituum verò genibus se pectore pronus
Strauit, & incubuit votis ibi talibus exul:
En licet exitij nobis immunibus esse:
Munus id est ingens. paruum adde rogantibus, vltior
Iuste. seni haud poterunt agro subsistere vires,
Montis ut in nudo durare cacumine possim
Vindicta inter opus, tempestatq; procellas
Sulfureas: humili subnixam ad proxima muro,
Confugium nobis portusq; aperire fideles
Segorin oro sinas. quæ laus, si parua iacebunt
Mœnia? cui superi: benè: Segorin arripe cursu.
Cum prece pondus habet pietas: & auunculus vnà
Pro te voce preces ardendi ascendit in omnes.

Bela

Belae (eadem Segor) fuga tenditur ergo sub urbē:
 Extremisq; senem fugientem attingit in agris,
 Fata suprema ferens regno Sodomitidos, Eos
 Emissio Ignipotens mox vim pater incutit Euro,
 Et latè horrendo miscetur murmure cælum:
 Fulminaq; à D^Omino D^Omini par dextera mittit,
 Irarum torquens hyemem: atq; effunditur aër
 Sulfure, & elisis abrumpitur ignibus æther:
 Et Seboin Sodomasq; Adamamq; Gomorrhæq; flammæ
 Corripiunt cumulo: cumq; urbibus ignea circum
 Tempestas campos inuoluit opimæq; culti
 Prata soli. gemitu ac horrissonò vlulatu
 Submersa gentis (quis talia fletibus æquet)
 Omne furit cælum: mugitus saxa tremendos
 Cum silvis referunt: luctuq; perhorruit amnis
 Peneada, trepidumq; pedem reuocauit ab alto:
 Aëriusq; ales pennarum vela remisit.
 Nec verò potuit salua contingere Belam
 Vxorē Haranides: quia, dum tonat aura fragore
 Horrifico, oblito dimittens pectore coniux
 Cæli colūm mandata oculos animumq; reflexit.
 Pressa solo extemplò tenuit vestigia tellus:
 Dirigit ceruix, nec citrà mota nec vltra:
 In facie color est sine sanguine: duruit humor
 Luminibus: venæ desistunt posse micare:

Congelat

Congelat oris iter : caua respiramina clausit
Lapsa in pectus hyems : est intra viscera saxum :
Atq; riget iunctura pedis , iunctura lacerti :
Et, sale durata, nihil est in imagine vitium .
Porro vbi subsistens natusq; virumq; fefellit
Vxor, & exuperant flammæ, & magis ingruit æstus,
Quem propius voluunt incendia, turbida fumo :
Non hîc tuta fides (exclamat Lotus) ab igni.
Ibo, mihiq; loco (Deus ô ignosce) cauebo :
Te dante expeditior per flammæ, hætenus atræ
Morti interceptus, dictum factumq; : relicta
Zœare cum nymphis antro se mandat, adest
In latere Engaddi : gemituq; ibi saxa fatigat.
Ad proauum dictis redeo, laudisq; coronam.
Natus Isaacus erat, virtusq; adoleuerat annis
Orbe Palestino : cum, quadam nocte reuoluens
Mente Dei benefacta, manus cum voce tetendit.
Maxime ter vasti Sator atq; ter optime mundi,
Ore tuas digno laudes quis ad astra vocabit,
Muneribusq; vicem grates persoluet agendo?
Ter centum varijs præstent iter ora loquelis,
Infragilesq; sonos ab abeno pectore rumpam :
In grates tamen haud suffecero : nam tua dictis
Maior erit bonitas, præsens in tempus omittam
Dona Creatricis, data genti ab origine nostræ:

I

Quæ

Quæis me prosequeris, tantummodò munera dicam.
 Sinèq; ea plura licet, quàm quæ comprehendere verbis
 In promptu mihi sit: paulum tamen ordine ducar.
 Memet enim, Assyrijs stolidus qui sacra ferebam
 Idolis, & opem nequicquam in vota ciebam,
 Vtrò en ire tui iussisti in nomen amici,
 Ac transcripsisti Chanaæ sine tempore ciuem.
 Hic me, pollicitis propius tua numina firmans,
 Auxilio & donis toties complexus es amplis:
 Diâsq; euentus multum accessere fideles.
 Vxor anus nato me (quisnam crederet?) auxit.
 Ac velut ad ripam se confita subijcit arbor
 Vere nouo, aut pictos in honores induitur flos,
 Quem Zephyri mulcent, firmat calor, educat imber:
 Sic ætas sobolis vires concepit, & ardens
 Ingenuum patrias animum dimittit in artes.
 Hac vina, casus voluam imperterritus omnes,
 Nec fugiam quouis annos tolerare labore.
 Quid? quoddâ frugiferus pius Abimelechs in aruis
 Sede vagam posita mihi dat componere curam:
 Hospitioq; manus ac fœdere iunximus ambo.
 Hic igitur soluens languendi membra senectus
 Frigore, me vitæ traducere cœpit agresti.
 Suffeci ex gregibus prolem generando: frequentes
 Demisi fossa puteos tellure: subactis

Manda-

Mandaui scrobibus vites : tabulata racemis
Intendi : sectis alienum inolescere germen
Caudicibus docui , stirpesq; per arua feraces
Dixi cultus studui deducere riuos,
Vt facilis pecori tellus foret : vber ut esset
Frumentis aptum, sola uomere pinguis verti:
Namq; leuant animos multum arua colenda seniles.
Promissus etiam facili, Pater optime, porro
Addere pro bonitate fidem, tibi cura sedebit.
Spemq; fidemq; animo fomentis aggerat vsq;
Se quoties stellis fulgentibus intuit, æther:
Quas in certamen numero gens nostra vocabit.
Solutus eris, Ioua, meus ignis, erisq; voluptas.
Præter te, nihil est Cælo terræue, quod optem,
Quod venerer, quod amem: ter es optimus atq; rer idē
Maximus: ô si te quis habebit, is omnia habebit.
Vix hæc ediderat: claro cum rupta repente
Lumine nocturnas percurrit flamma tenebras:
Et vox heroi percussas fertur ad aures:
Thariade, Hebrai maiestas nominis ingens,
Precipitato moras, & quæ fero, iussa parato:
Sum Deus, ipse Deus, mundi qui torquet habenas,
Et se, cum terris ineunda, ad fœdera flectit.
Mons Solymæ aduersas aspectat desuper arces,
Carminibus nostras tollens ad sidera laudes:

Quò cælo educunt operosum ex marmore templum,
 Et mea laude ferent reges benefacta futuri:
 Perq̃ meos sacram pracones omnibus vnde
 Fama volans populis vocem diffundet in ora.
 Grata mihi tuus hîc ferro cadat hostia natus,
 Spes tua, solamenq̃ tuum, curaq̃ leuamen.
 Sic volo, sic iubeo: pro caussa hîc esto voluntas.
 Cui pietas curæ est, animos ad vulnera duret:
 Nec tantum incipiat bene, sed bene desinat idem.
 Felix, qui superat patiendo tristitia: felix,
 Turbine qui reuocare gradum surgente refugit.
 Dixit, & aspectum subito cum luce reliquit.
 Cunctaq̃ firmato tremuerunt sidera nutu.
 Talibus auditis vocat in contraria sensus
 Cura grauis, gelidusq̃ coit sub pectore sanguis,
 Et corda ancipiti rapiuntur turbida motu.
 Non aliter, placidis quando Notus incidit undis,
 Excitum tumidis assurgit fluctibus æquor:
 Et rapidis totus sub fundo exæstuat imo
 Vorticibus, nigrasq̃ eructat gurges arenas:
 Persusasq̃ vago nunc procurrentia terras
 Pertundunt astu freta, seq̃ superiacit humor
 Exultans scopulos: reuocant ab littore retrò
 Nunc vada cum saxis pelagus reuoluta resorbens.
 Heu quid agat? mādata premūt hinc Numinis, inde
 Pugnat

Pugnat amor, iussisq; vetant imponere flammis
 Unigenam promissa Dei: simul oscula blandi
 In mentem veniunt pueri, lususq; iociq;
 Et quæ deliciae patrem oblectamine tangunt:
 Præterea studium pietatis, & oris honestas.
 Sic, quoties pluuias in nubes cogitur ær
 (Imbriferum Ver quando ruit) densatag, pendene
 Nubila, & inducta caligine conditur æther:
 Luctantes quoq; sæpe dein per inania venti 5. 296.
 Prælia diuerso vi multa à cardine tollunt,
 Dum tellus nebulas voluit laxata repentes,
 Seq; vapor siccus rapientia ducit ad astra.
 Hinc sese Libycus madidis Notus incitat alis,
 Acturus grauidum resolutis nubibus imbrem:
 Inde ad Bistonis contraria torquet ab oris
 Bella furens Boreas, exercens ære vires.
 Stat cæli in medio facies incerta: nec Auster
 Nubila permittit dispergi agitata per auras,
 Nec siccus pluuias Aquilo finit æthere rumpi.
 Haud secus hinc dubijs curarum & tunditur illinc
 Fluctibus, ac sæuo cor Abrami carpitur æstu.
 Et via vix tandem luctanti rupta dolori est:
 Siccine fata, mea requies ô sera senectæ,
 Isace, te par est subisse? optataq; vanus
 Cum spe vana Notus iam surda per æquora iactat?
 I 3 Teq;

Teq̃ mihi inuidit sors, cū felicia tandem
 Ocīa tranquilla concessum carpere vitæ:
 Cur ō versa tibi pater est sententia retrō?
 Hæcne fides promissa? mea sic stirpe nepotes
 Demitti poterunt, signis cœlestibus olim
 Pulueribusq̃ pares numero? sic deniq̃ cunctas
 Per gentes celebri tua fama feretur honore?
 Hanc ō, si quis adhuc precibus locus, exue mentem.
 Sed quidnam loquor? aut ubi sum? præstantib. Abra,
 Nunc opus est animis: nunc murus aheneus esto:
 Neu præbe iam terga fuga, sed pectora pugna.
 Ibo, & sacra Deo mactata prole parabo.
 Nam sunt certa Dei, nec habet promissa regressum.
 Mandatorq̃, licet fuerit datus Isacius igni:
 Implebit patris ille tamen rediuiuus amorem,
 Ipse vel in gentem sese cinis induit altam.
 Quisquis es, esto tenax fidei: tibi quippe Creator
 Fidus erit, si sisus eris: fiducia vincet.
 Talia dum queritur: cœlo humida præcipitat nox,
 Et, stellas hebetans, lux prima albescit. adornans
 Singula, quīs opus est ad sacra viamq̃ receptus
 Flammæ, vittas, concisæ fragmina tædæ,
 Et salsas fruges, animæq̃ leuamina fessæ)
 Consilium texit vultu, ac latus ense reuinxit.
 Clitellisq̃ duo mulum instrauere ministri.

Tandem,

Tandem, vbi cuncta via de more accincta fuere,
Coniugis amplexum ficta cum voce petiuit:
Sacra Deo faciam, Moria quâ culmina surgunt:
Isq; modum docuit, quo victima grata litabit.
Interea dilecta vale: comes Isacus ibit,
Et mecum, superûm quò ducent iussa, sequetur,
Numinis vt laudem tenero meditetur ab vnguî.
Nec mora: cum nato se tectis extulit ardens:
Iussaq; legerunt Domini vestigia serui.
Credita vox autem manifesto nulla dolori:
Ne quis consilio sibi cæpta piumq; teneret
Fortè ministerium peragendi sacra cruore
Vnigenæ. Quenâm verò suspiria traxit
Pectore? quàm crebro suffudit lumina fletu?
Ducere vidit eum gemitus, lacrymisq; vacare,
Cum Sol emisit cumq; idem sustulit orbem:
Nox inter gemitus fletu quoq; tota madebat.
Tertia iam cultis lux prospiciebat ab hortis,
Pampineum Engaddi nemus inter, & inter aristas
Nardi & odorato sudantia balsama ligno.
Fatalisq; dies ibat, qua verna reuerso
Ad portas anni bipatentis sidera Sole
Respiciens Aries, æquis noctemq; diemq;
Limitibus ducit: luciç, exinde rependit
Nox brevis hyberni solatia debita damni:

Cum duplici fessis aperit se culmine longè
Mons dictus Moria, fumumq; cacumina voluunt.
Hic visam primus Moriam conclamat alumnis:
Hic Moriam leto socij clamore salutant.
At magis atq; magis patrem circumstetit horror,
Et fugiente genis pallorem sanguine adauctus
Subiecit metus, & signa edens ora notauit:
Pertentatq; tremor nervis torpentibus ossa,
Curaq; constricto corde acrior aestuat intus:
Non secus ac pressus fornacibus ignis anhelat.
Ab quoties tenuit fixis obtutibus ora,
Et soboli ex oculis dulcem respondit amorem:
Ab quoties maestis demisit lumina vultu,
Nec prorumpentem potuit suspendere fletum.
Ut ventum in valles, quàm pons amplectitur arcu
Cedronis vada, monsque horret nemoralibus umbris,
Religione sacer Patrum, fatoq; biuertex:
Sustinuit gressum, monitisq; silentia rupit.
Sistite iam comites vestigia, perq; virentes
Hic vobis herbas quadrupes custodibus erret:
Donec cum puero suscepti solvere voti
Per sacra digna fidem, quàm se iuga proxima tollunt.
Nil res diuina rationem quippe morantur:
Et frustra excuties oculis caelestia lippis.
Hac ait, & flammas excussit anhelus ab aura:
Ligno-

Lignorumq; oneri natum succedere iussit,
 Abdita fata notans. mox adiuga tristia longo
 Nititur ascensu Moriae: patriamq; secutus
 Impedit Isaacus dextram, sub pondere curuus.
 Hic verò pecudis, cuius cruor imbuat aram,
 Cura subit inueni: praesagaq; funeris, ecce
 Mens tacitum insinuat labefacta in corda pauorem.
 Ergo: en, chare parens (ait) ignem, en ligna: sed
 Dic, ubi, soluat honos quo uoti debita caeso? (agnus,
 Mitte (refert genitor) curam hanc de pectore, mitte:
 Scit Deus, ipse Deus, cuius iam iussa capeffo,
 Vnde foco placitos mactare queamus honores.
 Ter verò ora mouet, iussa ut diuina resignet
 Querenti, pater: at ter ei vox faucibus haeret,
 Frustratur ter ligna sono, nec verba sequuntur.
 Iamq; datum fuerat montis superasse cacumen:
 Florum ubi planities ludebat amœna colore.
 Expedit ergo manum, positisque altaria saxis
 Excitat, intendens ferali structa cupresso,
 Et spargens pariter viuacis germine siluæ.
 Tum triplicem è secta struit ilice mœstus aceruum:
 Suspiciensq; diem, quam nondum stare videbat
 Supremo medij libratam cardine cœli,
 Talia turbato suspiria pectore rumpit.
 Nunc ô Sol pratexe nigra ferrugine frontem:

Fatiferum cæcis nunc montem amplectere penus,
 Atq; cade in cælum densa Nox ocyus umbra:
 Teq; simul lacrymis effunde ruentibus aër,
 Et luctus testare tuos: raucumq; ciete
 Mugitum sub humo valles, perq; omnia currat
 Spiramenta tremor: date deniq; saxa ruinam:
 Dum iugulum unigenæ saevo mucrone recludo,
 Et, vidus pietate, Dei mandata faceffo.
 Nate, extrema mea spes lenimenq; senectæ:
 Nate, quies optata patris, matrisq; voluptas:
 Nate, mihi dulci iucundior vnice vita:
 Iamné paranda tibi sunt sacra, animaq; profundes!
 Iamné cremandus eris, cui duci à sanguine debet
 Gens, quæ par numero sic arenis, parq; sit astris?
 Iamné immite neci te fatum dedet iniquæ,
 Cuius stirpe ducis venturi exhibit origo?
 Qui genus humanum meritis in pristina reddit:
 Omnibus alma salus quo præside pendet ab vno:
 Sub quo Sol oriens sceptrâ occiduisq; tenente.
 Iccircône tibi, cum lustris pluribus atas
 Iam mihi canderet, (tibi nempe, totusq; petito
 Heu votis) natalis ijt, sub lumina natum
 Ut patris telo crudelia fata sacrarent?
 Staretq; ad cor ei grauis aliè vulnere mucro?
 Hei mihi: quàm nobis exercent sæpe dolendas

Fata

Fata vices: quam spem incundam lataq; turbo
 Vota citò in Boream vertit, discerptaq; donat
 Nubibus: & cuncta nihil est à parte beatum.
 Hac in rupe Deo grates celebrabat Adamus:
 Feliciq; animos, exercita luctibus, Heu
 Omne tollebat flamma, qua fecta petebat
 Ex alto, cupidus gratos hinc duxit odores
 Naribus Imbripotens, ubi dona peregit ad aram
 Noa. dabat Semo Deus hinc responsa precanti.
 Nunc idem in subitum mittit locus omnia casum,
 Et mihi perpetuos incendit pectore luctus.
 Hei mihi, luce dies quantum hic mutatus ab illa,
 Obuia cum ductor Sodomæ vestigia ferret,
 Et cincta indueret viridi mihi tempora lauro:
 Cumq; simul Rector Solymæ superumq; sacerdos,
 Instituens fessis epulas, & pocula ponens,
 Dicenda cuperet laude ac libamine fungi:
 Lata mihi annumerat postquam victoria pugnam,
 Latitantiq; viæ passim plaususq; fremebant.
 Sed quia mente tibi, Ioua, hæc sententia sedit:
 Nec tua iussa licet prece flocti, vrgentia, cade
 Prohis vii fungar: sequor, & quâ duxeris, assum.
 Cum pietate fides superabit, quicquid iniqui est:
 His sese stimulis Abræ dolor ipse lacebit:
 Et simul, ex alto miseratus durâ querentem,

Sol

Sol tenebris inuoluit equos: cælumq; repente
 Soluitur in lacrymas: humus horrificum mugitum,
 Siluaq; lugubrem sonitum rupesq; volutant.
 Purpureo verò iuueni color ora reliquit,
 Astrictumq; fuit gelida formidine pectus:
 Dirigitq; oculis fletus, caligine tectis:
 Nec menti vires aut suffecere palato.
 Haussit vbi cælum, redijtq; in pectora sensus:
 Adduxit blandis genitori colla lacertis,
 Atq; gemens lacrymas verba inter talia fudit:
 Parce pater mihi, parce pater mihi, terq; quaterq;
 Oro pater, soboli quid ferro guttura nudas,
 Et struere infandis gaudes altaria donis?
 Sicne animum de me patris ejcis ipse benignum?
 Sicne meo gestis dextram scelerare cruore?
 Omniãne ex animo promissa obliuio delet?
 In melius cures, pretor, impia cœpta referre.
 Isaaci vocem lacrymis accepit Abramus,
 Ardorisq; pij paulatim adduxit habenas:
 Et ferrum digitis cecidit lethale remissis:
 Charaq; mente labans, complexu colla tenebat.
 Sed postquam infractum patrio consistere sentit
 Pectus amore sibi: memori data mente requirens
 Mandata, & cælo tendens oculosq; manusq;
 Auctoremq; affatur iussorum. iterumq; repente
Subiectus

Subiectis Pietas stimulis præcordia versat,
Secluditq; metum. quid conijcis ore querelas,
Nate, ô spes (satur) nostri, ô solatia nostri?
Quid voluis lacrymas? patienti & viribus aucto
Res animo, haud questu lacrymisq; hoc tempore a-
Fas est iussa sequi, cælo delata per auras. (genda.
Porro, fides Iouæ dictis ne desit, oportet:
Quamuis sacrificio iugulum des Iface cultero,
Membræq; nunc flammis permittas. namq; ruinam
Ignis vtriq; dabit citius rapidissimus axi:
Et chaos antiquum repetens, & secula cogens
Omnia, confundet socialia fœdera mundus:
Quàm non dicta Dei res euentusq; sequatur.
Æthereus raptæ Pater omnes reddere vitæ
Omnipotente potest Verbo, quos fata tulerunt.
Res nihilumq; apud hunc nullo discrimine habentur:
Rem creat è nihilo, redigitq; deinde creata
In nihilum. In vitam potes ergo redire, supremos
Telicet in cineres populatrix flamma resoluat.
Mortuus en viues: erit hæc mors ianua vitæ.
Sic ait: & valido pia robore pectora fultus,
Prolis in incæpto iugulandæ immobilis hæret:
Ardua ceu, furijs exposta marisq; Notiq;
Mole tenet rupes sese, & latrantibus æstum
Fluctibus illidunt frustra, indignantia circum,
Æquora,

Equora, tempestasq; insano effunditur Austro.
 Vsq; adeò Pietas à tristibus augmina rebus
 Concipit & robur: velut altè, pondere pressa,
 Tendat in aduersas quoq; palma assurgere vires.
 Hinc itaq; Abramides in mortem audentior ibat,
 Maioresq; animos in fata suprema ferebat,
 Atq; fide lethum mulcebat speq; timorem.
 Astrag; concipiens mente, ac promissa reuoluens
 Numinis, has imo voces à corde traherat:
 Iustus es & verax, ô iusti sanguinis altor
 Et sator, esq; bonus, finemq; potentia nescir.
 Quandoquidem haud fas est prece condita fata mo-
 Adsum, nec iugulo ferrum fatale reuuso (ueri:
 Accipere. ac licet in ventos mea vita recedat:
 Non tamen eternus tumulo me puluis habebit.
 Viuam illustre genus populo hac per regna daturis:
 Deg, mea tollet stirpe Vltor Daemonis ortum:
 Isaaciq; sibi benè cuncti in semine dicent,
 Dum Solem assidui voluent Lunamq; labores.
 Est mihi dulce, mori tibi: de me videris ipse.
 Forsan & hîc olim vitam per vulnera linquet
 Heros virgineus, soluetq; piamine culpam,
 Suscipiens partes inter nos teq; sequestras.
 Vnum oro, dilecte parens: solatia mæstæ
 Dic matri, ignaram tanti quam linquo pericli

Inq;

Inq̃ salutatam .manibus quàm pectora planget?
Quàm me clamabit, crudeliq; astra vocabit?
Mors nostra ô vinam genitricem fallere posset:
Sola necis genitrix minuit mihi gaudia: quanquam
Vita gemenda sua est illi, non mors mea. fatus
Talia, purpureos humeris reiecit amictus.
Sic, tentans vires, quando Africus equora tollit, 5. 329.
Inq̃ tumescenti deprendit gurgite puppim:
Nautica vis remis insurgit, flamina contra.
Sed quoniam incassum tonsis verrendo fatigat
Equora: flectit iter, quâ cursus aura vocavit.
Tempora mox virtus, & nodis impedit artus
Riue senex: natiq; suis pius oscula tangit,
Ingentesq; ciet gemitus: Nunc optime salve
Eternum, eternumq; vale: nil restat Isace,
Quod loquar, vltimus. te laude in secula mitter
Posteritas: istamq; memor dein semper acerbam,
Semper honoratam lucem te propter habebit.
Dixit: & appensos nati trepidante supini
Implicuit læua crines, dextraq; coruscum
Extulit, ac iugulo voluit supponere ferrum.
Sed nemora ecce repete fragor noua murmura miscet
Aridus, horrescitq; abruptis aura procellis,
Propitiusq; rubra dissultat fulgor ab æthra.
Thariadæq; manum reprimi, iam iamq; minantem
Vulnera,

Vulnera, praeperibus libratus in aëre pennis
 Angelus, atq; animam pueri sine, parce cruenta
 Parce neci. fidei simulata mente repostam
 Tentamenta tuae pepigit modo Ioua per artem.
 Edidit: ac pennas iterum per inania iactans
 Deseruit visum, & nubi se immiscuit atra.
 Suspiciunt: fragor ingeminat. rata signa fauentis
 Agnoscunt caeli: tolluntq; ad sidera plausum.
Aspera iactatis ita puppe per aequora nautis,
Gaudia diffundunt animos: substringere vela
Quando datur tandem, terraeq; aduertere pinum;
Securamq; licet dare per lassata quietem
Membra, diu postquam pelago traxere laborem.
 Ne tamen absq; sacris Iouae sit Numen in ara:
 Ecce aries retrò, villis argenteus albis,
 Luëatur cornu dumis obnixus adunco,
 Impellitq; auras strepitans, & spargit arenam.
 Arreptum vacuis altaribus admouet Abras:
 Supponensq; facem, Domini fert carmine laudes
 Cum puero, vocemq; pijs inflectere gaudet
 Cantibus. Hinc celeres vox excidit acta per auras:
 Quandoquidē vnigenae mihi sanguine promptus alē-
 Thariade, flammis aram placare volebas: (dis
 Ore tuum officium placido dimitto, nec vlla
 Excutient, inij quod tecum, secula fœdus.

Edita

Edita mente memor referas oracula : ponet
 Stirps tua sub magna rerum fundamina mole:
 Inq̃, plaga regnum peragens auumq̃ Chanaa,
 Excedet numerum stellarum, excedet arenarum:
 Imò, tua propter ductorem stirpe creatum,
 Hausta fides populos, quà terras aquora claudunt,
 Morti intercipiet, cælumq̃ erit exitus ollis.
 Cum patre perfectis Isacus honoribus inde
 Ad comites recipit sese; matremq̃ reniſit:
 Et pulsata refert ad sidera carmina vallis
 Dicta Deo: vallis, septenis nomen ab agnis
 Quæ tenet, Egypti vastis contermina siluis
 Ad Noton, & pelago, quod Sole cadente repescit.
 Exitus hic tulit ergo fidem, data iussa sequentem:
 Cuius quis peraget digno præconia versu?
 Sola fides superare potest aduersa ferendo:
 Sola fides prohibet disſergi turbine vota:
 Sola fides lætam dat inire per æthera vitam.
 Annus, ab hoc decies natalibus atq; ter actis
 Tempore Saraida, genitrici luctibus ater
 Texit Ephronæis in vallibus ossa sepulcro:
 Quà spelunca, duplex secessu, altissima visu,
 Magnifica Hebroni contrà respondet. ibidem
 Sex & triginta post orbis Solis Abramum,
 Quinq; ac triginta numerantem lustra sub aeo,

K

Hæres

Haeres (qui prater numerum hunc etate peregit
 Lustrum) composuit, signans ita carmine saxum:
 Hic situs est Abrahæ, currus auriga sacrati,
 Quem tenuit rectè, nec fortibus excidit ausis.
 Perfudit lacrymis quoq; lectum in marmore nomen
 Ismaël accitus, Abram ter & ore vocauit,
 Cui se debebat, geminiqu; dedere nepotes
 Plangorem ad tumulum, Iacobus & Esau, ætas
 Cum tria fecisset quinquennia namq; gemellos
 De magno Isaaco conceperat ore Rebecca
 Conspicienda, Syri Barbuclis filia: postquam,
 Voto haud parcentis, per bis duo lustra mariti
 Seruarat sine prole thoros. ea quando ferebat,
 Numine propicio, ventrem, signumq; premebat
 Sol decimum: insolito grauitas luctamine discors
 Ter quater incepit fatalem tendere matrem.
 Exanimata metu, genitrix responsa petebat
 Ex adyto Semi: sortem qui reddidit istam:
 Cerno duos populos, nec vi nec honoribus æquos,
 Sanguine quæ illustre genus se scindit ab vno.
 Remq; sui iuris maior pugnando tenere
 Non poterit. minor ecce sibi, moderamina tractans,
 Mittet in arbitrium maiorem, vana querentem.
 Sic cecinit Vates: euentus dicta probauit.
 Vtq; Rebecca potens votorum, vterog; laborans,
Tempore

Tempore completo, conata est Eedere partus:
Primus iter tenuit sub limina lucis Esauus:
Cui, sine more, pilis densissima corpora ruffis
Horruerant, leuesq; amplexus dura terebant.
Captante huic verò strinxit vestigia dextra
Iacobus, iam tum certa quasi fratris honorem
Spe sibi praeicipiens, & ei vim tendere quarens.
Occupat hinc etiam maturus uterq; vigore
In studijs animum diuersis, robore pollens,
Exercere diem venatibus alter amabat
Per nemora, & montes cursum clamore prementes
Cervorum: rapidisq; intendere cornua telis:
Cornipedemq; fuga quaterere, & compescere frenis.
A Semo accipiens studiorum elementa magistro,
In cura alter erat pietatis, & artis, & equi:
Soruabatq; domos, & sacra minister obibat.
Isq; viam inuenit, qua, non sine numine, tandem
Primigena claro succedere posset honori.
Æstus erat, medijsq; dies contraxerat umbras,
Et Pelusiaca sibi tenuia prandia lente
Mitior Isacides instruxerat: ecce trahebant
Fata sua Esauum: qui, cursu lassus & astu,
E nemore, infecto captarum caede ferarum,
Cum telo sese referebat cumq; pharetra
Et canibus, me languor habet: tua prandia capto,
K 2 Frater:

Frater : ait. decur mihi gratia quaeso vicissim,
 Et mihi ius primi natalis pro dape cedat :
 Ille refert, morti nos (excipit Esau) atra
 Nostraq; debentur : sunt ô natalia tanti
 Iura mihi ? accumbam dapibus : quibus omne teneto
 Ius tibi primigenæ transcriptum, hoc audiat ather.
 Sic, generis vili tum lente insignia mutans,
 Venator titulo se pontificisq; ducisq;
 Abdicat. assensu partes quoq; nescius implec
 Deinde parens, propior lecho, exhaustusq; senecta :
 Cui stupor vrgebat vultus caligine inertes.
 Venatoris amans, is contendebat inanes
 In curas animum, conabaturq; tueri
 Spem bene dicendo maiori, huic talia fatus :
 Esæ, noster amor, stirpisq; potentia nostræ,
 Primitiumq; decus : forsan mox cessero vita.
 I, pete venatu prædam mihi dexter, & vinctum
 Pone patri : laute dape functus vt aspera molli
 Omina voce leuem, precibusq; futura secundem.
 Suspendens humeris arcum, & venabula crissans
 Transit equum cursu venator : lina sequuntur
 Nodosa : & porcis sese acris nare canum vis
 Proruit, ac nemori cursu, & latratibus instat.
 At pia mente nouas artes mirumq; Rebecca
 Versat consilium : vocem maioris & ora

Vi fallat minor, & patre auspice, fata canente,
Antè locum capiat. nam ter memor, edita quondā,
Secum oracula refert. accingitur ergo paranda
Ex hœdo cœna patri, fallente ferinam:
Dum siluam Esauus canibus iaculisq; fatigat.
Quam cœnam ut, fratrem simulās, Iacobe ministres:
Aspera pellis obit palmas, & leuia duras
Induit in seras colla: & vestigia verrit
Ostro auroq; rigens cyclos, stellataq; gemmis,
Nobile gestamen germani: & balsama crinis
Spirat. Vbi ingressus genitori ponere mensam
Instituit: quis ades? quis? ait pater, Esau adsum,
Is memorat: cessas in cœnam vota q; cessas?
Me tibi cum præda poscentibus affero fatis.
Tamne citò in casses fera decidit? Isacus infie.
Quid? si fraude petar? nam vox sonat ecce Iacobum.
Iunge manum: tactu mea veri haud vana feretur
Dextera. quid dubito? respondent hispida tactu
Corpora. nunc epulis mensam extrue, vinaq; funde.
Finis erat mensis: age patri (ait) oscula, nate,
Porrige. porrexit Iacobus: vestis odorem
Diffudit pariter, notasq; odor attulit auras.
Tum verò: ô salve ter & amplius (ille profatur)
Nate, mihi longè dulcissime. qualibus, alma
Vbere tam segetis quàm floris, odoribus halat

Vallis ager: tales vestis tua naribus afflae.
 In bona danda tibi iurabunt pontus & aer,
 Et terra: ac fœtu largo tibi seruiet arbos,
 Et vites, & agri, pecudesq̃, feraq̃, relata
 Rerum ad te summa, Chananœidos incola terra.
 A te iura petet: fratrem quoq̃ sub iuga mittes:
 Et sua dicentem tibi vel benè vel malè tangens
 Omina. sic fatus, superos in verba vocabat.
 Iamq̃ potitus erat voto, qui maxima sanctæ
 Cura fuit matris: spoliata remisit Esauum
 Mox silua, & genuit prædæ sub pondere currus,
 Se prædæ accingunt comites, in frustra secantes:
 Pars verubus stridet, pars in feruentibus undis
 Exultat. seq̃, inde patri cum munere sistens:
 Conuiuiam (inquit) agas lætum pater: ecce ferina.
 Excussit trepidum lecto vox ista parentem:
 Et: quises? exclamat. nosco vocem, Esæ, nosco:
 Heu serò nimis ora sono discordia signo.
 Fraude tuos titulos intercipit amplaq̃ frater
 Munera, cumq̃, illo venit tua gloria nunquam
 In partem. haud metuens noxam, sed ferre repulsam
 Impatiens, questu venator sauit ad astra:
 Nec pacem exquirat Iouæ: sed poscit honores,
 Fraude sibi ereptos, reddi. insistitq̃, precando
 Sollicitare fidem patris, lacrymasq̃, ciendo.

Fata

Fata (refert genitor) superant: absiste precari
 Per lacrymas, me fata regunt: quid tempora perdis
 Orando? Esauus nihil hac responsa moratur:
 Sed vota ingeminat, tandem succedere partem
 Dat voti Abramides: at pars discerpitur Euris.
 Vincor, ait: tibi sit stirps ergo facillima victu,
 Sæuusq; omne teras armis discordibus æuū,
 Et tua se gladio sors debeat atq; sagittis:
 Eripiasq; iugo collum, ferrumq; retracles.
 Prima mali hinc labes Iacobo, insania mente,
 Ossibus & fibris dolor implacabilis ardet,
 Fronsq; minas præfert irarum: ac tempora caprat,
 Quis fratris fuso crudescat sanguine luctus.
 At genitrix motus excepit, cede futuros:
 Consiliumq; inijt, quo fratris acerba minanti
 Vim pestemq; domus aræq; euaderet hæres.
 Idem animus patri, tua dicta Rebecca probanti.
 Se pius ergo fuga Bersabæ è valle remouit
 Isacides iussam maternæ in Haranidos urbem:
 Extorriq; Laban sua iussit auunculus illie
 Armenta atq; greges parère, & credita latè
 Sollicito cessit fœti custodia campi.
 Hic vir hic est, decies qui sanguine bisq; virili
 Saraiden, sed non ex vna coniuge, fecit
 Exul æuū: cuiusdemq; fero me stirpis alumnū.

*Quis verò mala, quæ subiit, sermonibus æquet,
Ac vitæ possit complecti fando labores?
Pauca tibi è multis referam, relegamq; paternas
(Quandoquidẽ præbes aurem) memor ore loquelas.
Quæ loquor, ore meo præsentem crede locutum.
Illi aliquando, diem fallenti, meq; docenti
(Seruabant ruri fratres) ab origine ducto
Vita sua & cursus tali in sermone fuere.*

QVINTI LIBRI IOSEPHIADOS
FINIS.

PAVLI

PAVLI DIDYMI
TORGENSIS

IOSEPHIADOS

LIBER VI.

Ostquam res Chanae, sacrorum & stir-
pis honorem,
Cunctaq; primigena nobis transcribere
voto

Lura, patri & superis visum: scuitq; sub imo
Corde pudor fratri, luctuq; insania misto
Aestuat, inq; caput nostrum dolor arma coruscat
Impius, atq; fides dehinc non est fratris ob iras
Tuta domi: auspicijs diuûm, monitisq; parentum
Mutare exilio Bersebes limina cogor,
Et, longum per iter, sub Eoa, vtrinq; rigata,
Regna fugam petere, & Charris mandare salutem.
Nondum aetas erat in cursu, spaciose diebus:
Et genitor cursum fatû agitare iubebat.
Noctem in complexu fletuq; diemq; moramur:
Tum patriæ fines linquo, & mihi debita fatis,
Rura: parens blandis per vota, per omen, vterq;

K 5

Prose-

Quotq; tuo populis memorabilis afferet ætas
 Auxilium aduentumq; Dei de sanguine natis.
 Imperium tua gens reget, intractabilis armis:
 Quà deuexa Noto premitur Chananæis aquoso,
 Et quà consurgit rigidos Aquilonis ad ortus:
 Quà pelago alluitur, calido quà subditur Euro.
 Nunc idem cognata Syrum quoq; tutus ad arua
 Me carpes ductore viam: patriamq; reuises
 Deinde vigens opibus: promissaq; pondus habebunt.
 Sic ait, & fœdus librato fulmine sancit.
 Excucior somno: sanguis cum mente relinquit
 Attonitum, tangitq; loci reuerentia mentem.
 Hunc lucum, hunc (memoro) frondoso vertice collē
 (Quis Deus, exactū est) habitat Deus. ætheris (in-
 Hic porta est verè, nec inanis corda pauore (quam)
 Stringit relligio. terreri hac sola putauī
 Relligione tenus, præsentis conscia Iouæ,
 Bersaba, & Solymas, vallemq; ad Hebronæ reducē.
 Tollor humo: ac, triplici quod in vnâ è marmore mor-
 Duruerat, saxū, capiti (mirabile dictū) (lem
 Suppositum, facio monumenta perennia diæ
 Noctis: & arrectum statuens, oleoq; supernè
 Perfundens, urbem Bethelis nomine signo:
 Et mea vota tibi, Deus ô mirissime, pando.
 Sis bonus & felix: tutusq; pericula lustrum:
 Et sint,

Et sint, unde petam mihi victū ac regmen, egestas
 Ne spem destituat, nimum vel ponat in arcto:
 Præterea charis optata parentibus hora
 Conspectum reddat nati, felicibus aucti
 Connubijs. ita solus eris, dum spiritus artus
 Hosce reget, cui me votino munere damnum:
 Nec non sacra tibi ponam de marmore templæ
 Hoc in colle redux, voti q̃ frequentibus aram
 Incendam, decumiq̃ meus celebrabere. testis
 Votorum & fidei solvende in vallibus esto
 Iam lapis hic, oleo tinctus, tituloq̃ notatus:
 Quo caput effultus noctu, tua verba recepi
 Auribus, & genios vidi se ferre referre
 Per scalam gressu nitente, ad sidera ductam.
 Illa polum tangens (nisi me sententia fallit)
 Virginei herois naturam veranq̃ notabat:
 Qui Deus est & homo, terram astraq̃ fœdere iungēs.
 Quin eadem monitis sanctorum pectora format.
 Qui gradibus scale, contendis in astra cacumen,
 Ascensum tenuit: nouitq̃, potentia pacem,
 Vota Deum terigisse fide: de vertice deorsum
 Scale is deinde gradus per eosdem ducere sese
 Debet, vt, indicio fidei virtute peracto,
 Se generi humano tribuat facilemq̃ bonumq̃.
 Res est viua fides, & silua vberissima fructu:

Non

Non sterilis rubus, aut res mortua, fataq; poscunt;
Vt vita hic aliquot per lustra supersit agendo,
Enitarq; mei memores fecisse merendo,
Quis decet officium tribui pietate vicissim.
Ceu veniam & bona dando mihi Deus antè patebat.
His actis, lucem patrum de more saluto:
Et cum Sole vias in eo, repetoq; laborem.
Arripio valles animo cursuq; patentes,
Regum, ad Iordanis fluuium, de nomine dictas.
Sub nemore vmbroso curas leuat atq; molestum
Lata volucris iter: nec non solamine luctus
Sollicitos minuunt distincta coloribus arua.
Nam mecum hæc: volucres oculis seruare memento.
Fronde super viridi concentibus æthera mulcet
Alituum genus: inde famem solatur in agro
Securis animis, misso per inane volatu.
Cuncta id habet: nec habet quicquã. non uomere terrã
Sollicitat: sibi non curat distendere messe
Horrea: nil deficit tamen. hinc ad germina vultum
Demitte, & per agros circumfer lumina pictos.
Non labor exercet florem, non pensa trabendo
Exonerare colos solet, aut intendere telas
Stamine: nec tamen huic opulentus honore tyrannus
Natiuo trabecæ ceter. volitantibus ergo
Si diuina dapem manus obijcit, omnia curans

Iure

Iure Creatoris: si mille coloribus herbas
Tantus velat honos, falcis mox dente petendas:
Quid de me fiet, bonitas quem respicit alma
Ante creatorum genus omne, intenta paterno
Obutu ora gerens? præsto herbas, præsto volucres.
Sic mecum: inq̃ Dei verbo vestigia torfi.
Inde caua exupero Iordanis flumina pinu:
Et vada clementis pedibus transmitto Iaboci.
Mox pede thuriferis Gileadi montibus insto:
Et nemore euado, monstrorum horrente latebris.
Acer ad Euphraten cursu, quâ semita monstrat,
Hinc me corripio: tandemq̃ ad Haranidos urbem
Sisto laboris opus: Fortunaq̃ omnia mando,
Fortuna haud cæca, sed ab illo rege profectæ,
Qui per humum, cælum, freta iura dat. Axe teneæ
Sol iter ulterius medio, rapidusq̃ vapore (bat
Findebat campos: vbi fons (incinxit hiatum
Cesspes viuus) erat, vitrea pellucidus vnda. (res.
Frigora silua dabat quoq̃ iuxta, humus humida flo-
Hic tres fortè gregem, quæ texerat umbra, magistri
Seruabant, gracili tentantes carmen auena.
Infero me lætis socium pastoribus vltro:
Fortunamq̃ ab ijs opulenti disco Labanis.
Ac dum sermones per mutua cedimus: ecce
Nata Labane venis, formæ integra dote puella,
Rachelis:

*Rahelis: & pecudes ad fontem cogit hibisco,
 Flauentes auris dederat diffundere crines,
 Marmoreos media plus parte exerta lacertos,
 Et vinclis exuta pedes, & flore solutum
 Cincta caput: lumenq; ori natum decorum
 Afflarat: comitemq; Charin capiebat honestam.
 Ut vidi: ut traxi gemitum labefactus amore,
 Et corpe feruens subitò in præcordia sanguis:
 Et lacrymis oculos suffuso, Vñlus adacto
 Ima mihi telo persedit amoris ad ossa.
 Tentauiq; viam, qua mecum incendia virgo
 Peñore conciperet. fonti obijce submouet æstus
 Saxum antiquũ, horrendũ, ingēs: quod turba subibat
 Pascentum validis manibus tollendo, coacta
 Vallibus è cunctis, cum iam, compulsus in vnum
 Vndiq; grex potum sub Sole per arua veniret.
 Pastorum numerus nondum constabat, ad istud
 Saxi onus vrgendum manibus: pecudesq; leuare
 Fonte sitim optabant æstumq;: inspirat amica
 Vis animos, cunctumq; ego corporis aduoco robur,
 Et vires incendit amor: & poplite nitor
 Multa trudens vi molem: puteumq; recludo,
 Ut tempestiuo deponant Rahelis agni
 Fonte sitim, ilignis currente canalibus. inde
 Brachia ter collo do circum virginis ardens,
 Osculaq;*

Osculaq; admoueo perfundens flumine vultum :
Quiq; genus sim , quoq; loco fortuna sit , edo.
Subdidit haustus amor nymphae mox osibus ignem,
Nec fletu caruere genæ , rumoribus implet
Nuncia mox patrem : qui , cursu mœnia linquens,
Diffundit vulcus , ac votis omnia reddit.
Figimus amplexus , & labris longa morantur
Oscula . tum tectis accepto lautia præbet.
Iam semel in plenum sua Luna cœgerat orbem
Cornua : me latè secum per mœnia ducens,
Nahorides ostendat opes , arcesq; , domosq;
Et fama , & cuneis trifidi decora alta theatri,
Murorumq; minas duplices , stantemq; sub auras
Turrim in præcipiti : tum propugnacula , portas,
Fossarumq; moras , & inexuperabile vallum.
Progressi ulterius vestigia lenta mouemus
Per iuga , per valles & agros . hîc vasta sonantis
Stagna coronat aqua lucus , latissimus vmbra :
Cura illic solers hortos colit , vsibus aptos,
Delicijs aptos . hîc fœtu cuncta grauescunt
Pampineo , & vites vlmî tabulata sequuntur :
Illic frugiferis campus flauescit aristis.
Hîc siluam collesq; boues mugitibus implent :
Illic præta greges carpunt , fruticesq; peragrant :
Agrestemq; caua meditantur arundine Musam
Pastores,

Pastores, & imago iugis offensa resultat.
 Deuenimus tandem loca flore nitentia: custos
 Quà pecudum, fago sub descendente calores,
 Inter oues Rabel telam percurrit eburno
 Pectine, fœmineum cantu solata laborem.
 In flammis ab eo totus: patrisq; recursant
 Iussa, super thalamo data, matris in vrbe parando.
 Coniugiumq; Laban vt det, rogo. vota paciscens
 Ille valere sinit: nsc propter Rabelin, inter
 Armenta in campis vitam tolerare recuso
 Seruitio, donec mihi septimus exeat annus
 Cursibus. hinc studij formantur agrestis ad vsum,
 Me domitore, boues: & custos pascua seruo:
 Cumq; die surgo, sed non cum luce recedo.
 Imò labore diem prauerto semper iniquo:
 Seraq; vix oculos operi sinit hora quietum
 Furari, curasq; simul comescere somno.
 In saltus pecudes primo cum sidere mitto
 Luciferi, iubeo sera decedere nocti,
 Tegminibus nemorum suppono: canalibus annem
 Fundo: thymum sale contingo, studiumq; magistre
 Artis amo, vt grauido superent vix vberè limen.
 Pabula per campos manibus lego, lecta ministro:
 Perq; hiemem stabulis armenta gregesq; tenentur.
 Deniq; sufficio prolem generando quotannis.

O quoties

O quoties etiam sub die peruigil egi
 Excubias, contra furesq; luposq; per arua:
 Et noctem calamo desideriumq; fefelli.
 Vicit amor tamen omne malum, patientia vicit.
 Annus agebatur iam septimus: instruo tadas,
 Ut capiam tandem sperata gaudia forma.
 Eloquar? an fileam? leuo se numine mutat,
 Captus auaritia, socer: ac deducta recingit
 Nocte soror sponse Zonam Lea, grandior annis,
 Nec nitidis oculis spectanda vel oris honore.
 Sic fore confidit (nec opinio fallit auarum)
 Ut, si deinde thoro mihi iungere Rahelin optem,
 Vtius curam serui per ouilia praestem.
 Inuado focerum dictis, & iurgia necto:
 Ora manu plangens, effusaq; fletibus, vna
 Subiecat stimulos irato sponsa. quid ille?
 Prima est nupta tibi: nos gentis more tenemus.
 Ne seui. si tantus amor tamen osibus haesit
 Alterius natae: nihil obsto. age Rahelin aequè
 In partem thalami recipe: & decurre laborem
 Vtius, donec tibi septima rursus agatur
 Inter oues aetas. me sanè vteris amico.
 Hac socer egregius. me victus amore remitto,
 Nec summo aggredior cum iure reposcere fadus.
 Auribus in solis Iouae depono dolorem:

L

Perfero

Perfero & obduro: faciendo certo benignè.
 Ut tenuere duæ connubia nostra sorores:
 Conforti non par in amore (nec esse decebat)
 Vis utriq; fuit. sibi Rabele noster in vna
 Delicias faciebat amor: sed gratia parui
 Nuptæ erat alterius: spretamq; incessere probris
 Sæpe est causa soror. contemptam humilemq; fauore
 Prosequitur Numen: meq; afficit illa quaterno
 Pignore coniugij. dat partu prima Rubenem
 Robora: tum Simeona, preces genitoris in aure
 Testantem sedisse Dei: te postmodo Laue,
 Quo nato, matris fecunda tangor amore:
 Tandem, qui decus est & gloria matris, Iudam.
 Transiit in inuidiam soror, atq; doloribus ardet:
 Inuisamq; cupit potius dimittere vitam,
 Quàm sine prole thorum seruare: & crimina dicit
 Incusans. non sum Deus (increpo concitus ira)
 Me penes ut sit opus dare, quod petis, excidit ore
 Grande nefas. poterisne inuito Numine, coniux,
 Promissi esse potens? si dixero: mater abibis.
 Mors mihi supremam (reddit) uolo nunciet horam,
 Ni mater fuero: si non re, nomine saltem.
 En famulam Bilhan: ex hac mihi suscipe prolem.
 Tantus amor sobolis. quia norant, affore tempus,
 Quo starent populis regna Abrahameæ Chaneis

In caput, & nostri consurgeret ultor in arma.
Pareo. bisq; choros partu respondit: & vxor
Danem & Nephtaliden gremio latissima fouit.
Cui desiderium tu, nixibus editus, exples,
Sexta ubi me iactarat hyems, animoq; sedebat
E Syria ad patrem vestigia iussa referre.
Ergo ubi iam pactis respondit septima tandem
Orbita seruitij, quod in agris pastor obibam,
Ex quo sacra mihi dederat bis tæda maritam:
Iamq; vocabat iter cæli clementior aula,
Arboribusq; comæ sua campis herba redibat,
Et modulante sonos, vernabant alite siluæ:
Aggredior socerum dictis, ac talia quæso.
Iam tria lustra ferè tua duro ad septa minister,
Mercede affectus nulla hæctenus. ergo licebit
Dein mihi, pace tua, vigilem traducere curam
In propria, ut par est: & corda immitia pones.
Falsus ad hæc animi: quid bonorem exinde relinques,
Quem poterit rebus tua cura extundere nostris,
Et pecorum solers custodia. munia dexter
Vlterius serua: pecudum tibi dignus ab auctu
Persoluetur honos mercedis. tolle querelas.
Quid facerem? precibus cessi. mox agmina villis
Mollibus alba lego: & venit hæc ad pacta Labanes,
Ut mihi multicolor fætus maculisq; notatus

Officij munus mercedis munere penset.
 Sors mea deterior visa est: sed præstitit æquum
 Fortunam mihi Numen, opus nullius egentem.
 Virgæ, è castaneis mihi populeor, petita
 Enemore & Corylis, deponunt brachia ferro:
 Alternantq; vices per silvæ hastilia rase
 Candidus atq; niger, qui tota amplectitur, orbis.
 In Venerem quoties igitur pecuaria misit
 Ver lætum: pecudem potantem, imituq; salacem,
 Derinui aspectu virgæ bicoloris, vt, inde
 Agregibus visu concepta, reconditaq; intus,
 Nascentum maculis terga infuscaret imago.
 At nunquam hanc à me natura vocatur in artem
 Pomifero Autumno: cui plumbeus incubat Auster,
 Et quo sollicitat Venerem minùs osibus ardor.
 Porro (tam sanctum nullum & solenne profecto
 Officium est, quod opum timeat violare cupido)
 In leuitate sua socero mens improba perstat:
 Nam, precio decies mutato, fœdera fallit,
 Dum plures, maculis tinctos, grex edidit ortus.
 Interea verò, proprij dum cura peculi
 Nos exerceat agris, primæ addita Silpa marita
 Ex me nomen habet bis matris: Gadius & Aser
 Quippe sati lætis Dominam successibus augment.
 His genitis, numeros Ruben impleuerat octo:
 Et iam

Et iam tempus erat, quo flauescencia falcem
Rura vocant, solidasq; expectant horrea messes.
Hic ruri mea fortè puer vestigia lustrans,
Dum flores legit: in poma incidit aurea casu
Mandragoræ: carpitq; manu, flauedine captus:
Seq; domum referens, gaudet prætere fructum.
Mandragoræ vxores mox sollicitantur amore:
Præcipue Rabel: quæ, nati vt donet habere
Poma Lea, hanc patitur mecum sociare cubile.
Ergo, vbi vesper oues stabulis succedere iussit:
Per medios latata greges tulit obuia sese,
Candidaq; impedijt nostro Lea brachia collo,
Et petijt noctem sibi solui, à Rahele pactam.
Sub risi cupida natorum: ignisq; medullas
Intrauit notus. nec cam spes munere fraudat:
Additus est generi decus Isachar: ortus eadem
Sebulon: tandem circum oscula Dina pependit.
Fortè per excubias dehinc noctem in ualle trahebam:
Me petit hac specie delapsus ab æthere Somnus:
Cursu bis decies signis à Sole peractis.
Visus adesse mihi Sator orbis, & ista monere:
Sat Charris soceroq; datum: cumulata notau
Luminibus tibi damna. legas vestigia retrò
Ad patrem: comitem tibi se meus angelus addet.
Sum Deus en, fusi cui succis marmor oliui

L 3

Tinxisti

Tinxisti ad riuum Luxa, quâ vertice nutat
 Silua birsuta comas, & cui pia vota dedisti.
 Ille ego sum, cuius prona haëtenus vsus es aure,
 Et cuius vires ad opes tibi gratia fecit.
 Mox abiit cum voce Deus, cum voce Deoq;
 Somnus, cum somno quoq; noctis imago disertæ.
 Surgo: voco socias: quæ sit sententia, quaro:
 Ardor habet mecum cunctas, excedere Charris.
 Quid (memorat) Icur nos teneat mora, deniq; restat?
 Nostri est pulsus amor, nostri omnis cura recessit.
 Sunt patri venæ silicis præcordia circum:
 Pectus habet ferri quoq; semina: caudice natum
 Dixeris aut scopulo, lac admonuisse Leenam.
 Vendita turba sumus, sumus indotata: rependit
 Nullo operas precio: data fœdera iuraq; læsit:
 Rumpitur inuidia: cor non medicabile tabe
 Liquitur, ut glacies: alit atrum in pectore monstrum.
 Dicta placent: & adorno fugam. seq; apta dedero
 Tempora: namq; alibi Labanem cura moratur
 Lanicij, ac thyasos tendentibus ipse celebrat.
 Arripio Euphratem: cursum transmittito carina:
 Exupero siluas: Gileadi in vertice tendo:
 Instantiq; metus paullum iam soluo pericli.
 Nuncia fama fugæ rapidis se concitat alis
 Ad socerum, extimulans iras. abscissus amictum,
 Percus-

Percussusq; manu pectus : prob Iupiter, ibit
 Hic, ait, & socerum spe luserit aduena vana?
 Non ita. tela, viri, date : tela sequantur ouantem.
 Talia dicta iacit : furijsq; agitatns & iris
 Poscit quadrupedes, &, amans prauertere ventos
 Cursu, instando terit profugi vestigia serui :
 Et Gileadeo curanti in vertice corpus
 Septima surrexit nox aquore, somnia portans.
 Quippe, minax flammis, ore intonat angelus alto :
 Parce : caue incessas telo dictoue Iacobum.
 Sic audius præde fremitum leo tollit, & asper
 Sæuit in absentem capream, similiq; tenenti
 Morfikus increpuit : sed ij frustrantur hiantem
 Vix tamen abstinnit genero vim probraq; Laban :
 Quem cum voce dies hac attulit altior. oheu
 Quid querar, aut clamē? tēne hanc abscondere furto,
 Serue maligne, fugam? gremijsq; abducere natas,
 Prædoni vt raptas, vt ab hoste in vincla petitas?
 Cur discedentes mihi dispensare suprema
 Oscula non licuit per natas, perq; nepotes :
 Et fidei pignus commissas pscere dēxtras
 Ac desiderium solari triste choreis,
 Et cithara, & sistro, cantuq; epuliq; paratu?
 Ista tulisse parum est. cur ausus es, impie, diuos
 Asportare meos? nec furto soluere tantum

Hospitij fœdus, sed & aurea sacra legendo
 Conscelerare manus? quam culpam morte piabis,
 Si modò iusticia quid erit mortalibus vsquam:
 Si qua polo pietas restat, quæ talia curet.
 His ego subijcio: quid tanta ad iurgia linguam
 Soluere, quid tanto certas assurgere questu?
 Angelus, ut fugiam, celeres mandata per auras
 Deculit: ætherias voces his auribus hausi.
 At verò tacitus celestia iussa paravi:
 Scirpis enim nostræ timores, quid crimina porro
 Fingis iniqua mihi? nostra excute cuncta: licebit.
 Parcius Isacida furta obijcienda memento.
 Fertq; refertq; pedem, cautoq; obit omnia visu
 Labanes, interq; manus & brachia versat
 Singula, sed latuit, quid fœmina callida posset.
 Seramine mollic humum recubanti cura camelo
 Debita: quaq; solum stipulis filicumq; manipulis
 Sternitur, ecce premit supposita idola sedendo
 (Nescius huius eram facti) & simulando dolorem
 Fœmineum cogit scrutantem parcere tactu.
 Exarsit mihi felle dolor: quis condidit (inquam)
 Furto idola, Deos vanos? per cuncta tulisti
 Nostra manus oculosq;: ubi nunc simulacra, vel an-
 Furti age nunc oculos deducas crimen ad omnes. (rui?
 Tu, quantus quantus, nihil es, nisi frausq; nefasq;.

Bis

Bis decies æstas, toties quoq; bruma cucurrit
 Per tua septa mihi: perfudit membra rigore
 Nox inopi, sudore dies: semperq; coactus
 Heu studui numerum stabulis pensando referre,
 Siue leo in ventrem dederat, seu prædo bidentem
 Verterat in lateras nemorum. captare quietem
 Vix etiam licuit, solesq; agitare celebres.
 Pactis (turpe quidem dictu, sed turpius actu)
 Præterea haud steteras: nec merces debita longis
 Respondit meritis. ac nudum, & prorsus egenum,
 Iam via me patrias longinqua referret ad oras:
 Vsq; mea in patris nisi numine vita fuisset,
 Patris, cuius honos ab auo esse celebratus Abramo,
 Cuiusq; Abramo colit Isacus ortus honorem.
 Lumina non à me reiecit fida Creator.
 Adiecturus eram plura: intercepti in ipso
 Labanas vocem cursu, sic farier. orsus.
 Si quid habes, seu diuitia sint, siue maritæ,
 Muneris omne mei esse: tribuantur mutua dignè
 Obsequia ambobus, mecum vt constanter ad omne
 Indeclinati præstes te munus amici.
 Ac ne cura suas vnquam fidiſſima partes
 Deſerat: in pactum dextris cõeamus, & iste
 Huic restem lapidum vertex dec montis acerrum.
 Dicta probò. in numerum ſtruimus cõgeſta quadratũ

Saxa: rudisq; operum iugulatus sternit humum bos;
 Lanigeræq; simul pecudes: partem vnde tulere
 Sacra suam mensaq; suam, primusq; citavit
 Auditura socer sublati Numina palmis,
 Concepitq; preces: monte hoc per secula testis,
 Compositus saxi, inita de pace sit agger.
 Semideq; Deus Thare, Tharaq; creati
 Nahoris, Abramiq; patrum tutela meorum,
 Iudicium statuatur vindex: si teq; tuosq;
 Fortè Syro exitium Chanaamq; immittere seuam
 Impulerit furor, haud metuens rescindere pactum:
 Aut exercueris nostras crudelia forsan
 Imperia in natus: aut læseris (omen abesto)
 Iura marita thori, pluresq; vocaris amore
 In thalamum socias. sumus hîc sine teste relictî,
 Sed non absq; Deo: qui cuncta auditq; videtq;
 Dum te iure Syris iurando obstringo Chanaum.
 Prefferat ora Laban: tunc nostra resoluo vicissim,
 Et soceri in votum iurantiâ confero verba
 Præfatus Numen genitoris, singula iustis
 Excutiens oculis: totus quibus vititur orbis,
 Et pia quos hominum nunquam acta vel impia fal-
 Fœdere firmato, labentis vringq; diei (lunt.
 Partem epulis reliquam celebramus: & ebrius ore
 Pastor ouat, terramq; in composito pede pellit.

Postera

Postera lux, cætum soluens, dimiserat ambos,
 Amplexu vicibus dictaq; salute peractis:
 Institeramq; viam, Iaboci ad stagna ferentem.
 Ecce nemus plausu circum & clangore resultat
 Alarum, referuntq; melos iuga pulsa sonorum.
 Diuersi circumspicimus: flammantibus alis
 Librata, cætu comitatuq; athera cingunt
 Cœlicolũ turma, sperando vt viribus utar.
 Mox iram fratris dono ac prece flectere nitor:
 Et iubeo, vitta comptos oleamq; tenentes,
 Pacem oratores nobis exposcere tutam.
 Festinant mandata viri, timidisq; feruntur
 Passibus ad sedem fratris: quem ponere iuuic
 Spemq; laremq; suum frondosi monte Seiri.
 Ante urbem (ex alto quã mons descendit in æquum,
 Et iam plana via est) iuuenile volucris agmen
 Pulsat equis campos, texens gyrum atq; rotexens:
 Et domitat currus: & amat decernere casu:
 Et cursus agitat pedibus: confertq; palæstrâ
 Pectora pectoribus, captatq; micantia crura
 Excutere amplexum quarens: iaculisq; volantes
 Consequitur, medium spumante per agmen Esæura
 Fertur equo, & pugna fingit simulacra sub armis.
 Cui postquam de me perlata est fama reuerso:
 Mouit in occursum centum quater ære nitentes,
 Cornipe-

Cornipedesq; citos concussit, & horruit hastis.
Extimui, & presso stupuerunt verba palato,
Atq; animi cor inane fuit, riguiq; per artus.
Fœmina quid verò? quid vulgus inermes? timentes
Extrema, auulsaq; comas, luentia planctu
Progeniem dulcem matres ad pectora pressant:
Cætera turba ferit lacrymosis astra querelis.
O fortunati, quos vitæ lumine cassos
Stirps sua composuit: quæ pompam funere duxit
Contumulans patria, & cineri solennia mittens.
Nos miseri. occumbens in sanguine seruus herili
Nunc se versabit, materno in vulnere natus:
Qui sumus viles animæ, sternemur ad vndam
Ignotis inhumata cohors inflectaq; campis.
Strage simul pecorum loca demugita rubebunt:
His quoq; lux veniet, non exhibitura sequentem.
Hos inter gemitus, me tandem colligo mente:
Et duplici pecudes nec non miserabile vulgus
Compono in turmas numero, ne fortè per ambas
Crude scat strages insana, sed altera casum
Telorum euadat: dein cum prece brachia tollo.
Abrami Isaciq; Deus, rex summe Deorum,
Rex hominum, iusto mortalibus ordine fata
Dispensans, Chanaam quo precipiente requiro:
Tempus in omne tuum benefactis memet ut amplius
Efficias,

Efficias, largisq; fidem promptissimus addas
Pollicitis: dignus non sum, quid aperta tegamus?
Cum rate per tumidum Iordanis laberer amnem
Exul: eram solus, baculumq; agreste gerebam.
Nunc via me binis comitatum iussa reducit,
Te dante, agminibus: qua tuta fidelibus, oro,
Ut praestes oculis, metuo, ne milite cinctus
Suscitet Esauus nullo discrimine cadem,
Foemineumq; bibant crudelia tela cruorem,
Et patris ante oculos in pignora fulminet ensis.
Tu dixti: en facie te prosequor, omnia late
Prospectu solita metiri: maior arenis,
Maior eris astris numero, per, habentia pondus,
Dicta precor: miserere mei, miserere meorum.
Finis erat votis: tum toto ex agmine lecta
In numerum ordinibus germano digero quinis
Dona, greges binos, armenta, cerna: petente
Fraternam ore fidem formo quoq; munus agentes:
Qui petiere viam praemissi, inducta priusquam
Vmbra diem tegeret, complectens membra soporo,
Errat ubi exercens Iacobus vortice lymphas.
Nec dum orbem medium nox acta subiuerat horis:
Consurgo, accipiensq; meos rate (lucida fidam
Luna manum regit) expono trans flumen in vluva.
Inde, ubi iam propior capit metus ire periclo,
Et pauid

Et pauor exanguis corda altius hausit: opacas
 Me fruticum in latebras conieci, in vota vacando.
 Dum queror occultus: membris ac viribus ingens,
 Ora vir hinc offert sublustri noctis in umbra,
 Luctamenq; manu confert extrema minatus.
 Obstupui: ceciditq; animus, cecidere lacerti:
 Spes iterum tamen in cursu fuit, excita verbo.
 Quare animam fidens in caeca pericula mitto,
 Obnixusq; fero luctantem pectus in hostem:
 Et medium amplectens astringo brachia nexu:
 Inq; vicem sparsa flauesco puluore tactus.
 Tandem ubi luctator nequicquam vulnera iactat:
 Attolluntq; mihi fiducia caussa, vires:
 Instar vt in pelago molis sim pondere tutus,
 Sufficiantq; manus in palmam animusq; tenendam:
 Perstringit subito femoris mihi sutura dolore
 Vertebra, mota loco, luxata hac, soluere tentat
 Amplexum adductum, queritq; excedere lucta.
 Vincis, ait: sine me: nam lux inimica propinquat,
 Nec fas, me terris attingat vt orta morantem.
 Deserat, cæpi: vim tendo: haud talia dudum
 Dicta dabas: nec te sino, ni meliora feruntur.
 Desioram, cæpit: dehinc Israëlitis habeo
 Nomen: Iacobus fueras. ardente tulisti
 In luctam ecce manu spe contra hominemq; Deumq;
 Fretus

Freteus pollicitis : & stat victoria tecum.
Vade, tuamq; fide constans fer ad aethera gentem.
Sic ait, & sese radijs immiscet Eois.
Quem tali ore sequor : tua sit, rogo, gratia nunquam
Rebus pigra meis, oculos qui Ioua subire
Annus, aspectu mortalem & corpore reddens.
Dixi : hinc ad comites vestigia clauda recepi.
Temporis in medio brevis est mora ; puluere nubes
Tollitur, hinnitusq; auras vicinior affert,
Et cita quadrupedante solum quatit ungula pulsu.
Participes thalami cum natis instruo gestu
Supplice, disponoq; vices pergendo quaternas
Fratri in occursum : pacati cinctus oliua
Ipse vero ante gradum, submisso terq; quaterq;
Vertice cum genibus. mentem concordia mittit
Fratri, odio penitus vacuam. mox ergo relicto
Ad terram dat equo saltum, & complexibus haeret,
Nec fungi lacrymis per mutua parcat amicis,
Dum fraternus amor refouere incendia quarit.
Post etiam vxores dextra amplexuq; petiuit,
Osculaq; admouit natis : ac dona recusans,
Nos letæ hospitij tenuisse optauit Idumes,
Seq; ad praesidium comitatumq; obtulit vlerò.
Contra ego : si tecum solida est mihi gratia, frater:
Si tibi legati, si vox mea molliat aures :

Da

Da precor accessum donis. mihi numinis instar:
Oris imago tui est: te virtus addit in astra:
Nec nocuit mihi, te fortunam habuisse nocendi:
Te cultu ergo mihi cur demeruisse negetur?
Dona cape, & meritis maioribus adde minora.
Præterea ut nostræ sis pars comitando cæteræ,
Non opus est: forsân quoq; non erit vile. tardis
Detinuisse tuas comitatibus abnuo curas:
Grege verò, cum prole viam superare coactus
Gressibus inualidis solito velocius, omnem
Cum vita per agros spem deseret inter agendum.
Persuasi: Esauq; absunte, in corda receptum
Flendo iterum pietas diffundere iussit amorem.
Postquam iter euasi, porrecti in dorsa, Seiri:
Ducere cura fuit per depressas conualles
Suchoti requiem, cum languor vulgus haberet.
Quosq; greges pecorum, quæ mecū armenta trahébã.
Inde viam tenui Solymæam lætus ad urbem
Et Sicimen: emtoq; sol'o, magalia fixi,
Et seruatori data sunt sua templa potenti.
Has quoq; deserti sedes, oracla capeßsens:
Quæ monuere, domum Iouæ per sacra colendo
Adiuga Berbelis statuendam, ac ritè dicandam.
Indigena hinc etiam, se mecum in fœdera mittens,
Tradidit arbitrium diuorum usq; suorum

Omne

Omne mihi: gemmasq; comis colloq; profanum
 Diripuere aurum sibi quisq; cauag; dederunt
 Mandandum terræ sub multifida terebintho:
 Et festo populus fuit omnis concolor, albo
 Intactog; nitens velamine. deinde profecti
 Condimus ad Luzæ pia sacra binominis arces.
 Sedula matris ibi nutritrix Debora Rebecca
 Faro functa suo est: nomenq; sub ilice signat
 Funereos plandus perfusaq; odoribus ossa.
 Iamq; frequentabat celebratos ardua saxis
 Luzæ Dei cultus: solantis porrò tuetur
 Officium Deus, & bona dicit verba resurgens.
 Mater fide cultuq; pio: tibi (victor abisti)
 Addo Israël cognomen. secula propaga:
 Stirps tua cum populis reges à sanguine funder,
 Qui pia succedant Abrami in vota, tenentes
 Imperio Chanaam, lacti melliq; fauentem.
 Gratus ego, & vocis memor (auribus antè receptæ,
 Cum facerem ad Tigrim exul iter, fratrisq; cruentum
 Declinarem odium) fundo libamina vino:
 Attollensq; nouo statuam de marmore collis,
 Circumuelat am ramis, oleog; nitentem,
 Dat monimenta loco, diuine conscia vocis.
 Quid verò luctum rescindam, fata docendo
 Matris acerba tua? grauida iam cornua Luna

M

Crescendo

Crescendo nouies repararat : iterq̃ mouebam
 Latior ad patrem , qui celsam Hebrona colebat :
 Collisq̃ aëria cum turre refugerat Eder :
 Cum Rabel virides, nixu edens Beniamon, annos
 Funere deseruit, submittit vbi Ephrata valles :
 Ac partum soluens , animam quoq̃ corpore soluit.
 Hinc est dimidium nostri & pars altera voti
 Beniamus. at matrem post fata tuetur ibidem
 Ex merito supremus honos : vastisq̃ sepulcrum
 Molibus imposui, signata carmine tumba.
 Factus honos tumulto fuerat : pergentibus vltra,
 Sistit iter nobis vrbs regia : teq̃ reuiso
 Chare parens, omnis cura passusq̃ leuamen.
 Hisce diem implebat genitor sermonibus olim.
 Quos cum rettulerim tibi, rex pie : desino tandem,
 Protractisq̃ diu veniam narratibus oro.

SEXTI LIBRI IOSEPHIADOS
 FINIS.

PAVLI

PAULI DIDYMI
TORGENSIS

IOSEPHIADOS

LIBER VII.

Esierat Vates: Titan iter extulit un-
dis,

Axe vehens lucem, meliori fidere na-
ram,

Oraꝫ lata gerens. iussu ergo Pharaonis omnes

Ardor amicus habet Iosephum tollere honore:

Totaꝫ discursu certatim regia feruet.

Leticie festam cecinit caua buccina lucem:

Hancꝫ fidem explorans per mœnia fama reportat.

Molliter increpitans, pars nervos consulit arte:

At pars leticie reliqua instrumenta ministrat.

Infrenant currus alij, & præsepibus altis

Cornipedes ducunt, spirantes naribus ignem.

Iacobidem expectans, cristis auroꝫ decorus

Stat sonipes niue candidior, spumantiaꝫ ore

Frena exercet ouans: cui pectora plausa laceffit

Impiger Automidon manibus, dextraꝫ repexas

M 2

Effundit

Effundit ceruice iubas. procedit ab aula
Rex tandem, ac iuuenis, regni spes altera, iuxta:
Et populo infuso portæ præbentur aperta.
Conspæctu in medio procerum populiq; deinde
Ipse Pharo, solio subnixus, fæderis aquas
Condebat leges, sociumq; in regna vocabat
Hebraeum. decoris monumentum & pignus vt essent:
Idem ferre dabat magno huic in munere vestem
Bombyce Arabico niueoq; colore nitentem,
Quam circum triplici Maëdro amplectitur ostrum:
Tum grauidum gaza torquem: rubriq; superbum
Oceani spolijs, digitos obeuntibus, orbem:
Quem sibi detractum Vati induit. atq; salutat
Seruatorem hominum primus, patriæq; parentem:
Et circumuecto plausum date, voce profatur.
Abramidem ex templo rota tollit ab arce quadrigis
Regia per muros, stipante hinc inde caterua.
Præuia concha tubæ mugitibus impulit auras:
'Tibiaq; & cithara, tum barbita, versaq; palmis
Nablia cum sistris, animi felicia læti
Argumenta, mouent dulci discrimine cantum.
Sternitur omne solum sertis: lustratq; choreis
Turba puellarum iuuenum, gaudetq; tuendo.
Excipit vsq; ducem vulgus per compita plausu,
Perq; vias latè vocem strepitumq; volutat.
Prosequitur

Prosequitur votis populi chorus omnis euntem,
Vnaq; vox: regi date carmina lata secundo:
Vivat iò, vivat. Cætum mirata frementem,
Vndiq; se plenis fuderunt agmina portis,
Visendi studio: turres ac tecta domorum
Obsedere senes, matres, & vulgus inermum:
Pulvereamq; oculis nubem sine fine sequuntur.
Talibus Hebraeus donis & honoribus auctus,
Æqua mente tulit bona, qua mala ferre solebat:
Pectora nec leto sublimia tempore gesit.
His actis, curam steriles extendit in annos
Providus, ac regis, non mollia, iussa secutus:
Et lustrando viam per Anubidis arua petiuit.
Nec labor in cassum cecidit: dii cuncta secundant.
Horrea magna locat per rura, per oppida passim:
His Cererem stipat, dum terra Ægyptia largè
Semina persolvit, nec non impendit, emendis
Vndiq; frumentis argenti auriq; talenta:
Et frugum componit opes per rura, per vrbes.
Quoslibet instantes videas: opus vtile feruet.
Vomere pars campos omnes, collesq; domare:
Pars culti umbriferum nemus horti euertere ferro,
Et fecunda nouo committere semina sulco:
Pars tectis optare locum, pars ducere muros,
Nocte dieq; gemit tunsis vbi messibus ingens

Area: pars grauibus plaustris onerare maniplos:
Pars etiam precium peregrinis farre sub oris
Mutare, & velis, felicia messibus, arua
Arripere: accipiens venientum grandia cursu
Pars onera, exercere ingis lorisq; iugales.
Munere talis apes diuerso amor vrget habendi:
Dum factum educunt alie, spem gentis, adultum:
Inuigilant alie victu, pictumq; sereno
Sub Ioue ver populant: alie fundamina ceris
Ponere prima parant, ac dædala fingere tecta:
Dumq; fauos stipant: aut castris vellere signa
Contra hostem properant: porta aut statione tenetur.
Exiguo magnum quoq; sic onus ore gerentes
Experiuntur opus durum, & sub sideris aestu
Venturae memores hyemis quæsitæ reponunt
Formica in medium: prædam pars ore per herbam
Conuectant: humeris pars ordea grandia versant:
Circumeundo moras pars castigare laborant:
Ridet ouans tellus: animos ad sidera tollunt
Agricolæ, Cereriq; incondita carmina dicunt:
Dantq; choros pedibus, redimiti tempora culmis:
Gramineisq; thoris fusi carchesia vertunt.
Lætæ etiam pecudes superant vix vberè limen.
Dum redit itq; frequens, pulcra pulcerrimus hæsit
Præses in Aſenetha, & caluère sub oſſibus ignes.
Certior

Certior assentit Pharo: nec pater abnuir omen,
Maximus antistes templi, Phœbiq̃ sacerdos,
Quà nemus argutum cantus ediscere gaudet
Pieridum, dictam de nomine Solis, ad urbem.
Lucus erat tectis, Lauri latissimus umbris,
Seruata longum sub religione per æuum,
Latooq̃ sacrae maculis auroq̃ coruscans,
Huius apum ductor supremam, vectus ab Austro,
Ecce comam obsedit: nubem agmine deinde secuto
Aspexere trahi, & pedibus per mutua nexis,
Examen subito demittere frontibus ruam.
Protinus ex adytis Phœbi responsa petuntur:
Ille sacerdoti voces ita reddit ab antro.
Cum tibi nata domum seruabit, nubilis annis:
Inter eam indigenas, moneo, sociare petitis
Abnue connubijs: generos adiungere quare
Partibus ex illis, ap̃is vnde examina duxit.
Sanguine gens vestram feret externa nomen in astra,
Considens regnis, quæ non sibi debita fatis.
His ergo augurijs Præfectum poscere fata
Virginis ipse parens externum credit, & optat.
Præterea captis dum Nympha altaria tadis
Ædibus in patrijs adolet, spectanda coronis,
Flauentes effusa comas, induta paratus
Sepositos: rutilos de vertice fundere visus

Lumen apex, molliq; innoxia lambere tactu
Flamma caput, stellaq; abssistere tempora circum.
Id verò ferri mirabile: namq; puellam
Inde fore illustrem fatis fama, caneant,
Nec sua fatidicos tali omine cura fefellit:
Quippe hæc Asenethe, gentili creta parente,
Mater Efraimum pia sustulit atq; Manassen
Iosepho & geminam per Abrami deinde nepotes
Perq; Chanam claro diffudit sanguine gentem.
Fortunatus erit, qui duris cedere nescit:
Dexter enim velis tandem volat. aquore molles
Nunc secat ecce vias iactatus turbine primum:
Pollicitisq; Dei respondent cuncta benigni.
Digerit is regno ritè omnia: iura dat idem,
Atq; modum sacris benè præcipit: illius vna
Læto Hymeneus adest felix, Charitumq; venustas.
Connubijq; diem festum iussere vocari
Et rex & populus, Præfectum laudibus æquans
Cælo, ob consilij monitus, ob honoris amorem.
Non tenuere faces Diræ de funere raptas,
Aut struere thorum, thalamis vt herilibus antè:
Non tecto incubuit feræli carmine bubo.
Iamq; peragrantem latè loca se prima portat
Iacobiden æstas terris ac Gibonis amne:
Cum pater alcyonans, dum tangit Copta metam,
Vertit

Vertit ad ingratos immitem luminis orbem :
 Atræq; duxerunt Parca subtegmina fufis.
 Sunt pestes geminae, quas nox tulit horrida partu
 Aligeri cinctas serpentis nexibus : istæ
 Apparere solent irati in limine Regis,
 Atq; metum & curas acuunt mortalibus ægras :
 Exercere malos pœnis si quando reposcit,
 Moliriq; famem, bellumûe, luemûe. supremi
 Ex his vna ducis missu se concitat alis
 Orbis in indigenas, ieiunæ nuncia cladis,
 Exitiumq; ferens aruis. mox aëre pendens
 Ecce, papyriferi tot fluminis ostia supra,
 Ere famis longæ signum canit illa recuruo.
 Buccinag; ut medijs auras concepit in vndis :
 Omnibus est audita vadis, auctusq; repressit.
 Naiades attonitæ retrò sua colla dedere
 Sub latebras : lapsum reuocauit Nilus in ima
 Territus, osq; regens : tenuis capit alueus amnem,
 Littora destituens : fugientibus arida passim
 Supplicat herba vadis, septeno vrenda calore.
 Hinc Dea se pennis extremam tollit ad Arcton,
 Quâ supra Scythiam glaciale vertitur axis.
 Tristis ibi tellus, & grati germinis exors,
 Et planè impatiens cultura, & frigore segnis.
 Non Pomona colit saltus: non Bacchus arenas,

Non rus alma Ceres, non læta Patilia campos.
 Pallor & atra Fames sedem tenere sub antro.
 Quæ loca aum tetigit, lapidosa in valle repertam
 Dira Famem vidit curuo insectarier vngue
 Triste solum, ut vulsis radicibus ora leuaret.
 Hirta riget tristi coma vertice: squallida mento
 Barba iacet: dentes rubigine labraq; liuent:
 Lumina vultus habet caua pallidus: asperat ora
 Victus inops: lumbis extant sub inanibus ossa:
 Viscera dat numeranda cutis: conferta teneri
 Pectora crate caua spine tantummodò credas:
 Genua tumore natant: prodit quoq; tubere talus.
 Sub tua mitte (refert) iuga terq; quaterq; Canopum,
 Nec non pingue solum Chanæ: tibi nuncia porto
 Numinis. his dictis, conuersa aufertur habena.
 Nam quamuis aberat longè, & modò venerat illuc:
 Visa tamen sensisse famem. per inania monstrum
 Infelix iussas delatum Aquilone sub oras,
 Corrupto cœli tractu, crudelia ubiq;
 Spargit Egestatis viciato semina campo.
 Fallit ab agricolis rus credita: iacta volucres
 Ore legunt auido: segetes moriuntur in herbis:
 Astra nocent: messes lolium tribuliq; fatigant.
 Fregit aratra grauis tandem, vertentia glebas,
 Pauperies: lethoq; boues dedit arua colentes.

Nec

Nec propria in Scythia monstrum loca vertitur an-
 Quàm vice septena ieiunia sæua peregit. (cè,
 Viuitur ex annis lapsis, terræq; reposto
 Fœnore. sed penitus congestos frugis acervos
 Imperiosa fames primis populatur in annis:
 Nec fuga deinde mali miseris supèr. ergo Pharonẽ
 Supplice cum clamore petunt: quos ocyus ille
 Præsidis ad sedem verbis dimittit amicis.
 Effert se thalamo Iosephus mitis eburno.
 Læticiaq; velut totum Sol afficit orbem,
 Quando serenatum roseo petit æthera curru:
 Sic omnes capiunt Præfecto gaudia viso.
 Sternunt se genibus terræ, frumenta rogantes.
 Nec leuior numerus vicinis affluit oris.
 Non tot aues, prædæ cupidas, immittere Titan
 Manè solet valli, populante hanc falce colono.
 Area diues opem mox turbæ effundit egenæ:
 Et precium iustum Dux imperat. vndiq; gazas
 Congerit huc populus: saturatas murice vestes:
 Æthiopum lanas: auri memorabile facti
 Pondus & infecti: rubro eruta dona profundo:
 Crateras solitos auro: statuas elephanto
 Perfectas: tripodes: operoso ex ære lebetas.
 Copia grandis opum cumulatæ araria vincit.
 Quinta q; vix æstas se verterat: ecce colonus

Ducit

Ducit equos, armenta, greges: & mutat aristas.
 Sextus it autumnus: quid agat? sola sola supersunt:
 Arua paterna simul natis heu parcere nescit.
 Septima mancipio regi omnes accipit aëtas,
 Urbibus haud fugiens alijs transcribere ciues,
 Omnibus exutos opibus, vitamq; petentes.
 Que mandant iterum tamen aruis, sponte ministrat
 Semina præfectus cunctis: nec pacta recusant,
 Quinta ut reddituum pars regi cedat ab agris.
 Orbe locus medio est, testis eductus ad astra:
 Vnde, quod est usquam, narrando quod editur usquã,
 Inspicitur, penetratq; aures, quæ subrigit aures
 Mille, oculosq; gerit mille, oraq; mille resoluit,
 Et fert se totidem per utrunq; volatibus axem,
 Fama tenet. portæ centum huc iter undiq; pandunt:
 Et locus est omnis populari peruius auræ:
 Rimaq; parietibus transspectum præbet apertum:
 Opponitq; seram custos in limine nullus:
 Nocte dieq; patet. fremor alta per atria raucus
 Diditur: incerto miscentur murmure testæ:
 Qualis aquæ strepidus solet esse, ubi saxa morantur
 Lapsum obiecta vadi, cumulum voluentis ab imbri:
 Vel quales sonitus extrema tonitrua reddunt.
 Plurima turba vagis metitur passibus ades:
 Et genus, auricularum avidum nimis argutarum,
 Spargit

Spargit in ambiguo rumorem: fictaq; veris
Mista refert: auremq; nouo substringit ineptè
Auctori. hiq; diem vacuum sermonibus implent:
Illi audita ferunt aliò, dignisq; relatu
Adiiciunt aliquid, ficti prauisq; tenaces.
Illic credulitas sedem, temerarius illic
Error habet: subitusq; pavor, nec habentia pondus
Gaudia: tum rixæ varijs ambagibus orta.
Famaq; parua metu primo, vim sumit eundo.
Fecerat hæc notum quoq; per Chananëidos vrbes;
Frugiferam Ægyptum Cereris dare munera, veni,
Incola seu petat hæc, siue aduena: maximus ergo
Pastor, Hebrona colens (curis confectus & æuo,
Ingratig; soli fortunam expertus eandem)
Aduocat in cætum natos, ac farior infir.
Edocet, omne virum genus in scelus ire, profectò
Ira Dei, frugumq; oblita iniuria terræ.
Sit nobis pietas cordi, veniamq; rogemus.
Credo equidem, duris nos curæ in rebus habebit:
Nam promissa dedit, nec eum sententia verteret.
Porrò, si qua viam dederit fortuna, sequamur,
Et parte auxilium cladis tentemus ab omni.
Ergo famè Ægyptus populis (nam fama vagatur)
Cum leuet, atq; viam multi, quæ semita monstrat,
Corripiant: quò vos mora segnes vsq; tenebit?

Gihona

Gihona vos etiam cursu tenuisse decebat,
 Et patris seruasse domum, seruasse nepotes:
 Menstrua lux Chanaa redeuntēs sisset in aruīs.
 Vnus at interea curas auertere diēis,
 Et desiderium patri lenire laborem
 Beniamus, extincta solus de matre superstes.
 O si prae teritos annos mihi fata referrent,
 Qualis eram, profugo cognata ad regna mouerem
 Cum pede iussus iter, nec bis duo lustra negarem
 Seruitio tolerare graui, sub frigore & aestu:
 Haud nunc amplexu vestro diuelleret vsquam.
 Tu quoq, chare, comes tereres iter vtile gressu,
 Rahele nate mihi: ne fratres futilis inter
 Consilij auctor (sineret dolor improbus) esses.
 Tene mihi inuidit fortuna, vt praeda iaceres
 A licibus, rabidisq, feris: nec plura locutus,
 Demisit lacrymas, extrema in verba cadentes.
 Hisce dolor tacite praecordia conscia tangit.
 Mussant: iussa parant: quorū indiget vsus, adornat:
 Impediunt asinos, subituros pondera, frenis:
 Accinctiq, via patri dant ore salutem.
 Per valles Geraræ, celebratas nomine auici
 Hospitij, ac vitreo passim torrente superbas:
 Bersabes per agros, miti gratissimus umbra
 Lucus vbi Abrami florentibus accubat hortis,

Et

Et puteus nomen septenis traxit ab agnis :
 Per vada Bosoridis, cincta munimine iuxta
 Mœnia se Gaze vastum euoluentis in æquor :
 Deueniẽre locos, vbi Dux impendit in omnes,
 Ere dato, Cererem, vultu cultuq̃, verendus :
 Brachia cui, genibus submissus, quisq̃, retendit.
 Agnoscit fratres, sed non agnoscitur ipse :
 Præteritiq̃, memor, secum : hocce quid esse putabo ?
 Beniamus vnus abest : eadem hunc ad fata vocauit
 Gens odijs forsan malefida. Exquirere vera,
 Dissimulans fratrem, tentabo, & ludere dignos.
 Mox igitur : qui vos estis genus ? vnde venitis ?
 Quærit, & hac Ruben resecutus voce rogantem :
 Optime Niligentim, cui nos prætere vitta
 Sors comptum voluit ramum, pacemq̃, precari :
 Consilio hanc omnes animisq̃, fidelibus urbem
 E Chanaa afferimur. sterilis nos terra subegit
 Ignotas tentare vias, ac didita terris
 Fama tua : vt fruges inopi transcribere genti
 Ere velis, petimus. sumus vno patre creati
 Bis seni, charo superis : genus exit Abramo :
 Et domus ampla, manus vernarum densa, nepotes
 Multi, mille greges, pasterum deniq̃, turba
 Plurima. frumentũ, gens tanta vt viuat, ememus.
 Quid me fraude petis ? simulata concitus ira,
Præses

Praeses ait : speculator ades , nisi vultus & ora
 Fallūt : nō domus est Chana , nō tibi sanguinis auctor
 Abramus . memoras duodenos : quinq; bis assunt ,
 Improb. : nulla geris curae mandata paternae .
 Contra effusa , cohors lacrymis : nec fraude , nec astu
 Te capere aggredimur (ne rere) vt nomine eamūs
 Exploratorum . ferro haud popolare penates
 Venimus , aut praedas auertere : conscia sunt
 Sidera . quod deni tantum assumus , accipe causam :
 Fugit inire viam natu vltimus : haeret in iisdem
 Sedibus , interea patri vt solatia dicat :
 Vnum at prosequitur luctu domus , aethere cassum .
 Nec , mandata patris deferri , opus esse putamus .
 Si qua tibi pietas , fratrum miserere petentum :
 Si qua fides , miserere senis , miserere nepotum .
 Hic et si lacrymas rerum annonaeq; Magister
 Vix tenuit : fidum tamen alto pressit amorem
 Pectore . quin ficto se durior ore ferebat :
 Frater vt in sese descenderet , impius ausis .
 Nil agitis : fletus datis in statione paratos .
 Vnde fidem accipient , quae fertis ? vera fateri
 Debita fallaces subiget mora , carcere clausos .
 Sic ait : ac tristi mandari hos praecipit antro .
 Tertius Eoa lustrabat lampade terras
 Cynthius : eductis antro Dux talia fatur :

E

Est modus, unde fugam reperit fallacia nullam,
 Mente mihi fixum sedet, huc iter ultimus aeo
 Ut ferat: obses erit denis de fratribus vnus:
 Cetera turba patris sedem, emta fruge, reuisat.
 Si venit ille: fides non deërit, amabo reuersos:
 Quippe Deum spero memorem fandi atq; nefandi.
 Sin res falsa patet: per sceptrum Pharaonis, altum
 Per caput eiusdem iuro, vos dura manebunt:
 Gratia nec dabitur redeundi, aut copia fandi.
 Dixerat: ac sortem fallaciter accipit vrna
 Deiectam: atq; locus Simeonis dignior exit,
 Primi hortatoris scelorum, sic debita tandem,
Quamuis sera, trahunt per pœnas fata nocentem.
 Seruandum Simeona dedit vinctisq; domoq;
 Iosephus: reliquos opibus dimisit onustos,
 Clam precium reddens allatum, & in ordea condens.
 Exoritur fletus per recta: diuq; morantur
 Complexi inter se: neq; sat rationis in ipso
 Discessu, his animi cecidere manusq; solutum
 Pendet opus: vincto sortem miserantur iniquam.
 Vota metu duplicant adiuncto deniq; fratre:
 Et visus propior saevo timor ire periclo.
 Dumq; viam peragunt: vocem per mutua tollunt,
 Quo pacto ad pœnas vno ordine digna reposcat
 Numinis ira reos, capitisq; iniuria chari,

N

Limine

Limine fraudati patrio & fatalibus aruis.
 Conscia mens culpæ, gemitusq; precantis inanes
 Terribili horrificant monitu: pressosq; timore
 Ipse agit in somnis Iosephus & arguit ore.
 Multaq; se incusant: duris quoq; iurgia iactant
 Vocibus, infensi suasoribus, inter eundum:
 Inq; vicem seris assurgit turba querelis.
 Præterea his aliud maius, multoq; tremendum
 Hesperus obiecit magis: admirantiaq; hausit
 Corda pauor pulsans. nam linea vincla resoluens
 Leuus in hospitio, dulcem inuitante quietem,
 Atq; vocare parans lassum ad noua pabula mulum,
 Ecce manu in precium summo incidit ore repostum.
 Quæ nos monstra petunt? exclamat: numina prorsus
 Auxilium eripiunt solitum, scelerataq; tangunt
 Fata maium. Egypti Præfecto, proditor antè,
 Insimulante, fui: nunc fur ero. flebile demum
 Supplicium veteris noxæ expendemus ad vnum:
 Nec mora: precipites cursu metus acer agebat,
 Oprabantq; fugam diuersa per arua tenere
 In patriam, dono defensi noctis opaco,
 Ne manus à tergo trepidis se attollere posset.
 Vt patris ad sedes ventum, nec redditus vnà
 E&C Simeon oculis: genitor sermone requirens
 Absentem, gemitu penetralia cuncta ciebat.

Tum

Tum Ruben: fratrem nobis, gnatumq; reservant
 Prospera fata tibi: datur obses: caussa patebit.
 Longum iter emensi, casus superavimus omnes:
 Prætulimusq; manu pacem, frumenta rogantes.
 Haud puto (Præses ait) vos pacē huc ferre, sed ar-
 Nā speculatores nosco. hoc nos iure, negamus, (ma:
 Crimine posse premi: nomen patriamq; docemus.
 Verba ac vota damus sine pondere: vincula subimus.
 Tertia lux nobis tandem responsa ferebat.
 Non est euta fides: minimum huc aduertere fratrem:
 Et mandata simul patris deserte relictū:
 Obses ac vnus erit. regis caput astrag, iuro,
 Nī fiet, Nili vitate iramq; locumq;
 At pater: estne vsquam sic natus ad vsq; ferundas
 Heu pater ærumnas? crudelibus occubat umbris
 Vnus: in exilio nunc morti opponitur alter:
 Tertius amplexu se suberabit: hostis ad urbem
 Deniq; vos omnes iterum via perfida ducet,
 Vt trahat exitium cunctos, dulcissime nate,
 Si moriturus abis, rape tecum in cuncta parentem.
 Hos inter gemitus, maiorem pectore curam
 Tota cohors subito persensit: namq; recepta
 Obtulerant manibus sese cum frugibus æra,
 Pondere frumenti cum linea texta leuarent.
 Sanguis in ima coit præcordia, verbaq; desunt

Mentibus attonitis . hoc rebus defuit unum,
Exclamat genitor , spes omnis ut iret in auras .
Si via digressos Egypti reddit in urbem :
Haud necis est vobis mora libera . quiq; fuistis
Percontatores , eritis quoq; postmodò fures .
Nec fuga mortis erit : quia noxæ ficta geretis
Nomina . dij potius meliorem mittite mentem ,
Utrò ne miseri venientia fata vocemus .
Septem oratores de nostris ire iubeto
Velatos oleæ ramis , ac dona ferentes ,
Nostris ruris opes , ebur , aurum , & quicquid habeto ,
Ius proprium ut cedat patri , vincatq; redemptus
Viundo Simeon sua fata , minantia cladem .
Vertitur haud anima victoria regis in ista .
Illi etiam cæco poterunt exposcere pacem
Errori , dapibusq; inopes augere relatis .
Quæ patrio (Ruben memorat) vox excidit ore ?
Ni redeamus , erit labor irritus : edita summum
Dux regis genium diuosq; audire iubebat .
De puero promissa dabo (fors adiuvet ausum)
Certa reducendo . nati en tibi pignora sunt ,
Quos foueo binos : hos , si concredita fallo ,
Inferias umbris ardor tuus immolet ambos ,
Et nocuo tumulum perfundat sanguine inanem .
Abnegat , inceptoq; senex pius hæret eodem .
Tandem ,

Tandem, vbi nulla mali super est fuga: uincitis (in-
 Propositi^q huius mihi non licet esse tenaci. quit)
 Ite, simul^q Duci fortuna munera parua
 Portate: vt Nati, quem mitto, pericula lustrat
 Tutior accessus. Sunt inter plurima vestras
 Dona manus: secto sudantia balsama ligno
 Sub feruore Canis: rugosis Carica palmis
 Mixta: nuces: lacryma terebinthi: condita puris
 Roscida mella fauis: flagrantis germen amomi:
 Baccarum latices: quod mittunt Engada, passum.
 Nec non vestra domum duplici grauis are redibit
 Dextra viro: precio nimirum, proxima fato
 Quod via, nescio quo, reddebat fruge repostum,
 Quodq^q ferenda petent frumenta. exquirere pacem
 Interea precibus curabo sacrisq^q per aram.
 Postera lux subiit, feriente cacumina Sole:
 Iussa parant igitur, votis de more peractis,
 Iacobidae accincti: discedentisq^q lacertis
 Infusus collo pueri, ad praecordia pressi,
 Talibus illacrymans interserit oscula verbis:
 Molli o, chare puer, fato vttere: tuq^q relictis,
 Summe pater, miseresce patris, charoq^q profecta
 In capite o sobolis, precor, aspice suspirantem.
 Si natum incolumem leta mihi sorte reseruas:
 Si visurus eum dego, & venturus in vnum:

Durabo ad quemvis animum corpusq; laborem.
 Sin fortuna patri natum inuidet, atq; minatur
 Infandum istud iter casum, perdoq; senectæ
 Præsidium: liceat nunc nunc abrumpere vitam,
 Dum curæ ambigua, spesq; est euentibus anceps:
 Dum te progenies, ô me mihi charior ipse,
 Complexu teneo: tua dum datur ora tueri.
 Sic desiderium diffudit flendo senile
 Digressu genitor mæsto: inter brachia serui
 Collapsu statuere toro, bona verba precati.
 Iamq; iter emensos primus sistebat Eous
 Limine Iosephi: thalami qui sedibus auræ
 Progressus, genibus tendentes brachia, cunctos
 In spaciū interius duci imperat inq; recessus.
 Utq; hos accipiat mensis, se iussa parandis
 Accingit dapibus geniali cura paratu.
 Hospes ac ignarus: nimirum hic ille, canebar
 Quem pater, euentus precij cum merce relati.
 Quippe reos furti nunc, proditiōis ut antè,
 Nos peraget scuo Præses crudeliter ore:
 Ut sub seruitij iuga nos & nostra vocentur.
 Sic ait. hinc dictis ad heriles talibus usus
 Res dispensantem: breuib; quid pectora turbet,
 Accipias, petimus, quis certum est vera faceri.
 Es iterum in saccis, pro frugibus antè solutum,

Obiicit

Obiecit nobis sors mira : quis exitus instet,
In dubio est. in nos culpa haud cadit : astra ciemus
Iurantes, ideoq; argentum reddimus istud,
Ve, si suspicio cadat in nos fraudis, omittas.
Ille refert : tabulis respondent omnia nostris
Rite : nec arguerim vos vnquam aut era. timorem
Pellite: quē colitis, Diuū pater atq; hominum rex
Era inuenta suis curauit, muneris instar :
Vosq; suis Praeses mensis adhibebit amicus.
Dixerat : expleuit numerum mox compede liber,
Et fratres Simeon dētra amplectente petiuit :
Accepitq; repens crura alueus anne fouenda.
His trepidæ melius sorti confidere cepit
Abramides : curisq; emotis, munus adornat
Porticibus vacuis : vbi leniē inde pauorem
Res alia, & iussit letam sperare salutem.
Namq; vago intentus dum cuncta per acria visu
Pellegit, opperiens praefectum, operumq; laborem
Suspicit : acta videns annalibus eruta priscis,
Vnā agnoscit auos. haerens obtutibus ergo
Leticiam capit : & : quas nostri gloria terras
Sanguinis haud impleuit ? ait. sua praemia digna
Sunt etiam hic laudi: nil, quod metuamus, habemus:
Fama salus erit haec. lata omen voce saluto.
Sic ait, atq; animum pictura pascere gaudet.

N 4

Quippe

Quippe videbat, vti Iouæ mandata secutus
 Vertice Thariades Moria noua sacra pararet:
 Inq; pyram structo congestæ fragmine tædæ,
 Ense coruscaret, mactandi in guttur Isaci
 Districto, mæstis redimiti tempora vittis:
 Tum penderet vti libratus in aëre pennis
 Angelus, & iugulo pueri defenderet enssem:
 Perq; rubos aries, villis nitidissimus albis,
 Indueret luctans in acutas cornua sentes.
 In cælum scopuli iuxta hirsutaq; minantur
 Vertice nubifero siluæ: quas inter in herbis
 Abiectus, gemitu lacrymoso tundere circum
 Saxa videtur inops, collecto faucibus æstu,
 Hagarides mater dumis horrentibus errat:
 Cui genius pennis per sudum allapsus inane,
 Monstrat, vbi saliente queat restinguere tristem
 Fonte sibi pueroq; sitim: qui deinde sagittis
 Clarus, & acer equis, educantumq; ferinam
 Prædator nemorum fuit, in superabilis armis.
 Non procul hinc iussam molitur Noa carinam
 Monte sub aërio, lateq; frequentia pinu
 Euertit nemora, accinctus simul ipse securi:
 Attollitq; polo caua texta, bitumine tincta,
 Et victu cumulat. pecudes ager, aura volucres
 Micit ed, saltus variarum secla ferarum,

Reptile

Reptile pulvis : habet, quò se genus inde receperet
 Cum pare quodq; sua. super alto culmine sidens,
 Pavo colorata pandit spectacula cauda
 Ad solem : huic etiam pictas auis explicat alas
 Vnica, quæ reparans sese ipsa reseminat. alba
 Veris amans volucris, colubrisq; inuisa, supino
 Præ se fert strepitum rostro. sua pectora præbet
 Lamechidæ palpanda manu fera, prædita cornu
 Diuite : fronte minas ac formidabile lumen
 Præportat leo, rex nemorum, luduntq; per armos
 Fuluaq; colla iubæ : visi alii plaudere gryphes.
 Nubesq; exitio vulgi imminet atra profani :
 Securo quod humum pede pulsar, agendo choreas
 Ad cantum citharæ, Veneresq; pocula tractat :
 Quodq; mali metuente, sibi facit in sene ludos.
 Vicino in spacio cælum imbris omne ruebat :
 Noaq; iam clausa rate voluebatur in vndis,
 Reliquias mundi submersi impunè rehende :
 Cunctaq; pontus erant, nec habebat littora pontus.
 Tecta domus nulli, siluarum culmina nulli,
 Aërij montis iuga nulli aperire valebant
 Confugium : Nereus immisis sauit habenis.
 Proxima crescebant loca decrescientibus, athra
 Nempe serenata rursum, vndis : seq; columba
 E puppi liquidas cum coruo credit in auras,

Et frustra querit terras, vbi sistere detur.
 Altera mittit item pennis per inane volatum,
 Cuius ab ore virens meliora reportat oliua
 Nuncia, deinde senex egressus maest at honores
 Struatori hominum, seruatoriq; ferarum:
 Qui picturato venie rata ponit in arcu
 Foedera, diluuiq; metum bonus Iride soluit.
 Ignipotens alia petit actio parte Gomorrhas
 Fulmine, tempestasq; inuoluit mania flammis.
 Lotus iter fugiens maturat ad antra: retorquens.
 Lumina dirigit coniux, traxitq; rigorem
 Marmoris exanguis: vociq; haud peruia, credas.
 Ora ad aperta loqui velle, atq; expromere questus.
 Conuexo nemoris rupiq; puella cauata
 Vtraq; succedit cum patre: huic altera miscet
 In calatho vinum, petit altera colla lacertis,
 Hæc soror & genitrix Ammonis, at illa Moabi.
 Thariada femori tendebat deniq; dextram
 Rite, dabatq; fidem, Dominiq; in verba minister
 Iurabat, patria lecturus ab vrbe puellam
 Abramide: & frenis acceptis ore, Cameli
 Portandis humero donis bis quinq; subibant.
 Iamq; iter ingreditur loca seruus Eoa peragrans,
 Picturis expressa suis: hinc nubibus æquat
 Vrbs Solymæa caput: vastum hinc Iordanius agmen
Vndarum

Vndarum amnis agit per amictas gramine valles :
 Hic Iacobus iter secat : hic plaga voluere fumum
 Surgentis cælo Gileadi, Haranq; cacumen
 Visa aperire procul. fons pictum argenteus agrum
 Exultante petit iuxta pede, densaq; lati
 Umbra cadit nemoris : sub quo spirantia captant
 Frigora quadrupedes, latus alto cespite fulti.
 Dumq; Elieserus passus vocat æthera palmis :
 Nuda Rebecca genu, flauosq; effusa capillos
 Sese agit inter oues, in riuum mittat ut urnam,
 Hospes aquam rogat : hac fundente, leuantibus æstus.
 Mox etiam spumant iumentis fonte canales.
 Hospitis hinc donum, Bethuelidi fronte superbit.
 Gemma vomens ignem, baccata monilia collo :
 Effunditq; domus se tota ex urbe. parentes
 Muneris auctorem dapibus per gaudia lautis
 Accipiunt. pactam quoq; largius aurea donis
 Palla, & cyclas acu picta, argentiq; supellæ
 Afficiunt : fructus Labanem : & aromata matrem.
 Cum duce, postremo tabularum margine vectæ
 Terga camelorum nutrix & virgo premebant :
 Sponsus in occursum vestigia lata mouebat,
 Hagaris ad fontem : pudibundaq; veste maritam
 Ora obtendentem, missoq; in colla fluentem
 Vettore amplexu iuncto excipit, oscula figens.

Fratribus

Fratribus vndenis hæc dum miranda videntur :
 Bombyce aurato Iosephus ad atria fulgens
 Incessit, procerum turba stipante : per astra
 Qualem fert humeris se conspiciendus Orion :
 Aut Sol ipse, diem retegens, lucemq; serenans.
 Postquam introgressus Dux, & data copia fandi :
 Supplice voce preces ac dona peregit Iudas.
 Cui ductor breuibus contrà : iam parcite questu,
 Et prece sollicita : dabitur, quodcunq; rogastis.
 Non aded saxis præcordia gesto reuincta :
 Nec Sol iungit equos tam nostra auersus ab vrbe.
 Dignus honos fidei vestre hic erit : atq; perennem,
 Adducto puero, iungemus fœdere pacem :
 Nullaq; suspicio vestris residebit in orsis.
 Munera nec sperno genitoris : vt afforet vnà,
 Optarim, nostrog; super discumberet ostro.
 Nec plura: intuitu germanum verba represcit
 Fletus amore pio, labefactis pectore fibris.
 Iccircò ex oculis sese abstulit, ima recedens
 In spacia, vt lacrymis teste indulgeret abactò.
 Quas primum vt potuit siccare : serenus ad aulam
 Se reuulit, nardi perfusis rore capillis,
 Perq; genas puro deterfis fletibus amne.
 Interea struxit sudantis prompta ministri
 Cura penum, strauitq; toris velamina picta,
Argen-

Argentumq; ingens statuit, paterisq; coronas
 Induit auratas, generosaq; vina releuit:
 Regificosq; cibos calidi misere penates.
 In numerum lympham manibus dehinc vrna mini-
 Seq; thoris hospes componit, vt excipit etas. (strat:
 Digerit hoc nutu cœnæ pater. utq; locando
 Dissimulet fratrem: sese inter murmura fingit
 Augurium patera, digitis pulsantibus icta,
 Egisse. aduersa respondet fronte sedendo
 Niliacus: neq; enim mensa communicat iste
 Hebraeos. epulasq; suis de lancibus æquæ
 Diuidit hospitibus Iosephus, lautius vni
 Vberiusq; tamen germano: cuius amore
 Liquitur, affectu resolutis penè medullis.
 Mente subit genitrix: cuius caput Ilithyia
 Nixibus in duris morti donarat iniquæ.
 Mente subit genitor pariter: qui, coniugis ergo,
 Seruitio rulerat fallentem pacta Labanem:
 Perq; tot in grege seruando consumere curam
 Lustra coactus erat, vigilatas ducere noctes
 Inter oues, rapido vitam tolerare sub astu
 In campis rigidoq; gelu, calamisq; laborem
 Solari lenibus durum curasq; moramq;
 Cogitat & quoties, infidos inter, acerbæ
 Obiectare caput sorti sit forsan adactus,

Confor-

Consortes : quorum scelere à mangonibus emtus
 Orbe Parætonio Chanaam mutauerat exul.
 Hac agitans, dignum genio ter fingere læta
 Voce iocum studuit : ter vox at faucibus hæsit
 Conanti, ac tacitis rorant lumina guttis.
 Ora tamen tandem suppresso turbida fletu
 Exiit, & cyathis hilarat conuiuia largis,
 Concelebrantq; dapes læti, & vinaria poclis
 Inuertunt, iussi perfundere tempora Baccho,
 Seq; inuitantes calathis, Israëlæ creti :
 Ac de sorte noua tacitè sibi quisq; soluto
 Pectore gratatur. simul aptat carmina plectro
 Phœmius, hæc dapes iussus celebrare canendo.
 Vt gens prisca (refert) sanctorum exegerit æuum
 Sub tecto stipulis congesto antriq; latebris,
 Sponte colens sine lege fidem : sine militis usus
 Fecerit vt pietas, vt fecerit ocia virtus
 Securis : dapibus nullo vt cogente creatis
 Contentum, arboreos fœtus montanaq; fraga
 Vulgus olusq; aruis tum legerit, inq; rubetis
 Mora & corna simul, patulaq; sub ilice glandes :
 Cæperit vt nondum peregrinum visere litus,
 Inq; maris vastum descendere cæsa profundum
 Monte abies, vrsaq; viam duce tendere velis :
 Nullaq; terrigena, præter sua littora, norint.

Dein

Dein canit in silvis, inter spelæa, Cainum
 Incautè iaculo traiectum, vbi fortè Lamechus
 Cœpisset capreas telis agitare fugaces.
 Præterea memorat, ceu Methusælis alumnus
 Iura thori primus binas temerarit alendo
 Vxores: & eo natus traduxerit ardens
 In rura inq; lares curam, ad præcepta capacem,
 Iabal, & ediderit, quoniam foret vsus habendo
 Quicquid pecori: ceræ compagine iunctos
 Inter se calamos frater percurrere labris,
 Et citharæ tractare manu vocalia fila,
 Et pulsare lyram plectro monstravit Iabal:
 Tertius ad flammam diuersas Thubal in artes
 Tradiderit domitum ferri exercere metallum,
 Follibus accipiens auras reddensq;: nec inde
 Cessarit gemere impositis incudibus antrum,
 Erutaq; in gladios æra, in thoracas, in hastas
 Conflare, in falces, in dentem vomeris vnum.
 Tum quoq; nubiugis Eurum Zephyrumq; Notūq;
 Curribus ac Borean strepitantem iunxit, & ictu
 Fulminis increpuit, tollens ad summa quadrigis
 Sidera, præsignem fama pietatis, Henochum:
 At mortale finit dilabi corpus in auras,
 Pulchrior ut subeat facies & dignior astris.
 Pyramidi in regione locum Babylonide tandem
 Optat,

*Operat, & ad nubes testis educere turrim
Coctilibus muris massaq; bituminis instat:
Donec turba, mouens confusis ora loquelis,
Intellecturis nequit amplius auribus vri.*

SEPTIMI LIBRI IOSEPHIADOS
FINIS.

PAVLI

PAULI DIDYMI
TORGENSIS

IOSEPHIADOS

LIBER VIII.

DAmq̃ rotis medium Phœbe pulsabat
Olympum:
Atq̃ mero victi, perq̃ alta cubilia fu-
si

Iacobide toto proslabant ore soporem.
At nondum in somnos soluit sua corpora præsul
Egypti: membris auertit cura quietem.
Sic adeò insistit secum, & sic ore volutat:
Fecerit vt fratrum manus ad scelus omne, recordor.
Meq̃ odia illorum steterint vt atrocia circum:
Qui sint in puerum, spectare quid ergo vetabit.
Hæc secum: & mora nulla. Viro dat iussa fideli,
Credita cui fuerat rationis cura tuenda
In domibus. frugum dono distende petito
Hospitibus fasces: post aurum insigne, quod astat
Nostras ante dapes, Beniaminis induc textis.
Digressisq̃ morum facturus, curribus insta

O

Atergo

*A tergo, furtiq; reos age quemq; reducens.
 Sic ait: hic iussis accingit, & hordea condens
 Stipat ibi pateram, gemmis auroq; micantem,
 Egregium prisca monumentum etatis & artis.
 Ergo ubi luce dies prima reuoluta ruebat,
 Corripiunt sese Chananai, oneriq; gementes
 Succedunt muli, Memphisq; reliqua recedit.
 Multa viri inter se vario sermone ferebant:
 Principis insignis virtus, epuliq; recursat
 Lautus honos animis: haerent quoq; pectore vultus
 Infixi, vocemq; mouens Suadela lepore.
 Et iam vix oculis celsas vrbs regia turres
 Abstulerat: campis à tergo insurgere cernunt
 Puluere nigranti tenebras, & creber ad aures
 Visus adesse pedum sonitus, gemitusq; rotarum:
 Pulsaq; confusos clamores attulit aura.
 Quis globus ô (Ruben cõclamat) voluitur atro (rûl
 Turbine? quis fremor iste uirum? quis pulsus equo-
 Cui Leuis & Simeon: quid mirum? Egyptia pubes
 Pugnarum simulacra ciet de more sub armis:
 Vel contendit equis, domitatq; in puluere currus.
 Vix ita sinierant: cum sese ad compita miles
 Curribus obijciens, abicum custode coronat,
 Incumbitq; minis: quò te fiducia cursu,
 Perfide, vana rapit? patera fur teste teneris.*

Tu

Tu quis es, hospitij qui tentes fallere iura?
Pocla, vicem meritis ita, surripiendo, rependis?
Quis genio Princeps libat, quibus omina captat.
Linea frumento quisq; ordine soluit vincla:
Sub dium rapiam Cerealibus abdita donis:
Seruitioq; reum non ynquam exire licebit.
Dicta parat contra Chananeus: seq; caputq;
Patris, in hoc nisi mens bene sit sibi conscia, diris
Deuonet: utq; fides tentetur, vincula demit
Fascibus, ecce autem manibus se cymbia reddunt
Fine sub extremo, Beniaminis inter auenas:
Quem mox tota cohors inter gladiosq; manusq;
Praesidis ad puteal, verba excusantia frustra
Dicentem, rapit, & non profectura precando,
Brachia tollentem. Quò nunc se vertat Iudas?
Huius enim dextram fidei monumenta poposcit
De puero genitor, trepido quia pectore verset
Consilij? pulsat cum fratribus astra querelis
Abscissus chlamydem, recipitq; ad mœnia gressum.
Iussa, preces, gemitus, lacruma genitoris, in ipsis
Omnia sunt oculis, data dextera, pignus, & obse.
Ac via sic tandem data voti, obstructa dolore.
Dux Nili, interpretq; Deum, cui sidera parent:
Fratres te miseri, quos sors inimica fatigat,
Oramus: propius res lenior aspice nostras.

Non ea vis animis, ut flammis vertere prædam
 In patriam, condatur puer carchesia furto:
 Quem talem, ut sit amans recti, genuere parentes.
 Nec longè testes querendi scilicet: ecce
 Exolvit precium nos suspitione relatum.
 Forsan heri tulerat duro conuiuia vultu
 Niligena, inuisus quæ Nilo Hebraeus inibat:
 Atq; ita composuit fraude in nos crimen & astu.
 Nec tamen hic nobis mens dextrarq; criminis experts
 Spe magis accendunt animos: clementia, Princeps,
 Quàm tua, quæ cælo te laudibus aequat, & ingens
 In fratrem inq; patrem pietas: cui pectore & aure
 Te facilem tribues & amicum: frater, & hæres
 Nominis, ac genitor tibi si fuit obsecus æuo.
 In manibus fortuna tuis natiq; patrisq;
 Et fratrum: vnus amor nobis, communia damna,
 Et commune bonum. si subiuga mittitur vnus:
 Se tibi quisq; iugi sub leges tradit. adempta
 Prole, patri non est mora libera funeris orbo.
 Seruitum potius peregrinis ibimus aruis:
 Quàm dare plangores patrem aspiciemus, & inter
 Questus ac lacrimas fata immatura vocare.
 Nunc igitur veri per numina conscia, perq;
 Si qua fides, quæ restat adhuc mortalibus vsquam
 Salua, precor: per vim pietatis, perq; senectam
Isacidae

Isacida magni, qui nobis sanguinis auctor,
 Per spes surgentis Beniaminis, oro : fauore
 Vince iram, miseresce senis, miseresce iuuentæ.
 Iosephi hic animum pietas fraternaq, tandem
 Nomina fregerunt : lacrymisq, ruentibus, imo
 Corde effusus amor ficto sua vota morari
 Abnuic ulterius vultu, manifesta^q fecit
 Indicia : ut nubes, surgente coacta vapore,
 Tandem abit in pluuiam, resolutis frigore guttis:
 Emicat ut flamma clausus fornacibus ignis.
 Res (ait) arcana est : discede, nec eripe testis,
 Quisquis es, arbitrium nobis secreta loquendi.
 Proruit ergo foras se turba, seri^q remouit
 Cardo Paratonios : tum Dux sine teste relictus :
 Ille ego sum (dixit) quem creditis athere cassum,
 Rachelides Iosephus : honos, Pharaonis in oris,
 Exhibet ecce fidem, somni sub imagine visus.
 Diriguere metu perculsi, mensq, repente
 Excidit, atq, genas exanguis pallor obiuit :
 Pectoribusq, pauor micat, ossa tremoribus vrgens :
 Et vox destituit linguas ac brachia gestus
 Orantum, genibusq, manus adhibere parandum.
 Sic stupor afflatus circumstat fulminis alis :
 Sic pallor buxus : sic stringitur vnda procellis :
 Imbre diem inuoluunt sic nubila : flumina frigus

*Sic glacie cogit: sic duruit equore saxum.
 Quem blando ore metum solatur amior heros:
 Mens redeat, fratres, trepidus pavor ossa relinquat:
 Nulla mihi increuit, licet huc sim venditus, ira.
 Moliti insidias estis mihi: tutus at illas
 Exitus exceperit. niger est demissus in urnam
 Calculus: at postquam numerandos urna lapillos
 Effudit, color est è nigro versus in album:
 Candida q̃, æthereo sententia numine facta.
 Innocuum soluit. pars hîc mihi tradita cecidit
 Imperij, Dapibus vestra ve ieiunia possem
 Solari: neq; enim felici vomere duram
 Bos prius exercebit humum, quam, didita terris,
 Quinq; immanis adhuc orbes explevit egestas.
 Quare agite, hæc patri tantarum in munere rerum
 Dicta reponeretis: migrando ut rura capeßat
 Egypti, & Chanæam vobiscum bis querat in agris.
 Hîc domus est ipsi, valle hîc confidet opima.
 Dixit: & amplexum dedit omnibus, oscula captans
 Intermissa diu: mitisq; in verba cadebat
 Lacryma. cui fratres amplexu colla vicissim
 Impedire pio, veniam lacrymando rogantes.
 Vnaq; vox: salve ter, frater, ductor, & altor,
 Sisq; bonus. plausu fremit ac singultibus aula.
 Fama, ruens tectis, agitatâ nuncia pennis*

Labitur

Labitur ex templò per mœnia tota, per arcem.
 Vrbs plausu indulget: gratus quoq; rumor ad aures
 Accessit procerum: latusq; benigna Pharaon
 Corda in Iacobidas non visos accipit: idem
 Hortatur celebrare diem dapibusq; meroq;
 Et iubet, vt Nili regio, latissima cultu,
 Hospitio Hebræis pateat. currusq; satellites
 Instruit, his vt se iussæ pater inferat ora.
 Et iam Thariadum cursus aurora vocabat
 Postera: prosequitur donis Iosephus euntes.
 Ordine cuiq; duas, signis gemmisq; rigentes,
 Extulit, & pictas auri subtegmine vestes:
 Germano vero binas donauit habere,
 Auxit quem precij facti infectiq; valentis.
 Tum vario costas denis onerauit asellis
 Munere, quo Pharios Pomona opulentat in hortis:
 Ac totidem mulas felicitis messibus anni,
 Auxilio superante via, massaq; coacti
 Lactis, & herbarum radicibus, atq; Lyæo.
 Omnibus instratos ostro frenisq; superbos
 Deniq; iussit equos duci: & ne flecteret vllum
 Infidos agitans, monuit, discordia fratres.
 Talibus ad patrem prognati Israël donis
 Se referunt in equis sublimes, testaq; lato
 Cum clamore petunt: noua res compescuit omnem

Tristitiam, gaude, capiamus ego gaudia? certe
 Ante mihi his vortunt merores: excipit ille.
 Gaude age, vivit (ij contra) tibi, lustra tot absens,
 Vivit id natus. quid fertis? (is occupat ore)
 An Iosephus adhuc vitali vescitur aura?
 Ne spe ne miserum tenteris ludere vana:
 Neus, tot obductos annis, rescindite luctus:
 Heu puer infelix crudelibus occubat umbris.
 Leticiam haud offert reditus tibi noster inanem,
 Respondent: Natum loca sorte tenere secunda
 Imperij aspicias: iter illuc tende rogatus:
 En currus & equos, en dona à Praside missa.
 Tum verò ex Erebo reducem fecere parentem
 In lucem: superas qui sese tollit ad auras,
 Affaturq; Deum gratus, dehinc talibus insit:
 In me nulla mora est: promptus, quà ducitis, assum:
 Ibo, viaq; libens omnem perferre laborem
 Aggrediar, quamvis non sit tractabile cælum.
 Si, tot post annos, oculis se reddit, & explet
 Pectora leticia Iosephus (sidera testor)
 Nil quero ulterius: mihi dulce erit edere vitam.
 Sic ait: & venum dat prata, agrosq; laresq;
 Et plaustris onerat gazam multisq; relictam:
 Auertiq; iubet pecus in Mendesia prata:
 Infrenatq; sibi currus: tolliq; nepotes

Imperat

*Imperat ac teneras pilaenta in mollia matres :
Et Pelusiaca parat ora advertere cursum.*

*Dic iam Musa viros, qui lati in regna Canopi
Cum patre migrantes iter ex Hebrone tulerunt :
Atq; virum numero percurrere nomina tentes :
A quibus Aegypti sese gens tanta per vrbes
Diffudit, peditum sexcenta vt millia deinde,
Armatam poterant qui ferre in praelia dextram,
Extulerint gressum disclusa per aquora, postquam
Secula fecundis duo sol percurrerat horis.
Primus agis currum, praestans aetate, Rubene:
Qui, pariente Lea, vita oram primus inibas.
At sceptris & honore sacro patriq; fauore
Excidis, ausu torum viduae incestare nouerca.
Sunt nati comites: Hanoehus, Psallus, & Hexron,
Et Charmis, generis iactantes nomina frustra.
Stirps ea nec numero nec erat successibus ingens :
Horrescoq; tremoq;, memor cum mente retracto
Terribilem euentum : qui, seditione frementem
Adumq; inuidiae stimulis, cum fratre manuq;
Cora Abiramum tulit. ausos poscere honorem
Mosis & Aronis sibi rupto humus hausit hiatu :
Subductaq; suos manes tellure videbat
Viua cohors, Erebi pallenti mersa profundo.*

Primigenam fratres Simeon Lausq; sequuntur :
 Ac Gerson huius lateri Cabarbesq; Merarq;
 Illius Iemuel, Iachim, Iaminus, Ohadus
 Agglomerant, Zohar, & natus Chananide Saulus.
 Hi duo pastorum turba sociumq; coacta,
 Funera per Sichemam crudo mucrone dedere,
 Atq; petiuerunt irati in vincula nymphas :
 Cum vim Dina soror passa inter sacra fuisset
 Hemoris, & spoliū rapti aula pudoris haberet.
 Gens dein tota dedit poenam à Simeone profecta :
 Inseruit fame monumentis Iuditha nomen
 Vna tamen, reperit quæ ciuib; ense salutem.
 Deducta Assyrio (qui venis vulnus alebat,
 Turpiaq; indomito faciebat vota sub igne,
 Moribus ingenuis & formæ lumine captus
 Purpureo) Ducis en vino somnoq; sepulti.
 Cervicem intrepido decussit acinacis ictu :
 Et notis dono truncum defensa reliquit,
 Sanguine singultantem atro; quem mane tuentes,
 Vertere cœperunt trepidantia terga phalanges :
 Mœnia quæ circum telis obfessa sonabant.
 Leuigenis verò Chananeæ ducere terræ
 Sortem haud cum reliquis licuit; sed Legifer illos
 Transcripsit, positis diuerso limite, ciues
 Urbibus: & iussit subigendo in sacra vacare

Pro

Pro rure, atq; focos extris adolere cremandis.
 Quartus init cursus ibi Sera & Peris Iudas
 (Natus veerq; fuit, postquam socer inscius arsit
 In Thamarin) Selaq; parens: & Onanis, & Eris:
 Quos fœdū atra dies subitò ob scelus abstulit ambos.
 Iuda posteritas Chanae cognomina fecit,
 Et clauum imperij rexit, clarumq; potenti
 Nomen in astra tulit magnorum sanguine regum:
 Quorum carpit honos radiantibus æthera pennis.
 Inde genus numerat quoq; felicissima mater
 Vindictis ætherij, qui calce petiuit Echidnam.
 Nomen habet generis Iesseo à stemmate Christus:
 A Pere est heros Iesseus origine nonus.
 Nupta Thamar fuerat cum fratribus antè duobus,
 Ere & Onane: thori spem verò Sela trahebat
 Tertius. ergo dolo socerum capit, ut sibi quærat
 Ex ipso sobolem, Thimnathidos arua petente.
 In faciem teneræ sua contulit ora puellæ
 Pigmentis vittaq;: & amictu ardente renidens,
 In quæstu finxit se pro meretrice sedere.
 Lanicij in cura Iudas erat: hæsit in illa
 Dissimulante nurum, Seraq; & Pere latentem
 Impleuit. pergens: hædum cape præmia (dixit)
 Pignus habe interea baculum, redimicula, gemmam.
 Mittitur hædus: abest meretrix. ter Cynthia fulget
 Orbe

Orbe recollecto : Thamarim peccasse, vagatur
 Fama loquax. Iudas, violatum exusta pudorem
 Ut luat igne, iubet. struitur pyra : subditur ignis :
 Pœna parata rea est. socer est mihi criminis auctor,
 Illa refert. testes : baculus, redimicula, gemma.
 Innocuam (Iudas exclamat) mittite : culpam
 Nempe ego sustineo cum Sela. ubi tempora complet
 Factus, & hora vocat geminum optatissima partum:
 Seram (hic protendit dextram, recipitq. rubenti
 Incinctam filo) Peres peruertitur ortu.
 Porrò incesta Thamar, suspensusq. arbore Nasson,
 Qui Peris pronepotis satus fuit Aminadabo,
 Et meretrix Rahab^{is} Nassoni enixa nepotem,
 Et Davidis auum gignens Moabitidis Obedum
 Enato Rahabes, Messie in stirpe celebrem
 Obtinuerunt simul numerum: ut rata signa paterent,
 Nullum à te cœlo prohiberi Christe recluso,
 Siue alienigena credant, seu labe notati.
 Dane deinde viam cum patre inuadit Husimus :
 Gloria cui veniet sine sanguine robore duri
 Manoadæ. fremitu, sine claua armisq. furentem,
 Quem ventris rabies exegerat alta, leonem
 Ille cruentata moribundum extendit arena.
 Mille Philisteos putris osse cadaueris idem
 Serauit humi : quod fudit aquas, ubi vota perustus

Ora

Ora siti fudit. cum Nox obscura sileret,
Præterea emotas immani cardine portas
Gaza humeris tollens, iuga sub vicina tetendit.
Quin etiam, æterna damnatus lumina nocte,
Amplexu geminas evertit in æde columnas,
Cum sacra iam procures Dagoni vota pararent:
Vt secum obrueret duro tria millia letho.
Oninium felix, heros Manoë, fuisses,
Si modò fœmineis aurem præbere negasses
Questibus. heu deforme nefas: crudele minantis,
Antè feræ ad fremitus qui corda inuicta gerebas,
Virginis ad gemitus haud corda inuicta gerebas.
Inde leuem cursu quatit acer Naphthalis axem
Seq̃ tribus comitem Guni cum fratribus inferre.
Contra hanc sæpe tribum fuit ausa laceßere pugnam
Gens vicina Syriũ: sed Martem euadere visa,
Ceu sese à rapido subducit vulnere cerua,
Quæ superat saltu positarum lina plagarum.
Sic, aciem postquam rapuit Baracus in hostes,
Maxima tempestas aduersis incidit armis,
Vt gemeret Cison telis caesisq̃ repletus,
Nec reperire viam seseq̃ euoluere posset
In mare: totq̃ animas vomuere, ut sanguine pinguis
Luxuriaret humus. somni tum munera captans,
Clausit in æternam belli dux lumina noctem:
Vitaq̃

Vitaq, cum luctu fugit scelerata sub umbras,
 Femina dum terra clauo per tempora adacto
 Inflexum applicuit caput, are sub aure relicto.
 Post animosus iter Gades contendit, & Exbon
 Gade satus, Ziphionq, & Sunis, & Haggis, & Arel,
 Arodusq, & Eros: Aser quibus agmina iungit,
 Et Imnas, Isuasq, & Isurus, atq, Berias:
 Et prognatus Heber, cum Maleiele, Beria.
 Gadei Elias generis perhibetur alumnus:
 Qui nubem induxit precibus, precibusq, fugauit:
 Qui pueri incubitu defuncti fata nouauit:
 Qui sibi rupit iter Iordanis veste per amnem:
 Vespera quem paut coruis Eosq, ministris:
 Quiq, ter elisis excussit nubibus ignes:
 Affatusq, Deum est, quò Sina cacumine surgit,
 Perq, nemus longo caua submouet antra recessu:
 Quadriugisq, rotis tandem institit, astra capeffens
 Turbine, flammiferasq, manu molitus habenas.
 Isacharus nono sese ordine letus agebat:
 Cui geniti, Tholas, Simron, Iobusq, Phuasq.
 Zebulon decimis agitabat frena quadrigis:
 Quem fecere patrem, Geredus, Iahleol, Elon.
 Ocra duxerunt semper tranquilla nepotes:
 Quam simul ob causam vicinis pendere censum
 Hostibus annuerant: & agros coluere, feraces
Palladis,

Palladis, ac faciles pecori, Cereriq; fauentes,
 Pomonaq; habiles, inrecentesq; racemis
 Pampineis vltimos, mutare iuuabat eosdem
 Cum Tyrijs merces, & cum Sidone carinas
 Instruere, ac ratibus metiri vasta sub astris
 Aequora, velorumq; alis intendere malos.
 Zebulonæo deduxit origine gentem
 Natus Amittheo vates: qui maluit Euris
 Infidoq; mari fugiens committere vitam,
 Quam defecere Nino Ioua aspera dicta superba.
 Cum venti eruerent imo aequora concita fundo,
 Astaretq; viris supra caput imber, opacam
 Noctem hyememq; ferens tollētem ad sidera fluctus,
 Et fata intentans pauesactis vltima nautis:
 Is se præcipitem mitti in freta seua iubebat.
 Quo facto, cecidit pelagi fragor, vndaq; ponto
 Subsedir, Solemque Thetis placata reduxit.
 Eiectum autem vatem dedit haustu in viscera cetus
 (Monstrum horrendū, immane, auiatū) terrisq; vo-
 Reddidit incolumē desueti ad lumina cæli, (mendo
 Tertia quando suos Aurora ostenderat ortus,
 Tandem Beniamidas ducit via: Becherin, Arden,
 Asbelum, Naaman, Ebium, Mupimon, Hupimū,
 Roschion, & Geran: animos ad fortia natos.
 Hac de stirpe genus claro descendit Ehudo:

Qui

Qui gladium Egloni capulo tenus abdidit aluo,
 Cum tacitus medium Sol accendisset Olympum.
 Stemmatis huius erat Paulus quoq; gloria socum
 Qui signis aciem primum direxit iniquis
 Christigenum in populos: sed latè, è nocte vocatus,
 Deinde plagas mundi resonare docebat Iesum,
 Haud metuens diræ pro Christo occumbere morti.
 Quàm verò horribilem fecit tribus ista ruinam,
 Obsceno vetitis indulgens pectore cæptis.
 Fumat humo Gabaon, sublimis & inclyta bello:
 Terq; ferè denis viduati millibus agri.
 In medio genitor curru dat lora secundo,
 Grandior Israël auro: affixusq; sinistro
 Rabelides lateri, sublimi in honore locarie
 Vt Pharo Iosephum, magnoq; hic amore trahatur
 Cernendi patrem, docet: vt regalibus idem
 In picta mensas epulis instruxerit aula:
 Vt fidei illorum tentamina sumpserit auro:
 Soluerit vt positis meritis ambagibus iras.
 At voluens animo pater edita fata, potentes
 Quæ Chanae Dominos fore tempus in omne canebat
 Thariadas, oracula prius meditatur adire,
 Vt sciat, an liceat promissa excedere terra.
 Ergo profectus iter Bersæba sistit ad vndas,
 Sanxit Abramus vbi Geraris cum principe fœdus.

Marmo-

Marmoreamq; Deo statuens in collibus aram,
 Imponit flammis pecudem, intemerataq; libat
 Munera, sacratumq; preces effundit ad ignem:
 Summe Deum, errores animis ò detrahe cecis.
 Quondam sollicito, iam visa albescere luce,
 Tale dabas solamen auo: tibi (pelle timorem)
 Me textum clipei non expugnabile prasto:
 Maxima sum merces idem tibi. suspice. nunquid
 Percensere poli stellas numerando valebis?
 Non poteris. at non ha respondere valebunt
 Stirpi deinde tuae numeros. Chanaanica tandem
 Regna tuae genti fatis sunt debita, passa
 Exilium. Verbis dabimus monimenta: trienni
 Victimam cum vitula cumq; arietem capram trienni
 Iam faciat nudo mihi vota sub aetheris axe,
 Et factu imbuta quoq; turturis atq; columbae
 Fiat bonos ara. dixti: mora nulla: cruorem
 Culter aus pecudisq; bibit: dissectaq; contra
 Respondent sibi membra situ, volucrisq; volucris
 Integra. mox ingens pennis allabitur agmen
 Alienum, praedamq; avido petit ore: sed Abra
 Defendens sacris plodendo & agendo rapinam,
 Turba vago incassum praedatrix aëra lapsa
 Circinat. ut verò pelago caput abdiderat Sol,
 Sidereumq; caput succedens extulerat Nox:

P

Corri.

Corripuit tremulis altaria victima flammis
 Sponte sua, & piceos late populabilis æthram
 Condidit in fumos. vnâ Sopor impulit alis
 Terrificis lapsum, perq; artus ingruit horror
 Abramo, hosq; sonos auus aure animoq; recepit:
 Heres scribetur tibi natus: & ista sepulcrum
 Terra tibi imponet, placidè finire senectam
 Iussa: nepos fatis erit exul: at orbita quando
 Solis ab axe quater centum renouauerit annos:
 Me capienda suum fortissimus vltor habebit
 In spolia, & verti sibi cuncta regiâ, videbit
 Sub pede, nec metis Chanaæ discrimina fallos
 Nilus & Euphrates. quid nunc sequar ergo, doceto.
 Iamq; dies verso concesserat æthere tectus:
 Lanigeraq; senex effultus pelle, petebat
 Congressus superum vigili per somnia mente.
 Angelus ante oculos manifesta luce per umbras
 Visus adesse viro, talesq; expromere voces:
 O quid iter dubitas fecunde inferre Canopo?
 Ambages tibi me solando resolvere iussit
 Maximus ille cui defensor auig; patrisq;
 I, quò fata vocant: Mareotidos hospita terra,
 Stirps illustre genus tua sancto à sanguine prodet,
 Et pelagi densis numero certabit arenis:
 Optataq; manu tibi lumina conder ibidem

Iosephus, cineriq; tuo celebrabit honorem.
 Sic ait, obscuroq; puer caput aëre sepsit.
 Frenatos igitur prima astra cadentia rursum
 Quadrupedes iunxere rotis: ac portat Iudas
 De patris aduentu speranti nuncia fratri,
 Et maturat equo cursum festinus anbelo.
 Exemplò celerare viam dux obuius ardet:
 Murice cui pictisq; instratus terga tapetis
 Stat sonipes, voluitq; premens sub naribus ignes,
 Exercetq; lupos ore, ac pede verberat auras.
 Vox et lata tuba cælo, pulsusq; fatigant
 Aëra terga bouum, & lituo iuga celsa resultant:
 Puluereq; ruens cursu quatit ungula campum.
 In cætu procerum comitante Manassea tollunt
 Ephraimq; rotæ, genitos tibi, filia clari
 Asnetha Putipharis: quem, Solis nomine dicta,
 Pontificis fungi titulo vidère Lycas.
 Stirpe Manassea decus orti insigne gerebant:
 Ac populi Aurora palantia terga dedère
 Sub Gideone. metum confuso ita fecit is hosti
 Insperatarum trifido clangore tubarum,
 Fictiliumq; simul spargendum incendia flitu:
 Verteret ut sibimet vires in corpora telis,
 Cum populis Ammonæ satis quoq; pralia Iephtas
 Contulit: at sæuus confudit gaudia luctus

P 2

Victori.

Victori. quoniam, cum debita bella moueret,
 Maclandi superis votum conceperat amens,
 Quicquid ab arce sua reduci vestigia ferret
 Obuia. cumq; auctus spolijs in pace referret
 Arma domum Victor: cultis stipata puellis
 Vnica cum lactis erat obuia filia plectris,
 Et peragebat ouans palma praconica cantu.
 Crudeli tenerum nympba aurea praeuit ergo
 Ferro admota foci iugulum, Lethaeus & iuit
 Per corpus color, & cinis hausit eburnea membra:
 Cum Deus his vultu se declinasset ab aris.
 Ephramidis fuit ars contorta vulnus in hasta
 Dirigere, & cursus rapidorum flectere equorum,
 Et plumbum funda iacere, & consurgere dextra
 In gladium, calamisq; fugam, quos expulit arcus,
 Consequi, & inter se crudo decernere castu.
 Nuniden tribus haec, ingentem animisq; fideq;
 Ecce dedit: quo tot ceciderunt principe regna,
 Torq; duces animos liquere in puluere, in orno.
 Hoc duce, secta via est Iordanis ruta per amnem,
 (Pondere tanta preces habuere) & fontis ab ore
 Effusa Arctoum latices reuocauit ad ortum,
 Seq; recuruaui geminum in caput vnda. precatur:
 Vis fluuij retrò cursus hinc flexibus egit.
 Mœnibus Hierichus etiam nullo ariete quassa
 Procubuit,

Procubuit, iuga cum mugitibus alta feriret.
 Buccina. miratusq; viam sistebat habenis
 Sol, bigisq; gratum compressum Luna tenebat,
 Ac requiescebant consuetum sidera cursum.
 Iamq; domus procul & celsas Vrbis inclyta turres
 Heroum ostentabat: agensq; armenta Iacobus
 Innumerosq; greges secum, vestigia curuas
 Per campi valles gressu tardo torquebat.
 Versat amor flammam natoq; patriq; por ossa,
 Atq; moras omnes ore increpat. Utq; propinquas
 Parte laceffit equus sub utraq; hinnitibus auras,
 Pulueribus gaudens gressu insultare superbo:
 Anebobus magis & magis expectatio gliscit.
 Tandem, vbi conspectum Iosephi reddit adempti
 Vallis amena patri: palmas cum voce tetendit
 Vtrasq; & lacrymæ cecidere in verba profusæ:
 Iactatum accipio quantis te nate periclis?
 Testatui morsus rabidarum intrasse ferarum:
 Et sparsi vacuum lacrymis sine fine sepulcrum.
 Te, nunc dulcis erit mihi funeris hora, recepto.
 Gaudia iam pectus sua non capit: hæc tunc ergo
 Ludibus & vitæ iuuat indulgisse coacta
 Lustra tot, hoc late momentum lucis ob vnum:
 Quod mihi mæiores è pectore diluit omnes,
 Ac, rursum ve videar mihi gnatus, & intima, præstat,

Corda reformatus primos ætatis in annos.
 Quem resequatur dictis Memphiticus heros:
 Hæc est conditio viuendi: tristibus vsq;
 Læta pijs mutat Deus, vt quoq; tristia lætis:
 Eꝯ malo bona sæpe suis extundere nouit.
 Exoptata salus iam teꝯ tuosq; renisit.
 Hæc ait: amplexuꝯ patris per mutua pendet,
 Et desiderium pietatis fleribus explet.
 His actis, fit honos aris, gratesq; celebrae
 Tota cohors, nemorumq; dapēs sub tegmine fusa
 Instituit: memoriꝯ bonæ monumenta diei
 Incidit luco, dein, ne quid vota moretur,
 Aduena formatur dictis à Præsīde frater,
 Quis roget hospitium, consortesq;, arua petentes
 Hospita, dicta dies cum voce hac sistit in aula:
 O rex, iusticia cui dat frenare superbam
 Egyptum rex ille hominum, rex ille deorum;
 Dura fames Chanaæ nos Nilo aduertit opimo:
 Det sedem Gosenæ, gregis quæ cura tuendi,
 Nosse labor, quæ cura boum: nil querimus vltra.
 Suntq; animi nobis, nil magnæ laudis egentes.
 Migrantem haud Chanaam gremio excepisse pigebit
 Gosenios, tantūc abolēcet gratia facti.
 Talibus orabant: orantibus annuit ille.
 Colloquium regis verò ipso, vocante, petiuit,
Rege,

Rege, parens: canis quem sparsum, & mēbra ferentē
 Curua gradu tremulo, miratus plura putabat
 Secla Pharo passum. Sextū hāc mihi tēpora claudūt,
 Viginti (ille refert) post lustra, vagando peracta
 Sedibus incertis, & patris auig. magistra
 Etati numero vix respondere parata.
 Heu nimium brevis est annorum summa meorum:
 Sed, mala si spectes, nimium nimiumq. maligna.
 Hinc cani, hinc languor. nihil est humana profecto
 Vita, nisi exilium: nihil est, nisi mēror, & horror,
 Et labor, at sedes in cælo fata pararunt,
 Gaudiaq. & pacem, requiemq. huc tendere certo.
 O te felicem (rex inquit) terq. beatum,
 Cui licuit præsens cognoscere Numen ubiq.
 Terrarum, sortemq. auctore leuare, tot inter
 Exilia & casus: tibi cælum erit exitus inde.
 Quæ via sit Iouæ per sacra precesq. colendi,
 Iosepho didici referente: quid amplius ergo
 Numina vana morer, quæ dono affecit in aris
 Nostra superstitio? vobis de Numine Solis
 Vero vnoq. fides eribuenda. Serapin & Isin
 Tollas Nile tuam, tollas latrantia monstra,
 Quiq. manu oppresso vocem vetat ore resolui.
 Sic ait, ac donis auctum dimisit in agros:
 Mœnia Rameesses oppressi vbi postmodo cocto

Pithoniamq; urbem latere eduxere sub astra:
 Tecta sibi Isacida sub amœna hîc valle locarunt,
 Post hyemes patrem Isaciden septemq; decemq;
 Ultima fata vocant, cui, Ioua in verba vocato,
 Iosephus dederat iussus promissa, futurum,
 Sedibus v; corpus dignis exangue referret:
 Quas seruabat honos Abra, seruabat Isaci,
 Sub dorso duplici speluncæ, Ephronis in agro.
 Iosephoq; sacros natorum legit adoptans
 In numerum Israël Ephraïmon itemq; Manassen,
 Donatos Sichema. quorum huic caput ipse sinistra
 Primigenæ, inuito, transuersus ad omina captat,
 Patre, illi dextra: sed non sine numine: quippe,
 In regno Christi, sors excipit ultima primos.
 Magnus erit generis Dux (inquit) ac alter ab illo,
 Maior erit. mundi; opifex, cui præstitit Abras
 Cui pater Abramides cultum prece, munere, factis:
 Gratia larga Dei, qua vitam alterica peregi:
 Quo duco tutus iter feci, Angelus hosce perenni
 Complecti cura dignetur, & vndiq; valles
 Præsidio pueros, donis præstantibus auctos,
 Sive caduca petant, siue immortalia poscane.
 His dictis, genitor venturi præsciis omnes
 Aduocat in cœtum natos, sua cuiq; resignans.
 Gloria prima Ruben, generisq; potentia nostri,

Rex

Rex populi & Iouæ debebat honore sacerdos
Fungi, at primigenæ laudes non asserit iste:
Retia quem lecto genitoris tendere iuuit,
Et Bilhæ incestare thorum, rapit vnda, quod optas:
Es latice effuso quoq; vilior: amnis ab astu
Quippe tuo, haud capiens se corde, exuberat altè.
In Sichimen acuit crudelem perditus ense
Cum Lauo Simeon, crudo exercere dolorem
Mucrone aggressus contra ciuemq; bouemq;
Sparsus ita in spacium breue sortis vterq; recedet.
Quorum in consilium sanguis meus ire caueto.
Iuda, ad te venio, tibi regni insignia mando:
Tu manibus fratrum circumplaudere tuorum:
Præstabitq; tuis sese victoria castris,
Ac palmas genibus succumbens tendet inermes
Hostis, eris, qualis leo, cædibus ora ferinis
Imbutus: contra quem, fultum cespite terga,
Non ulli est animus, virtusq; in pectore præsens
Irasci propius per tela, & fidere ferro.
Non temere huic ausit quis sollicitare quietem.
Te duce, qui sceptrum teneat, sacrisq; ministret,
Semper erit, donec mittendus virginis heros
Ortum sustulerit, densum agglomerabitur agmen
Omnibus è populis misso: religabit asellam
In vice, in grauido religabit palmite pullum:

Persusasq; mero vestes color imbuet ostro:
 Suffundentq; oculos vberima vina rubore.
 Lac etiam dentes ringet candore profusum.
 Zebulon sedem statuens ad littora, iuxta
 Sidonios, pontum ratibus tentabit onustis.
 Offensus est quadrupes, oneri qui cedere nescit,
 Isachar: usq; subit vastissima pondera dorso,
 Et pacem redimit precio, confereq; tributa:
 Et pra rure latens praelustrem postputat aulam.
 Dan poterit genti describere iura feroci:
 Qui simul anguis erit, morsu fallente petiti
 Quadrupedantis iter sistens: ut verberet auras
 Calcibus, eiectog; effundat cernuus armo
 Bellatorem equitem, vires hic suffice, Ioua.
 Cretos Gade vocat labor acer: ducet in armis
 Ille viros, campisq; aciem diffundet in hostem.
 Felicem colet Aser humum: quem digna manebit,
 Regum ad delicias, diuini gloria ruris.
 Naphtalis instar habet cernuae: quae, septa corona
 I enantrum, mittit supra venabula saltum.
 Idem victor erit fandi, Suadaq; medulla.
 Vt nemus ad caelum ramis crescentibus edixit
 Propter aquæ riuum: sic patris ab omine (auitis
 Praestat id ominibus) largos quæ fratribus auctus
 Acquires, Iosephe. ducum fundamine magno

Ee

Et ratum & legum tua res, Iosephe, valebit:
 Cælum irrorabit silui ruriq; vigorem:
 Vena perennis aqua tibi seruiet: vber & agri
 Et pecoris tibi fundet opes: nil deniq; deerit.
 Turba quidem hostilis contendet spicula neruo:
 Sed tua tela magis penetrabilis audiet arcus.
 Beniamus at lupus est raptor, per ouilia turbans:
 Quem, surgente die, præda inuigilare iuuabit,
 In prædam socios partemq; vocare, cadente.
 Talibus veseros dictis descendit in annos:
 Compositus lecto, vitam pater exhalauit.
 Continuò exanimis bacchatur fama per vrbes,
 Et cælum incendunt Pharij incenduntq; Chanæ
 Luctibus: vnguentisq; dies quator ordine deni
 Flebile, Niligenûm ritu, infecere cadauer.
 Triginta vlteriùs fremuere ad funera planctu.
 Post aule procures Iosephus talibus orans
 Aggreditur dictis: arcta sibi (numina testor)
 Iurisiurandi me relligione sub horam
 Funeris obstrinxit pater, vt succederet ipse
 Inter auos tumulo: quorum completitur ossa
 Antro Hitheus ager, geminos pendente recessus.
 A rege hanc igitur veniam mihi, quaeso, benignè
 Accipite: vt suprema fides soluatur, & imos
 Perferat hoc animæ sub manes fama paternæ.

Ne-

Nec verò opto fugam tentare, vel improbus infra
 Hicheim esse solum puto regna Pharaonis. illic
 Ut ducam exequias patri, pietate meretur.
 Iussi orata ferunt regi: qui pondus inesse
 Optatis sinit, & comitatibus auget iturum.
 Tenditur ad Chanaan iter: Ægyptiq; senatus
 Et regni procures (memorem quid vulgus?) honorē
 Isacida magni comitantur, & agmina densant
 Curribus instructis, & equis, peditumq; caterva.
 Frons cunctis eadem: mæsto quoq; concolor ori
 Quisq; fuit, sumtis lugubribus: ipsaq; corpus
 In medio exanimum iumenta rehentia, fletum
 Fudere, ut largis rotarent lumina guttis.
 Nec fugiunt longos, ad dextrum, Hyperionis ortū,
 Vasta per Arabia loca circumflectere cursus:
 Fama ut finitimos plures excire labores.
 Iamq; admotus erat Iordanus amnis eundo,
 Area quā dumis horrens Atadea terebat
 Ordea: subsistens planctus simulacra futuri
 Pomparum ordo ciet: mæstarumq; astra tubarum
 Pulsantur sonitu: spargensq; incendia pinis
 Funereis latè facibus discriminat agros,
 Donec aquis radios Phœbi orbita septima tingit.
 Affluit interea numerus plangentibus ingens.
 Cultores Solymæ, Bethelis, & Aidos addune

Seco-

Se comites luctus : addunt Hebrona colentes,
 Ruræ præclaris Ephraceia debita fati,
 Turrinæq; Ederidos, geniorum carmina nato
 Olim audituræ Christo, quin fertilis verbis
 Deseritur Dothe, Sicimæq; exhausta silescit.
 Misit item Arabiæ nemus Ismaële creatos :
 Attraxitq; tuos vaga fama Seire colonos,
 Esauo genitos, nec non se protinus affere
 Cum seprem natis Vsitidos incola terra,
 Sidera laude petens Sophiæ & pietatis, Hiobus :
 Vim passa huic Dinæ connubia quippe dabantur.
 Funus auo, ignari cladis, duxere nepotes :
 Cladis inaudita, quæ mox erat inde propinquum
 Correptura gradum. Strygius nam fata vocabat
 Hostis eò, Ioue permissu, ut recta ruinis
 Opprimerent cunctos, genio cum pocula lati
 Primigena in domibus libarent, cresq; probassent
 Lætitie in partem celebrande adhibere sorores.
 Postquam ad speluncam ventum patrumq; sepulcra
 Ad tumulum exequitur solennes ordine pompas
 Iosephus patri, ludisq; celebrat honorem :
 Completisq; agris cætu, certamina ponit.
 Conueniunt, quibus ars currus agitare volantes:
 Armataq; manu castu, committere pugnam :
 Et, labente oleo, nudam exercere palestram :

Ac

Ac leuibus celeres plantis suspendere cursus,
 Praeuertiq; Notos: aurasq; impellere telis:
 Armorumq; habitu simulata laceffere bella:
 Et niti in scena focco, nitiq; cothurno.
 Præmiaq; in circo victoribus aggerat heros:
 Arma, rotas, & equos: auri quoq; pondera facti
 Infectiq; sacros tripodas, palmaq; coronas:
 Ardentes ostro lanas: aurumq; iuuenos
 Cornibus indutos: carchesiaq; aspera signis.
 Solibus exactis septem, ac certamine misso:
 Ter lustrant in equis monumenta, tubisq; ciere
 Luctisonos instans fremitus: penitusq; cauernis
 Sub mente immugit planctus. tum floribus antrum
 Rachelides spargens, gemitu hac super addidit alto:
 Nunc salue atq; vale genitor: quæ manibus ultra
 Exequialis bonos persoluat, nulla supersunt
 Munera, diuellor iam viuus: ac ossibus olim
 Mortuus ossa teram: quæ spiritus ecce reuifet,
 Quando caput tollet rediuuium dæmonis ultor.
 Interea verò hisce notis lapis indicet ossa:
 Hic situs Israël, duodena stirpis origo:
 Quem declarat opus victorem hominisq; Dei.
 Sic fatur lacrymans, versisq; refertur habentis.
 Dum verò cursum relegunt: malè conscia cæco
 Iacobidas fratres incesit cura pauore:

Indi-

Indignosq; metus vlerici fratris ab ira
 Quisq; sibi fingit, tutissima quæq; timendo:
 Precipue Leuis & Simeon. mitissima primum
 Criminis est facies: dein horrida pullulat hydris,
 Ore tonans diras Hecateq;, & flammea torquens
 Lumina: rimariq; inflat præcordia morsu,
 Diuellite animis, trepidantibus vsq;, quietem.
 Vt primum fandi data copia: talibus orant.
 In nos omne tibi ius, dux iustissime, cedit:
 In vento scribas & aqua delicta, precamur,
 Nostra, odijq; nefas obliuio deleat omne.
 Numen idem est nobis, idem simul ortus vtrinq;
 Sanguinis: hanc etiam tibi iussa suprema reliquit
 Ipse parens. lacrymas fratri excussare rogantes,
 Tendentesq; manu pacem: ac solatia dixit,
 Sic interfatus. formidine soluite corda,
 Soluite: portandas Zephyris, quacunq; fuere,
 Iam dudum offensas didimus. Si Numina pacem,
 Si genitor tribuit: tribuisse quid ipse recusem?
 Sors, malè iacta mihi, cecidit bene: cessit amicè
 Factum hostile mihi, Ioua improba damna leuantes
 Inq; bonum euasit fraudis molimen iniquæ.
 In me vestra salus posita est iam scilicet: assum
 Venditum à vobis, vt sit, victum vnde petatis.
 Desinit his, ab humo properans attollere pronos,
 Genua

Genua sibi amplexos, fletumq; per oscula siccans.
 Tempore ductor ab hoc pius annos quattuor egit
 Et quinquaginta, qui cum languore iaceret
 Fessus, & exhaustos frigus penetraret in artus:
 Fratribus ac natis dedit hac mandata vocatis,
 Fata simul ventura canens, ô sanguine iuncti,
 Vixi, & quem dederat mihi cursum Ioua, peregi.
 Cum verò ad manes concessero: tempore vultum
 Mutante, beu miseris famularia iura dabuntur:
 Ignarusq; mei regna ista tyrannus habebit,
 Qui iuga vos & onus ceruice subire coactos
 Exedisse odijs gaudebit, atrociter instans
 Verberibus populo, statuenti mœnia saxis
 Costilibus, puerosq; iubens in fluminis alueo
 Exponi. ac misso gens tandem vindice nostra
 Seruitio exhibet: spolijsq; Pharonis abundans,
 Hoste sequente, fugam pede per freta rubra tenebit
 Antè, fuga deprensa luat quam funere pœnas.
 Tunc, igitur precor, vt mea tollant ossa nepotes
 In Chanaam, interea per odores condita in urna.
 Exoluit gelido se corpore talia factus,
 Ponentiq; caput mors texit lumina nocte:
 Vitaq; cum plausu fugit letata sub umbras.

OCTAVI AC VLTIMI LIBRI
 IOSEPHIADOS FINIS.

PAVLII

PAVLI DIDYMI
TORGENSIS
LIBER

De
Prouidentia diuina.

A D

Illustrem & generosum
Comitem ac Dominum,
FRIDERICVM CHRISTO-
PHORVM, Comitem
ac Dominum in
Mansfeld.

℔

Pontus

Ondus habent tria grande: Fides
in Numine nixa,
Verbiq; incurſus ope ſuſtinuiſſe la-
borans:
Solamenq;, leuans exercita pectora
curis:

Et pietatis amor, contentis fortiter uſus
In luſantem animum frenis, prauisq; repugnans.
In tribus his ne quem fruſtretur cura parandis:
Eſt opus, ut regem regum uſq; Deumq; Deorum
Acria credamus deſigere lumina terris,
Præcipueq; pie ſua genti aduertere vultu
Namina. ſæpe autem (nam vera fatebimur) herens
Inter conſeſſum medius dubieq; negantem,
Sanctus in ambiguo eſt: an, ceu pia fama recepit,
Ioua bonis ſoleat curam præſtare fidelem,
Nec ſit noticia quicquam minus illius uſquam.
Cauſſa ter in promptu eſt, nam (quid manifeſta nege
Cuncta malis plerumq;, bonis nil cedit amicè: mus?)
Quandoquidem his uti fatum crudeliter, illis
Molliter aſſueuit, ruptum quoq; fœdus, & ordo
Rebus in humanis turbatus faſq; neſaq;
Confundunt: Virtus ac fors miſcentur in vnum:
Eſt vitium in præcio: certa atq; incerta videmus
Alternare vices: pro purpureo Narcifſo

Et

Et segete, heu lolium dominatur lappaq; campis:
Quaeq; virent passim, fallunt aconita legentes.
Deniq; nostra suum non semper habere putantur
Vota Deum: quando malus, aethera vertice pulsans;
Successus urgere suos, perq; obuia, more
Fulminis, ardet iter vastum secisse ruinis.
Hinc animus veterum studia in diuersa Sophorum
Scinditur addubitans. pars ferrea condere intra
Autumat in tabulis, impresso pollice nentes
Fatorum stamen non exuperabile, Parcas,
Quod non ipse dehinc rescindere Iupiter aufit:
Pars negat esse Deum: aut, si non negat, ore p̄fari,
Cura suas partes quòd languida deferat, audet,
Et quòd res ita casus agat, vertigine praeceps.
Plurima Fortunam pars, causse ignara latentis,
Diue in honore locat: cui soli cuncta referre,
Seu bona seu mala sint, expensa acceptaq; gaudet.
Hanc etiam causse caeca ignorantia cecum
Induit in vultum Diue, sistentis in orbe
Mobiliore pedem, manibusq; humana rotantis:
Estq; data huic toties, opulenta paratibus, ades.
Fortunam ante alios Tullius reuerenter habebat
Seruius, ex humili sedtum ortu nomen adeptus
Inter Romulidum reges, Vulcania proles:
Ac statuum Domina cultu afficiebat amico.

Quae statua ex auro posita, insignitaq; gemmis,
 Destituit nunquam aspectus: ad vota, Nerone
 Principe, Cappadocum per tralucentia saxa
 Transmisit foribus radiatum lumen opertis.
 Edidit hac vocem quoq; , templa dicata probantem:
 Cum, Volsca in patriam ne Martius arma moueret,
 Fletibus effusae matres precibusq; fuissent.
 Merce tamen potior multis sententia constat:
 Prima Deus caussa est, aiunt, itidemq; ,suprema:
 Aetheris ad motum causamq; ,deinde secundam
 Is retulit summam rerum, inferiora regentem.
 Grande sonans aliis, confectatusq; ,Platona:
 Mentibus aetherijs (inquit) genijsq; ,Creatrix
 Causa dedit curam gignendi & nata tuendi,
 Frenaq; pectoribus mittendi, eademq; ,premendi.
 Hinc tot numinibus, per tecta, per arua, per vrbes,
 Prisca superstitio, perq; ,aethera, munia didit:
 Ut sex femineae sortis totidemq; ,virilis
 Celestes, Phrygia cum matre, in vota vocentur:
 Dijq; ,alii, quos vix numero comprehendere possis:
 Numinaq; ,agrestum praesentia: semicaper Pan,
 Fauni cum Satyris, & monticolae Siluani:
 Naiades, ac Dryades, & Oreades, atq; ,Napeae:
 Semideumq; ,genus. sibi deniq; ,vulgus adoptat
 Hinc genios, vitaeq; ,duces, operumq; ,magistros.

Nos

Nos autem, (quibus ora, quibus præcordia fingit
 Spiritus ipse Dei verbo, & quæ lumina circum
 Caligat, nubem radijs dispellere curat)
 Nouimus esse Deum, qui multum opis omnibus vsq;
 In cura superesse sua sinat, vnus honore
 Numinis, ac trinus personis : quiq; potente,
 Cuncta creans & alens, benè digerit omnia nutu.
 Est huic tempus idem, quod erit, fuit, estq; : futura
 Et cum præteritis præsentia temporis exors
 Tempora dispensat mundo : sua fœdera sancit
 Naturæ, voluitq; vices : celebrantibus inter
 Se cœtum populis ius inuiolabile condit :
 Fataq; sortitur regnis, bonus auctor habendo
 Consilio, & rebus digno cum fine gerendis :
 Intentosq; oculos per singula versat, & vltor
 Crimini inprimis respectat numine iustos.
 His, quibus, vt par est, assentior, argumenta
 Dum breuiter dico, ne sit dubitabile verum :
 Carminibusq; pijs dum Iouæ prosequor acta :
 Quis cordi est pietas, animis linguisq; fauete :
 Inprimis generose Comes, cui seruit Apollo.
 Principio documenta Dei, cui singula cura,
 Machina dat mundi : series genitalia neclens
 Corpora : visq; duplex, quæ circumat æthera cursu :
 Stellarumq; orbes diuersi : & consona vasti

*Musa poli: & rerum decor aptus, motus, & ordo,
 Perpetuaq; vices: voluendaq; temporis atas.
 Composuit rerum prima inter semina pacem
 Dissociata locis ordo, litemq; diremit:
 Humida ne siccis inimica, geluq; calori
 Obstaret, leuitas oneroso, molle rigori.
 Resq; creans omnes calor, & liquor, unde creantur,
 Temperiem sumunt ab eo, quod friget, & aret.
 Et simile è simili generando sufficit alma
 Natura, & certo meditur singula fine.
 Assiduo rapitur gyro, astra volumine torquens,
 Aether mobilium gemino super axe polorum:
 Cursus in aduersum septemplete nititur orbe:
 Occursuq; fugam moderantibus aetheris astris
 Non eadem vis est, non una potentia, mutat
 Nocte diem, errantumq; viam statione moratus
 Sol regit, & numeros in tempora digerit auctor
 Seculorum: in terram ius Luna & in æquora cessit,
 Saturno in glaciem, Mauorri in fulmen & Euros,
 Mercurio in latices variæq; arbiuria formæ:
 Sub Ioue temperies, nec non innubilis aër.
 Utq; duæ cælum dextro totidemq; sinistro
 Axe tenent zonæ, quas orbita Solis iniqua
 In medio dirimit, Cancrum inter & Aegocerotæ:
 Sic in quinq; plagas, cælestibus vndiq; pressas,
 Disposuit*

Disposuit

Disposuit Fabricator humum. nam frigus & imbres
 Concreti sub utroq; duas dant margine vastas:
 Nox ubi per senos crebris circumuolat umbris,
 Per totidem lux est immunis ab aquore menses.
 Arua sitis torret duodenis subdita signis:
 Mitior his tamen est feruor, quos circulus ambit
 Alti solstitij. diuturnior ingruit aestus
 A latere, umbra cadat quāvis ibi in Arcton & Au-
 Monstrisq; & Colubris stationē prabet apricis. (stru:
 Inter ac ardentem positas & vring, rigentem,
 Aëris excepit blanda indulgentia terras.
 Ac Cereri ut possint & Baccho alijsq; fauere
 Gignendis, rapidumq; diem tolerare labore
 Arua, quiete gelu feruoremq; inter eunte:
 Limes, in obliquum vasto curuamine sectus,
 Frena Planetarum & Phæbi moderatur habenas:
 Cuius equos iungunt spacijs equalibus Horæ
 Distinctæ, & reuoluta Dies, & Mensis, & Annus.
 Lunaq; concipiens aduersa lampade flammam,
 Soli temperiem rebusq; alimenta ministrat,
 Semine prolifico nascentibus: atq; remittit
 Humoris succos, incendia grata fouentes.
 Utq; vias anni, rapidæ contrarius æthra,
 Sol peragit: retegitiq; diem, vertigine raptus:
 Circū ita præcipiti cerit acta volumine Phæbo

Noctis iter. menses verò illa ter ima quaternos
 Anni interuallo decurrit, quando rotatis
 Interiore poli gyro mouet obuia cursum.
 Vtiliterq; vicem peragant vt frigus & ardor:
 Signa hyberna tenet, cum fundit adaucta nitorem
 Luna per astatem: plenisq; aestiua recenset
 Signa vijs, Boreas vbi frigidus asperat vndas.
 Porro quis est, cui non animum stupor admiranti
 Arrigat huius iter breue sideris, atq; triformis
 Oris bonos, nec non fœdus cum Sole perenne?
 Obseruata legens regis vestigia bigis,
 Mense viam euadit, quam Titan conficit anno.
 Dumq; subit, dum se fert obuia, dumq; recedit
 A Phœbi radijs: visu haud metimur eandem.
 Nunc ea per totas agit altâ silentia noctes:
 Cornua nunc reparat, dum se collegit in ignes:
 Lampade diuisum nunc plenior alligat orbem.
 Deniq; Phœbeo se lumine cornua complent:
 Cumq; errante choro venerans Hyperiona Luna,
 Quâ vocat ipsius lex, dirigit inciea gressum.
 Quid memorem? quater vt duodenis serus opacum
 Vesper imaginibus stellarum accendat Olympum:
 Quarum obliqua poli bis senas orbita pascit,
 Ter quinas Auster, bis denas Arctos & vnâ:
 Astraq; præ reliquis insigni vt lucida mole,

Qua

Quæ terram superant multa vice, quinq; nitorem
Dent in Zodiaco, tria dextro in tramite, septem
In lauo: & cupidis obtutibus ora creetur
Spectantium Orion, humero, zona, pede fulgens.
Ver, Æstas, Autumnus, Hyems sua sidera norunt.
Sol novus hinc blando recludit lumine cælum:
Æther in gremium descendit coniugis imbri:
Palmes agit gemmas: animos fæta pingua tollunt:
Floribus balat ager: sese in decus induit arbor:
Pabula persultant pecudes: calor ossa reuifit:
Cantibus agricolas auis Auroramq; salutat:
Fluëbibus insultante salum rate nauta lacescit:
Rustica tellurem pubes molitur aratro,
Sparsaq; proscissis committit semina glebis:
Exercetq; diem diuersa finitor arte.
Sole sub ardenti, stridore arbusa cicada
Dein rumpunt: falcemq; vocat flauentibus agris
Expectata Ceres: ac dulce aluearia ceris
Mel stipant: culmosq; terens gemit arca pulsu.
Mox Autumnus opes cornu prædiuite fundit:
Distenditq; nemus vario penetrat lita fœtu:
Et redolens plenis spumat vindemia labris:
Et pedica tendit calamoq; volucris auceps
Insidias: versatq; iterum boue rura colonus.
Claudit Hyems tandem arua gelu, canetq; pruinis,

Et niuibz ruit, & siluis populatur honorem,
 Et glacie cursus tumidarum frenat aquarum.
 Quando opus est æstu: spirat Leo naribus ignem,
 Icarusq; canis fouet ore incendia sicco.
 Quando opus est pluuijs: cadit imber, & omnia plenis
 Rura natant fossis, obitus ortusue mouente
 Taygeta, aut Hædis, vel Hyante, vel Oricne.
 Diuidit hic anni tria tempora: Sole fugatus
 Arietis obradios, Veris noua tempora ducit:
 Decedens iterum radijs, se nuncius affert
 Aëstatis: fugiens surgentem è gurgite manè
 Scorpion, emittit spirantes frigora Cauros.
 Vis quoq; certa regit diuerso flamina tractu.
 Euro (cui debent se sicca, salubrior aër,
 Feruida) sub foribus cæli Eos cæta locauit:
 Proxima sunt Zephyro. Phaëthôte tepentia merso
 Littora, mulcenti flores rorantibus auris:
 Clangore excutiens pennas, nimbosq; serenans,
 Tundit Riphæos Aquilo, innasitq; Triones.
 Cessit habenda Noto contraria terra madenti.
 Segnitiem & morbum cuius frons nubila præfert.
 Adde, quod agminibus vehit vnda perennibus am-
 Tanta vaporis enim resoluti frigore nunquã (nes:
 Copia delinquit, fluuijs supponere venam
 Perpetuam ut norit, que non arefcere possit.

Prima

Prima suæ mundum curæ monumenta Creator
 Prouidus ecce facit: quæ restent, percipe porro.
 Orbis ubi in partes aciem dimiseris omnes:
 Intus dein oculis quasi temet obito reflexis.
 Nonne tibi in seuit natura boniq; maliq;
 Sensum, & noticia numerorum affectit eundem:
 Vitæ à consilio, quod mentem animumq; vocamus,
 Cetera pars animæ, per corpus disita latet,
 Permittit sibi iura dari famularia, tanquam
 A duce. Mensq; domum summa sibi legit in arce:
 Quò res per visum penetrat, vox missa per aures,
 Per nares odor, ora sapor, loca singula tactus:
 Vnde quid expediat, quid turpe decensue sit, edit:
 Vnde Voluntatem monitis, cor, pectora format.
 In curas opifex animi vacat ergo paternas
 Ioua, quod est vsquã, certis, quibus vitimur omnes,
 Excitans oculis, vigili in statione manere
 Perpetuò gaudens, æquo æquis, iniquis iniquo.
 Constat ab hisce fides etiam, quos conscia diri
 Mens facti attonitos habet, Eumenidesq; flagellis
 Et stimulis versant cæcis, vehementior illis,
 Quas aut Cæditius grauis exigit aut Rharamætur,
 Vltio cogit eos gestare in pectore restem
 Numinis, offensi scelere ac furialibus ausis:
 Et stat in obtutu circumspectuq; lucendæ

Anxia

*Anxia mens pœnæ : seu nox emensa tetendit
 In lucem, seu nox luci succēssit opaca.
 Nulla quies : vigilat : vigilant sine fine dolores.
 Semperq; in cursu timor est. vbi lumina tollit
 Prauus ad astra : metum pallore fatetur, oborta
 Nocte oculis. nubes vbi fulminis increpat iras
 In se tela putat mitti, fumantia flammis.
 Morbus vbi affixit lecto miserabile corpus :
 Offensam ecce Dei morbus iam vindicat, inquit,
 Concipiens, saluus quæ reddat, vota, soporem
 Si forte indulsit cura : ingruit horror ab Orco.
 Quin, ne perpetuò sudent præcordia culpa,
 Morte parant multi mortis finire timorem,
 Nec dubitant vltro venientia fata vocare.
 Quiq; locis solis sua furtiva fefellit & atra
 Nocte, foro in Stygio crimen tamen autumat esse,
 Et se damnat inops. exul mentisq; domusq;
 Non habet exactum, quid agat : nullumq; patere
 Confesso numen quaritur sibi cœtus Adamo.
 In semet manibus Cissides vititur amens :
 Quoz accinctus erat, sibi condit in ilia ferrum,
 Proditor elidit sibi respiramina nodo.
 Brutus in Augustum cum vellet bella tueri :
 Noctu erat in cura cadis, factiq; cruentam
 Mente retractabat culpam : Lunamq; tenebat
Nox*

Nox densa in nimbo: cum maior imago virili
 Ante oculos specie gressum penetralibus infert,
 Cui dira illuies membrorum, immissaq; barba,
 Oraq; recta cornis, Strygia fuligine tinctis.
 Quem te fers? Brutus prior occupat ore. malignus
 Sum genius tuus (ille refert) tibi fata Philippi
 Includens. brevis inde fuit mora: Brutus in ense
 Aptato incubuit mucrone. rymniddis auctor
 Fingit Apoldorus sibi somnia, dira relatu,
 Toto vnum credens se corpore vulnus habere,
 Visceraq; & fibras direpta pelle patere:
 Cumq; recessisset secta à cute corpus, abenis
 Exultare dehinc domitos seruatoribus artus:
 Cor verò ista loqui: sum pœna ego caussa caputq;
 Vim parat Harmodio per amorē Hipparchus Athe
 Huic lethū ille parat cōtra, & cōiurat in arma. (nis:
 Perfundi in somnis videt hinc sibi sanguine vultū
 A Venere Hipparchus, spumantia pocla tenente.
 In ius à Syria Ptolemæus rege vocari,
 Fulminis omen habens, somni sub imagine visus:
 De quo iudicij statuendi summa dabatur
 Coruis atq; lupis: qui motam triste per vnam
 Fecere arbitrium. Byzantia nocte puella
 Pausania telo vitam ante cubile profudit,
 De quo crimen erat violato habitura pudore.

Hinc

*Hinc somno assidue Spartanum excussit in umbris
Ossa forma, manus gelidas in lumina tendens.*

*Præterea legis vindicta æterna seueræ
Suscipitur, tacitosq; trahit manifesta nocentes
Pœna, & commissi iusta ultio sæpe redundat
Vnius in totum stirpis genus, inq; nepotes:
Sola quoq; expendit peccandi triste voluntas
Supplicium. & quamuis interdum Numen atroces
Non eat in penas, nec, quæ vocat ira, sequatur:
Rara fidem acceptam tamen haud exēpla mouebunt:
Præcipue alterius vitæ cum præmia reslent.
Cade patris Bessus Pannon tepesecerat hastam:
Idq; nefas sine teste diu fuit. vsus amico
Hospite cum tandem conuiuia vellet inire:
Deiecit nidum tollens hastile loquacem,
Et pullos Progenes obrutos calce subegit.
Caussam affusa cohors querit, cui talia reddit:
Vocereum cæsi peragit me patris hirundo
Garrula. defertur Bessi vox regis ad aures:
Expediunt vncum: fassus dat sanguine penas.
Qua sica, temerans fidei pia iura, Dionem
Curârat mitti lecho Callippus: eadem
A socijs liquit ingulatus postmodo vitam.
Miryne ob egregiam simulacro affecerat Argos
Virtutem, & vulnus, quod is exitiale coor'a*

Sedi-

Seditione tulit: statua hac (mirabile dictu)
Cedis in auctorem fecit collapsa ruinam,
Cum dein securo caperet spectacula visu,
Argiuo celebrata foro. Qui vincula rupit,
Latroni Icadio durum super incidit ambo
Crura iugi fragmen, scelere sua premia reddens.
Sortem Epicydida vates dat Pythia Glauco:
Non impunitum fore, quod Milesia tentet
Fallere deposita, & superis in verba vocatis
Ius dare iurandum, fraudiq; obtendere nubem.
Reddidit ergo metu poenae, haud virtutis amore,
Depositum: sortiq; fides accessit ab ipso
Euentu, ad poenam Glauci poscente propinquos.
In caput eueniunt dira sua facta Perillo:
Transcribuntq; sua in Phalarin tormenta Sicani.
Quid moror in parvis? per sacra exempla teratur
Area maior equis, stagnante paludibus orbe
Ob scelerum noxas genus omne sub amnibus haurit
Supplicia indomitis, in Sodominiq; Gomorrhas
Sulfureis aether effunditur ignibus. altè
Abripitur praeceps vasto descensus hiatu,
Per nemus Arabia: tectusq; voragine Coras
Cum socijs tumulo horrendi succedit Auerni.
Beniamidum excindi ferro iubet ultio gentem:
Crimen amor male suade tuum. Iessens, adempto

Ob Venerem & eadem regno, mandare salutem
 Silvarum latebris & opacis cogitur antris.
 Filius hinc Amnon ab inulto pocula fratre
 Cum Stryge mixta bibit, diffunditq; ense peractus
 Incestam in pateras animam. ramosa tenebat
 Deinde fugam fratris quercus: densaq; prehensam
 Fronte comam implicuit, transiret vt hasta cor iclu
 Sanguine cum tota pœnas expleuit Achabus
 Stirpe: cruenta canes Isabela in corpore mergunt
 Rostra: in Ioramum telum penetrabile neruo
 Emicat Asiamq; caput ceruice recedit
 Terq; quaterq; viris denis, à rege creatis.
 Exegit septem Nabonassar maximus annos
 Per nemus errando sine mente, & vincla trahendo:
 Quæsiuitq; famem solari cespite, donec
 Reddita mens hausit cœlum, à flatuq; resedit.
 Quid? quòd tutela graue munus opusq; supremæ
 Ordo virum & rerum fertur per regna, per vrbes.
 Cura Dei est: quòd adhuc Maestas, septa pudore
 Atq; Metu, solium premit ex adamante locatum:
 Et quòd ad hanc vultus componit turba decentes
 Subdita, quæ socia patitur se lege teneri:
 Quodq; magistratus Pietati, vera ferenti,
 Hospitium & Musis præbet Themidiq;: nec Orcus
 In chaos antiquum nouit confundere mundum.

Arma

Arma tenente Deo, Terra quoq; filius, armis
 Territet astra licet Rhodopeus turbinis instar,
 Exitio frustra Germanidos imminet ora:
 Calicolum rector cui Maiestatis habenas
 Heredi & magni transcripsit scepera Quirini:
 Vnde ibi radices egit Moderaminis arbor,
 Religione potens veteri, sed languida ramis:
 Ac ferro genus & pomis sua nomina servat.
 Hoc stat pro regno fauor Armipotentis in aenum.
 Quid loquar Heroo surgentes pectore motus,
 Fortunamq; vias lapsa instaurando regentem.
 Non vis, non artes possunt monumenta Magistræ
 Tanta saluti hominum præbere, inuadere magnum
 Mens agitat, ducente Deo: qui cordibus acres
 Subiecit stimulos, opera ad maiora remittens
 Seruatos, Zephyrosq; aspirat euntibus aptos.
 Virtus Dux, Fortuna comes, punctum omne tulere:
 Vtræq; regis opus, per humum, freta, sidera, dantis
 Iura, quid ergo vetat nunc sensum ad utrâq; referre,
 Ausonidum in regno præsertim, ad sidera noto?
 Tendere cerno duplex alta ad Capitolia gressum
 Agmen: & hinc Virtus, illinc Fortuna triumphum
 Ducit: & in litæm spectans desiderat ire
 Turba vago studio certaminis atq; fauoris.
 Virtutis lateri, quæ se fert ore modestam,

R

Agglo-

Agglomerant lecti iuuenes, fortissima corda,
 Magnanimiq; viri: pugnando vulnera passi
 Ob patriam, ac tardis vestigia clauda trahentes
 Gressibus, alternos intentia cuspide passus.
 Exuviasq; humeris referunt, tibi magne trophaum
 Bellipotens, spolijs indutum ex hoste receptis,
 Spicula trunca virum, rorantes sanguine cristas
 Mille locis clypeos ictu haud impune petitos,
 Perfoscos hamis thoracas & are rigentes.
 Scitarine libet, qui sint? Decij sumus (aiunt)
 Fabricij sumus, & Fabij, pariterq; Camilli,
 Et Cincinnati: cum Marcellisq; Titusq;
 Fulmen Scipiade Mauortis: itemq; Catones,
 Luculli, Marij. Cocles quoq; fortiter ausus
 Excipere Hethruscam iaculorum corpore siluam,
 Et vulso in Tiberim saltu se credere ponte:
 Dextra mihi dextraq; animus praestantior, inquit,
 Non Fortuna Deus. clamorem hunc deniq; tollit
 Mutius: haecne aliquid Fortune dextera debet,
 Errorum igne luens? plures virtute potentes
 Hisce latus stipando tegunt, clypeisq; coruscant:
 Vnaq; vox agmen per totum: creuit agendo
 Fortiter, & rerum facta est pulcherrima Roma.
 Fortune comes est Numa, terra paupere missus
 In magnum imperium: qui, Nympha coniuge felix
 Et

Et Musis ducibus, fundavit legibus Urbem,
 Et bello assuetos traduxit pacis ad artes.
 Aduena Priscus item: quemq; edit Ocrisia nixu
 Corniculana, inter conceptum sacra virilis
 Obsceni intuitu: qui rex prudenter & aptè
 Condebat lustrum, describebatq; gerenda
 Tam pacis leges quàm belli. & Horatius, inter
 Albanos edens stragem: qui funera misit
 Tergeminis, nullo districtus vulnere, quando
 Romanis anima iam verrebatur in vna
 De populo Albano victoria. Paulus ibidem
 Infert se socium, victrici tempora Lauro
 Euinctus: cuius turmæ sine vulnere latum
 Ecco pedem Amonia superato ex hoste reportant.
 Nec non, cui lacrymis fecerunt funera cuncti,
 Publicola, id iactans, quòd, teste Solone, beatus
 Post obitum dici supremaq; funera possit:
 Aemilius Scaurus, qui, parma inglorius alba,
 Iura tamen consul capit annua, perq; senatum
 Dein legitur princeps: datus ad Capitolia custos,
 Cui rostro strepitans argenteus anser & alis
 Signa dabat, Gallos niti ascendendo sub arcem,
 Defensos tenebris: dictator deniq; Sulla,
 Qui, supra Marij lauros fuscusq; tor, ardens
 Extendit famam Fortune filius orsis.

R 2

Ipse

*Ipse simul fati debes te Romule blandis :
 Quippe, nisi, expositum te iussa inuoluere fluctu,
 Vnda refugisset patrui scelus, vberaq; inde
 Admouisset, amans pueri, lupa : vana dedisset
 Vrbi, terrarum regina, semina Mauors.
 Est Deus, ipse Deus, qui regnis secula condit,
 Inspirans animos, & vim successibus addens.
 Hinc de stirpe Chami regem regumq; parentem
 Nimrodum imperij primos attollere fasces,
 Et contra indomitos diuina capeffere tela,
 Criminaq; ad penam pro libertate vocare,
 Vitisator sensit, merse spes altera mundi :
 Qualem Venator se fert cursuq; manuq;
 Spicula contendens arcu, & venabula crispans :
 Seu ceruus trepidis transmittat cursibus arua,
 Seu contra moueat lupus arma, aut fulmineus sus.
 Hinc est ille leo, duplici qui verberat auras
 Remigio alarum, ventosq; ruendo laceffit,
 Tollitq; humanos arrectus ad aethera vultus.
 Auricomi nemoris, quod fronde umbracula tectens
 Hospitium nobis præbet victumq; ministrat,
 Rex dein vsus erat, ter adunco dente tremendus.
 Quattuor ac superans ceruicibus, actaq; pennis,
 Morsibus incubuit, strepitu loca proxima terrens,
 Pardalis, & strati cæde Vrsi guttura tinxit.*

Contra

Contra quam pugna successit bellua, ferrêis
 Dentibus infrendens, ac dena in cornua surgens,
 Aruaq; prosubigens pedibus, perstansq; furore.
 Quid verò prohibet sermone requirere sacra?
 Numinis hortatu, cui vindice militat ipsum
 Arte malum toties, elisa fauce lacertis
 Manoada extendit moribundum terra leonem:
 Et per mille viros stragem dedit impetus offe:
 Inq; hostile caput conuulsam subruit adem.
 Duclori Iaël Chanaanæ, viribus audax,
 Tempora transadigit, quæ fata celerrima, clauo,
 Et mucrone thoris fixam applicat illius aurem.
 Extructum stratis, somnoq; merog, sepultum,
 Noctu Olophernaum gemino caput occupat ictu
 Iuditha, suspendens tacitis pia vota labellis.
 Eminus Isaidæ, horrendum & corpore vastum,
 Goliath silicis resupinum pondere fundit:
 Atq; octingentis fugientibus ingerit hastas
 Hachmonides: gladiumq; Eleasar cæde fatigat,
 Dirigitq; manus concretis sanguine neruis.
 Adijce tot miracula Dei, testantia, nostræ
 Numen adesse pium curæ, & præstare salutem.
 Fert iter illæsis disclusa per æquora plantis
 Thariadum populus: contra coniurat in hostes
 Vnda refusa maris, coniurat ventus & ær.

R 3

Ad

*Ad baculi tactum fons ictibus aëra rumpit,
 Eiaculante petra latices, æstumq; leuante.
 Per lustra ambrosia dapo cælum effunditur octo.
 Vñ coturnicum, glomerantibus agmina ventis,
 Arabie campos latè consternit & altè:
 Vt præda accingat se fœmina virg. petita.
 In caput vnda pedem reuocat Iordania cursu,
 Isacidesq; viam Chanæ transmittit in agros.
 Sistit iter freno Sol currum inhibente volentem,
 Ac leges patitur, quas dat natura, resigi:
 Donec se castris victoria præstet Hebræis.
 Sol idem, Abasidæ spem certo pignore firmans,
 Dena per exacti spaciij discrimina versis
 Retrò legit equis iter, admirantibus astris.
 In fornace rapæ Babylonide feruor anhelat,
 Ac, dum suggeritur silua vndiq; scuit ad auras,
 Pabula corripiens, & eos, qui pabula subdunt.
 At simul in flammis inuenes Babylonia misit
 Ira pios: medium fretus pietate per æstum
 Lata premit quisq; innocuis vestigia prunis:
 Et, vim nature dediscere iussus edacis,
 Corpora sancta fugit, parcitq; caloribus ignis.
 Tempore deficiat, complecti singula verbis
 Si cupiam: non esē, vt consequar omnia dictis.
 Postremò, sese, se rebus in orbe gerendis*

Solli-

Sollicitum, in patrias animum contendere curas,
Iona probans, mouet ora, uiris, qui fata resignent,
Atq; futurorum norint euoluere sortem:
Dat monitus etiam per somnia. Cretus Isaco
Fata arcana mouet natis, sua tempora ponens
Et metas regno sacrisq; Pharonis in aula
Rabelides aperit venturis ora canendis:
De quibus ad regem Noë forma imitamina misit,
Baorides etiam, venturi prascius æui,
Prospera fata canit Iudæo, aduersa Moabo:
Et stellam populis Iacobæam accendit Olympo.
Quid loquar Amramiden? & fila arguta sacrata
Pulsantem citharæ, cantuq; oracula dantem
Plurima de Christo regem? qui plestra mouendo
Non tigres & aues ornosq; moratur, ut Orpheus:
Sed Regnatoris supremi detinet aures
Intentumq; animum. fata ore quid edita dicam
Amoside, quidnam Helciade, quid Buside nati,
Quidue Beerida? reliquorum oracula vatam
Quid memorem, partim de sceptris edita, partim
De sacris? inter quos terminat æthere famam
Luciferum æquiparans Daniel, in magna vocantem
Sidereos ignes certamina lucis honore.
Præcipue verò, dum reges sceptra tenebunt,
Charta loquetur anus simulacra, Soporis ab antro

R 4

Herói

Heroi Assyrio missa, in calumq; minata
 Mole, caput, pectus, ventrem variante metallis,
 Instabilesq; pedes : vt aperta referret imago
 Bis duo regna, bonis certantia : quando Monarcha
 Omnia sub pedibus vertiq; regiꝫ videbant,
 Vt vel honore magis vel Marte rogaq; potentes
 Non Sol aspiceret surgens, non pronus in æquor.
 Vertice cristato vir scepterifer astra petebat :
 Aurea cui cernix, argenteus vndiq; thorax,
 Venter ahenus erat, dum crura rigentia ferro,
 Planta luto & ferro digitos commissa diremtos.
 Saxeæ pila dehinc, prono impete monte soluta,
 Absq; manu traxit casum, euerseq; ruinas
 Explicuit statua, vasta se mole ferentis.
 Perpetuò memori famæ simul ore feretur
 Ipse Leo in somnis Danieli visus ab alto
 Gressum efferre mari, fremituq; impellere sæuo
 Aëra pennarumq; applauso corpore velis :
 Vrsus item in dentes irasci iussus aduncos :
 Tum parvus quadruplex ceruice, & membra quater
 Ferre potens alis : fera tandem cornibus ingens
 Bis quinis, vnoq; immania bella fremente.
 De quibus è cælo iudex arbitria fecit.
 Hæc sunt, quæ faciunt de Ioua, humana regente
 Cuncta, fidem, seseq; pijs tribuente benignum.

Qui

Qui tamen haud raro coguntur voluere casus:
Vt sub iudicium malefacta vocentur, & error
Coridie à poena labis purgamina sumat:
Vt dent signa fidem pietati certa probata:
Vt faciat rata Vox sibi testem: vt inertia nullam
Induat in fraudem securos: vtq; figura
Respondere duci non abludente queamus.
Quocunq; ergo cadent res: fac, sit vt omnis in almū
Spes congesta tibi genitorem, ac reijce remet
Ipsius in gremium, quisquis pius esse laboras.
Stat Deus hâc: erit hinc mihi cornea fibra, nec vlla
Numinis amplexu vis me diducet ab arcto:
Hinc mundi furor, inde minas licet increpet Orcus,
Nosq; paret medijs in aquis exponere cymba
Christiadū, ventis iactata, imbriq; fatiscens:
Imò licet terras in pontum effundere maior
Tempestas, cælumq; in tartara soluere tentet,
Ac mundi repetat vulso chaos axe ruina.
Perget in orbe Deus verbo sibi condere gentem:
Et dabit, vt saluis huic frondibus explicet vmbra
Imperij Quercus, Laurus quoq;serta ministret
Virtuti & Musis, & honos alat aureus artes:
Vtq; Dei officium Ducibus sit cura tueri
Sacra propagando, ius dando, artesq; fouendo.

R 5

In

*In qua verba tuas vires ve des bonus, veq̃
Impia vota leues dispergas hostis in auras:
Per charum vnigenam, per regem in secula nostrū,
Perq̃ sacerdotem Christum, ter maxime terq̃
Optime, Ioua preces ascendit pectus in omnes.*

PAVLI

PAVLI DIDYMI
TORGENSIS
CARMINA GRADVVM
XV.

I.

Ogor in angustum, grandiq; hostilia mole

Sape in me cuneum dant castra: sed agmina fundis.

Maxime ter Ioua, cuncta auxiliaribus armis:

Tegs, fugam teneo, portas præbente parentes:

Nam mea thura focos exorauere sacratos.

Nunc verò, bellis truculentior, ingruit horror

Fraudis, & edentis verba execrantia linguae,

Liuiorisq; mihi crimen fingentis iniquum.

Ne mihi sit mala lingua malo, quæ perdita nostræ

Imminet exitio vitæ, munimina præsta:

Nec patere, in fraudes ut cassibus induar herens.

At tu, cui dolus est cura, estq; calumnia cordi,

Quem fructū hinc capies? quo dono augeberis inde?

Premia non præstat facinus: damna, improba dæna

Das

Das tantum innocuis. nam guttura, tincta veneno,
 Instar habent iaculi: quod acuta cuspide fulgens
 Fortiter adducto contorsit dextera nervo:
 Ignis item, qui Iuniperum depascitur, instar.
 Illa mihi heu terris interdixisse videntur:
 Illa mihi heu pontum simul obstruxisse videntur,
 Cogar ut horrificis animam committere silvis
 Mesechi, vitamque lari mandare vaganti
 Kedaris. ô quando lucem Sol late reduces,
 Qua me corripiam, scelerataque recta relinquens
 Triste iter euadam, seuam expirantia flammam
 Invidiaque odijque, & amica inimica quieti.
 Est semper mihi pax in pectore, semper in ore:
 In nostri excidium ferrum penetrabile contra
 Vsq. acuunt hostes, seq. exhortantur in arma.

I I.

Tollor egens opis in montes, perque ardua late
 Prospectum peto luminibus: si forte patronus
 Opret confugium trepidanti aperire clienti.
 Arcem in conspectu nullam: quò brachia tendam,
 Ut misero auxilium castris offundat apertis.
 Te, Deus, ergo salus mea praside pendet ab vno,
 Cui mare, cui tellus, cui sese lucida debent

Astra

*Astra Creatori Seruatoriq. sed ager
 Te quidnam afflicta anime? ut via lubrica gressu
 Effundat, terramq. ut prono corpore plangam,
 Non sinet Omnipotens: quem nostri cura fidelem
 Sollicitat: cui nox haud condet lumina somno.
 Quem penes est gentis sancta custodia, Ioua
 Perpetuis noctes insomnes ducere gaudet
 Excubijs, noctemq. oculis haud accipit ullam.
 Ioue in tutela lateo: dextraq. ministrat
 Obtentu hic umbram, ne vel me Solis iniquo
 Torreat igne dies, vel noctem irroret inertem
 Noxia Luna meo capiti defendet hic omne,
 O anime, exitium nobis: spe vota foueto.
 Incolumem Deus usq. rias sinet ire, redire:
 Inq. gerendo suum res omnis Numen habebit,*

III.

*O gratam famam: roseo prospexit ab ortu
 Festa dies, quae nos in templa Sionia mittet,
 Sacra peracturos cantu pecudumq. cruore.
 Ergo soluturi vota ibimus? ibimus, aedem
 Voce petaturi lata, & pia dona daturi.
 O salue Vrbs Solymum, saluet Morija resqua:
 Legit Ioua sacris hic sedem: hic illius arma.*

Hic

*Hic quoq; currus erit. fluit hæc ad limina plenâ
 Stirps diffusa vijs, magno Israëlæ creata:
 Sacrag; more facit patrum, ac prece thuris adorat
 Æthera, persolvitq; Deo per carmina laudem.
 Hic augusta Themis leges describit, & æquum
 Reddit ius populis: solioq; extracta corusco
 Sceptra gerit forti Maiestas regia dextra.
 Quisquis es, ore faue, Solymæa proq; salute
 Sollicites Numen prece: letaq; suscipe vota,
 Pax nunquam vt placitis excedat prospera rectis.
 O salve vrbs iterum, cunctas regina per vrbes:
 Numinis hîc domus est: hîc reges sceptra tenebunt:
 Hîc genus arua colit, mihi pacto & sanguine iunctis
 Fausta pijs igitur tibi vocibus omina condo.*

I I I I.

*Ad te, rex superum mitissime, lumina tendo:
 Affer opem. obseruans in vultu vt seruus herili
 Lumina fixa tenet, nec se declinat ab illo:
 Vt famula obtutus ab hera non dimouet vsquam:
 Sic etiam vultu defixi hæremus in vno,
 Ioua, oculis ad te sublati, donec amicum
 Te nobis tribuas voti faciendo potentes.
 Da miseratus opem, precor: est cooperta nefandis
 Oppro-*

Opprobrijs Pietas, dictūq̃ illusa superbis:
 Hostiliq̃ bonos prece detestantur iniqui
 Ac tumidi, celso qui sidera vertice pulsan.

V.

Si foret absq̃ Deo: se quippe salutifer affert
 (Premia verba sono creti Israël sequantur)
 Si foret absq̃ Deo: se quippe salutifer affert,
 Hostis vbi, imbelles contra, consurgit in arma:
 Turba fera in nostris dentes conferre parasset
 Corporibus, morsu, rabidorum more leonum,
 Viscera diuellens: aut demersisset in a'uum
 Fortē etiam viuos: tanta astuat osibus ira.
 Iamdudum torrens quoq̃ nobis, impete præceps,
 Inuoluisset aquis caput, & clausisset in vndis
 Vitales super ora vias: quia omnia passim
 Iampridem obrueret seui alta licentia ponti,
 Ac tumidis vastus stagnaret fluctibus orbis.
 Gratia lausq̃ Deo sit: quo prohibente, malignus
 Haud capere optata potuit spectacula prædæ.
 Nostra leo incassum strinxit vestigia fauce,
 Prædaq̃ frustratur predaentes æra morsus;
 Vanaq̃ vis vndis in nos immisit habenas.
 Vita euasit id mortis loca turbida visa.

Sic

Sic volucris plaudit pennis, vbi, noxia rumpens
 Lina, fugam eripuit: vincla insidiasq; terendie
 Aucupis ars vanas, & eum sua cura sefellit.
 Nos leuat auxilio cœli terraq; repertor.

V I.

Cuius opes & spes immensi in præsede mundi
 Sunt sine fine sitæ: sine fine is mole sua stat,
 Infragilesq; animos in pectore versat ad omnem
 Fortunæ euentum tempestatisq; procellam:
 Ceu tenet immota se mole Sionia latis
 Arx imposta iugis, quæ ventum ac turbinis iras
 Nimborumq; minas contemnit, & incita nimbis
 Agmina torrentis despectat, cuncta trahentis.
 Vt sibi turritas muro circumdedit arces
 Vrbs Solymûm, obijciens munitas aggere portas:
 Sic quoq; Ioua pios munimine vallat in orbem,
 Circuitum vt vana Mars impius arte pererret.
 Sacratam imperio gentem & crudelibus armis
 Non poterunt hostes per secula cuncta tenere:
 Ne forsân, si sors ostendet nulla salutem,
 Spem pia corda suam damnent, ac deniq; cedant
 Fracta malis, & opis nihil esse querantur in astris,
 Morte fugentq; metum necis vltro fata vocantes.
 Subsidio sanctis & amantibus aqua subito:

Ad

*Ad pœnas verò sceleratos iuste reposce
Arbiter, alma pijs faciat pax ocia terris.*

VII.

*Quando Sion gressum referet Babylonis ab oris,
Et captus remeans clamore paterna secundo
Rura salutabit, nec dein Iordanus amnis
Euphratis sub iura fluet: simulacra geremus
Sopiti, cui nox ludentia somnia misit:
Et se quisq; fide maiora videre putabit.
Ore ibi tollemus risus, & ouabimus alto
Gutturè, iactata cum plausu ad sidera voce:
Atq; resultabit latè nemus aruaq; cantu.
Tunc etiam populi, quos admiratio tanget,
Hac secum; Abramide sunt Iouæ in numine: voluēs
Ille vices, duris mollissima fata rependit.
Talia voce ferent, nec eos sententia fallet:
Nam genus Abramidū Iouæ est in numine verè:
Tristibus hic fati latissima fata rependit.
At Domine, vt quondā mersa alma Pharaonè gen
Libertas respexit Abra, gressumq; Canepo. (tem
Incolumis per iter maris extulit illa diremii:
Sic quog; libertas da nos optata reuisat.
Vtq; Notis feruent spirantibus omnia nimbo*

S

Et

*Et glomerant amnes de montibus: agmina lapsi:
 Sic redeundo domum via ferueat omnis, & ingenti
 Isacidorum numerus passim affluat agmina iungenti
 Mæsta & læta vices peragunt: qui semina mandat
 Terra cum lacrymis, huic inter gaudia flauis
 Sæpe comis factum tellus cum fanore ponit:
 Non aliter lacrymas per barbara fecimus arua
 Sementem: at bona fors opulenti mergite culmi
 Horrea distendet nobis, in regna remissis.*

VIII.

*Ni Deus ipse opifex attollat turribus arcem:
 Conatum artificis fors irrita vertit in Euros.
 Ni Deus ipse vigil defendat mœnibus hostem:
 Insomnem excubijs tuba ducit inanibus horam.
 Absq; Deo, frustra te prima opus inuenit Eos
 Vrgentem, ante diem stratis vertendo relictis:
 Absq; Deo, frustra duro inuigilare labori
 Te videt accendens nocturnos Hesperus ignes:
 Ac sine fruge diem curis noctemq; fatigas.
 Cuius Ioua rati Zephyros aspirat amicos,
 Et benè cui dicit: faciles huic noctis in vmbreis
 Insinuabit opes sopor, artus cordaq; mulcens.
 Numinis es & etiam soboles memorabile donum,*

Menti

Mente vigens membrisq; valens : hac impete certat
 Missilibus, valido quæ tendit strenua cornu
 Dextera . ter felix, iaculis cui talibus aucta
 Est pharetra : eueniet, nato usus vt ille patrono
 Difficilem teneat rigido sub iudice caussam.

IX.

Felix, qui timidus Domini, qui cultor honesti
 Tendit iter Iouæ, nec ab hoc vestigia flectit.
 Terra labore tuo culta, assiduoq; subacta
 Vomere, fundet agris facilem latissima victum :
 Nec spes effusum frustrabitur hausta laborem.
 O iterum atq; iterum felix : augebit ouantem
 Prole thori consors, ac reddet imagine vitem :
 Vnde vigens palmes crescendo hortatur habenas,
 Atq; racemiferis intexit fætibus vltimos.
 Estq; vt oliua iugis decori, quæ silua coronat
 Frondea : sic decori soboles erit, illaq; flore
 Circuitum mensæ stipatæ intendet ameno.
 Tantum Ioua sui cultoris cæpta secundat.
 Quin te dona manent maiora : Sionis in æde
 Exigere ætatem dabitur tibi : resq; perennem
 Induet in florem tibi sese publica ciui,

S 2

Etna-

*Et natis natorum, & qui nascentur ab illis:
Seculaq; mitescent, & Pax colet utilis arua.*

X.

*Intulit arma mihi iuuenilibus hostis ab annis
(Excipe voce sonos, & redde Israël eosdem)
Intulit arma mihi iuuenilibus hostis ab annis
Sæpe: sed ecce leues Dominus dispersit in auras
Vota Tyrannorum, nec ijs iter astra regebant.
Vertimus hunc tergum plagis: & ut inprimit altè
Bos sulcum, ut grauib; terram insectatur aratris
Agricola, ac domitis ope vomeris imperat aruis:
Sic mea crudeli versabat membra flagello
Hostis, & immensis inscripsit corpora sulcis
Plagarum, & dorsum quasi proscindebat arando.
Ioua manu at rumpens vibicis lora cruenta,
In dulcem asseruit nos libertatis honorem.
Stet pudor ante genas sceleratis, versa q; mandent
Terga fugæ: quibus Vrbs diuini conscia sacri
Est odio, excidijsq; placet petiisse Sionem.
Culmina qui tecti vestit, sint cespitis instar:
Sub saxo & sterili nam deserit humor arena
Surgentem, antè manus quàm ferro tondeat herbæ:
Messorijs, grauis nulli redit inde maniplis*

Dextra

Dextra domũ, & nullus facit ore ita vota viator :
 Salue leta seges : blandi indulgentia cœli
 Imbre tibi semper vires ac Sole ministræ.

XI.

E barathro in cœlum clamorem tollo profundo,
 O Ioua, ô Ioua querulis aduertito mentem
 Vocibus, ac dictis adhibeto precantibus aures.
 Si rapies in ius seruum, atq; mouebitur vna,
 Et digno trutinæ pendes examine noxas :
 Candida quem culpis quæmnam sententia soluet?
 Causam iudicio nimirum nemo tuetur.
 Sed bonus es, parcisq; ira, veniaq; paratum
 Te geris : exorata patent tua numina crimen
 Confesso, iustus quoq; sis licet : inde timeris.
 In te suspiro, te spes mea figitur vno,
 Te desiderium sermone oculisq; requirit :
 Nec, quibus ad muros cecidit custodia sorte
 Nocturna, & vigili portas statione tenendas,
 Votum ita concipiunt, vt Eoos euocet ignes
 Lucifer, vt lucis tardantes euocet ignes.
 In Dominum, Isacide, spes omnes congere solum :
 Nam se propitio largum tibi præstat amore,
 Et veniam indulget prauis mitissimus ausis :

*Exemptumq; malis, & poena iure solutum
Annuat etherio te ciuem adsciscere regno.*

XII.

*Iuste timore tui vultus animosq; Creator
Demitto, nec spes affecto corde superbas,
Aut me magnificè sublimibus effero verbis.
Vertice sublato volui dùm celsa ferire
Sidera: dùm fastus effudi frena profani,
Nec mentem sacris studui componere iussis:
Me fors beu pueri depulsi à lacte gemenda
Excepit: pueri nutricis ab ubere rapti,
Nil nisi qui matris dulces suspirat amores.
Tam miser es, cui non adhibet solatia verbum.
Quisquis es Abramidum, tumefactus ergo caueto
Æthera concipias animis, vel in aëra fundas
Verba superba, tuis benefactis sisus & orsis.
Tegere submissum, Dominoq; aduoluere supplex
Poplite, teq; ipsum damna: ac spes omnia ponat
Numinis in gremijs. spes, quam pia vita locandam
Abdicat in meritis, te destituisse recusat.*

XIII.

*Mente tibi subeat, Diuūm pater atq; hominū rex,
Isaides,*

Isaides, seu is iactatus saepe periculis.
 Ecce suum, Isacidum vindex ô maxime, iure
 Iurando obstrinxit caput is tibi, vota q̃ fecit
 Religionis amans, hæc cum promissa dedisset:
 Sedibus Augusti succedam haud antè palatiū,
 Languida nec referam securus membra superbo
 Ante thoro, vt dulci declinem lumina somno:
 Quàm mea cura locum ponenda optauerit aræ,
 Fundandamq̃ sacris sedem conclusero sulco.
 Ecce potens autem prædiuitis vberè glebæ,
 Ephratæus ager loca designauit aratro:
 Aspectansq̃ Sion felices arbore siluas
 Tempa polo eduxit sublimibus aurea tellis.
 Ergo frequens lætos hanc nos via ducit ad ædem,
 Prociduoq̃ aram veneramur poplite quisq̃:
 Inq̃ preces tales animoso ascendimus ore:
 Te pede, Ioua, tuis dextero penetralibus infer,
 Et sedem capiat sibi conscia fœderis arca.
 Sintq̃ sacerdotes adyti tutela sacrati
 Labe carens, donisq̃ adolens altaria ritè.
 Et caput augustum, te dante vigentis habenas
 Quod regit imperij, successibus affice plenis,
 Exitijq̃ arce: tua nam promissa reposcit
 Dauides, oratq̃, fides vt dicta sequatur.
 Nec vero promissa fidem tua fallere norunt,

Aut fata Isaida finis, ara incisa, moueri.
 Pollicitis graue pondus inest, nec fœdera lœdis.
 Excipiet (dixi) sceptris Dauidica gentem
 Progenies, stabitq; diu res integra regno.
 Ac si posteritas dictis pactisq; manebit,
 Iura timens, quæ sanxi, ausis temerare nefandis:
 Omnia regnantem per Hebræos secla videbunt.
 Me toto orbe magis coluisse Siona iuuabit:
 Hic sedem statuam mihi gratam: hic postere fata
 Sacrorum antistes poterit, manifesta reportet
 Vt dicta ex adytis: hac se iactabit in aula
 Vox mea: currus erit nostri hic Mauortis & ensis.
 Hic, quamuis auido, parebunt arua colono:
 Persoluetq; fide centuplice credita tellus:
 Atq; caput circum per agrosaget Annus honestum,
 Floribus & spiciis & fronde simulq; racemo
 Tempora vineta gerens: hic nulla habitabit Egestas.
 Rite sacerdotum fungetur munere cura,
 Incensisq; focis iustos imponet honores:
 Leticiaq; animos pia gens ad sidera tollet.
 Virgulta hic radix iterum Iesseia fundet,
 Arbor vt ad cælum felicibus exeat umbris,
 Frugiferam tollens viridi de cespite siluam:
 Hic fœdo, vt noctem funalia lumine vincant,
 Vtq; ministret iter nostri trepidantibus Vincti

Aurea

Aurea fax, radijs iuga primùm Ephratëia lustrans.
 Deniq; turpe caput confusis tegmen obibit
 Hostibus, ac sædus pudor ora maligna notabit:
 At gravida gemmis redimitum auroq; corona
 Christus, honore nitens, caput inter sidera conder.

XIIII.

Quantum ô ecce bonû, quàm res ô neclare tincta,
 Inter vbi studij consortes atq; propinquos
 Gratia firma coit, concordî pace ligatos:
 Et veniam indulget fratri per mutua frater.
 Auram ita iucundâ preciosum haud spirat olium,
 Quod Syria nemus aut tẽpe Hierichuntina mittit.
 Id licet Aronis propẽxam in pectora barbam
 Proluat, ac stillet de crine in cycladis oram,
 Diffusisq; domum perducatur odoribus omnem:
 Illabefacta tamen melius Charis afflat odores.
 Præterea teneris non est ros gravior herbis,
 Ambrosijs manibus quem ruri inuergit aprico,
 Hermonium bigis seu pulset siue Sionem,
 Aurora, & saltus reficit quo solibus vstos.
 Ecquid erit verò precij? concorditer eum
 Ducentes, pacisq; piæ confundere sædus

*Fraternum veritos donis cumulabit opimis
Ætherius fauor, & magna inter premia ducet.*

XV.

*O tu, cui Domini cura est delubra rueri,
Perfungi q̃ sacris operando simul q̃ docendo:
Tolle age laude patrem Diuūm, & consume laborē
Nocturnum in studio verbi, consume diurnum.
Dum q̃ fauent chordis per amica silentia noctes:
Dulcia concordent impulsis carmina neruis,
Argutoq̃, canens modereris barbita plectro.
Brachia sancta polo tende: & pro legis honore
Inuigila precibus, proq̃ arce Sionis & aris.
Sic tibi rex dicat benè, terris cuius & vndis
Subiectoq̃, patet sine fine potentia cælo.*

Lectori beneuolo Typo-
graphus.

Cum opus sit Argo quodam, si quis in officina typographica opus suum ab omnibus erratib̃ vindicare velit: ex ijs, quæ perperam hic sunt excusa, æquus Lector nullam offensionem excipiet; præsertim ubi, operarum incuria permutationem inter se literarum factā esse, nemo non videt: dum ponitur A pro O pagina, versu 17: Æ pro E 13, 1 19, 2. 20, 13. 118, 3. 192, 4. 252, 19: Contra E pro Æ 1 6. 151, 14: Item D pro T 5, 16. 6, 18.

18. 95, 14. 188, 11. 239, 5. 246, 10 : T pro D 131, 11. 198, 2.
251, 22. F pro V 249, 15 : V pro F 175, 14 : I pro V in vlti-
ma syllaba versus 136, 3. 142, 16. 222, 9. 236, 21 : M pro N
18, 10 : N pro M 15, 11 : P pro B 49, 6 : V pro O 119, 2. 77,
6 : V pro I 5, 20 I pro Y 24, 6 : VE pro NE 20, 10. 53,
13. 216, 1. Ne tamen aliquis studium in nobis desideraret,
operam sumpsimus in erratis grauioribus notandis : ac pri-
ori quidem numero paginam, posteriori verò versum desi-
gnauimus. Inprimis autem integra columna, quam voca-
mus, post vltimum versum paginae 153, in initio libri 6, in-
serenda est : 25 nempe versus, qui sequuntur.

Prosequitur verbis discessum, animusq; profectum
Intrepidus implet. cursu feror exul ab Austro
Cum baculo : pietas comes est : duce te, Deus, vior.
Anfractu curuo locus est, aspergine semper
Fontana irriguus : praerupta huic silua cupresso
Vrget vtrinq; latus pinusq;, vbi moenia Luze
Attollit fundata iugis : ac ludit ibidem
Tot florum, quod habet natura, coloribus hortus.
Hac dum flecto via : fessum altior opprimit umbra.
Suscipiens manibus purum de fonte liquorem,
Caecolium regi do vota, umbramq; frequenti
Succedo nemori : tripliciq; accliuata saxo
Colla leuo, tacitamq; accerso in lumina noctem.
Obijcit hic oculis sub imagine visa Creator
Per somnum, sistens tellure, cacumine fulcit
Scala polum : et gradibus per eam se mittit ab astris
Agmen spirituum, niuens spectabile pennis :
Deinde gradum renocat, rursumq; sub aetheri arcem
Ascensu euadit, rex verò hominumq; Deumq;
Desuper, incumbens scalae, sic ore profatur :
Numen ego Abrami, Iacobe, ego Numen Isaci :
Tu mea cura, prement terram ditione nepotes,
Quam tu iam somno premis. ecce nec axe vehuntur
Tot gemino stellae, nec habet tot corpora puluis :
Quot tibi sunt animae natorum in nomen iturae ;
Quotq; tuo populis &c

Pagina

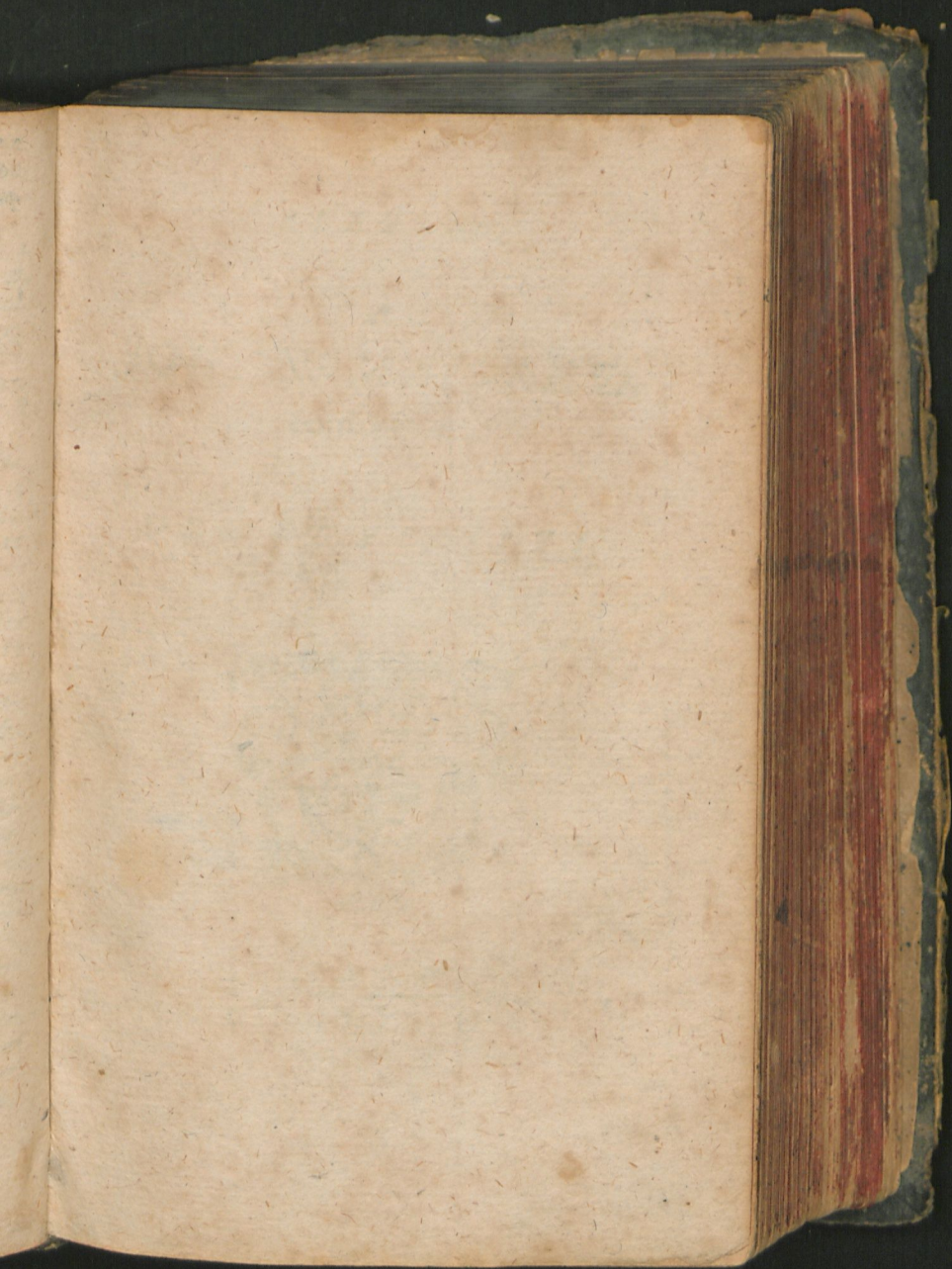
Pagina 4. versu 7 lege, Anubidū. 8, 12 sortis. 9, 17 sorte.
 15, 17 ritus. 17, 1 agnum. 20, 2 largas. 20, 13 minime. 22,
 20 agnos. 27, 19 ii. 30, 15 mango prior &c. 34, 23 fron-
 16. 35, 25 Iudice se sistit: vocat Apim. it: &c 38, 13 Ex-
 petit. 40, 11 Eligis. 42, 23 gemma. 44, 6 Omina. 49, 6
 publica. 52, 4 diripit. 53, 1 Proq; -- curis. 56, 7 merum. 58,
 11 pugnet. 61, 15 capeffent. 64, 4 Extructus. 64, 7 stipula.
 70, 7 prae. 70, 21 Maieftatem. 70, 25 at. 71, 12 Libra. 73,
 14 Thariada. 74, 14 monente. 77, 6 nexos. 78, 9 fastis.
 79, 6 galeas. 80, 14 Quolibet. 85, 14 idem. 90, 16 Quot. 97,
 14 acra. 98, 12 caudae. 98, 21 alituum. 99, 3 alis. 100, 8
 Prolesq; Paterq;. 101, 13 discurrens. 101, 24 Qui. 102, 9
 Napae. 103, 14 de carne mea carnem. 107, 2 Edenidos.
 107, 17 districta. 107, 24 petes. 112, 11 Eurumq;. 112, 19
 probans. 113, 5 leni. 116, 9 Veste. 118, 4 laeta. 122, 9 gremio.
 123, 1 apparat. 123, 23 petet. 124, 2 optandi. 127, 24 &
 patris vna. 127, 25 ardenti. 130, 22 languenti. 131, 11 in-
 duit. 133, 12, ducit. 136, 3 alumnus. 136, 21 solvero. 138,
 21 tot usq;. 139, 18 annuerat. 142, 4 Tentat. 142, 16 da-
 turus. 148, 8 Venator. 149, 8 fetas. 151, 14 caede. 155, 19
 condentis. 158, 5 natura. 159, 11 ostentat. 159, 2 fana.
 161, 1 dio. 163, 10 aura. 165, 2 solitasq;. 166, 13 admo-
 nisse. 169, 17 Labanes. 171, 18 caestu. 172, 14 infletaq;. 173,
 20 sopore. 173, 21 labocus. 175, 14 fero. 178, 13 ca-
 susq;. 179, 1 iter. 179, 15 Automedon. 180, 23, iuuenem.
 183, 16 quare. 185, 17 Nilus. 186, 1 Palilia. 187, 21 soli-
 mos. 190, 13 nec. 196, 9 iubebo. 196, 11 habebō. 197, 7 ru-
 gosus. 197, 9 fragrantis. 198, 2 inuider. 198, 6 ipso. 198,
 12 aurei. 198, 25 saccis. 199, 4 suspicio. 203, 2 Tabocus.
 203, 8 passis. 212, 1 eamus. 213, 22 parantum. 216, 25 cur-
 rus. 219, 5 fedum. 220, 13 Rahabe. 220, 14 Moabitis.
 222, 7 alumnus. 223, 10 deferre. 223, 18 at. 227, 22 spar-
 gentum. 228, 7 praeconia. 229, 3 gradum. 234, 24 prae.
 236, 21 pinus. 238, 13 monte. 239, 18 dedimus. 243, 12 ore
 profari. 245, 7 digerat. 246, 21 Conceptus terrae Venus
 atq; animantibus implet: Sub Ioue &c. 249, 3 moretur.
 249,

249, 8 *sata* 249, 15 *vinitor*. 258, 4 *nitentia*. 262, 25 *de*.
264, 10 *tum*. 264, 20 *Pardus*. 271, 5 *Præmia*. 271, 14
quin.

Distinctionum errata per se quisq;
corriget.

Τέλος
ἔστι δόξα.

22 ¹⁸
k, 18

AB: 22 ¹⁸
/ k, 18

(x2201994)

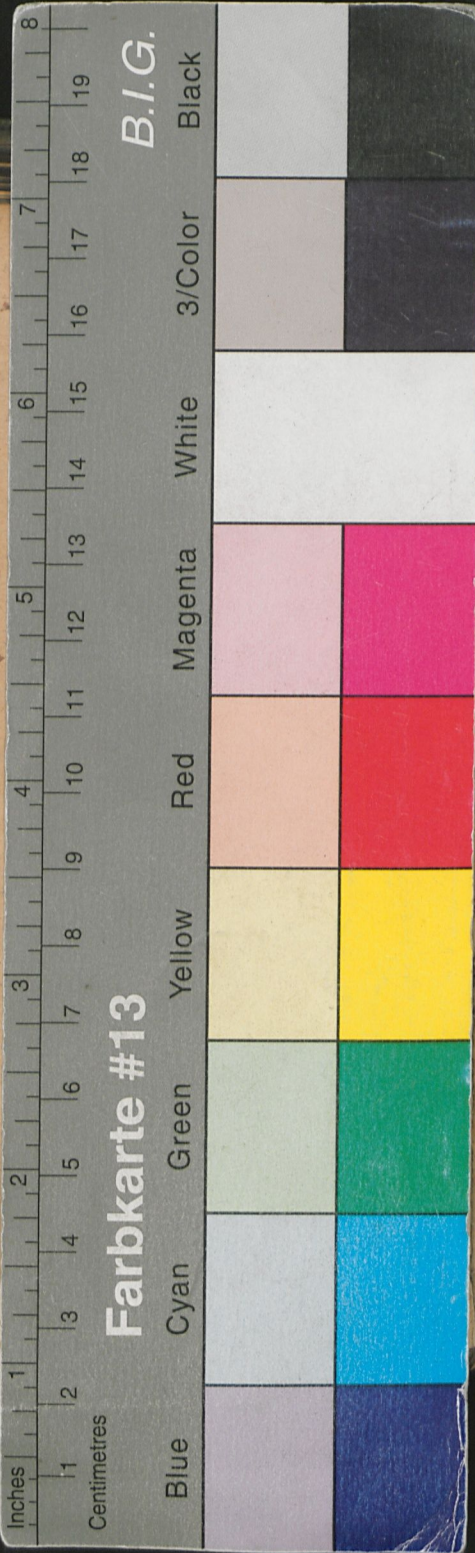
nam Chriftum quod pro confite-
tes istos articulos fidei quibus Credo y remissi-
onem peccatorum p[ro] Chriftum, resurrectionem
Corpus in Christo, et vitam eternam cum Christo.

22 ¹⁸
~~18~~

(220 1994)

56.

Pauli Didymi
IOSEPHIADOS
LIBRI VIII,
Totam Genesin
complectentes.

Ad pedes
Dei Opt. Max.

L I P S I A E,
Imprimebat Georgius Defnerus
M. D. LXXX.

8 23

